

Torsdagen den 9 juni

Kl. 12.00–21.04

§ 1 Val av chefsjustitieombudsman

*Val av chefsjustitie-
ombudsman*

Val av chefsjustitieombudsman företogs.

Anf. 1 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! I egenskap av ordförande för riksdagens konstitutionsutskott är det en stor glädje för mig att få meddela kammaren att utskottet enhälligt föreslår att riksdagen till ny chefsjustitieombudsman ska välja justitierådet Elisabeth Rynning.

Jag noterar att justitierådet tillsammans med övriga företrädare för justitieombudsmannaämbetet sitter på åhörarläktaren. Jag hälsar dem varmt välkomna till Sveriges riksdag!

I år är det 207 år sedan JO-ämbetet inrättades och 206 år sedan riksdagen år 1810 valde den första justitieombudsmannen, Lars Augustin Mannerheim. Alltsedan dess har JO haft uppgiften att utöva tillsyn över myndigheterna och säkerställa att de följer lagar och andra bestämmelser i sin verksamhet. Den verksamheten är en del av riksdagens kontrollmakt och en viktig kraft för att hög kvalitet och rättssäkerhet ska råda i den offentliga förvaltningen.

JO-ämbetet är, liksom konstitutionsutskottet självt, en produkt av 1809 års statsvälvning. Genom statskuppen på Stockholms slott den 13 mars 1809 avsattes Gustav IV Adolf, och därmed avslutades det gustavianska enväldet. I den nya grundlag som utarbetades, 1809 års regeringsform, skapades flera verktyg för att granska och balansera regeringens makt. KU inrättades och fick uppdraget att granska regeringen, medan JO inrättades för att å medborgarnas vägnar granska förvaltningen.

Det är av central betydelse att staten lever upp till rättssäkerhetens krav och värnar de mänskliga fri- och rättigheterna. Vi har sett alltför många exempel genom historien på hur illa det kan gå om så inte sker.

I vårt land har JO riksdagens uppdrag att säkerställa att staten förblir god, att myndigheterna och deras företrädare följer lagarna och att den enskilde medborgaren får komma till sin rätt.

Därigenom har ett viktigt inslag i JO:s arbete alltid varit att säkerställa att myndigheterna lever upp till de krav som vi i dag härleder till olika mänskliga rättigheter, och detta långt innan mänskliga rättigheter och MR-frågor blev begrepp i den rättsliga och politiska debatten.

Konstitutionsutskottet föreslår justitieombudsmän, och riksdagen väljer dem. Det är ett viktigt beslut som bereds med stor omsorg i KU av en särskild beredningsdelegation. Från början valdes som bekant en JO, sedan utökades det till tre, och numera väljs fyra justitieombudsmän för en period av fyra år. I och med att antalet justitieombudsmän utökades bestämdes från och med år 1986 att en av dem ska vara chefs-JO.

Chefs-JsO är administrativ chef för ämbetet och bestämmer verksamhetens inriktning i stort. Däremot ansvarar varje JO själv för handläggningen av sina respektive klagomåls- och inspektionsärenden och fattar ensam beslut om dem.

Efter att nuvarande chefs-JO Elisabet Fura, som sitter här på läktaren, efter mycket väl utfört uppdrag har avböjt omval har KU arbetat med att finna hennes efterträdare. KU har efter detta arbete beslutat föreslå att riksdagen till chefsjustitieombudsman ska välja Elisabeth Rynning. Hon skulle i så fall tillträda den 5 september 2016 och bli Sveriges sjätte chefs-JO och samtidigt den 64:e justitieombudsmannen sedan 1810.

Elisabeth Rynning är född 1955 och är sedan 2012 justitieråd i Högsta förvaltningsdomstolen. Dessförinnan var hon professor i medicinsk rätt vid Uppsala universitet 2003–2012. Hon blev juris doktor i offentlig rätt 1994 och docent i offentlig rätt 1996. Elisabeth Rynning har haft en rad offentliga utredningsuppdrag och andra uppdrag samt varit författare och medförfattare till ett stort antal svenska och internationella publikationer inom främst medicinträtts område, bland annat avseende integritetsfrågor i vård och forskning samt användning av ny teknik.

Herr talman! Konstitutionsutskottet föreslår alltså enhälligt att riksdagen till Sveriges sjätte chefsjustitieombudsman och därtill Sveriges 64:e justitieombudsman väljer Elisabeth Rynning.
(Applåder)

Från konstitutionsutskottet hade följande skrivelse kommit in:

Den tiden för vilken Elisabet Fura är vald att vara chefsjustitieombudsman upphör med utgången av år 2016. Elisabet Fura har meddelat att hon önskar bli entledigad fr.o.m. den 1 augusti 2016. Kammaren har beviljat hennes begäran.

Konstitutionsutskottet har berett frågan om val av en ny justitieombudsman efter Elisabet Fura.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden fr.o.m. den 5 september 2016 till dess nytt val har genomförts under fjärde året därefter till chefsjustitieombudsman väljer justitierådet Elisabeth Rynning. Stockholm den 7 juni 2016

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och valde därmed *för tiden från och med den 5 september 2016 till dess nytt val genomförts under fjärde året därefter till*

chefsjustitieombudsman
Elisabeth Rynning

Protokollet för den 19 maj justerades.

§ 3 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade

att Mathias Sundin (L) avsåg sig uppdragen som ledamot i konstitutionsutskottet och som suppleant i skatteutskottet,

att Mats Persson (L) avsåg sig uppdragen som ledamot i skatteutskottet och som suppleant i finansutskottet,

att Birgitta Ohlsson (L) avsåg sig uppdraget som ledamot i krigsdelegationen samt

att Anna-Lena Sörenson (S) avsåg sig uppdraget som suppleant i försvarsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade

att Liberalernas riksdagsgrupp anmält Mats Persson som ledamot i finansutskottet och som suppleant i skatteutskottet, Mathias Sundin som ledamot i skatteutskottet och som suppleant i finansutskottet samt Christer Nylander som ledamot i krigsdelegationen

att Miljöpartiets riksdagsgrupp anmält Anders Schröder som ledamot i försvarsutskottet samt

att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält Johan Büser och Teres Lindberg som suppleanter i försvarsutskottet.

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i finansutskottet

Mats Persson (L)

ledamot i skatteutskottet

Mathias Sundin (L)

ledamot i försvarsutskottet

Anders Schröder (MP)

ledamot i krigsdelegationen

Christer Nylander (L)

suppleant i finansutskottet

Mathias Sundin (L)

§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2015/16:28 för tisdagen den 7 juni i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från arbetsmarknadsutskottet.

§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:668

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:668 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i svensk utvecklingspolitik
av Hans Linde (V)

Interpellationen kommer inte att kunna besvaras inom föreskriven tid.

Skälet till dröjsmålet är utrikes resa.

Stockholm den 8 juni 2016

Utrikesdepartementet

Isabella Lövin (MP)

Enligt uppdrag

Håkan Åkesson

Expeditionschef

Interpellation 2015/16:669

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:669 Det privata näringslivets roll i svensk utvecklingspolitik
av Hans Linde (V)

Interpellationen kommer inte att kunna besvaras inom föreskriven tid.

Skälet till dröjsmålet är utrikes resa.

Stockholm den 8 juni 2016

Utrikesdepartementet

Isabella Lövin (MP)

Enligt uppdrag

Håkan Åkesson

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:698 Strategi mot säkerhetsrisker

av Hans Wallmark (M)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 27 juni 2016.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet vid de svarstillfällen som finns före den 27 juni 2016 befinner sig på resa.

Stockholm den 3 juni 2016

Försvarsdepartementet

Peter Hultqvist (S)

Enligt uppdrag

Maria Hedegård

Expeditions- och rättschef

§ 7 Anmälan om faktapromemorior

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2015/16:FPM94 Revidering av Dublinförordningen *KOM(2016) 270* till socialförsäkringsutskottet

2015/16:FPM95 Reviderad förordning om det europeiska stödkontoret för asylfrågor (EASO) *KOM(2016) 271* till socialförsäkringsutskottet

§ 8 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser

*Redogörelse för
behandlingen av
riksdagens skrivelser*

Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU21

Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser (skr. 2015/16:75 och redog. 2015/16:RS4)

föredrogs.

Anf. 2 ANDREAS NORLÉN (M):

Herr talman! Den här debatten rör något som på flera sätt är ett av årets viktigaste betänkanden från riksdagens konstitutionsutskott, nämligen betänkandet om det som brukar kallas skrivelse 75, regeringens årliga rapport till riksdagen om hur regeringen har behandlat riksdagens skrivelser till regeringen eller med andra ord i vilken utsträckning regeringen har genomfört riksdagens beslut. Beslut om så kallade tillkännagivanden är förstås särskilt intressanta.

Bakgrunden till regeringens rapport är följande: Nästan varje gång riksdagen fattar ett beslut i en sakpolitisk fråga skickar riksdagen information till regeringen om det fattade beslutet. En gång om året redovisar regeringen samlat för riksdagen hur man har hanterat alla de skrivelser som skickats från riksdagen till regeringen – vilka skrivelser har slutbehandlats på ett sätt som innebär att regeringen genomfört det riksdagen vill, och vilka skrivelser återstår att slutbehandla? Det är den redovisningen vi nu debatterar.

Ett tillkännagivande är som bekant ett beslut om ett slags beställning från riksdagen till regeringen, till exempel att regeringen förväntas utreda en fråga och återkomma till riksdagen med lagförslag.

Tilkännagivandens rättsliga ställning regleras inte i grundlag eller riksdagsordningen, men de omfattas av rättsliga normer i form av fast konstitutionell praxis, inte minst utvecklad av konstitutionsutskottet under en lång följd av år.

Utgångspunkten är att regeringen ska tillgodose riksdagens tillkännagivanden. Beredningsåtgärder med anledning av ett tillkännagivande ska inledas så snart som möjligt. Om regeringen inte har för avsikt att tillgodose ett tillkännagivande ska regeringen underrätta riksdagen om det och redovisa sina skäl.

Inte annat än i undantagsfall bör det ta längre tid än två till tre år att slutbehandla ett tillkännagivande. Hur lång tid som är skälig beror på hur komplicerat det är att bereda tillkännagivandet, till exempel om det krävs omfattande utredningsåtgärder eller inte. Regeringen ska varje år i den så kallade skrivelse 75, alltså den rapport vi nu debatterar, redovisa hur riksdagens tillkännagivanden har hanterats.

Sedan den nya regeringen tillträdde i oktober 2014 har riksdagen som bekant skickat rekordmånga tillkännagivanden till regeringen. Utgångspunkten är som sagt att tillkännagivanden ska tillgodoses. Det kan dock vara så att ett visst önskemål från riksdagen efter utredning visar sig vara praktiskt omöjligt eller på goda grunder olämpligt att genomföra. Då är det rimligt att lägga tillkännagivandet till handlingarna utan ytterligare åtgärd.

Att däremot vägra att genomföra riksdagens beslut av politiska skäl är något helt annat, och det vore som jag ser det ett brott mot konstitutionell praxis om regeringen rutinmässigt vägrade att genomföra riksdagens tillkännagivanden.

Uppföljningen går till så att när KU har fått regeringens årliga rapport ber KU övriga utskott att kommentera hur regeringen har genomfört riksdagens beslut inom respektive utskotts ansvarsområde. Denna genomgång ligger sedan till grund för KU:s samlade kommentarer.

Jag är glad över att KU har kunnat enas över alla partigränser om årets kommentarer, och jag hoppas att vi även kommande år ska kunna ha en enig syn på behandlingen av riksdagens tillkännagivanden.

En fråga som tas upp i yttranden från andra utskott till KU är vikten av att regeringen gör ansträngningar för att undvika onödig tidsåtgång när det gäller att hörsamma riksdagens tillkännagivanden. Konstitutionsutskottet delar denna uppfattning. Det är också, som flera utskott påpekar i sina yttranden, angeläget att regeringen lämnar fullgod information om orsakerna till att handläggningen drar ut på tiden i de fall det trots allt blir en fördröjning.

Utöver de generella kommentarerna har KU en del kommentarer om några enskilda tillkännagivanden, men jag avstår från att närmare gå in på dem. Jag konstaterar i stället att utöver genomgången av regeringens redovisning innehåller årets betänkande även ett principiellt resonemang om en fråga som väckt viss uppmärksamhet och debatt i riksdagen, nämligen frågan om hur man ska se på så kallade negativa tillkännagivanden.

Konstitutionsutskottet beslutade den 10 december 2015 att utvärdera vissa frågeställningar kring tillkännagivanden och gränsdragningen mellan riksdagen och regeringen. Utskottets kansli har gått igenom samtliga

över 2 000 tillkännagivanden som riksdagen beslutat från och med riksmötet 1991/92 till och med april 2016 – ett imponerande arbete.

En slutsats i kartläggningen är att det inte är så lätt att entydigt avgöra vad som är ett negativt tillkännagivande. Rent språkligt tänker man sig nog att ett negativt tillkännagivande innebär att regeringen inte ska vidta en viss åtgärd. Men å andra sidan: Om riksdagen tillkännager för regeringen att en viss verksamhet ska fortsätta bedrivas skulle man kunna hävda att det beslutet har samma praktiska innebörd som ett beslut om att regeringen inte får lägga ned verksamheten i fråga.

Mot bakgrund av denna oklarhet om definitionen av negativa tillkännagivanden fokuserar KU i sitt ställningstagande framför allt på tillkännagivanden som formuleras som att regeringen inte ska lägga fram ett visst förslag eller inte ska utreda en viss fråga. Sådana tillkännagivanden är mycket ovanliga. Det finns bara enstaka exempel i den här mycket omfattande genomgången, men det är inte desto mindre viktigt att slå fast vissa utgångspunkter.

Om riksdagen säger att regeringen inte ska föreslå riksdagen en viss åtgärd uppstår en tydlig friktion med 4 kap. 4 § regeringsformen, där det slås fast att regeringen har en grundlagsreglerad rätt att lägga förslag till riksdagen. Eftersom tillkännagivanden inte regleras i grundlag eller lag utan enbart i praxis kan de inte ta över regeringsformens bestämmelser. Det innebär i och för sig inte att det finns något formellt hinder för riksdagen att besluta om ett sådant tillkännagivande, men man kan inte hävda att regeringen skulle begå ett konstitutionellt fel om regeringen valde att lägga en proposition i ämnet, i strid med tillkännagivandet. Har förslagen i propositionen inte stöd i riksdagen kan riksdagen som vanligt avslå propositionen.

KU:s slutsats blir: ”Regeringen har således att hantera tillkännagivanden, negativa och andra, under parlamentariskt ansvar.”

När det gäller tillkännagivanden om att regeringen inte får utreda en viss fråga kan man notera att regeringsformens beredningskrav i 7 kap. 2 § säger att regeringsärenden, till exempel propositioner, måste beredas. Om en proposition inte har tillräckligt underlag får den inte läggas fram av regeringen. Att hindra regeringen från att vidta beredningsåtgärder som ett led i arbetet med att ta fram en proposition skulle därmed indirekt kunna innebära ett kringkärande av regeringens initiativrätt.

Å andra sidan finns det andra typer av regeringsbeslut än beslut om förordningar eller propositioner. Det finns därmed utredningsåtgärder och andra beredningsåtgärder som inte syftar till att skapa underlag för en proposition eller en förordning. Åtgärder av den typen kan också påverka samhällsutvecklingen, men de kommer inte självklart under riksdagens prövning.

Ett exempel kan vara att regeringen utser en statlig samordnare för att förmå kommunerna att agera på ett visst sätt. Ett annat exempel kan vara att regeringen utser en förhandlingsperson som ska förhandla med kommuner, landsting och andra aktörer inom ett visst område för att de ska enas om exempelvis en viss investering. Regeringen kan på detta sätt påverka samhällsutvecklingen utan att riksdagen kopplas in.

I sådana situationer är det naturligt att riksdagen genom tillkännagivanden kan berätta för regeringen vad riksdagen tycker om det arbete som

pågår. KU uttrycker det lite mer formellt: ”Även i sådana fall kan det finnas ett behov för riksdagen att meddela sin uppfattning till regeringen.” Dock får sådana riksdagsbeslut självfallet inte innebära att riksdagen lägger sig i förvaltningsuppgifter i strid med regeringsformen.

Det ställningstagande till negativa tillkännagivanden som KU nu presenterar, herr talman, är således noggrant avvägt. Det förs flera resonemang av typen ”å ena sidan – å andra sidan”. KU slår fast att regeringsformen har företräde framför tillkännagivanden men säger samtidigt inte att så kallade negativa tillkännagivanden är förbjudna. KU redovisar de olika verktyg riksdagen har för att påverka den formella beslutsprocessen men säger samtidigt att vad gäller åtgärder av regeringen utom räckhåll för riksdagens formella beslutsmakt kan riksdagen ha ett legitimt behov att meddela regeringen om åtgärderna har stöd i riksdagen eller inte.

Med detta hoppas KU enhälligt ha lagt fast ett synsätt och en praxis som kan bli bestående och ge vägledning oavsett vilka partier som utgör regeringsunderlag och vilka som utgör opposition.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 3 BJÖRN VON SYDOW (S):

Herr talman! Jag vill instämma i många delar av det som konstitutionsutskottets värderade ordförande just har sagt. Dock vill jag lägga till några kommentarer.

Jag vill först nämna KU:s eget tillkännagivande om driftsstöd till lågfrekventa dagstidningar. Regeringen anser i sin skrivelse till riksdagen att detta är slutbehandlat, men vi menar att det inte är fullt ut tillgodosett och att regeringen så snart som möjligt bör återkomma i frågan.

När det gäller så kallade negativa tillkännagivanden har vi i konstitutionsutskottet gjort en enig bedömning som vi anser bör kunna vara vägledande för hur negativa tillkännagivanden ska bedömas och hur de ska hanteras av partier i riksdagen och i regeringen. Tillkännagivanden förblir oregerade i regeringsformen. Regeringen hanterar dem under parlamentariskt ansvar.

Ordföranden har på ett riktigt sätt lagt fram de spänningar som kan finnas i regeringsformens föreskrifter om rätten för varje regering att lägga fram förslag och skyldigheten att utreda och bereda dessa förslag.

Problemet uppstår när vi har en regering som har en inriktning på ett sakområde men som inte har majoritet i riksdagen, en minoritetsregering. Det kännetecknar vanligtvis förhållandena i Sverige sedan lång tid tillbaka. Gentemot denna minoritetsregering finns det en majoritet i riksdagen för vissa åtgärder. Det är här som problemet kan komma upp.

Ordföranden har med rätta sagt att den frågan löses om en regering lägger fram ett förslag i riksdagen och riksdagen avslår det. Därmed har båda sidor fått visa vad de har för åsikt och politik, men det är riksdagen som gör det utslagsgivande ställningstagandet.

Men jag vill framhålla att riksdagen också kan korrigera eller komplettera regeringens egen normgivningsmakt. Det beror på att vi har paragrafer i regeringsformen som ger riksdagen den slutliga möjligheten att fastställa enligt vilka normer ett visst samhällsområde ska styras.

Det är 8 kap. 6 § regeringsformen som ger så kallat underställande. Det sker sällan, men innebörden är att riksdagen beslutar att för att en föreskrift från regeringen, en förordning, ska vinna slutlig laga kraft ska regeringen

först inhämta riksdagens ställningstagande. Detta har skett i enstaka fall. Jag ser i kansliets förenliga genomgång att det skedde 2010/11.

Enligt 8 kap. 8 § regeringsformen kan riksdagen alltid meddela föreskrifter som tar över regeringens förordnandemakt eller i övrigt normgivningsmakt.

Vi erinrar med våra skrivningar om dessa sällan utnyttjade bestämmelser. Vi erinrar, och de blir därmed, kan man väl säga, betraktade som levande realiteter i vår regeringsform. Det är viktigt. De finns där. Konstitutionsutskottet konstaterar att de spelar en roll.

En majoritet i kammaren behöver alltså egentligen inte göra så kallade negativa tillkännagivanden därför att man fruktar eller inte vill se att regeringen i ett regeringsbeslut gör en förordning eller andra föreskrifter som strider mot en majoritet i kammaren. Kammaren kan använda 8 kap. 6 § och 8 kap. 8 § för att korrigera.

Regeringsbeslut som riktar sig till det som regleras för statsförvaltningen, i 12 kap. 3 § regeringsformen, ger mindre utrymme för riksdagen för den typen av överprövningar av regeringens ställningstagande. Men som ordföranden pekade på: Beroende på hur formuleringen görs av riksdagen finns där onekligen ett visst utrymme för att markera vilken hållning riksdagen har även i ett sådant beslut.

Restriktionen här, vill jag avrunda med att säga, beror enligt min mening på erfarenheterna från frihetstidens berömda statsskick. Det var ju ett statsskick som satte riksdagen i centrum och som har fått mycket beröm i efterhand för många av sina delar.

Det fanns dock problematiska delar. En var just att riksdagen tog över som närmast domstol och regering och fattade beslut som gällde enskilda. Den ordningen var inte bra och är en ordning som sedan dess inte har tillåtits i våra konstitutioner från 1809 och framåt.

Herr talman! Härmed vill jag yrka bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande 21.

(Applåder)

Anf. 4 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Herr talman! När vi i dag ska tala om behandlingen av riksdagens skrivelser vill jag först ge en eloge till riksdagsstyrelsen för vad som förefaller vara en föredömlig hantering eller åtminstone redovisning av densamma.

Det är också glädjande att av skrivelse 75 kunna konstatera att likaså regeringens redogörelse under flera år har blivit mer utförlig och förbättrats så att den numera ger en formellt korrekt bild av hanteringen, även om det fortfarande är så att vissa delar kanske är väl kortfattade och det återstår en viss förbättringspotential när det gäller att redovisa när åtgärder med anledning av riksdagsskrivelser beräknas bli slutbehandlade. Som tidigare har påpekats här i dag lyfter konstitutionsutskottet och övriga utskott också fram vikten av att regeringen gör ansträngningar för att undvika onödig tidsåtgång.

Vad som däremot föranleder en lite annan och kanske inte fullt lika positiv bedömning är att i samma skrivelse kunna läsa att regeringen har för avsikt att på eget bevåg försöka ändra den konstitutionella praxis som råder sedan länge tillbaka, där man helt enkelt säger att man förbehåller sig rätten att inte behöva ha som utgångspunkt att tillgodose vissa tillkännagivanden som kommer från riksdagen.

Nu är det så att konstitutionsutskottet har granskat de här frågorna vid ett flertal tillfällen, senast i samband med ett yttrande till utbildningsutskottet så sent som i år, och konstaterat att ett tillkännagivande från riksdagen i och med att det inte är reglerat kan se ut lite grann hur som helst och att regeringen faktiskt har att förhålla sig till det, oavsett hur det är utformat. Vi har också hört vissa här i dag berätta om att ett tillkännagivande kan formuleras på lite olika sätt och ändå få samma praktiska innebörd.

Återigen – som även har påpekats av andra här i dag – kan vi konstatera att om regeringen inte har för avsikt att efterkomma ett tillkännagivande åligger det den att meddela skälen till att man inte tänker göra detta. Då får riksdagen också en helt annan möjlighet att förhålla sig till detta svar, och man får det tydligt redovisat att man inte på slentrian kan avfärda ett tillkännagivande.

Vi har också hört att riksdagen då i sin tur kan se till att driva sin vilja igenom lagstiftningsvägen. Regeringen kan inte gå emot riksdagen om riksdagen väljer att meddela föreskrifter genom lag.

Dock är det så att även förslag som riksdagen själv lägger fram, om man nu vill tillgripa den här möjligheten, måste beredas, likaså om det handlar om att kanske försöka göra förslag som ska städa upp någonting som regeringen har gjort på eget bevåg.

Skulle det visa sig att riksdagen allt oftare behöver bereda ärenden på grund av regeringens underlåtenhet att efterkomma riksdagens tillkännagivanden ser i alla fall inte jag någon annan utväg än att en omfördelning av ekonomiska resurser också behöver komma till stånd för att bygga upp en sådan parallell beredningsverksamhet. Det är ju inte rimligt att tänka sig en situation där riksdagen först gör ett tillkännagivande om att regeringen ska göra någonting, regeringen svarar att den inte har för avsikt att göra detta och riksdagen sedan ska återkomma till regeringen med ett nytt tillkännagivande om att jo, ni måste visst utreda eller bereda den här frågan. Alltså landar det tillbaka på riksdagen att vi förmodligen i så fall kommer att få bereda det själva.

Sammanfattningsvis vill jag nog landa i att regeringen gör klokast i att backa från sin egenmäktigt föreslagna praxisförskjutning och acceptera att riksdagen är folkets främsta företrädare samt att regeringen har att lyssna engagerat och ödmjukt på riksdagen och folket, åtminstone om den önskar fortsätta att tolereras av riksdagen.

Anf. 5 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Vi talar nu om KU21, och det är ett betänkande som baseras på det som kallas för skrivelse 75 från regeringen. I skrivelse 75 går regeringen igenom hur man har hanterat riksdagens olika beslut och alldeles särskilt de olika tillkännagivandena, det vill säga punkter där riksdagen ger regeringen i uppdrag att återkomma med någonting.

Det säger sig självt att antalet tillkännagivanden blir fler under minoritetsregeringar. Det säger sig också självt att den regering som utropat sig till samarbetsregering behöver ta de här tillkännagivandena på ett väldigt seriöst sätt och hålla en bra dialog med riksdagen.

Utskottet konstaterar att skrivelse 75 ger en formellt korrekt bild av riksdagens skrivelser och att redogörelsen blivit mer utförlig än tidigare i fråga om pågående och planerade åtgärder.

En av de mer principiella delarna i KU21 som KU nu har landat i enighet om handlar, som flera andra talare har varit inne på, om det som kallas för negativa tillkännagivanden. Ett negativt tillkännagivande är när en majoritet i ett utskott och sedan också riksdagen talar om för regeringen att den inte ska utreda eller vidta en åtgärd. Den möjligheten har enligt den utredning vi i KU har gjort bara använts sju gånger. Men de flesta fallen har varit under de senaste åren. Därför har det varit viktigt för oss i KU att analysera det, för att hitta en gemensam inställning till hur spelreglerna mellan riksdag och regering ska se ut.

Det har varit flera negativa tillkännagivanden. Ett av de mest heta har gällt frågan om Bromma flygplats. Motsättningen mellan regeringsföreträdarna och oppositionen har varit ganska högljudd i frågan. Det beror delvis på att det finns stor sprängkraft i den politiska avvägningen mellan att behålla Bromma flygplats och att bygga bostäder där. Men för KU:s del har det handlat om vilka verktyg man bör använda sig av för att driva igenom sin politiska vilja i fråga om att antingen behålla eller lägga ned Bromma flygplats.

Det negativa tillkännagivande som trafikutskottet har avgett handlar om att utskottet inte vill att en förhandlingsperson för Bromma flygplats ska tillsättas. Regeringen tittade på detta och redovisade sedan i skrivelse 75 hur man hade agerat. Man berättade att man hade avbrutit den del som handlade om Bromma flygplats och sett till att det blev ett bredare uppdrag som skulle handla om flyget i Stockholmsregionen. Därmed tyckte regeringen att man hade fullföljt det hela.

När skrivelsen sedan kom till trafikutskottet menade utskottet att regeringen inte alls hade gjort som riksdagen ville. I en stor del av slutbehandlingen av uppdraget hanteras nämligen också Bromma flygplats. Därför stämmer det inte överens med riksdagens tillkännagivande.

Det vi i KU säger är att det är viktigt att regeringen har möjlighet till utredningsmakt och att det är viktigt att riksdagen kan säga det den vill. Jag menar att utredningsväsendet fyller en extra viktig funktion i politiskt känsliga frågor. Det är genom att låta någon eller några ägna tid åt konflikterna och grotta ned sig i var konflikterna och enigheten finns som man kan komma vidare ur låsta positioner. Därför vill jag verkligen varna för att alltför snävt hållna negativa tillkännagivanden kan ge negativa effekter när det gäller att komma vidare i viktiga frågor.

KU har landat i en helt salomonisk skrivelse. Jag ska läsa innantill: ”När det gäller vissa slags negativa tillkännagivanden kan det uppstå en situation som innebär att riksdagen genom ett tillkännagivande uttrycker att regeringen inte ska föreslå riksdagen en viss åtgärd samtidigt som regeringen enligt 4 kap. 4 § RF har en grundlagsreglerad rätt att lägga förslag till riksdagen. Eftersom tillkännagivanden är oreglerade kan de inte ta över regeringsformens bestämmelser. Regeringen har således att hantera tillkännagivanden, negativa och andra, under parlamentariskt ansvar.”

Därmed vill jag att vi lägger skrivelsen till handlingarna.
(Applåder)

Anf. 6 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack, Agneta!

Vi är helt överens om de principiella förhållandena och vilka regler som råder rent formellt. Samtidigt nämner du, Agneta Börjesson, att din

ingång är att det är viktigt, just i politiskt känsliga frågor, att regeringen har rättigheten att starta utredningar och därigenom kunna belysa saker på många olika sätt.

Det finns en poäng med det. Det har sina meriter. Jag tolkade det du sa som att det skulle få negativa konsekvenser om man på något sätt försökte begränsa den makten.

Kan du se att det kan finnas situationer där det kan få negativa effekter att börja utreda i frågor där stabiliteten och förutsägbarheten väger tyngre än rättigheten för regeringen att börja röra om i grytan? Kan du se vilka praktiska konsekvenser det skulle kunna få för samhället i stort?

Anf. 7 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik:

Herr talman! Det kan säkert finnas negativa konsekvenser. Vi säger också att man måste ha parlamentariskt stöd. Det är det som det hela går ut på.

Det jag menar är att det i frågor där det har funnits en stor politisk konflikt under lång tid kan finnas all anledning att dra tillbaka utredningen, titta lite djupare på det och se hur man kan komma vidare och var man kan hitta nya majoriteter. Där tror jag att utredningsväsendet spelar en stor och viktig roll, för att kunna bryta låsningar som lätt finns i en talarstol eller en valrörelse.

Anf. 8 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag har fått svar på min fråga.

Anf. 9 PER-INGVAR JOHANSSON (C):

Herr talman! Vi i konstitutionsutskottet har granskat regeringens och riksdagsstyrelsens redogörelser, i vilka de beskriver hur de under år 2015 har behandlat riksdagens skrivelser. De och vi i KU har följt upp vad som hänt med de tillkännagivanden som riksdagen har beslutat att överlämna.

KU betonar vikten av att regeringen anstränger sig för att undvika onödig tidsåtgång innan tillkännagivandena blir besvarade. KU redovisar i detta betänkande, under rubriken ”Frågor om tillkännagivanden och relationen mellan riksdagen och regeringen”, vår syn på regeringens skyldigheter när det gäller tillkännagivanden. Detta gör vi särskilt mot bakgrund av att regeringen i sin redogörelse framfört synpunkter på riksdagens i några fall negativa tillkännagivanden, med innebörden att regeringen inte ska vidta en viss åtgärd.

Konstitutionsutskottet konstaterar att regeringen enligt konstitutionell praxis är skyldig att svara på alla tillkännagivanden. Om tidpunkt för svar har angetts i ett tillkännagivande ska svaret till riksdagen lämnas av regeringen inom denna tid. Men svaret från regeringen kan vara att regeringen behöver längre tid eller en motivering för att regeringen på något sätt inte avser att tillgodose tillkännagivandet.

När det gäller negativa tillkännagivanden konstaterar KU att regeringsformen går före konstitutionell praxis. Det innebär att riksdagen inte kan hindra regeringen från att utreda och bereda ärenden eller från att lägga fram förslag till riksdagen. Men ett negativt tillkännagivande från riksdagen kan naturligtvis vara en signal till regeringen om att det inte är meningsfullt att lägga fram förslag med ett visst innehåll.

Av redogörelsen framgår att totalt 183 riksdagsskrivelser inte var slutbehandlade vid årsskiftet 2015/16. Av dem är 81 från tiden efter det att regeringen Löfven tillträdde. Det äldsta icke-besvarade tillkännagivandet är från riksmötet 1999/2000 och gäller en samlad redovisning av jaktfrågor.

Herr talman! När det gäller icke slutbehandlade tillkännagivanden på konstitutionsutskottets område finns det flera frågor som jag själv har engagerat mig i genom motioner till riksdagen.

Det gäller bland annat dröjsmål hos myndigheter. Jag har påtalat orimligt långa handläggningstider hos myndigheter, bland annat för företag som söker tillstånd för att utöka sin verksamhet. Regeringen hänvisar till arbetet med en ny förvaltningslag, som nu är ute på remiss.

Jag har motionerat om och riksdagen har beslutat om ett tillkännagivande om en så kallad evenemangslista för tv-sändningar som gör att flera ska kunna se på vissa tv-sändningar. Regeringen lovar att återkomma med förslag i höst om detta.

Regeringen har tillsatt en utredning om samdistribution av tidningar och post som jag hoppas snart ska leda till en proposition.

Ett tillkännagivande från konstitutionsutskottet om ökat driftsstöd till lågfrekventa dagstidningar anser konstitutionsutskottet inte vara fullt ut tillgodosett av regeringen. Men det redovisas inte av regeringen i redogörelsen. I budgetpropositionen har regeringen tagit med en höjning av stödet till tvådagartidningar. Men eftersom lågfrekventa tidningar innefattar även endagartidningar anser utskottet att tillkännagivandet inte fullt ut har tillgodosetts av regeringen.

Utskottet påtalar det och förutsätter att regeringen så snart som möjligt återkommer i frågan, till exempel i budgetpropositionen i höst. Jag är tacksam att vår vice ordförande i konstitutionsutskottet, Björn von Sydow, i debatten lyfte fram detta obesvarade tillkännagivande. Det ger mig gott hopp om att frågan ska få en snar lösning.

Herr talman! Jag föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse och riksdagsstyrelsens redogörelse till handlingarna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 9 Kommittéberättelse 2016

*Kommittéberättelse
2016*

Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU29
Kommittéberättelse 2016 (skr. 2015/16:103)
föredrogs.

Anf. 10 VERONICA LINDHOLM (S):

Herr talman! I detta betänkande behandlas regeringens skrivelse *Kommittéberättelse 2016*. I den lämnar regeringen en redogörelse för verksamheterna i de kommittéer som har tillsatts efter beslut av regeringen under förra året. Det gäller såväl traditionella kommittéer med uppgift att utreda vissa frågor som andra organ, oavsett om de är fristående myndigheter eller inte. I år betraktas de alla tillhöra Regeringskansliet.

Kommittéberättelsen innehåller uppgifter om kommittéernas sammansättning, redogörelser för deras arbete under den tid berättelsen avser samt uppgifter om kostnader för kommittéarbetet och fördelningen mellan kvinnor och män i kommittéerna.

Under 2015 tillsattes 74 kommittéer, vilket kan jämföras med 97 under 2014. Under 2015 avslutades 99 kommittéer. Motsvarande siffra för 2014 var 69 kommittéer.

Av regeringens skrivelse framgår att de totala kostnaderna för kommittéerna år 2015 var drygt 500 miljoner kronor, vilket är detsamma som för år 2014.

År 2014 var könsfördelningen helt jämn, förutom i gruppen för ordföranden. Inom den gruppen har andelen kvinnor ökat med 3 procent till 41 procent, vilket är positivt. Inom gruppen ledamöter har andelen kvinnor ökat med 1 procent till 46 procent. Inom gruppen sakkunniga är kvinnorna i majoritet, med en andel på 52 procent. I gruppen sekreterare och övriga är andelen kvinnor 61 procent och fördelningen densamma som föregående år.

Regeringen lämnar inte någon redogörelse över ålderssammansättningen i kommittéerna. Däremot konstaterar regeringen att i den uppföljning av kommittéernas ålderssammansättning som har genomförts ända sedan 90-talet har andelen ledamöter under 30 år legat relativt konstant och uppgått till endast 1 procent. Det anförs också i skrivelsen att det bör övervägas vilka åtgärder som kan vidtas för att öka andelen unga ledamöter i kommittéerna. En ny kartläggning för att följa upp detta planeras i Regeringskansliet.

Herr talman! Utskottet föreslår vidare att riksdagen avslår ett motionsyrkande från allmänna motionstiden 2015/16 om märkning av propositioner, med hänvisning till att berört utskott framgår på riksdagens webbplats.

Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag, det vill säga att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och avslår motionsyrkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 10 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder

Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU28

Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder (redog.

2015/16:RAN1, redog. 2015/16:VPN1, redog. 2015/16:RAR1, redog. 2015/16:PN1, redog. 2015/16:ÖN1, redog. 2015/16:SN1 och redog. 2015/16:NL1)

föredrogs.

Anf. 11 BERIT HÖGMAN (S):

Herr talman! Betänkande KU28 behandlar de redogörelser för verksamheten som riksdagens nämndmyndigheter har lämnat in, helt i enlighet med det regelverk som finns.

Vilka nämndmyndigheter handlar det om? Jo, det är Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna, Partibidragsnämnden, Riksdagens ansvarsnämnd, Riksdagens arvodesnämnd, Riksdagens överklagandenämnd, Statsrådsarvodesnämnden och Valprovsnämnden.

De nämndmyndigheterna har var och en för sig och tillsammans betydelse för demokrati, ordning och reda samt transparens, men till allra största delen jobbar man i det tysta.

Att dessa nämnder ska lämna sina redogörelser till riksdagen härleds till beslut från både 2012 och 2013. Vi har tillämpat regelverket sedan dess.

Det finns inga absoluta krav i nuvarande regelverk på hur nämnderna ska göra sina redovisningar. I utskottet konstaterar vi att verksamheterna skiljer sig åt och att redovisningarna därmed kan se något olika ut. Men samtidigt är det önskvärt att myndigheterna gör likartade redovisningar beträffande inkomster och utgifter, uppgifter för nämnden, antal sammanträden, ledamöter och så vidare – detta för att redogörelserna ska ge en heltäckande och rättvisande bild av nämndernas verksamhet. Denna ståndpunkt har konstitutionsutskottet haft och redovisat såväl 2015 som i år i sina betänkanden.

Herr talman! Jag vill i detta sammanhang delge kammaren att riksdagsstyrelsen i går behandlade ett förslag med den innebörd som konstitutionsutskottet har uttryckt önskemål om i två år. Riksdagsstyrelsen föreslår en ny lag om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter som bättre stämmer överens med den budgetlag som vi har i dag. Den nya lagen ska ersätta den gamla lagen, den så kallade REA-lagen från 2006.

Utgångspunkten är att regelverket i fråga om ekonomi och administration beträffande både innehåll och språk ska överensstämma med vad som gäller för regeringen och dess myndigheter. Det innebär bland annat att man blir skyldig att göra en kostnadsredovisning för verksamheten.

När det gäller Riksdagens ansvarsnämnd ska detta regleras i en annan lag, lagen om beslutande organ i frågor om disciplinansvar m.m. beträffande arbetstagare hos riksdagen och dess myndigheter – en lag med ett långt namn.

Konstitutionsutskottet menar att redovisningen från nämndmyndigheterna har varit tillfredsställande. Men med de kommande justeringar som riksdagsstyrelsen föreslår kommer redovisningarna att bli än mer likartade och därmed mer överblickbara och ge en rättvisande bild.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 12 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Herr talman! Vi har ingen reservation i detta betänkande men väl ett särskilt yttrande, som jag nu skulle vilja redogöra något för.

En rubrik som ”Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder” låter måhända inte särskilt spännande eller ens kanske särskilt viktigt. Men bakom den något blodfattiga rubriken finns en ack så viktig rättighet som håller på att urholkas, nämligen valhemligheten.

En av grundpelarna i en demokrati är rätten att stödja de partier och de politiker som man vill utan att behöva redogöra för detta offentligt. För oss som nu har äran att sitta i den här kammaren – i alla fall för de allra flesta av oss – började nog resan med att man hade ett visst samhällspolitiskt

intresse, ett intresse som utvecklades och sedermera ledde till att vi sökte medlemskap i något av de politiska partier som vi i dag representerar.

De allra flesta av oss minns säkert hur det var den där gången då vi gick med på att ställa upp som kandidater för vårt parti i det lokala valet och hur vi resonerade om att gå från att vara anonyma och trygga som privatpersoner till att träda ut i offentlighetens ljus som politiska företrädare. Att ta detta kliv in i offentligheten innebär, förutom möjligheten att påverka samhället i politiska församlingar som denna och även lokala, en hel del upppoffringar.

Vi har nog alla läst om saker som har hänt och hur politiker på olika nivåer har blivit utsatta för olika typer av hot, våld eller andra repressalier. Det kan säkert vara så att någon eller några av oss här i dag har råkat ut för något liknande och kan känna igen sig i den situationen.

Herr talman! Vi ska vara stolta över att valdeltagandet i Sverige är stort. Men vi ser också att det tyvärr finns problem att få människor att våga och vilja engagera sig i det politiska livet och ställa upp i dessa politiska församlingar som offentliga företrädare.

Många väljer kanske i stället att stödja sitt parti på något annat sätt, exempelvis genom att skänka pengar. Detta har tidigare alltid kunnat ske helt anonymt. Många har nog valt att gå denna väg av skäl som de får redogöra för själva. Men av någon anledning har de valt att inte företräda ett parti, utan detta har varit ett sätt som har passat dem för att få gehör för sin politiska åsikt. Att göra detta anonymt har, som sagt, tidigare varit en absolut rättighet. Men denna rättighet har nu inskränkts genom att gåvor från privatpersoner enligt lagen om insyn i finansiering av partier ska redovisas till Kammarkollegiet, som i sin tur på sin hemsida redovisar identiteten och namnet på de personer som har gett bidrag till olika partier.

I 2 kap. 2 § regeringsformen stadgas att ingen av det allmänna får tvingas att ge sin politiska åskådning till känna.

Vidare stadgas i 2 kap. 3 § regeringsformen att ingen svensk medborgare utan samtycke får antecknas i ett allmänt register enbart på grund av politisk åskådning.

Herr talman! Sverige har tidigare fått internationell kritik från bland annat EU-kommissionen gällande hur vi hanterar valhemligheten. Valfusk har kunnat konstateras, och i vissa fall har det ansetts vara så allvarligt att valet har fått göras om. Man har i Danmark till och med talat om att kanske behöva skicka valobservatörer till Sverige för att garantera valhemligheten och se till att valen går rätt till.

För mig som sverigedemokrat och stark anhängare av demokrati är det skrämmande att se hur valhemligheten håller på att urholkas. Men eftersom det just nu finns en pågående utredning om hur bidrag till partier ska redovisas i framtiden har vi alltså valt att denna gång inte reservera oss utan bara göra ett särskilt yttrande.

Jag hoppas verkligen att den pågående utredningen kommer fram till att valhemligheten är värd att bevara.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

Utrikesutskottets betänkande 2015/16:UU14

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) (redog.
2015/16:OSSE1)

föredrogs.

*Organisationen
för säkerhet och
samarbete i Europa
(OSSE)*

Anf. 13 KENT HÄRSTEDT (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utrikesutskottets förslag.

Det finns anledning att vara stolt över Sveriges bidrag till OSSE som helhet men också till OSSE:s parlamentariska församling. Vi är finansiellt en av de stora bidragsgivarna till OSSE:s parlamentariska församlings arbete. Men framför allt är vi aktiva och följer en lång svensk tradition av att vara mycket aktiva och drivande i OSSE:s parlamentariska församling.

Även det senaste året har jag varit en av vicepresidenterna i församlingen och fått förmånen att som specialkoordinator leda den internationella observationen inför presidentvalet i Vitryssland den 11 oktober 2015.

Men jag är långt ifrån ensam om att vara aktiv när det gäller att vara ute och valobservera. Den svenska delegationen till OSSE:s parlamentariska församling är den mest aktiva när det gäller att vara ute och observera val. Det är kanske den delen av OSSE:s parlamentariska arbete som internationellt sett vinner störst respekt och som vi är mest kända för. Det finns i dag egentligen ingen annan organisation som lever upp till denna standard, denna omfattning och denna respekt på grund av den systematik som vi har inom OSSE:s parlamentariska församling när det gäller att på ett trovärdigt, väl organiserat och beprövat sätt sköta valövervakningar i olika länder.

År 2015 har varit ett speciellt år för OSSE som helhet. Det var 40 år sedan OSSE bildades. Tidigare hette organisationen ESK, och den bildades 1973. Det finns skäl att reflektera över dessa 40 år och reflektera över varför organisationen en gång bildades – alltså ESK, Europeiska säkerhetskonferensen, som så småningom blev OSSE, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa.

Vid den tiden – 1973 – fanns det två olika perspektiv på bildandet av denna organisation. Det var Sovjetunionen som ville hålla ihop de kommunistiska staterna, men det var också Västeuropa som såg en möjlighet att genom detta samarbete minska spänningarna i regionen och gynna ekonomiskt samarbete som skulle leda fram till olika sätt att förbättra den humanitära situationen för befolkningarna i Östeuropa.

Nu, 40 år senare, befinner vi oss i ett läge med stora spänningar. Då handlar det på den ena sidan inte om Sovjetunionen utan om Ryssland och en del av Rysslands närliggande stater. På den andra sidan finns Europa, USA med flera.

OSSE är en inklusiv organisation. Det finns olika organisationer som har olika roller. Vi har tidigare haft en plats i Europarådet och var en av dem som fattade beslut om att där till stora delar exkludera Ryssland efter interventionen på Krim, som var oacceptabel och alltför fullständigt oacceptabel. Men det är skillnad mellan olika organisationer och olika roller.

OSSE har i stället egentligen fått en vitalisering genom den konflikt-situation som vi befinner oss i. Inom OSSE fortgår samtalen, och det som kanske mest uppmärksammas är de samtal som förs genom den så kallade Minskprocessen och Minskavtalen.

Också inom den parlamentariska församlingen fortgår olika former av initiativ för att främja avspänning, dialog och konfliktthantering men också transparens och arbete för att främja demokrati och se till att de länder som är med i OSSE lever upp till de statuter som finns inom OSSE och som de faktiskt har förbundit sig att leva upp till.

Jag jobbar intensivt just med Vitryssland, som har en lång resa framför sig att gå mot demokratisering och vara ett land som lever upp till de krav som vi ställer på ett land som Vitryssland som fullvärdig medlem av OSSE.

Som jag nämnde är jag stolt över den svenska delegationen. Många av ledamöterna är flitigt ute och gör valobservationer, men de är också aktiva i den parlamentariska församlingens arbete.

Vice ordföranden i delegationen, Margareta Cederfelt, är rapportör i ett av utskotten. Christian Holm Barenfeld var förra året ordförande i Vitrysslandsgruppen. Vi har även andra som är mycket flitiga. Så har det varit över tiden. Olika generationer av svenska parlamentariker har bidragit mycket. Sammantaget innebär detta att det i dag finns ett grundmurat förtroende för svenska ledamöter som agerar inom ramen för OSSE.

Det är inte utan att konflikten har sökt sig in även i organisationen. Inför det årliga vintermötet i Wien förra året utsåg Ryssland en ledamot från Krim att ingå i landets delegation. Jag var en av dem som fick förtroendet att ingå i en så kallad credentials committee, en ackrediteringskommitté, som skulle granska ledamöternas rätt att närvara i församlingens arbete under vintermötet.

Självklart fattade jag och mina fyra fem kollegor enhälligt beslutet att en ledamot från Krim inte hade i den ryska delegationen att göra. OSSE skulle i alla fall inte erkänna denne som en person som hade möjlighet att delta i OSSE:s möte. Den ryska nomineringen avvisades med motiveringen att en parlamentsledamot måste företräda det nominerade landet för att få delta. Ni förstår att detta inte erkändes av oss.

På sommarmötet i Finland – ett möte som ägde rum på den plats där ESK, alltså OSSE, en gång bildades, nämligen i Finlandiahuset – kom konflikten upp ännu en gång. Som ni vet befinner sig ett antal representanter för Ryssland på sanktionslistan. Här kom frågeställningen återigen in i OSSE, och den finska regeringen beslöt sig för att inte tillåta tillträde för ett par personer i den delegation som utsetts att företräda Ryssland.

Även om OSSE och OSSE:s parlamentariska församling är en inkluderande organisation möts alltså även vi av de utmaningar som uppstår på grund av den konfliktfyllda situation som just nu råder.

Vidare hade vi ett höstmöte i Ulan Bator i Mongoliet, som är den senaste fullvärdiga medlemmen i OSSE. Mongoliet har skött detta med bravur. Landet är aktivt och har levt upp till många av de förväntningar vi har på detta nya medlemsland i OSSE.

Delegationens medlemmar deltar även i en lång rad andra aktiviteter, och det kan vara särskilt viktigt att nämna ett par av dem. Tyskland tar aktiva initiativ för att försöka sammanföra parlamentariker från till exempel Ukraina och Ryssland och på så sätt bidra till användandet av parlamentarisk diplomati för att hitta en väg framåt. Jag har själv talat om utvecklingen i Vitryssland på Nordiska rådets möte i Vilnius, och det finns andra exempel på att våra ledamöter bjuds in för att tala om sina erfarenheter från OSSE:s arbete.

Avslutningsvis vill jag säga att det är tydligt att OSSE och OSSE:s parlamentariska församling har fått en mycket vitaliserad roll. I ett läge där arenorna för kontakter och dialog blir allt färre är det nu många från länder med både frusna och pågående konflikter som verkligen ser OSSE som platsen för dialog. Kanske är förhoppningarna många gånger större än vad vi kan leva upp till, men av länder som Georgien, Azerbajdzjan, Armenien, Ukraina, Vitryssland och Ryssland är det många som i dag ser OSSE som en organisation och plats för dialog och samtal.

Anf. 14 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! Vi debatterar nu utrikesutskottets betänkande UU14 *Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)*.

Precis som delegationens ordförande Kent Härstedt har sagt är den svenska delegationen till OSSE:s parlamentariska församling en väldigt aktiv delegation, herr talman. Vi deltar fullt ut i OSSE:s arbete, och vi gör det på de arenor som står till buds.

Jag vill börja med att säga att förra året innebar OSSE:s tjugofjärde session. Årets arbete bedrevs på temat *Recalling the Spirit of Helsinki*, vilket refererar till Helsingforsdeklarationen som antogs den 23 juli 1973. Tyvärr måste jag säga att innehållet i Helsingforsdeklaration är lika aktuellt i dag, 2016 – liksom 2015, som är det år verksamhetsberättelsen handlar om – som det var 1973.

Deklarationen tar upp punkter som är viktiga och angelägna i OSSE:s arbete. De handlar om

- att alla stater är jämlika
- att det ska finnas en inneboende rätt för ländernas suveränitet
- att länder ska avstå från hot om användning eller användning av makt
- att varje land har okränkbar rätt till sina gränser och skydd för landets integritet
- att hitta fredliga lösningar på meningsskiljaktigheter och tillämpa icke-intervention i interna angelägenheter
- att ha respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter såsom frihet för tankar, samvete, religion och tro
- att människor ska ha lika rättigheter och självbestämmande
- att stater ska samarbeta och i god tro uppfylla förpliktelser gentemot internationell lag.

Detta är precis vad OSSE:s arbete handlar om.

Hur gick då OSSE till väga för att verkligen högtidlighålla och uppmärksamma temat *Recalling the Spirit of Helsinki*? Ja, bland annat genom att ge ett uppdrag till Sipri, det svenska forskningsinstitutet för freds- och konfliktforskning, som tog fram en skrift. Till grund för denna låg bland annat ett omfattande arbete där forskare och politiker involverats och seminarieverksamhet bedrivits i USA, Sverige, Ryssland med flera länder. Detta visar att det arbete som bedrivs inom OSSE sker i samarbete. Det sker på flera plan för att vi ska försöka gå vidare med fredliga lösningar på stora problem, herr talman.

OSSE:s arbete bedrivs inom de tre dimensionerna politiska frågor och säkerhet, ekonomi och miljö samt demokrati och mänskliga rättigheter. Politiska frågor och säkerhet har blivit en alltmer relevant och aktuell fråga på dagordningen. Det handlar om de konflikter som finns inom OSSE:s geografiska område.

Det gäller inte bara sådant som den ryska aggressionen gentemot Ukraina utan också det vi kallar frusna konflikter men som har blossat upp och i allra högsta grad är levande i dag. Jag tänker då på konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan. Här spelar OSSE en avgörande roll genom att mäkla fred och involvera parlamentariker men också genom att ha observatörer på plats i Ukraina som ska arbeta för fred och säkerhet.

Som nämndes tidigare av delegationens ordförande består OSSE av 57 deltagande stater, från Mongoliet i öster till USA och Kanada i väster. Detta är unikt. En organisation som spänner över hela 57 länder kan göra skillnad. Jag tror att vi kommer att få se mer av OSSE:s agerande på arenan under de kommande åren.

År 2015 bytte OSSE:s parlamentariska församling generalsekreterare när tidigare generalsekreterare Spencer Oliver slutade efter ett stort antal år inom organisationen. Den nya generalsekreteraren Roberto Montella har stora visioner för de kommande åren, men jag ska inte uppehålla mig vid dessa eftersom ärendet behandlar 2015 års verksamhet.

Rekryteringen av en ny generalsekreterare sköttes i första hand av byrån, men stora delar av OSSE var involverade och på olika sätt aktiva när det gällde att utse den nya generalsekreteraren.

Herr talman! Jag nämnde tidigare den tredje dimensionen, demokrati och mänskliga rättigheter. Demokrati är en av de stora frågor som OSSE arbetar med. Mellan åren 1993 och 2015 har OSSE totalt genomfört närmare 100 valövervakningar. Det handlar om övervakningar av parlamentsval och av presidentval. Förra året genomförde OSSE sex övervakningar. Svenska riksdagsledamöter deltog i samtliga av dessa, i vissa fall på ledande positioner. Själv var jag head of OSCE PA:s delegation vid valet i Turkiet.

Genom att delta i valobservationer bidrar OSSE på ett aktivt sätt till demokrati. Men vad är en valobservation? Jag vill säga några ord om detta. Det är en oerhört viktig fråga att val genomförs på ett demokratiskt sätt.

OSSE arbetar tillsammans med andra organisationer och i organisationer för demokrati och mänskliga rättigheter, och i många sammanhang arbetar man tillsammans med Europarådet. Det OSSE gör är att se till att det finns observatörer på plats före valet för att se hur landets konstitution ser ut, om det finns frihet, om det finns fria medier, om det finns en valrörelse och hur valmyndigheten och valadministrationen är uppbyggd.

När det sedan handlar om själva valdagen kommer korttidsobservatörer, vi riksdagsledamöter, från OSSE:s 57 länder inresande. Först får man en briefing om hur landet ser ut, och därefter är man ute på fältet. Man besöker vallokaler från det att lokalerna förbereds för att öppnas till dess att valsedlarna är räknade och överlämnade till valmyndigheten under valnatten.

Men OSSE:s arbete stannar inte vid detta, utan man har naturligtvis gjort iakttagelser som sammanställs och som ligger till grund för den slutgiltiga rapporten. Därefter erbjuder OSSE rekommendationer och en möjlighet för respektive land att fortsätta att utveckla sin demokrati, med stöd av OSSE om så önskas.

Jag vill understryka att detta är ett väldigt viktigt arbete, speciellt i dag, när vi på många håll ser en tillbakagång för demokratin. Då är det viktigt att vi bevakar och från svensk sida är delaktiga i de organisationer som aktivt arbetar för att stödja demokratin och inte låter mörka krafter tränga undan alla medborgares rätt att använda sin röst i fria demokratiska val. Det är precis detta OSSE handlar om.

Anf. 15 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Detta är ett litet betänkande som rör en stor verksamhet för många länder i och bortom vårt Europa. Det handlar ju inte enbart om säkerhet och samarbete i Europa och de europeiska länderna, vilket har framgått tidigare i debatten.

Jag vill som representant för en annan delegation tacka dem som är och har varit aktiva i parlamentarikerförsamlingen OSSE. Det är viktigt att vi har denna möjlighet till dialog och deltagande.

Jag ska bara kort beröra några punkter, herr talman. En av dem gäller Minskarbetet och Minskprocessen. Det är en process som vi alla säger att vi står bakom men som under det gångna året de facto har haft en rejäl tillbakagång, eftersom vi har haft ännu en öppen konflikt som har lett till dödsfall. Fajten mellan Armenien och Azerbajdzjan om Nagorno-Karabach har inte flyttats framåt. Det finns en stor irritation över hur den här konstruktionen är uppbyggd.

Det ryska agerandet i andra områden med olösta konflikter visar på en tydlig vilja att hålla kvar det öppna såret och inte att läka det. Det är många som tycker att det är en omöjlighet att Ryssland har vetorätt och samtidigt inte har intresse att lösa konflikterna.

Det här är en process som vi har all anledning att fundera lite extra på under kommande år. Det finns också aktörer i det här sammanhanget som vill försöka bryta upp och se något annat hända, eftersom man ser detta som i princip inte framkomligt.

Utmaningen för OSSE är förutom Minskprocessen naturligtvis Ukraina. Även där är ett bland många utropstecken att det i OSSE:s övervakningsmekanism finns ryska röster för att inte ge vissa saker en tydlig benämning och att man inte lyfter alla frågor. Den rädsla som finns över att det här är något som inte är riktigt tydliggjort är naturligtvis allvarlig.

Vi deltar från svensk sida. Det är viktigt, och det är bra att vi finns där. Det görs ett stort arbete under svåra förhållanden. Men det är tydligt att man inte heller här har levt upp till löftena. OSSE har inte tillgång till hela territoriet och har under senare tid också hamnat i direkt beskjutning av

separatister i östra Ukraina. Det här är något som naturligtvis också kommer att följas.

Det finns en bakomliggande debatt som man från rysk sida försöker lyfta upp, nämligen om att man vill se en annan arkitektur när det gäller säkerhet i Europa. Här finns det skäl för oss att se till att vi inte blir en del av problemet. Det tycker jag att det finns all anledning att fundera över under kommande år.

När det gäller valobservationer, herr talman, är naturligtvis det arbete som parlamentarikergruppen gör viktigt, men särskilt viktigt är det arbete som Odihr gör, för det ger förutsättningar både för valobservation för OSSE:s parlamentariker och för Europarådets observatörer att få en långsiktig översyn och inte bara under själva valdagen. Därför är valobservationerna en väldigt viktig del. Jag hoppas och utgår från att ni i parlamentarikerförsamlingen vet att ni jobbar för att säkra att Odihr har fortsatt goda möjligheter att verka. Inte minst kommer det att bli helt avgörande, om man blir inbjuden till och deltar som övervakare vid valet den 8 december, att Odihr får möjlighet att finnas där. Det ska då inte vara en liten delegation under en kort tid, utan man ska ha möjlighet att under en lång tid observera och följa valet.

Det är givetvis viktigt och bra att ni i den parlamentariska delegationen också håller fast vid att inte erkänna Rysslands gränser så som Ryssland självt ser dem. Det är välkommet. Det är helt vitalt att vi i de olika miljöerna där vi verkar inte lockas in i den fälla som den ryska duman och det ryska systemet försöker bygga: att bakvägen föra in sin syn på Rysslands territorium. Krim är givetvis inte en del av Ryssland.

Låt mig också säga: Se upp med Vitryssland! Vi har kunnat följa Vitryssland genom åren, och Lukasjenko är inte att leka med. Han har ett tydligt och synligt mönster, och han kommer och går i våra system. Det är viktigt att vi inte spelar efter gamla noter, för då kommer vi snart att på nytt se ett ökat antal politiska fångar och övergrepp som leder till sanktioner från vår sida.

Herr talman! Jag tackar delegationen och yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 16 KENT HÄRSTEDT (S) replik:

Herr talman! Jag kände mig manad att svara på lite av detta, och jag ska försöka göra det snabbt.

Eftersom jag också har ett mer övergripande ansvar för den parlamentariska församlingens arbete som vice president kan jag säga så här:

När det gäller Ukraina var jag särskild koordinator för parlamentsvalet den 26 oktober 2014 när det nuvarande parlamentet valdes.

Jag hängde inte helt med i Kerstin Lundgrens synpunkter på valet eller valen. Jag antar att Kerstin Lundgren syftar på de potentiellt kommande lokalvalen i Donbassområdet i östra Ukraina. Annars förstår jag inte riktigt vad synpunkterna gick ut på.

Det val som genomfördes blev erkänt och respekterat trots de stora svårigheter man hade i Ukraina med stora grupper internflyktingar.

När det gäller det kommande lokalvalet kommer det att ske under förutsättning att man lever upp till en viss standard som ger förutsättningar för den internationella övervakningen att vara i området. Annars kommer inte Odihr eller OSSE att vilja vara delaktiga i genomförandet av en observationsprocess i ett val som kan manipuleras och styras genom hot och fara.

Den parlamentariska församlingen kommer inte att övervaka valet i Ryssland om inte Odihr får göra sitt arbete i förväg. Det är principer vi har antagit i vår församling, och vi kommer inte att delta.

Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag talade inte om något val i Ukraina. Det måste ha blivit ett missförstånd. Vi får väl läsa i protokollet om jag sa något som jag inte hade för avsikt att säga.

När det gäller Ukraina måste vi se hur OSSE:s arbete fungerar, för vi kan bli en del av problemet i det arbete som den ryska statsledningen gör för att försöka förändra Europas säkerhetsarkitektur. OSSE-missionen kan precis som Minskgruppen vara en del av ett problem och inte en del av en lösning. Vi får väl se. Jag vet också att Steinmeier har ambitionen att åstadkomma nya diskussioner om en ny arkitektur.

Från vår sida är vi tydliga här och i andra betänkanden med att vi håller fast vid och värnar den säkerhetsarkitektur som vi har kommit överens om. Det är viktigt att slå vakt om den, och jag utgår från att vi inte har delade meningar om det.

Det var just det ryska valet jag talade om. Det är bra om den parlamentariska församlingen är tydlig med att man inte ställer upp utan Odihr. Jag utgår från att Europarådet inte kommer att göra det heller. Om Odihr får möjlighet att delta bestämmer man själv på vilka villkor, men senast det begav sig var det en hård avgränsning från den ryska statsledningens sida vad gäller långtidsobservatörer. Det gjorde att situationen blev omöjlig. Därför valde Odihr att inte alls ställa upp, och det kan givetvis åter inträffa.

Anf. 18 KENT HÄRSTEDT (S) replik:

Herr talman! Jag har inte hört att OSSE skulle vara ett problem i Ukraina. Jag har talat med utrikesminister Klimkin, och han ser det som en tillgång. Han uppskattar OSSE:s arbete i Ukraina.

Närmast förestående är att försöka få till stånd val i östra Ukraina. Jag lägger tyngdpunkten där eftersom det är nästa steg. Frågan är om det kan komma till stånd.

När det gäller att inte ha delade meningar med Europarådet vill det till att Europarådet inte upprepar det som skedde i Azerbajdzjan. Odihr och OSSE:s parlamentariska församling valde att inte åka dit. Men Europarådet åkte dit och presenterade en rapport som man verkligen kan ha funderingar kring. Jag tror inte att problemen ligger på vår sida, om jag ska vara ärlig.

När det gäller Odihrs arbete står jag i nära dialog med chefsambassadör Link. Han gör ett grannlaga och utmärkt arbete.

Låt mig till sist kommentera Vitryssland. Det vankas val till duman i Vitryssland i september. Vi kommer att noga följa vad som har hänt sedan presidentvalet förra året. Förhoppningsvis ser vi för första gången att oppositionspartier kommer att ta plats i duman i Vitryssland. Det är självklart

att vi ska vara på plats och som vanligt från svenskt håll ha en rejäl delegation som kommer att övervaka att detta val förhoppningsvis går bättre till än förra valet, som jag var särskild koordinatör för.

Trots det dåliga utgångsläget i respekten internationellt går det ändå små steg framåt i Vitryssland. Det tycker EU och Europaparlamentet, och vi ser också dessa små steg.

Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! De små stegen framåt har vi sett tidigare, men dessa små steg har ofta förbytts i stora steg bakåt. Det är därför viktigt att se upp. Finns det en fri opposition i valet i Vitryssland, eller finns bara de som godkänns av Lukasjenko att ställa upp?

Också i Ryssland ser vi att den fria oppositionen inte får möjlighet att verka, utan de fångslas eller fördrivs. Det är en historia som är tragisk för vårt närområde.

När det gäller östra Ukraina och Ukraina som helhet säger jag inte att OSSE är en del av problemet. Men se upp, för i OSSE:s arbete ingår ryska röster som begränsar och skapar en bild av att allt inte kommer fram eftersom vissa saker inte är acceptabla för den ryska rollen.

Det är en del av OSSE-systemet som jag tror att man måste vara vaksam på. Här har vi som parlamentariker en särskilt viktig roll att också granska så att vi inte blir en del av problemet. Från rysk sida har man ett intresse av att upprätthålla denna typ av strukturer, för det gagnar deras intresse av att hålla den typen av verksamhet igång utan resultat.

I Ukraina har man inte tillgång till hela territoriet. Det är helt oacceptabelt att man från rysk sida inte säkerställer att Ukraina har tillgång till sina gränser och att Ryssland inte kliver tillbaka. OSSE intar inte en tydlig position gentemot Ryssland i kritiken utan är så att säga en del av överenskommelsen.

Anf. 20 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Kerstin Lundgren tog upp en, som jag ser det, oerhört viktig och central fråga: Är det till gagn för demokratin eller ej att flera länder med skilda samhällssystem – några diktaturer, några demokratier – finns inom samma organisation? Kan detta leda framåt i demokratisk riktning, med respekt för de värden som vi håller högt i Sverige med flera andra länder? Ja, skulle jag vilja säga.

Det är oerhört angeläget att använda de internationella organisationerna – OSSE, FN och Europarådet, för att nämna några – på detta sätt. Men det gäller att ha sin kompass rätt och riktig och att kalla en ko för en ko och en diktatur för en diktatur och absolut inte darra på manschetten i de sammanhangen. Det ska vara en hög diskussion – det är det enda sättet att komma framåt.

När det gäller arbetet med valobservatörer är Odihr en oerhört central del för att kunna utföra valobservationer, som jag nämnde i mitt anförande. Jag vill nämna det exempel som Kent Härstedt tog upp: Azerbajdzjan. Odihr var inte välkommet dit. Från OSSE:s sida var det självklart att vi inte skulle delta – det fanns inget att diskutera. Precis på detta sätt kommer OSSE att fortsätta att agera också framöver. Återigen: Det är viktigt att veta hur ett arbete ska bedrivas.

Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag har på intet sätt sagt att det inte skulle vara värdefullt att vi har mötesplatser där olika system möts. Det är därför vi är en varm anhängare av FN och också av OSSE. Det var därför, herr talman, som jag tackade delegationen för att den deltar och bidrar till den dialog som är viktig att föra. Där finns det ingen som helst tvekan.

Jag förstår egentligen inte om någon uppfattade att jag hade någon synpunkt på detta. Det var snarare så att vi också måste se att det finns de som vill utnyttja våra system för att använda dem i annat syfte. I det här fallet är det Ryssland som har ett intresse av att hålla vissa konflikter igång och vissa sår öppna och som väljer att använda system på ett sätt som gynnar deras sak. Det är förståeligt men inte acceptabelt utifrån vårt sätt att se det. Där måste vi vara varsamma och beredda på att se om det händer.

Herr talman! Jag kan inte låta bli att beröra Azerbajdzjan, för jag håller helt med. Jag tycker att den rapport som kom om valet i Azerbajdzjan var en bedrövelse. Det var en styggelse. Jag har sagt det i Europarådet i Strasbourg. Min hållning är att utan Odihr ska heller inte Europarådet delta. Det är en grundläggande hållning. Men alla tycker inte så, däribland EPP, som har ett visst intresse av att hålla den här typen av verksamhet igång. Men det finns också andra.

Anf. 22 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Likheten är förvisso stor när det gäller synsättet på internationellt arbete. Det tackar jag Kerstin Lundgren för.

Det är kanske just för att likheten finns i det svenska riksdagen som det emellanåt låter som att vi inte har någon skiljaktighet. Men jag skulle åter vilja understryka att det just i de internationella forumen, var vi än befinner oss, är angeläget att hålla den svenska kompassen klar och tydlig och stå upp för demokrati.

Vid OSSE:s sommarmöte, som snart kommer att hållas – förra gången var det i Helsingfors, eftersom det är 2015 som vi debatterar nu – bör vi till exempel tala om det som händer i Ukraina som den ryska aggressionen, inte en kris. Det handlar inte om en kris, utan det handlar om att ett land har invaderat sin granne. Så ska vi fortsätta att debattera för att komma framåt.

Anf. 23 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Om detta äro vi eniga. Det är viktigt att vara tydlig, och det är viktigt att inte låta Ryssland omdefiniera Ukraina på det sätt som de önskar. Krig pågår, och den ryska närvaron är entydig. Detta ska påtalas.

Det är ingen tvekan om att Ryssland i dag har gränser som inte är internationellt erkända. De har med militärt våld och i strid med sina förpliktelser angripit ett annat land, och detta är något som inte tolereras eller accepteras. Sanktionerna måste finnas kvar till dess att Ryssland lämnar Ukraina.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

Anf. 24 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation i betänkandet.

Vi ska nu debattera ett betänkande som behandlar redogörelsen från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling. Jag har varit en del av den svenska delegationen men har nu hoppat av då jag snart ska få barn, som ni säkert alla ser.

År 2015 har varit ett händelserikt år i Europarådets parlamentariska församling. I januari biföll församlingen resolution 2091 och rekommendationer till ministerrådet om resande stridande i Syrien och Irak. I rekommendationerna uppmanas medlemsstaterna att upprätta instrument för att underlätta utvisning av dömda terrorister. Detta tillägg till rekommendationerna initierades av Sverigedemokraterna och fick stöd i den parlamentariska församlingen med stor majoritet.

Även om utländska medborgare i Sverige skulle dömas för deltagande i terror och folkmord finns risk att gärningsmännen inte kan utvisas eftersom Sverige upprätthåller principen om non-refoulement, det vill säga att vi inte utvisar personer till länder där de kan utsättas för tortyr eller kränkande behandling. Detta ställer vi oss bakom, eftersom det är en sund princip fastslagen i Europakonventionen.

Samtidigt kan vi i Sverigedemokraterna inte tillåta att Sveriges välfärdsstat utnyttjas av IS-terrorister som aktivt arbetar för att jämna den med marken. Det finns ett mål i Storbritannien gällande en person, Abu Qatada. Där hävdade gärningsmannen att utvisningen till Jordanien inte kunde verkställas eftersom han skulle utsättas för tortyr i hemlandets fängelse och att tortyr är vanligt förekommande där. Verkställighet accepterades ändå av Europadomstolen eftersom Jordanien utfärdade en diplomatisk garanti om human behandling av gärningsmannen.

Europadomstolen har vid flera tillfällen avvisat sådana garantier eftersom de inte ansetts trovärdiga, men i det fall jag nämnde accepterades garantierna eftersom de var transparenta och detaljerade, hade utfärdats av högsta myndighet och det fanns mekanismer för kontroll och uppföljning av deras efterlevnad. Detta visar att det går att få verkställighet om man bara vill, om garantierna är trovärdiga.

För att förtydliga handlar detta alltså inte om att vi avser att skicka tillbaka någon till ett land där personen riskerar att utsättas för tortyr eller dödsstraff, tvärtom. En diplomatisk garanti ska betyda att den mottagande staten måste utfärda garantier om att inte behandla personen illa. Detta måste efterföljas med noggranna kontroller och ge svensk beskickningspersonal möjlighet att besöka personen i häkte och kontrollera att den mottagande staten verkligen håller vad den lovar.

Det finns också en annan fördel med detta. Om den mottagande staten måste bygga upp rutiner för att kontrollera att till exempel personal inom kriminalvården eller rättsväsendet inte begår övergrepp mot de intagna kanske det kan bli ett bättre tillstånd generellt i fängelser i andra länder.

Vi anser därför att Sverige borde följa Europarådets rekommendation och ta initiativ till bi- eller multilaterala avtal för utfärdande av sådana trovärdiga garantier om human och rättvis behandling i fängelser och rättegång så att vi kan utvisa dömda terrorister från Sverige. Jag tycker att det är märkligt att ledamöter från både Socialdemokraterna och Moderaterna har röstat för denna rekommendation i Europarådet men sedan underlåter att stödja ett sådant initiativ på hemmaplan i Sverige.

Frågan är inte enkel att lösa, men att inte ens vilja försöka tycker jag visar på brist på politisk vilja att ta ansvar för säkerheten i Sverige.

Herr talman! I januari 2016 biföll Europarådets parlamentariska församling samma resolution om resande för stridande i Syrien och Irak, där man också förklarade att terrorgruppen IS/Daishs terrorkampanj mot minoriteter i Syrien och Irak skulle betraktas som folkmord. Man uppmanar medlemsstater att agera utifrån att det är ett folkmord som pågår. Liknande förklaringar har kommit från Europaparlamentet och den amerikanska senaten.

Frågan har, vilket är väl känt, redan varit uppe i riksdagen i ett tidigare betänkande, då det tyvärr bara var Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna som röstade för att erkänna IS/Daishs dåd som ett folkmord. Innan jag visste att frågan skulle lyftas i det betänkandet skrev jag yrkandet utifrån resolutionen från Europarådet. Det är högst beklagligt och skamligt att riksdagen varken i det förra betänkandet eller i detta vill erkänna IS systematiska förföljelse av etniska och religiösa minoriteter i Syrien och Irak som ett folkmord.

Terrororganisationen har kidnappat hundratals kristna assyrier och tvingat dem att leva under ett fruktansvärt förtryck i sitt egenhändigt utropade kalifat. Målet med deras terrorkampanj är att lämna bakom sig inte bara en mänsklig utan även en kulturell öken. Målet är att förinta de kristna och yazidiska minoriteternas historia, deras religiösa identitet och allt som dessa grupper har kvar av sitt nästan 2000-åriga kulturarv.

Efter den förra debatten i ämnet kom det fram att Vänsterpartiet egentligen ville erkänna detta som folkmord, men initiativet kom från fel personer – från motioner av Kristdemokraterna och Liberalerna som stöddes av Sverigedemokraterna. Hur kan det vara viktigare att ta avstånd från avsändaren av en motion än att visa stöd för en befolkning som håller på att utrotas? Det övergår mitt förstånd. Samtliga i den svenska delegationen har röstat för resolutionen, där det står att vi ska agera utifrån att det är ett folkmord som pågår. Ändå vill man inte erkänna detta i Sveriges riksdag, och jag frågar mig varför.

Herr talman! I vår motion och i reservationen tar vi också upp problem med förföljelse av kristna även i Europa. Detta har tagits upp i en resolution i Europarådet. Situationen i Sverige och Europa för kristna är såklart långt mycket bättre än på många andra håll i världen. Här står vi inte inför något folkmord. Men det är ändå oroande att det har skett ett stort antal attacker mot kyrkor och att det finns en ny trend med hatbrott mot kristna. Enligt undersökningar ökade sådana hatbrott med 75 procent under 2014. Det är en oroande utveckling, som man måste ta på allvar. Ett nytt problem, som är allvarligt och tragiskt, är att kristna asylsökande många gånger måste fly från asylboenden för att de blir utsatta för hot. Vi kunde läsa en artikel tidigare i veckan om en familj som måste fly från ett asylboende.

Med anledning av resolutionen, där problemet tas upp och där man uppmanar medlemsstaterna att ta tag i det, vill vi att riksdagen tillkännager för regeringen att ta problemet med de ökade hatbrotten mot kristna i Sverige på allvar.

Anf. 25 JONAS GUNNARSSON (S):

Herr talman! Vi diskuterar utrikesutskottets betänkande 13 *Europarådet*. Där hanteras bland annat årsredogörelsen från delegationen till Europarådets parlamentarikerförsamling samt några motionsyrkanden. Jag kommer i huvudsak att uppehålla mig vid vad som återfinns i redogörelsen från delegationen men vill ändå säga att jag instämmer i de bedömningar utrikesutskottet gjort. Jag vill därmed yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.

Självklart, herr talman, vill jag passa på att tacka delegationen och berömma den för väl utfört arbete. Även den eminenta personalen på riksdagens internationella kansli förtjänar ett stort tack. Det skulle inte fungera utan deras entusiasm och professionella hjälp.

Det är värt för kammaren att veta att den svenska delegationen är mycket aktiv i församlingens arbete. Vi ligger i topp beträffande deltagande i antalet omröstningar. Vi håller många anföranden, och flera av delegationens ledamöter har tagit på sig viktiga rapportörskap. Värt att nämna är Kerstin Lundgrens uppdrag som medrapportör gällande granskningen av Georgien och Eva-Lena Janssons uppdrag som rapportör gällande den humanitära krisen i Gaza.

Det år som redogörelsen omfattar var på många vis ett sorgligt år för Europa. Det grymma kriget i Syrien fortsatte. Till följd av det såg vi en stor flyktingström, vilket skapade en svår politisk situation i Europa. I Ukraina, med ett av Ryssland annekterat Krim och strider i de östra delarna av landet, var situationen fortsatt instabil och olöst. Här är det värt att påpeka att församlingen fortsatt har sanktioner på plats mot den ryska delegationen till följd av annekteringen av Krim.

I Paris attackerades tidningen Charlie Hebdo, en judisk skola och en judisk mataffär i grymma terrordåd. Senare under året kom Paris än en gång att drabbas på det grymmaste sätt man kan tänka sig när i november sex samordnade dåd utfördes på olika platser i staden. 130 människor dog för att de levde sina liv.

De värderingar och den livsbejakande syn på människan som manifesteras av människorättskonventionen utmanas av händelser som dem jag nämnt. Men de utmanas också rent politiskt. Det är tydligt att den våg av nationalism och förnyat stöd till mer auktoritärt politiskt ledarskap som drar fram över Europa bland annat har som effekt att individuella, odelbara och okränkbara rättigheter i allt större utsträckning ifrågasätts.

I några medlemsstater har man infört eller diskuterar att införa en form av nationell överprövning av de domar som utfärdas av Strasbourgdomstolen. I andra stater ser vi hur regeringar öppet driver på för lagstiftning som står i strid med principerna om ett fritt rättsväsen. Vi ser hur den fria pressen jagas och ibland tystas.

Med en sådan dyster utveckling i Europa kan jag inte annat än bli glad när utrikesutskottet i sitt betänkande ändå konstaterar att det arbete som den svenska delegationen utför ligger i linje med Europarådets kärnvärden och att det arbetet bör fortsätta.

För att inte måla en helt igenom mörk bild av läget vill jag ändå passa på att lyfta fram några av de positiva steg framåt som tagits under året. För den svenska delegationens del är samarbetet och samspelet med de andra nordiska delegationerna fortsatt viktigt. De nordiska och baltiska delegationerna har på senare tid försökt att fördjupa sitt samarbete och skapa större närhet till varandra. Det här görs utifrån att vi ser att alla dessa åtta stater har många gemensamma värderingar gällande demokrati och mänskliga rättigheter. Det sker också på grund av att det i frågor där vi har gemensamma intressen behövs bättre samordning och samarbete för att vi ska nå våra mål.

Eftersom jag sitter i Europarådets utskott för jämställdhet och icke-diskriminering samt har uppdraget som generalrapportör gällande hbt-frågor vill jag också lyfta fram rapporten om diskriminering av transpersoner i Europa. Som dokument är rapporten unik då det är första gången något sådant antas inom en internationell samarbetsorganisation som Europarådet. Den är också unik eftersom församlingen så starkt tar ställning för människors rätt till självidentifikation när det kommer till en persons köns-tillhörighet.

Flera länder i Europa, bland andra Malta och Danmark, har tagit steg i sådan riktning. Jag hoppas att Sverige snart kan följa efter.

Herr talman! Med det vill jag än en gång passa på att tacka delegationen för väl förrättat värv samt yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

(Applåder)

Anf. 26 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag tog i anförandet upp rekommendationen till ministerrådet om att utfärda avtal med diplomatiska garantier för att personer ska kunna utvisas utan att utsättas för tortyr och dödsstraff.

Jonas Gunnarsson röstade för den rekommendationen i Europarådet men vill ändå inte stödja ett tillkännagivande till regeringen att försöka utfärda sådana avtal här i Sverige.

Jag vill fråga hur det kommer sig att ni stöder en sak i Europarådet men sedan inte vill föra frågan vidare på hemmaplan. Jag skulle vilja förstå det lite bättre.

Anf. 27 JONAS GUNNARSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att det blir tydligt i betänkandetexten att det här är problematiskt. Vi lär oss nya saker hela tiden. Läser man vad som faktiskt står här och vad utskottet anför är det väl inte så konstigt att man vill fundera en stund till.

Anf. 28 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag förnekar inte att frågan är svår, men innan man får veta måste man ju försöka. Det står i rekommendationen, som är genomröstad och som Socialdemokraterna har röstat för, att den inbjuder medlemsstaterna att arbeta för att ta fram avtal med tredjeländer för att de mottagande staterna ska garantera att terrorister ska kunna utvisas utan att bli utsatta för tortyr eller dödsstraff.

Jonas Gunnarsson borde ha vetat redan då att det såklart inte är en enkel fråga, men det här handlar om att skicka ett tillkännagivande till regeringen att titta på frågan och utreda den för att se om det här är möjligt. Vi kommer inte ens dit nu. Det här stannar här i riksdagen. Det blir inget tillkännagivande till regeringen att gå vidare med frågan.

Nog sagt om det. Jag skulle vidare vilja fråga om erkännande av folkmord, som vi har debatterat tidigare här i riksdagen. Socialdemokraterna har också röstat för en resolution som definierar IS-dåd som folkmord och uppmanar staterna att agera utifrån att det är som ett folkmord.

Då vill jag fråga igen varför Socialdemokraterna vill stödja en sådan resolution i Europarådet men inte erkänna det som ett folkmord här i Sveriges riksdag.

Anf. 29 JONAS GUNNARSSON (S) replik:

Herr talman! Parlamentarikerförsamlingen har en lite annorlunda uppgift än vad Sveriges riksdag har. Parlamentarikerförsamlingen är inte en lagstiftande församling som riksdagen är. Vår huvudsakliga uppgift här är att stifta lag.

Parlamentarikerförsamlingen gör ett antal uttalanden. Bland annat fördömer man fruktansvärda dåd i IS-kontrollerade områden. Det är ett folkmord; det är självklart. Frågan är om det är riksdagens uppgift att agera domare på det viset. Jag är tveksam till det.

Jag tycker att det som utrikesutskottet skriver i sitt betänkande om det här är tydligt. Vi har också haft debatter om detta tidigare. Jag måste säga att jag blir lite förvånad när jag läser reservationen från Sverigedemokraterna. Man tar upp frågor som i mångt och mycket faktiskt inte rör själva verksamheten i Europarådets parlamentarikerförsamling. Man försöker ta billiga politiska poäng, och man rör till det i största allmänhet, tycker jag.

I frågan om förföljelse av kristna väljer Sverigedemokraterna att plocka ut en enskild liten grupp av alla de asylsökande som kommer hit och försvara den när det i själva verket brukar vara Sverigedemokraterna själva som står för hets och hat mot andra människor. Det blir väldigt falskt och svårt för mig att förstå.

(Applåder)

(forts. § 14)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Anf. 30 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av statsrådet Per Bolund, utrikesminister Margot Wallström, statsrådet Ibrahim Baylan och statsrådet Ardalan Shekarabi. Statsrådet Per Bolund besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Natos toppmöte i Warszawa

Anf. 31 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Jag har en fråga till utrikesminister Margot Wallström.

Med ett försämrat och oroligt omvärldsläge, inte minst i vårt eget närområde i Östersjön, står vi tillsammans i Europa och över Atlanten inför stora utmaningar. Nato kommer om ungefär fyra veckor att samla medlemsländer och partnerländer för ett toppmöte i Warszawa. Nato har stora frågor att ta ställning till för att förbättra säkerheten inte minst i Europa.

Jag vill fråga utrikesministern hur regeringen ser på toppmötet. Vad är den viktigaste frågan på dagordningen för den svenska regeringen? Vilka kommer att delta i detta toppmöte i Warszawa?

Anf. 32 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det är riktigt att Europeiska rådets möte i juni och sedan Natos toppmöte i juli är två säkerhetspolitiska fästpunkter framöver. Regeringen verkar för att partnerländer ska bjudas in till Natos toppmöte i Warszawa för att diskutera säkerhetspolitiska utmaningar i en bredare krets.

Sverige är framför allt intresserat av en dialog om utvecklingen runt Östersjön och även av andra säkerhetspolitiska frågor, till exempel kampen mot Daish samt situationen i Syrien och Irak. Vi vill gärna vara med när man diskuterar Resolute Support Mission i Afghanistan. Både försvarsministern och undertecknad kommer att vara med.

Anf. 33 KARIN ENSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tror också att en hel del av de frågor som utrikesministern räknade upp kommer att behandlas. Jag skulle vilja ha svar på vilken fråga regeringen hoppas få mest genomslag för eller som känns viktigast där Sverige ändå bör ha en plats vid bordet. Vore det inte bra om statsministern också kunde åka till Warszawa?

Anf. 34 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det är framför allt situationen runt Östersjön som är den mest brännande frågan för oss och som påverkar vår egen säkerhetspolitiska situation. Jag kan tänka mig att Nato är lite bekymrat över vad som händer, inte minst i USA, och vad som händer i Turkiet. Det blir säkert många spännande diskussioner i randen av samtalen vid bordet.

Vad som pågår i Ryssland och Ukraina och runt Östersjön är det som kommer att diskuteras under mötet. Det är också där vi har störst intressen.

9 juni

Frågestund

Anf. 35 JOHANNA HARALDSSON (S):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Per Bolund.

Många företag använder sig av telefonförsäljning som ett sätt att nå nya kunder, vilket de också beskriver som en effektiv metod. Men många konsumenter upplever att det finns stora problem med oseriösa aktörer. Det är svårt att uppfatta vilket avtal man har ingått via telefon, och många känner sig lurade.

Konsumentverket uppger att det fortfarande kommer in många anmälningar om oseriös telefonförsäljning, och problemen för konsumenterna ökar. Utredningen *Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning* är klar och har remissbehandlats. Där föreslås till exempel ett skriftlighetskrav som en åtgärd för att stärka konsumentskyddet.

Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att öka konsumentskyddet och komma åt problemet med oseriösa aktörer på telefonförsäljningsmarknaden?

Anf. 36 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack, Johanna Haraldsson, för en viktig fråga!

Vi är i en ny värld när det gäller marknadsföring. Många av oss konsumenter märker att vi ibland nås av aggressiva marknadsföringsmetoder. Det kan ibland verka inkräktande på vår vardag. Det har väl hänt många av oss att man har blivit uppringd i ett läge när man inte alls tycker att det passar. Därför är denna utredning viktig och har lagt fram viktiga analyser av hur situationen kan förbättras.

Det handlar om att förbättra Nixregistret – det register man kan anmäla sig till om man vill slippa den typen av reklam – och att förbättra situationen i övrigt. Skriftlighetskrav är ett förslag som har lagts fram och som vi nu bereder på Regeringskansliet.

Många frågor måste vägas mot varandra, och vi är inte helt klara med den beredningen än, men vi hoppas att bli klara så fort det bara går. Vi anser att det här är en viktig fråga för många konsumenter. Skriftlighetskravet är en fråga som står högt på dagordningen.

Anf. 37 JOHANNA HARALDSSON (S):

Herr talman! Tack för svaret, Per Bolund!

Det är ett bra initiativ, och det är glädjande att regeringen verkligen vill ta tag i frågan. Det här är något som många konsumenter upplever som ett problem, och det gäller även många små företag som kanske inte uppfattar sig som företag på det sättet. De skulle också vilja ha ett större skydd. Finns det åtgärder även på det området som regeringen tänker vidta?

Anf. 38 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det här är ett problem för både enskilda konsumenter och för näringsidkare. Ibland är den gränsen inte helt solklar. Det finns nog fall där man agerar och svarar i telefon som privatperson fastän man i lagens mening är näringsidkare.

Näringsidkarens situation ligger framför allt under Näringsdepartementet, men vi jobbar också med att förbättra villkoren genom att till exempel ge Konsumentombudsmannen stärkta sanktionsmöjligheter att kunna agera när det är fråga om vilseledande marknadsföring, till exempel per telefon.

Vinster i välfärden

Anf. 39 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Min fråga riktar sig till civilministern.

Valfrihet och mångfald inom välfärdssektorn innebär ökad kvalitet, ökad makt åt den enskilde och fler arbetsgivare att välja på för den anställda. Att förbjuda vinstdrivande företag skulle innebära att utbudet av alternativ minskar, vilket vore en inskränkning i medborgarens valmöjligheter. Den som drivs av ett vinstsyfte har ett incitament att utveckla kvaliteten och locka till sig fler kunder. Jag ser klara fördelar i att välfärden till viss del bedrivs av vinstdrivande företag.

Vi politiker borde fokusera vår kraft på att skapa effektiv vård och skola med så god kvalitet som möjligt och att få denna att gå ihop. I stället verkar man ha fokus på att jaga de företag som lyckas gå med vinst.

Kan ministern lova att det inte kommer några regleringar från regeringen som innebär att ni förbjuder vinster i välfärden utan att ni i stället fokuserar på att lösa problemen med förlusterna i välfärden?

Anf. 40 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag kan lova denna riksdag och allmänheten att regeringen inte kommer att lägga fram några förslag som handlar om att förbjuda vinst. Det finns ingen utredning som tittar på den frågan. Det finns inget parti i Sveriges riksdag som driver den frågan.

Den fråga vi jobbar med är hur vi ska säkerställa att resurserna används till det de är avsedda för. Den fråga vi jobbar med är att säkerställa att överskott som huvudregel återinvesteras i verksamheten, används till att anställa fler lärare och för att få fler människor att jobba i vården och omsorgen.

Skattebetalarna förväntar sig ett regelverk som säkerställer ordning och reda i välfärden. Så kan vi både höja kvaliteten i verksamheterna och skydda mångfalden och valfriheten för medborgarna. Det kräver att det finns regler som säkerställer rätt resursanvändning. De reglerna finns inte på plats, och vi jobbar för att få den typen av lagstiftning på plats så fort som möjligt.

Anf. 41 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! För mig är det väldigt konstigt om man fokuserar på dem som gör vinster. Vinster uppstår när man är effektiv och när kunder vill anlita en.

Hälften av de offentligt drivna vårdcentralerna går med förlust. Då vill jag fråga civilministern om han tycker att det är ett ansvarsfullt sätt att bedriva verksamheter, att man inte fokuserar på det som är det stora problemet, det vill säga att en hel del välfärdsverksamheter går med förlust.

Anf. 42 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Vi måste arbeta med effektiviteten i den offentliga sektorn. Vi måste säkerställa att resurserna används så effektivt som möjligt och också till det som de är avsedda för.

Vi har i dag ett regelverk som möjliggör för privata utförare inom välfärden att använda skattepengar som ska gå till skolan och använda dem till andra saker: vinstutdelning, placering i skatteparadis. Pengarna används till och med för placeringar i andra länder.

Resurserna ska användas till det som de är avsedda för. Då krävs det också nya regler, och det är precis det som regeringen jobbar med.

Byggandet av kraftledning i Småland och Blekinge

Anf. 43 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till energiminister Ibrahim Baylan. Den handlar om det planerade byggandet av en ny 400-kilovoltsledning i Småland och Blekinge. Vi har diskuterat detta tidigare.

I höstas var statsrådet själv på plats i Småland och konfronterades med frågeställningen. Det uppfattades då som att statsrådet reagerade positivt på de framförda kraven på att nyttja mer marksnål och skonsam teknik vid byggande av högspänningsledningar i Sverige.

Hoppet om en ny och bättre ordning grusas dock i takt med att samma statsråd är med och avslår folks krav på omprövning av ledningsbygget. Man uppfattar nu att det är fritt fram för Svenska kraftnät att fortsätta projekteringen och genomförandet av ledningsbygget enligt gamla och mycket ifrågasatta metoder.

Min fråga till statsrådet lyder därför: Har statsrådet tagit eller har han för avsikt att ta några initiativ i syfte att styra Svenska kraftnät mot att använda modernare och mycket mer marksnål teknik vid byggande av kraftledningar?

Anf. 44 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Tack, Anders Åkesson, för frågan! Vi har ju debatterat och diskuterat den här i kammaren vid flera tillfällen.

Grunden är naturligtvis att Svenska kraftnät ser behov – och jag tror att också Anders Åkesson delar den uppfattningen – av en förstärkning av nätet så att vi inte hamnar i situationer där flaskhalsar i systemet gör att vi får strömavbrott. Det tror jag inte att någon, vare sig medborgare eller politiker, skulle vilja ha.

Ordningen är ju den att det är Svenska kraftnät som enligt regelverket projekterar och tar fram förslag till projekt, och det är Energimarknadsinspektionen som ger koncession. Förutsättningarna är att projektet ska vara bland annat ändamålsenligt och kostnadseffektivt. Om inte, kommer regeringen i ett senare skede att ta ställning till detta.

Men hur det här ska gå till finns tydligt reglerat. Reglerna är beslutade av riksdagen, och det är den ordningen som fortsatt kommer att gälla.

Anf. 45 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Tack för svaret! Ingen ifrågasätter behovet av ett robust samhällsbygge, statsrådet. Men man ifrågasätter de metoder som delar av

statens affärsdrivande verksamhet tillämpar och det sätt på vilket man icke för dialog, snarare motsatsen till dialog med de berörda. Samrådsprocessen genomförs på ett märkligt sätt. Man vet att det finns teknik och utförandesätt.

Vilka intryck fick statsrådet av sitt besök i Småland i höstas när de löften som då uppfattades utställdes?

Anf. 46 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Jag har full respekt och full förståelse för att det väcker oro, eftersom det innebär en inskränkning för den enskilde när det ska dras fram en infrastruktur av den här typen. Man har naturligtvis också alltid en diskussion om hur denna ska användas.

Men det är viktigt att veta att detta finns väldigt tydligt reglerat. Det var samma regler som gällde under den förra regeringens period. Det är den ordning som vi har, och den ska vi också hålla oss till. Då krävs det både ändamålsenlighet och kostnadseffektivitet. Det är den ordning som vi fortsatt ska följa.

Turkiets agerande mot kurder

Anf. 47 JENNY BENGTSSON (V):

Herr talman! Min fråga går till utrikesminister Margot Wallström.

Hur ser en PKK-terrorist ut egentligen? Jag tyckte att jag såg en bild på en i morse när jag var på väg hem från min sons skolavslutning. Min son är sju år gammal, och han var jätteglad i morse för att hans skoltermin äntligen var slut.

På vägen därifrån öppnade jag telefonen, och då kom det upp en bild på en jämngammal pojke, fast han var kurd. Han var död.

I förgår sa Turkiets president belåtet att man nu hade dödat 7 600 kurder – förlåt, terrorister. Som exempel kan nämnas den lilla döda, ihjälskjutna pojken på bilden.

Oavsett hur man ser på PKK som organisation måste man kunna se vad Erdoğan håller på med. Det handlar inte bara om att utrota terrorism. Den del av Kurdistan som ligger i Turkiet är under attack av nationalistisk karaktär, och det är oskyldiga kurdiska kvinnor, män och barn som dör.

Utrikesministern och regeringen ser nog egentligen det här också, så min fråga är: Varför sitter det så långt inne att fördöma det som Turkiet gör mot kurderna?

Anf. 48 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det som sker i den våldsamma utvecklingen i sydöstra Turkiet är oerhört beklagligt. Det är också föremål för diskussion både i EU och vid bilaterala kontakter. Självklart har Turkiet rätt till självförsvar, men som alltid måste ju insatserna ske så att civila skyddas.

Både Sverige och EU har uttalat att det är viktigt att man lägger ned vapnen och att man återupptar fredssamtalen.

Vi påverkar utvecklingen i Turkiet framför allt genom EU-närmandet, genom våra bilaterala kontakter och genom de uttalanden som vi gör. Vi är drivande i att anslutningsprocessen ska ta konkreta steg framåt.

Vi har förstås träffat kurdiska ledare, och vi uttalar oss också när det gäller skyddet av kurder. Det är oerhört viktigt att se till att inte civila drabbas så att kriget inte blir ett krig mot kurderna.

Anf. 49 JENNY BENGTTSSON (V):

Herr talman! I beroendeställning blir man ju ofta benägen att se mellan fingrarna eller acceptera saker som man annars aldrig hade accepterat. Är vi så beroende av en god relation till den turkiska staten att vi inte vill trampa den på tårna?

Ett fördömande från Sveriges sida skulle definitivt göra att det blir en ganska frostig stämning, men det är det ju värt.

Det finns runt 100 000 svensk-kurder i Sverige, och de förtjänar att få veta varför Sverige inte reagerar hårdare på det som händer deras familjer. Kan du ge dem ett svar, Margot Wallström?

Anf. 50 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Som jag har sagt har vi naturligtvis fördömt alla attacker mot kurder. Det är precis det budskap som jag här redogjorde för och som vi upprepar via EU och i alla våra bilaterala kontakter.

Jag har själv mött Demirtas, och jag har vid upprepade tillfällen talat om hur viktigt det är att inte göra detta till ett krig mot kurderna. Turkiet har förstås rätt till självförsvar mot terrorister, men det får inte göras på ett sådant sätt att civila drabbas. Vi kan inte vara tydligare.

Ersättning till vanvårdade

Anf. 51 CHRISTINA ÖSTBERG (SD):

Herr talman! Vi Sverigedemokrater har under många år drivit frågan om att de som vanvårdats som barn ska få den upprättelse som de förtjänar. Nu läggs Ersättningsnämnden snart ned, och det står alla övriga sju riksdagspartier bakom.

Det är ett mörkt bokslut som Ersättningsnämnden så här i slutskedet av sin verksamhet visar upp. Beviljandegraden för ansökningar om ersättning är endast 46 procent. Det är mycket lågt i ett internationellt perspektiv. Även Göran Johansson, som ledde Vanvårdsutredningen, är starkt kritisk till att det är så få personer som har beviljats ersättning.

Mot den bakgrunden önskar jag ställa en fråga till statsrådet Per Bolund. Av den cirka miljard som avsattes för att ersätta de vanvårdade har bara hälften använts. Har regeringen medvetet velat spara pengar genom att ställa så höga beviskrav på dem som vanvårdats? Var det från början det som man eftersträvade när man avsåg att kompensera dem som vanvårdats som barn?

Anf. 52 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack, Christina Östberg, för en viktig fråga! Det här är såklart människor som i många fall har utsatts för ett svårt lidande. Vi har all anledning att ta till oss all kunskap och information, inte minst för att kunna vidta åtgärder för att nuvarande och kommande generationer inte ska råka ut för samma öde.

Självklart har vi avsatt dessa pengar i syfte att de ska användas, det är ju själva grunden. Jag är glad över att det har funnits en så bred samsyn i Sveriges riksdag kring den här frågan. Vi har kunnat enas brett i politiken för att ge möjligheter att få ut en ersättning.

Samtidigt är det viktigt att vi håller oss till principer om att det ska vara en hög nivå av rättssäkerhet. Man ska kunna veta i vilka fall som man kan få ut pengar och i vilka fall som man inte kan det. Det ska inte upplevas som att det är någonting som sker slumpvis, utan det ska finnas ett gediget arbete bakom.

Jag tycker också att det är viktigt att se att vi måste åtgärda de problem som finns i vårt samhälle i dag. Där tror jag att de 10 miljarder i välfärds-satsningar som regeringen avsätter kommer att öka kvaliteten i omsorgen om utsatta barn här och nu, i dag.

Anf. 53 CHRISTINA ÖSTBERG (SD):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Vi är inte nöjda med att så få av de som har vanvårdats som barn har fått ersättning. Vi har därför framfört krav på en oberoende kommitté som kan gå igenom alla avgöranden som har meddelats av Ersättningsnämnden, med extra fokus på de avgöranden som har lett till avslag.

Är regeringen öppen för att åter lyfta upp denna fråga och låta en oberoende kommitté granska de avgöranden som meddelats?

Anf. 54 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Som jag sa i mitt tidigare inlägg är den samlade responsen från en bred grupp i riksdagen självklart att vi ska ha ett system för detta, och att vi har avsatt pengar för det är ett tydligt tecken på att vi ser det här som ett problem. Vi behöver hitta vägar för att möta de människor som har råkat illa ut under sin uppväxt när samhället helt enkelt inte har tagit sitt ansvar.

Självklart fortsätter vi att följa frågan, och ser vi att det finns problem är vi också beredda att ta steg för att de ska kunna åtgärdas. Det tror jag också gäller för en bred sammanslutning i riksdagen.

Kommunstrukturutredningen

Anf. 55 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Ardalan Shekarabi. En fråga som blir alltmer aktuell är den om kommunerna och den kommande kommunstrukturutredningen. Statsrådet har varit tydlig med att detta inte behöver innebära kommunsammanslagningar utan att andra lösningar för kommuner bättre kan svara mot de utmaningar som finns.

Inte desto mindre är det förstås viktigt att också föra en diskussion om hur kommunerna kan se ut. Det är väldigt mycket som har hänt sedan kommunreformen på 70-talet. Det är i dag allt fler som ligger under den dåvarande gränsen för att klara välfärdsuppdraget. I andra kommuner är det tvärtom – kommuner har vuxit ihop, och det finns ingen naturligt synlig gräns.

Jag har två frågor. Den första är enkel: Tycker statsrådet att detta är en viktig debatt att föra? Den andra frågan är: Vilka är de övriga lösningar som statsrådet tänker sig kan vara aktuella i den här utredningen?

Anf. 56 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Tack, Rasmus Ling, för en mycket intressant fråga! Regeringen står upp för och försvarar den decentraliserade välfärdsmodellen, där besluten ska fattas nära människorna i kommuner och regioner. Då krävs det att kommuner och regioner har rätt förutsättningar.

Vi var ett av de första länderna i västvärlden som genomförde en stor kommunreform, just i syfte att decentralisera välfärden. Vi behöver också ständigt jobba med att modernisera strukturen i den offentliga sektorn i syfte att ge kommunerna så goda förutsättningar som möjligt.

Det behövs åtgärder. Det kan handla om att utvidga samverkansmöjligheterna. Det kan handla om uppgiftsfördelningen mellan kommun, region och stat. Det kan handla om stödet från statliga myndigheter och tillsynens effekter. Mot den bakgrunden ser vi ett behov av att under detta år sätta igång en parlamentarisk utredning där man tittar brett på de frågor som handlar om den kommunala strukturen, gärna i dialog med riksdagspartierna.

Anf. 57 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Tack så mycket för svaret! Det är givetvis viktigt att inte föregripa utredningen, och vi måste oavsett fråga vara restriktiva med att göra förändringar för kommunsektorn utan att det finns förankring. Men det är en fråga som vi alltså behöver diskutera i olika sammanhang – inte minst perspektivet om det kommunala självstyret, som är oerhört viktigt.

Min följdfråga är: Menar statsrådet att de förslag som kommer ska stärka möjligheten till kommunalt självstyre? Är det ingången?

Anf. 58 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Vi har ett starkt skydd för det kommunala självstyret, men det skyddet måste ständigt försvaras och utvecklas. Det innebär att kommunerna måste få rätt förutsättningar för att ta hand om de olika välfärdsuppgifterna. Då krävs det bättre samverkan mellan kommuner. Det finns idag rättsliga hinder för en sådan samverkan. De hindren måste rivas.

Vi behöver också titta på hur den statliga styrningen påverkar kommunsektorn, och det arbetet har vi satt igång i och med tillitsreformen.

Hizbullahs förflyttning av vapen till tätbefolkade områden

Anf. 59 MATHIAS SUNDIN (L):

Herr talman! Först vill jag instämma i utrikesministerns fördömande av det fruktansvärda terrordådet i Tel Aviv i går.

Sedan vill jag fråga om en annan terror, nämligen den från Hizbullah. De senaste åren har Hizbullah ägnat sig åt att flytta vapen från glesbefolkade områden till tätbefolkade områden. I små byar och små städer, vid

skolor och sjukhus och på andra ställen där det finns civila, har man sina vapendepåer och raketramper. Syftet är naturligtvis mycket cyniskt. Om det blir en ny konflikt med Israel, och Israel skjuter tillbaka mot de här raketerna, är risken väldigt stor att man träffar civila, skolor, sjukhus och så vidare.

Känner du till detta som har skett, utrikesministern? Har du agerat, eller tänker du agera, för att uppmärksamma detta internationellt och fördöma detta internationellt?

Anf. 60 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det är viktigt att vi tar avstånd från alla terrorhandlingar och terroristdåd. Själva grundtanken är att de ska riktas mot oskyldiga civila, gärna på platser där man vistas i vardagen, och ställa till med största möjliga skada. Det är viktigt att vi som enskilt land och som ministrar reagerar och också att världen gör det. Det är viktigt att vi agerar via såväl EU och FN som alla andra organ där vi är aktiva, och det kommer vi att fortsätta att göra för att uppmärksamma också dessa terrorhandlingar.

Anf. 61 MATHIAS SUNDIN (L):

Herr talman! I fallet Hizbullah är det ännu inte fråga om terrorhandlingar. De har gjort en del, men det är framför allt uppbyggnaden och förflyttningen av vapen in i tätbefolkade områden som jag frågar om. Hizbullah har en väldigt stark militär. Man har över 100 000 raketer och missiler med både bra pricksäkerhet och stor förstörelsestyrka.

Utrikesministern! Tänker du agera mot detta internationellt? Tänker du lyfta fram internationellt vad Hizbullah gör nu?

Anf. 62 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Tack vare våra utlandsmyndigheter skaffar vi oss en god kontroll och en insyn i vad som sker runt om i världen. De rapporterar hem till oss på UD, och så vidtar vi nödvändiga åtgärder. Det kan vara fråga om att verka på många olika sätt för att se till att vi håller ögonen på en viss utveckling. Vi agerar också via våra diplomatiska och politiska kanaler, och det kommer vi att fortsätta att göra.

Villkoren för välfärdsföretag

Anf. 63 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Jag ställer min fråga till statsrådet Ardalan Shekarabi.

Som vi hörde i ett tidigare svar här heter det inte att man är för ett förbud mot vinster i välfärden. Nu heter det rätt resursanvändning. Det är nya ord men samma effekt, och det är det värsta.

Det här handlar om att se vad man skapar för förutsättningar för de företag som finns inom vård, skola och omsorg och som levererar kvalitet. Om de inte gör det väljer inte personer att gå tillbaka till dem.

Samma sak skulle ske om man hade samma regler eller begränsningar beträffande bygg och anläggning eller läkemedel. Väldigt många skulle försvinna därifrån ifall man inte hade möjlighet att driva företag fullt ut.

Det som är lite skrämmande är att man försöker fila av argumenten men lik förbannat är kvar i samma sak. Vill statsrådet att många företag som levererar bra kvalitet ska sluta inom den här verksamheten?

Anf. 64 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Vi har en skyldighet gentemot medborgarna att ha en lagstiftning som säkerställer att resurserna används till det som de är avsedda för i välfärden. Det är våra skattepengar vi talar om. Men den lagstiftningen finns inte.

När Stockholms stad ville höja anslagen till skolorna i syfte att höja lärarlönerna kunde en fristående skola säga: Nej, vi vill inte använda det här till att höja lärarlönerna, vi vill använda det till att etablera oss någon annanstans. Och så kunde man flytta pengarna, kommunens pengar, skattebetalarnas pengar, som skulle gå till utbildning, och i värsta fall använda dem till vinstutdelning, till något helt annat än syftet.

Så kan vi inte ha det. Vi måste ha ordning och reda i välfärden. Det kräver skattebetalarna av oss.

Det kommunala självstyret kräver också att kommunerna har inflytande. Centerrörelsen har alltid stått upp för det kommunala självstyret och en decentraliserad välfärd. Då måste också kommunerna ha rätt verktyg, så att de kan samverka med privata utförare utifrån rätt förutsättningar.

Alla modeller har sina brister. Vi har genomfört rätt stora förändringar sedan 90-talet på det här området, och det är klart att det finns brister i lagstiftningen. Då måste vi åtgärda dem. Vi måste släppa ideologiska skygglappar och tänka på den skyldighet vi har gentemot medborgarna.

Anf. 65 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Det var en bra avslutning, och jag måste skicka tillbaka den. Som jag ser det har det inom arbetarrörelsen funnits en strävan efter att skapa bra förutsättningar för arbetarklassens barn och alla andra barn beträffande vård och utbildning och att kunna göra en ”resa”. De utmaningar vi står inför inom vården, omsorgen och utbildningsväsendet kräver att det är många fler som är med och tänker nytt och tänker utanför boxen.

Om man valt att fokusera på kvaliteten i stället för företagsformen hade man hamnat mer rätt. Det är olyckligt från start.

Anf. 66 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Vi måste fokusera på kvaliteten, och det gör vi också. Vi måste också låta proffsen vara proffs. Vi måste våga visa en större grad av tillit gentemot professionerna i den offentliga sektorn. Därför är det så viktigt att regeringen har satt igång tillitsreformen som utgår från professionernas kunskap och erfarenhet i de olika välfärdsverksamheterna. Men det krävs också regler.

Det är förskräckligt att Sverige används som ett skräckexempel i norska debatten av den norska högern, av den danska högern och av den brittiska högern. Vi ska ha ordning och reda i svensk skola. Det går att förena med valfrihet och mångfald, och det måste gå att förena med valfrihet och mångfald.

Anf. 67 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! Min fråga går till utrikesminister Margot Wallström.

Jag lyfter upp frågan om regeringens årliga rapporter om mänskliga rättigheter i specifika länder. Tidigare år har Utrikesdepartementet alltid publicerat årliga rapporter om mänskliga rättigheter i enskilda länder. Det har inte kommit någon rapport från den nuvarande socialdemokratiska rödgröna regeringen sedan 2014. Varför inte det? När kan det komma nya rapporter?

Jag ställer frågan därför att det i tider när mänskliga rättigheter ifrågasätts på allt fler håll är viktigt att Sverige står upp för dessa. Det är också så att när regeringen inte publicerar rapporter blir riksdagen liksom intresseorganisationer hänvisade till andra källor. Så kan det inte vara. Det är viktigt att Sveriges regering presenterar dokument.

Anf. 68 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det är helt riktigt. Vi har därför lagt om hela politiken och vårt sätt att hantera frågan om mänskliga rättigheter. Vi har tillsatt en ambassadör för mänskliga rättigheter. Vi gör en skrivelse som kommer nu i sommar till riksdagen. Där anvisar vi precis hur vi ska ta oss an det.

Vi tänker göra rapporter som inte bara är för en region i taget, något som gjorde dem gamla snabbt. Vi ska göra det för alla regioner runt om i världen, och vi ska göra det så att vi täcker både demokrati och mänskliga rättigheter och rättssamhället. Därför måste vi inrikta hela departementet på detta jobb, och det gör vi just nu.

Vi kommer inom kort med skrivelsen till riksdagen, och vi kommer sedan att påbörja arbetet med rapporter. Vi lägger om arbetet och gör det vidare, bredare och djupare. Vi visar på alla sätt att det är en av våra hörnpelare i utrikespolitiken.

Anf. 69 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! Så långt låter allting väl. Men om nu frågan verkligen är en hörnpelare för regeringen, varför har vi inte fått information om hur utvecklingen ska se ut? Varför har det inte presenterats en enda rapport?

Det är inte rimligt att det när mänskliga rättigheter verkligen dallrar världen över inte kommer några dokument från Sveriges regering. Det är nu som de svenska värderingarna behövs. De har behövts under hela 2015 och halva 2014. Det är detta jag efterlyser. När händer det något?

Anf. 70 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Ända sedan vi tillträdde har vi berättat att vi kommer att lägga om arbetet med MR-frågorna. Så sent som i går var jag här i riksdagen och deltog i en debatt om just detta. Jag har svarat på interpellationer och frågor, och vi har sagt det i regeringsdeklarationen och utrikesdeklarationen. Jag vet inte hur många gånger jag ska behöva säga det.

Vi har inte resurser att driva flera olika processer parallellt och samtidigt. Vi lägger om arbetet. Ni får redan i sommar en skrivelse som redovisar det här. Vi jobbar på för fullt med att rapportera om situationen för mänskliga rättigheter runt om i världen.

Anf. 71 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Också min fråga är riktad till utrikesministern.

På senare tid har vi återigen nåtts av fruktansvärda bilder och nyheter om massdöd på Medelhavet. Över 10 000 människor på flykt från krig, elände och armod har drunknat i Medelhavets vatten sedan 2014, och bara i år är det över 3 000. Situationen är uppenbarligen helt ohållbar. Sverige självt kan förstås inte lösa flyktingkrisen, och den är heller inte bara ett europeiskt bekymmer utan ett globalt ansvar.

Därför är det glädjande att USA:s regering i fredags meddelade att statsminister Löfven och Sverige blir medarrangör till det flyktingtoppmöte om globalt ansvar för flyktingar som ska hållas i New York i september. Sverige har inbjudits som medarrangör tillsammans med ett gäng andra länder. Jag undrar vad Sverige kan tänkas bidra med för perspektiv.

Anf. 72 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det är förstås hedrande att vi har bjudits in. Det beror på att inget enskilt OECD-land någonsin i historien har tagit emot så många flyktingar som Sverige har gjort per capita. Det innebär ett jättestort ansvar och framför allt att vi ska visa att vi klarar av det. Det är inte utan hårt arbete och stora utmaningar, men vi kommer att göra det.

Flyktingtoppmötet syftar till att man ska kunna öka den internationella responsen på den stora globala flyktingkrisen genom att man delar på ansvaret globalt på ett helt annat sätt än hittills. Man vill ha en humanitär finansiering som är utökad med 30 procent, en fördubbling av antalet vidarebosättningsplatser och andra legala vägar, och en förbättrat integration av flyktingar.

Det är huvudsyftet och målen för toppmötet. Det fokuserar på att man ska göra väldigt konkreta utfästelser och åtaganden. Det ska vi gärna bidra med.

Anf. 73 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Tack för svaret. Det är sannerligen så att flyktingkrisen inte är över. Även om det kommer färre asylsökande till Sveriges kust och gräns är frågan ändå brännande akut. Jag skulle vilja passa på att fråga statsrådet vad Sverige kan göra för att minska risken med den rutt som går över Libyen – nu när det är stängt över Turkiet – och som skördar så många dödsoffer och som är mycket farligare än den turkiska ruten och vad vi gör för att sätta press på andra länder att se till att människor inte dör på det sätt som de gör nu.

Anf. 74 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Framför allt verkar vi via EU. Vi verkar på flera spår samtidigt för att få en politisk lösning i Libyen, som är ett land med stor politisk oreda. Det gäller dessutom att stoppa smugglingsnätverken men också att se till att fler EU-länder är med och delar på ansvaret.

Det är det allra viktigaste vi kan göra just nu. Vi måste se till att vi räddar människor och att vi använder Frontex och andra insatser på ett sätt som hjälper civila oskyldiga människor på väg i båtar över Medelhavet.

Anf. 75 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Per Bolund. Jag är en gammal lärare, så jag ska inte grotta ned för djupt i detaljfrågorna eftersom jag vet att det kanske inte är Per Bolunds specialområde.

Jag ska tala om proposition 184 som handlar om att 5 procent nyanlända får gå före i kön till friskolorna. Man kan på flera ställen i propositionen klart och tydligt läsa: Förslaget syftar till att skapa förutsättningar för ett bättre utnyttjande av skolväsendets samlade resurser.

Jag känner att det kanske är en liten lögn som har lyckats smyga sig in. Elever som knuffas ur kön kommer att kosta lika mycket oavsett vilken skola de går på. Skulle det nu vara så att det inte finns någon kö till friskolorna går de nyanlända före.

Jag skulle vilja veta hur man tänker kring ett bättre utnyttjande av skolväsendets samlade resurser.

Anf. 76 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack, Stefan Jakobsson, för en angelägen fråga.

Vi har fått väldigt många människor till vårt land som flytt från krig och förföljelse och som vi har ett ansvar att ge en trygghet i vårt land men också ge bästa möjliga start när de kommer hit. Det gäller inte minst barnen, som i slutänden är en ganska stor resurs för Sverige. Ger vi de barn som kommer hit en god skolgång och en bra utbildning är de också en stor resurs för vårt land.

Där tror vi att det är viktigt att alla skolor kan göra sin insats. Vi vet att många kommunala skolor har gjort ett fantastiskt, heroiskt arbete med att etablera platser. Men vi tror också friskolorna kan vara en del i det. Många friskolor vill också göra mer, men hittills har lagstiftningen varit ett hinder mot det.

Vi tror heller inte att det är en sluten krets och att det bara finns ett visst antal platser. Kommer det fler elever kan man expandera i sin verksamhet, och det kan man göra även i friskolorna. Med det nya regelverket på plats kommer man att kunna ge plats till asylsökande och människor som kommer nya till vårt land samtidigt som man kan erbjuda plats även till dem som stått i kö sedan länge. Det är ambitionen.

Anf. 77 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Ja, Per Bolund, statsråd! I den här frågan kanske vi inte tycker riktigt samma sak, men det beror på sakkunskapen som jag har utifrån verkligheten.

Men vidare till nästa fråga. Jag trodde aldrig att jag skulle stå och beskylla regeringen för att driva en elitpolitik, men jag måste ifrågasätta hur man har tänkt här.

Det är nämligen så att om man har anlänt till Sverige de senaste två åren ska de här reglerna gälla. Detta gäller även för återvändande svenska diplomaters barn. Det betyder alltså att diplomatbarn som har vistats utomlands och kommer tillbaka till Sverige kan välja fritt vilken friskola de vill kliva in i. Hur tänker man här?

Anf. 78 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att vi så långt det är möjligt försöker ha en likabehandlingsprincip i svensk lagstiftning och svenska regler.

Vi vet ju att det finns en stor utmaning nu. Det har kommit väldigt många människor till vårt land. Man kan alltid lyfta fram särfall som sticker ut, men den stora utmaningen vi står inför är ju att ge goda möjligheter till alla de barn som nu har kommit hit och behöver ha en god skolgång. Det är framför allt asylsökande där familjen har tvingats fly från krig och förtryck. Jag ser inget problem med om det skulle vara några barn från andra familjer som följer med.

Jämställdhet i energibranschen

Anf. 79 ÅSA WESTLUND (S):

Herr talman! Min fråga är till statsrådet Ibrahim Baylan.

Sverige har en feministisk regering som vill främja jämställdhet på alla områden. Inom energibranschen finns det en hel del kvar att jobba med när det gäller jämställdhet mellan män och kvinnor.

Sett till jämställdheten i energibolagens styrelser var det 2015 bara 18 procent av energibolagen som nådde upp till 40 procent kvinnor i styrelsen.

Om man tittar på ansökningar och beviljade forskningsanslag ser man att män får mellan 70 och 80 procent av kakan medan kvinnorna får resterande del. Man ser också att kvinnor och män jobbar i olika delar av branschen.

Dessutom skiljer sig inställningen till olika energislag mellan kvinnor och män i Sverige. Kvinnor är till exempel betydligt mer positiva än män till vind- och solkraft.

Min fråga är hur regeringen arbetar för att främja jämställdheten mellan kvinnor och män just i energibranschen.

Anf. 80 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Tack, Åsa Westlund, för en angelägen fråga!

Det här är i grunden inte bara en rättvisefråga utan också en strategisk fråga för energisektorn. Regeringen har valt att lyfta fram den här frågan i dialog med branschen men också genom att anordna hearingar och seminarier där vi, vilket är glädjande, har haft en stark medverkan från branschen och energibolagen.

Grunden är naturligtvis att vi tror att det är bättre att ha en mer jämställd sammansättning, inte minst i energisektorn – av flera skäl. Vi vet att företag som är mer jämställda också är mer vinstgivande. Vi vet att det blir en bättre energibransch.

Nu när vi är i ett läge där arbetslösheten i Sverige sjunker väldigt snabbt tror jag att det också handlar om att kunna rekrytera de bästa, och i det perspektivet blir jämställdheten en kompetens- och strategifråga för energibranschen.

Jag hoppas kunna fortsätta driva de här frågorna tillsammans med energibranschen.

Anf. 81 ÅSA WESTLUND (S):

Herr talman! Jag väljer att följa upp det jag var inne på – att man i SOM-undersökningarna kan se att inställningen hos kvinnor och män när det gäller olika energislag skiljer sig åt. Män är generellt mer positiva till kärnkraft medan kvinnor är mer positiva till vind- och solkraft.

Tror statsrådet att energidebatten skulle se annorlunda ut om vi hade större jämställdhet på det här området?

Anf. 82 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Det är förstås svårt att spekulera i. Men vi vet ju att energibranschen i dag genomgår en ganska stor strukturell förändring, inte bara i Sverige utan över hela världen, och jag tror att möjligheterna att hantera strukturella förändringar blir bättre om man har mer blandade grupper när det gäller såväl jämställdhet som mångfald.

Det är mot den bakgrunden som regeringen har valt att lyfta fram den här diskussionen. Jag är glad att det finns ett engagemang i energisektorn. Man ser den här bristen och är beredd att åtgärda den.

Sveriges bistånd till den palestinska myndigheten

Anf. 83 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Min frågeställning är riktad till utrikesminister Margot Wallström.

Jag vill börja med att instämma i det Mathias Sundin sa och berömma utrikesministern för hennes fördömande av det terrordåd som i går ägde rum i Tel Aviv. Men följdfrågan på det måste rimligen vara när regeringen tänker agera med kraft mot den palestinska myndigheten.

Det vi nu ser spelas upp i Israel är ju bara ett utflöde av det som den palestinska myndigheten hela tiden ger uttryck för. Man urskuldar det som nu sker. Man döper grundskolor efter självmordsbombare. Man visar tv-program riktade till barn där man uppmuntrar våldsanvändning.

När är regeringen beredd att på allvar markera mot den palestinska myndigheten genom att se över den 1 ½ miljard i bistånd som den svenska regeringen villkorslöst ger till den palestinska myndigheten?

Anf. 84 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Om jag förstått saken rätt har Hamas tagit på sig dådet i Tel Aviv, och Hamas är en terrorlistad organisation som vi inte har några kontakter med över huvud taget.

Vi tar avstånd från alla terrorhandlingar av det här slaget, allt våld och allt som uppmuntrar till våldsdåd. Det är inte vägen framåt. Vi tror på en tvåstatslösning. Det var också ett av skälen till att vi erkände Palestina. Vi uppmuntrar båda parter att återgå till fredsförhandlingar. Det tror vi är vägen framåt när det gäller situationen i Mellanöstern. I övrigt måste vi fortsätta att mycket starkt ta avstånd från terroristdåd.

Anf. 85 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Det är som sagt mycket bra att utrikesministern har fördömt detta enskilda agerande. Men faktum kvarstår: Den palestinska myndigheten bär ett ansvar för att ha uppmuntrat de terrordåd som har skett den senaste tiden.

När är Margot Wallström beredd att fundera över det bistånd som Sverige ger till en ledare som är odemokratiskt vald och som har suttit utomrättsligt längre än Pinochet?

Anf. 86 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Återigen: Det är Hamas som har tagit på sig det här dådet. Den palestinska myndigheten har ingenting med det att göra.

Vårt bistånd och vår hjälp till den palestinska myndigheten – det är en mycket viktig dialog vi för – går via Pegasus, som är ett EU-system. Det är också så medlen utbetalas.

Resten är en politisk dialog med Palestina och den palestinska myndigheten om behovet av att reformera och fortsätta arbetet så att vi förhoppningsvis en dag kan komma till en tvåstatslösning.

Kassaregisterlagens konsekvenser för marknadsförsäljningen

Anf. 87 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! Min fråga är riktad till statsrådet Per Bolund.

Sedan 2014 omfattas även den ambulerande torg- och marknadshandeln av kassaregisterlagen, som kräver att köpet registreras på plats i fungerande kassaregister samt att kunden kan erbjudas kvitto.

Problemet är att dessa två krav slår mot verksamheten i till exempel Karl-Tövåsens levande fäbod & gårdsmejeri i Rättvik, som inte har vare sig el eller internettäckning, och mot den ambulerande torg- och marknadshandeln eftersom det inte finns några enkla portabla IP44-klassade kassaregister för utomhusbruk att tillgå.

Min fråga är vad regeringen tänker vidta för åtgärder så att inte verksamheten på fäbodvallen i Rättvik ska tvingas stänga och så att inte knallar ska behöva böta 12 500 kronor var gång de ertappas med att deras kassaregister för inomhusbruk slutar fungera i kyla eller fuktig väderlek.

Anf. 88 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Tack, Lars-Axel Nordell, för en viktig fråga!

Det är viktigt att komma ihåg historiken bakom reformen av kassaregister. Vi har ju haft en del problem med att skattebetalningen från vissa branscher ibland har varit bristande och att man har haft dålig kontroll på vilka som har arbetat. Det har medfört risker att vi både får en svart eller grå zon i ekonomin och svårigheter när det gäller arbetsmiljöarbete och liknande.

Jag skulle vilja säga att den här regleringen har haft stor och positiv effekt. Det kan självklart vara så att den kan medföra konsekvenser för vissa delar av marknaden, vilket inte är huvudsyftet. Men här hoppas jag att man med nya tekniker kan hitta lösningar. Jag har själv besökt fintechbolag, bolag inom finansiell teknologi, som utvecklar lösningar. Man kan

till exempel använda en mobiltelefon för att göra enkla kortbetalningar eller helt enkelt för att föra över pengar. Jag vet att det finns områden där det är svårt att få täckning. Där kan det vara svårt, men jag hoppas att tekniska lösningar kommer även där.

Prot. 2015/16:116

9 juni

Frågestund

Anf. 89 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! Den här frågan har hamnat i en moment 22-situation, där kassaregisterlagen och elsäkerhetslagstiftningen står i konflikt med varandra. Kontant betalning dominerar i dag marknadsförsäljningen till 90 procent. Så mycket bedöms det vara. Även om statsrådet pekar på tekniska möjligheter här vill jag säga att 90 procent är ganska mycket.

Min fråga är då: Kommer regeringen att ta initiativ till att utvärdera och se över hur det fungerar med dessa speciella villkor?

Anf. 90 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Vi är ett land som ganska snabbt rör sig mot digitala lösningar på många olika områden. Tydligast kanske man ser det när det gäller betalningsväsendet, där vi har kommit längst i hela världen med att gå över till digitala lösningar.

Andelen kontanter minskar snabbt i vårt land. Det medför omställningsproblem i vissa fall. Vi för självklart en dialog med våra myndigheter om alla delar av marknaden och hur vi kan underlätta för dem att sköta sin verksamhet. Det kommer vi att göra även i det här fallet.

Regeringens syn på att beteckna Daishs övergrepp som folkmord

Anf. 91 YILMAZ KERIMO (S):

Herr talman! Min fråga går till utrikesminister Margot Wallström.

Vi får alltjämt rapporter om att Daish begår grova och systematiska brott mot de mänskliga rättigheterna i Syrien och Irak. Brotten är riktade inte minst mot de etniska kristna minoriteterna – assyrier/syrianer och kaldéer – och yazidier. I EU-parlamentet står de flesta svenska riksdagspartier bakom att kalla Daishs övergrepp i Syrien och Irak för ett folkmord.

Det finns även andra parlament i Europa som har kallat detta för folkmord. Mot denna bakgrund vill jag därför fråga statsrådet Margot Wallström: Vad gör regeringen när det gäller de kristnas situation i Irak och Syrien, och hänger kraften i regeringens agerande ihop med hur man betecknar de brott som begås?

Anf. 92 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det är ett mycket allvarligt läge som vi just nu ser i Syrien. Asadregimen lever inte upp till åtagandena i säkerhetsrådets resolutioner om vapenstillstånd, om humanitärt tillträde till belägrade områden och om att upphöra med våldet mot civila, till exempel. Det är förfärliga scener som vi ser utspela sig.

Fortfarande hoppas väl Syriensändebudet Staffan de Mistura att kunna återuppta fredssamtalen, men det verkar inte lovande just nu. Oavsett vad vi kallar det som pågår måste vi agera. Vi i det internationella samfundet måste göra allt vad vi kan.

Det finns ingen hierarki mellan de olika begrepp som vi använder för att benämna det som just nu sker. Vi har alltid en skyldighet att först och främst se till att hjälpa de nödställda och att försöka lösa detta politiskt, för det är den enda långsiktiga lösningen.

Anf. 93 YILMAZ KERIMO (S):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för svaret! Inte minst de kristna – assyrier/syrianer och kaldéer – och yazidier drabbas extra eftersom de inte är muslimer. De har också annan etnisk bakgrund. Att kalla det för folk-mord skulle pressa omvärlden ytterligare att agera.

I Syrien och Irak säger man nu: Betala, konvertera till islam eller dö! Andra parlament och EU-parlamentet har sagt att det är ett folk-mord. Det vore ett bättre och starkare agerande att även här i Sverige kalla det för ett folk-mord.

Anf. 94 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag har den största förståelse för dessa krav. Detta är en väldigt viktig debatt som vi har haft vid upprepade tillfällen också här i riksdagen. Så sent som häromdagen diskuterade vi användningen av begreppet.

Politiker och regeringar tvekar ofta att använda det därför att det är en juridisk term. Det är viktigt att Internationella brottmålsdomstolen får hantera den här typen av frågor. Men oavsett vad man kallar det eller vem som ska ta ansvar för den juridiska processen har vi en skyldighet att agera för att skydda alla civila. Det är det viktigaste just nu i Syrien och Irak.

Digitaliseringen av den offentliga förvaltningen

Anf. 95 BJÖRN WIECHEL (S):

Herr talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Ardalán Shekarabi.

Som civilminister har statsrådet ansvar för e-förvaltningen i landet. Då är inte minst digitaliseringen av hela den offentliga sektorn ett viktigt arbete. Det finns bra saker med digitaliseringen, till exempel att pappershanteringen för medborgare och myndigheter kan minska. Det har miljövinster. Men samtidigt bygger det på att det ska finnas utbyggt bredband i landet, så det finns många frågor här.

Jag vill börja med att helt enkelt fråga: Vad ser statsrådet för möjligheter och eventuella svårigheter i arbetet med digitaliseringen av den offentliga förvaltningen?

Anf. 96 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Tack, Björn Wiechel, för en mycket viktig fråga! Jag ser fantastiska möjligheter med digitaliseringen av offentlig sektor. Sverige har riktigt goda förutsättningar.

Utmaningen är att vi har en decentraliserad välfärdsmodell och förvaltningsmodell, vilket innebär att en stor del av verksamheterna sköts av kommunerna, och så har vi statliga myndigheter som är fristående. Ska det bli en digitalisering av den offentliga sektorn krävs det styrning från regeringens sida.

Vi har satt igång detta arbete. Nu kommer det att intensifieras. Vi har en väldigt konstruktiv dialog med Sveriges kommuner och landsting. Det finns en plan för digitalisering av den statliga sektorn. Jag är övertygad om att vi under de kommande två åren kommer att ta viktiga steg som underlättar myndighetskontakter för företag och medborgare och också effektiviserar den offentliga sektorn.

Vi lägger ned tiotals miljarder på it i den offentliga sektorn. Samordnar vi detta kommer vi också att kunna spara på kostnaderna. Då frigör vi resurser till kärnverksamheterna.

Anf. 97 BJÖRN WIECHEL (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det finns onekligen stora vinster men eventuellt också ett eller annat hinder. Jag funderar då på vilken insats som kan vara prioriterad att gå vidare med. Finns det något särskilt som är viktigt för att just intensifiera arbetet? Hur ska man gå vidare med frågan? Har statsrådet något som han kan dela med sig av?

Anf. 98 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag kan ta några exempel. Vi kan samordna it-tjänsterna i staten. Just nu sköts de separat på myndigheterna. Det är verkligen slöseri med resurser.

Vi kan intensifiera arbetet med att samordna e-arkiveringen av de dokument som ska arkiveras i staten. Då kan vi både effektivisera och digitalisera och också omlokalisera verksamheter från Stockholm till andra delar av landet, vilket är en av de viktiga prioriteringarna för regeringens förvaltningspolitik.

Det går alltså att förena digitalisering med omlokalisering av myndigheter.

Åtgärder för att hjälpa civila i Aleppo

Anf. 99 JAMAL MOUNEIMNE (S):

Herr talman! Min fråga går till fru minister Margot Wallström.

Al-Jazira rapporterade i måndags att minst 53 personer dödats i regimens flygbombningar i Aleppo de senaste dagarna. Samtidigt rapporteras att rebellerna attackerat regimkontrollerade områden i Aleppo med flera civila dödsoffer.

Uppskattningsvis är ca 300 000 civila fast i rebellkontrollerade områden i Aleppo. Det råder brist på mat och vatten, och man är under det ständiga hotet från flygbombningar och markattacker. Dessa människor sitter fast medan regeringen har ambitionen att ta över staden, och Daish vill införa ett kalifat.

Vad anser utrikesministern att omvärlden kan göra för att hjälpa dessa människor? Vad finns det för verktyg för att nå en vapenvila, så att mat och förnödenheter kan nå Aleppo?

Anf. 100 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det är att fortsätta den diskussion som vi redan har påbörjat här. Det finns överst på vår dagordning, både för regeringen i sin utrikespolitik och i EU- och FN-sammanhang. Vi känner stor förtvivlan

inför den situation som vi ser just nu, med förhandlingar som inte kommer någon vart och med en försämrad situation på marken. Parterna lever inte upp till sina åtaganden att tillåta humanitärt tillträde och att hjälpa människor med mat och förnödenheter.

Sverige har hittills bidragit med mer än 2,2 miljarder kronor i humanitärt bistånd till Syrienkrisen. Vi har en Syrienstrategi som är femårig och som vi menar hanterar många av dessa långsiktiga problem.

Just nu gäller det att få alla inblandade parter att faktiskt bidra på ett konstruktivt sätt. Förhoppningsvis ska man kunna komma tillbaka till förhandlingsbordet, så att Staffan de Mistura ska kunna fortsätta sitt arbete. Utsikterna är just nu ganska mörka, för att vara helt uppriktig.

Anf. 101 JAMAL MOUNEIMNE (S):

Herr talman! Tack så mycket för svaret! Det internationella samfundet får inte blunda för de människor som lider eller har mist livet inom de krigshärjade områdena. Enligt Amnesty International har mellan februari och april 2016 minst 83 civila dödats i attacker, bland dem 30 barn.

Jag har en fundering. Jag vet inte hur det går i fredssamtalen – har utrikesministern någon information om hur det går i fredssamtalen i Genève?

Anf. 102 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Tyvärr måste jag säga att det inte går bra. Just nu ligger de nere helt och hållet. Staffan de Mistura är en optimist och hoppas fortfarande att samtalen ska kunna återupptas i juni enligt planerna.

Men här handlar det framför allt om ett ansvar som måste tas inte minst av USA och Ryssland. Asadregimen måste leva upp till åtagandena och se till att garantera humanitärt tillträde så att man kan hjälpa alla dessa människor som just nu är belägrade och saknar mat, mediciner och vatten.

Östliga partnerskapet

Anf. 103 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Även min fråga går till utrikesminister Margot Wallström.

Jag skulle vilja ta upp det östliga partnerskapet. Det är oerhört viktigt, och vi har från svensk sida haft en stark röst när det gäller det östliga partnerskapet. Det finns stora förväntningar på Sverige.

Nu är diskussionen högaktuell huruvida vi ska ge viseringsfrihet till länder som har uppnått de krav som vi har ställt. Ett av de länder som anser sig ha uppfyllt kraven är Georgien. Men de har placerats i samma grupp som Ukraina och Turkiet, och därmed känner de sig blockerade.

Jag skulle vilja fråga utrikesministern vad hon är beredd att göra för att låsa upp detta och ge möjlighet både för EU att stå upp för sina löften och för Georgien att få sin viseringsfrihet.

Anf. 104 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! I går pratade jag på telefon med min georgiske utrikesministerkollega och kunde meddela att Sverige ställer sig bakom viseringsfrihet för Georgien. Det är den position som vi har intagit, och det är det vi kommer att driva.

Vi kommer dessutom att fortsätta att driva på i EU-kretsen, dels för att hålla frågan om det östliga partnerskapet högst upp på vår dagordning, dels för att vara konsekventa. Vi har ställt upp en rad krav på Georgien. När de har uppfyllt dem ska de också veta att de kan uppnå viseringsfrihet.

Detta kommer vi att driva med full kraft, och den georgiske utrikesministern uttryckte också uppskattning för att Sverige spelar den här pådrivande rollen i EU-kretsen när det gäller det östliga partnerskapet.

Anf. 105 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för det svaret! Det viktiga är ju att vi också får andra EU-länder att ställa upp på den positionen, för om EU inte levererar när andra har levererat på sina löften riskerar EU att tappa trovärdighet.

Därför är det så oerhört viktigt att man inte låter dem som inte har uppfyllt löften blockera dem som har uppfyllt sina löften. Georgien är ett sådant land.

Anf. 106 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tycker att det är så roligt att Kerstin Lundgren och jag kan vara helt överens. I den här frågan har vi exakt samma politiska hållning, och Kerstin Lundgren kan lita på att vi även fortsättningsvis kommer att vara ett land som driver på i EU-kretsen och insisterar på att när vi en gång har ställt ut löften, när vi har satt upp villkor och länderna lever upp till dem, då ska vi också svara på rätt sätt. Det gäller inte minst viseringsfriheten, inte bara för Georgien utan också för de andra länderna.

Forskning och innovationer på energiområdet

Anf. 107 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till samordnings- och energiministern Ibrahim Baylan.

Regeringen har ju tagit tydliga och ambitiösa initiativ för att stärka Sveriges roll som forsknings- och innovationsland. Till hösten förbereds en särskild forsknings- och innovationsproposition också inom energiområdet. Det är bra om nya steg nu kan tas för att betona kunskap och kompetens, teknik och tjänsteutveckling för en hållbar energiutveckling. Det stärker svensk konkurrenskraft och leder till jobb, fortsatt utveckling och tillväxt.

Nyligen besökte jag Kristianstads kommuns egen klimat- och energiberedning. Där lyftes just solceller och vindkraft fram som profilerade framtidssatsningar. Oavsett var i landet vi befinner oss har vi ju naturtillgångarna som sol, vind och skog som starka kort.

Min fråga till samordningsministern är: Ur forskningssynpunkt, vilka energiområden ser han har störst potential att utvecklas, och hur satsar vi bäst på dessa?

Anf. 108 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Tack, Per-Arne Håkansson, för en väldigt viktig fråga!

För närvarande bereds just en innovations- och forskningsproposition där naturligtvis energiområdet är ett av de viktigaste. Jag vill på intet sätt

föregripa den, men det är klart att i en värld där vi tydligt och konkret ser ett klimathot, en klimatkris, är en av de stora orsakerna just användandet av fossil energi.

I ett sådant läge är det klart att det finns väldigt mycket att vinna för ett land som Sverige att fortsätta driva på för en hållbar energipolitik som bidrar till att minska denna klimatkris.

Därför kommer vi naturligtvis när vi lägger fram den här propositionen att ha fortsatt fokus inte bara på tillförsel av elektricitet utan också på alla de andra delarna – energieffektivisering, värme och kyla, smarta nät med mera – så att Sverige inte bara kan lösa utmaningar utan också exportera dessa för jobb och tillväxt i landet.

Anf. 109 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Herr talman! Forsknings- och innovationsarbete är av stor vikt. Jag nämnde Kristianstad här, men oavsett geografisk plats bygger det på ett samarbete mellan samhälle, näringsliv och akademi. Nyindustrialisering och exportstrategi nämns också.

Hur ser ministern på att koordinera alla de här enskilda och lokala initiativen med just ett nationellt forsknings- och innovationsarbete?

Anf. 110 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Det är klart att samverkan är en väldigt viktig del av den svenska modellen, att vi försöker jobba tillsammans inte bara lokalt och nationellt utan också med den privata sektorn. Jag tror att vi har väldigt mycket att vinna på det just på det här området.

Jag skulle gärna se att Sverige blir ett storskaligt testlabb för många av de hållbara lösningar som vi behöver för att ta oss an klimathotet och se till att människor kan leva ett gott liv utan att förstöra miljön och klimatet.

Krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling

Anf. 111 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Ardalan Shekarabi angående upphandling och den svenska modellen.

Vi tycker att det borde vara självklart att vi ska stödja seriösa företagare som ställer upp på sjysta villkor för de anställda och ökar tryggheten och värnar den svenska modellen. Men så är det inte i dag, och den förra regeringen drog benen efter sig när det gällde att försöka förändra detta.

Nu används i stället upphandlingar. Vi upphandlar för 600 miljarder om året, och vissa upphandlingar sker på helt fel sätt så att människor utnyttjas. Inom städbranschen, taxibranschen och i transportföretag utnyttjas till och med människor under slavliknande förhållanden.

Hur tror Ardalan Shekarabi att det kommer sig att det finns krafter i samhället som vill ha kvar det här systemet att människor ska utnyttjas och att kollektivavtal inte ska gälla?

Anf. 112 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag ska erkänna att jag inte kan svara på just den frågan. Det är svårt att spekulera i varför människor vill försvara ett system där

svenska bönder har diskriminerats i årtal genom att upphandlande myndigheter inte har ställt krav på att svenska djurskyddsregler ska respekteras. Det är väldigt svårt att förstå hur människor kan försvara att företag som ger låga löner till sina anställda ska ha förtur till offentliga kontrakt.

Men det jag vet, herr talman, är att det är slut på detta. Nu ska vi försvara den svenska modellen. Vi ska skapa ordning och reda på den offentliga marknaden, och vi kommer snart att lägga fram en proposition som gör det obligatoriskt att ställa krav på villkor enligt svenska kollektivavtal i samband med offentliga upphandlingar.

Vi möjliggör även för upphandlande myndigheter att ställa krav på att de bönder som ska leverera till den offentliga sektorn också ska respektera miniminivåerna i svensk lagstiftning när det gäller djurskydd. Vi ska sluta diskriminera de seriösa företagen som verkar i vårt land.

Anf. 113 MONICA GREEN (S):

Herr talman! Det är utmärkt! Vi kommer snart att behandla ett motionsbetänkande från finansutskottet, och vi förväntar oss att propositionen kommer inom kort och att vi kan börja behandla den här stora förändringen så att vi äntligen kommer till skott. Vi tycker ju att det har tagit alldeles för lång tid med den gamla regeringen, som inte ville ta i dessa frågor på samma sätt.

Det verkar finnas krafter i samhället som vill bevara det gamla, som vill att människor ska utnyttjas och som inte vill att man ska följa kollektivavtal. Vad gör Ardalan Shekarabi för att förändra det?

Anf. 114 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Vi har alla möjligheter i världen att förändra det. Vi kommer nu att lägga fram förslag. Och då kommer det att vara Sveriges riksdag som avgör. Ska det ställas krav på villkor enligt svenska kollektivavtal, eller ska vi fortsätta gynna företag som ger dåliga villkor till sina anställda? Ska vi sluta diskriminera svenska bönder, eller ska vi fortsätta gynna utländska bönder?

Det är frågor som kommer att avgöras här, i denna kammare, av Sveriges riksdag. De lagförslagen kommer att påverka verkligheten från och med den 1 januari 2017. Det gäller alltså att rösta rätt.

Utveckling av det nordiska samarbetet

Anf. 115 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till Margot Wallström.

I internationella samarbeten har vi i Norden mycket att vinna på att samordna oss. Då får vi en starkare röst. Men även i relationerna mellan de nordiska länderna har vi mycket att vinna på samarbete. Ett exempel handlar om att riva gränshinder i gränsregionerna, för att underlätta för arbete, studier och familjebildning över gränsen. Vi har många gränspendlare.

Det kan handla om våra socialförsäkringar, om att försöka samordna dem så att man vet vilka regler som gäller och för att det ska bli smidigt. Det kan handla om regler för vilka utbildningar som ska vara godkända. Det kan handla om skatteregler och många sådana saker. Vi har mycket att

vinna, såväl ekonomiskt som när det gäller nya jobb och smidighet för medborgarna i fråga om att lösa sådana problem.

Min sammanfattande fråga är: Hur kan vi stärka och utveckla det nordiska samarbetet?

Anf. 116 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det kanske också var en fråga om hur jag ser på min roll som Nordenminister och på att vara ansvarig för nordiska frågor. Jag ser mycket fram emot det. Jag tror att det kan bli allt viktigare, inte minst eftersom vi har en så kallad nordisk samhällsmodell som vi gärna försvarar och för vilken det finns ett stort intresse. Det var ingen tillfällighet att vi bjöds in av president Obama. Han tittar på just Norden. Även från många andra håll i världen tittar man på hur vi samarbetar, hur vi löser praktiska problem och så vidare.

Hillevi Larsson har just nämnt några områden där vi måste fortsätta samarbeta. Och nu när EU upplevs vara i en slags existentiell kris kommer det nordiska samarbetet att stärkas.

Jag kommer att gå in med full kraft i det arbetet och ser mycket fram emot att jobba med mina nordiska kollegor. Kristina Persson har, med det arbete som hon har gjort, lagt grunden för det.

Anf. 117 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Vi har en gemensam grund att bygga på i Norden. Vi har stor samhörighet. Man kan tala om den nordiska modellen på samma sätt som vi brukar tala om den svenska modellen här hemma.

Det arbetet kan vi driva även i EU. Det handlar om att satsa mycket på välfärd och forskning, vilket har lett till jämställdhet och många jobb, alltså en positiv utveckling. Det handlar om alltifrån stora internationella samarbeten till vardagsnära frågor i gränsregionerna.

Det är ett jätteviktigt politikområde. Jag önskar ministern lycka till.

Anf. 118 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det tackar jag för.

Jag träffade generalsekreteraren i Nordiska rådet, Dagfinn Høybråten, häromdagen för att diskutera hur vi kan lägga upp arbetet och hur prioriteringarna ska se ut. Vi diskuterade också att det på Nordiska ministerrådet, och dess olika konstellationer, ska ges utrymme för dagsaktuella frågor, så att vi kan ta oss an till exempel flyktingfrågan på ett bra sätt och dela erfarenheter och best practices.

Inrättande av viseringsavdelning på Sveriges ambassad i Minsk

Anf. 119 KENT HÄRSTEDT (S):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till utrikesministern. Det gäller Vitryssland.

Alla minns säkert 2012, då relationerna mellan Sverige och Vitryssland nådde sitt lågvattenmärke. Efter en incident blev Sveriges ambassadör hemskickad från Vitryssland. Sedan dess har mycket hänt i vår relation. Jag har varit en flitig besökare i Vitryssland. I landet tas små steg framåt. De politiska fångarna har släppts, och vi ser att små steg tas åt rätt håll.

Vi har dock ett problem. Det gäller viseringsfrågor. Den svenska ambassaden, som är jättefin, har en hel våning i bottenplan som är inredd som en viseringsavdelning. Jag vill fråga utrikesministern ifall Sverige kan tänkas att under de kommande åren ta kliv framåt för att öppna en viseringsavdelning på ambassaden i Minsk, för att ge inte minst unga människor möjlighet att få tillträde till EU.

Anf. 120 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill tacka för frågan.

Det är en riktig historisk beskrivning.

Jag vet att det finns ett starkt engagemang också bland andra riksdagsledamöter för frågan om Vitryssland och den politiska utvecklingen och hur vi ska förhålla oss till Vitryssland, både från EU:s sida och bilateralt.

Tack så mycket för det jobb som jag vet att du och andra gör, Kent Härstedt! Ni arbetar för att driva på i fråga om mänskliga rättigheter och för en utveckling i en mer demokratisk riktning. Det är viktigt och uppskattat.

Självklart måste vi titta också på de här frågorna på lång sikt, precis som vi gör med länderna i det östliga partnerskapet. Utan att ställa ut några löften vill jag säga att det här är en av de frågor som vi är beredda att ta oss an framöver. Det förutsätter att Vitryssland vill röra sig i rätt riktning, mot mer av demokrati och respekt för mänskliga rättigheter och för rättsstaten.

Anf. 121 KENT HÄRSTEDT (S):

Herr talman! Det som utrikesministern precis sa uppskattas. Jag för dialog med företrädare för regimen – jag träffade utrikesministern så sent som i förra veckan – men också med företrädarna för oppositionen. När det gäller önskemål om möjlighet till visering genom Sveriges ambassad är det en samstämmig sång som sjungs från alla håll och kanter.

I dag måste unga människor i Vitryssland ta sig till Estland för att kunna söka visum. Med de mycket goda förutsättningar vi har på den svenska ambassaden skulle det vara väldigt tacknämligt.

Anf. 122 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag kan som sagt bara säga att det är en fråga som vi är villiga att titta på. Det gäller också hur det skulle kunna göras tidsmässigt och praktiskt.

Återigen, tack för de viktiga insatser som Kent Härstedt och andra i riksdagen gör för att uppmärksamma frågan om Vitryssland!

Anf. 123 ANDRE VICE TALMANNEN:

Därmed är dagens frågestund avslutad. Jag vill tacka statsråden och deltagande ledamöter för deras medverkan.

Anf. 124 TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Betänkandet utgörs i stort av en redogörelse för förra årets verksamhet i Europarådets parlamentariska församling. Där har den svenska delegationen utträttat mycket gott under 2015, vilket framgår av texten i betänkandet.

Jag vill passa på att rikta ett tack till mina partikollegor och föregångare på posten som vice ordförande i delegationen under föregående år, Hillevi Engström följt av Olof Lavesson. Redogörelsen täcker in den period då de varit verksamma. Tack också till delegationens utmärkta och kompetenta tjänstemän här i riksdagen.

Utrikesutskottet konstaterar att Europarådet grundar sitt arbete på tre kärnområden: främjande av mänskliga rättigheter, rättsstatens principer och det demokratiska samhällsstyret. Dessa får sägas vara de centrala områdena, alltsedan Europarådet grundades efter andra världskriget 1949. Sverige var en av de ursprungliga medgrundarna och signatärmakterna av Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Sedan dess har organisationen gått till att omfatta 47 medlemsstater och samlar i dag de flesta öststaterna, forna sovjetstater, Balkanstater och ett antal mikrostat.

Europarådet är i dag, med sina institutioner, sin parlamentariska församling och sitt ministerråd och med Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, inrättat som en garant för medborgerliga fri- och rättigheter på vår kontinent. Det gäller de länder som undertecknat konventionen och de som önskar kandidatstatus till Europeiska unionen eller samarbete med organisationen.

Det var historien så långt. Problemet är bara att om historien visat på Europarådets betydelse för att skapa en plattform för demokrati, för skyddet av individernas rättigheter och för befrämjandet av rättsstatens principer, är framtiden för upprätthållandet av dessa värderingar och för organisationens integritet betydligt mer oviss i dag. Det finns två skäl för detta som det finns anledning att uppehålla sig vid.

Det ena hänger samman med att Europarådet i dag har en medlemska-der som innehåller stater som befinner sig i olika stadier av demokratisk utveckling. Tyvärr ser vi i flera fall tecken på att arbetet med att upprätthålla Europakonventionens kärnvärden stagnerat eller i vissa fall rent av börjat retirera.

Stater som Ryska federationen och Turkiet utgör sådana exempel, där statliga ingrepp i mediernas verksamhet, trakasserier mot den politiska oppositionen eller mot frivilligorganisationer tydligt visar på en bristande respekt för Europakonventionens kärnvärden.

Sverige, den svenska riksdagen och den svenska regeringen måste självfallet arbeta för motverka denna utveckling, både inom och utom Europarådets institutioner. Rysslands olagliga annektering av Krim och utvecklingen i östra Ukraina har också lett till beslutet att i april 2014 och januari 2015 temporärt dra in Rysslands rösträtt.

I Turkiet är också utvecklingen på väg i en starkt negativ riktning som vid det här laget är globalt känd. På många punkter, i fråga om de kurdiska minoriteternas rättigheter, i fr

zåga om journalisters möjligheter att fritt få arbeta – det sistnämnda ställde jag själv en skriftlig fråga om till Turkiets dåvarande premiärminister Ahmet Davutoğlu under den andra sessionsveckan i april i år rörande stängningen av tidningen Zaman och efterlevnaden av artikel 10 i Europakonventionen till skydd för yttrandefriheten – och i fråga om medborgarnas rättigheter att organisera sig politiskt eller i frivilligorganisationer och att få åtnjuta skydd för detta, ser vi en dramatisk inskränkning äga rum.

På samtliga dessa punkter har president Erdoğan aktivt motverkat och motsatt sig upprätthållandet av de grundläggande principer som finns i Europarådets stadga. Europarådets starkt normerande funktion gör också att det finns starka skäl att anta att Turkiets hittills visade ointresse för att genomföra EU-acquis på norra delen av Cypern i förlängningen riskerar att omöjliggöra en återförening av ön om inte Ankara ändrar sin politik på det här området. Sammantaget är det med stor oro som vi följer hur de mänskliga rättigheterna gradvis urholkas i den turkiska staten.

Den andra anledningen till olust rör utvecklingen i de stater som är medlemmar i Europeiska unionen och därmed också signatärmakter till Europakonventionen. Även här ser vi emellertid negativa tendenser – inte minst Storbritanniens ifrågasättande av Europarådets verksamhet, något som också formar en bakgrund till den pågående debatten om brexit och den stundande brittiska folkomröstningen om EU-medlemskapet.

Till detta kommer den alltmer oroväckande utvecklingen i Polen. Valresultatet i denna stat ledde i oktober 2015 till att partiet Lag och rättvisa nu har egen majoritet i parlamentets båda kamrar. Parlamentet har därefter fattat beslut om en ny lag rörande landets författningsdomstol som innebär förändringar av beslutsgången i domstolen.

Venedigkommissionen inom Europarådet slår fast att sådana förändringar underminerar tre grundläggande principer för länderna i Europarådet: demokrati, mänskliga rättigheter och rättssäkerhet. Det kan leda till en allvarlig nedgång i domstolens aktivitet och göra den ineffektiv som väktare av konstitutionen, heter det i Venedigkommissionens rapport.

Vi har från svensk sida all anledning att bevaka utvecklingen i Polen, som är ett viktigt och betydelsefullt land, en traditionell partner för Sverige och ett ledande land i vår union.

Under perioden som redogörelsen vi i dag debatterar här i kammaren omfattar har också ett partnerskap mellan Europarådets parlamentariska församling och Jordaniens parlament ingåtts, vilket godkändes i december 2015 och antogs vid januarsessionen i år. Det förtjänar att påpekas att detta förpliktar.

Jordanien är ett land som har påtagliga problem avseende mänskliga rättigheter. I år såg vi hur den jordanska regeringen inskränkte yttrandefriheten då man förbjöd visningar av den senare Oscarsbelönade filmen *The Danish Girl* med Alicia Vikander i en av huvudrollerna. Motiveringen var att filmen främjade homosexualitet och könsbyte. En bannlysning av filmer som *The Danish Girl* går helt emot andan i det partnerskap som det jordanska parlamentet har ingått, och det finns ett starkt behov av att påminna vår partner om detta. Jag är tacksam för alla svenska representanter

i den svenska delegationen till Europarådets parlamentariska församling och andra medlemmar som undertecknade den skriftliga deklARATION som överlämnades under den andra sessionsveckan i år. Inte minst alla de nordiska medlemmar som gjorde så visar på värdet av nordiskt samarbete i församlingen.

Mina moderata kollegor Tina Ghasemi och Boriana Åberg har i utskottet för migration respektive jämställdhet gjort goda insatser under året för att värna svenska värderingar i fråga om solidaritet med migranter och flyktingar, behovet av en politik som leder till en jämnare ansvarsfördelning, stöd till närområdet och stöd till flyktingar samt i arbetet med att ha ett perspektiv på jämställdhetsfrågorna som grundar sig på principen om likabehandling mellan könen snarare än särbehandling.

Avslutningsvis är det viktigt att slå fast Europarådets starkt normerande roll. Den är betydelsefull, och arbetet i den parlamentariska församlingen är angeläget för att övervaka och följa upp situationen för mänskliga rättigheter i medlemsstater, kandidatländer och observatörländer. Om församlingen och Europarådet vill behålla denna ledande roll krävs det dock ett samfällt arbete för att säkerställa Europarådets grundläggande värderingar och därigenom dess trovärdighet. Det räcker aldrig att en stat ingår en principiell överenskommelse om att respektera de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer. Man måste också aktivt leva upp till dessa i sina beslut och i sina gärningar.

(Applåder)

Anf. 125 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en liknande fråga till Tobias Billström som till Jonas Gunnarsson om resolutionen och rekommendationen gällande resande och stridande i fråga om Syrien och Irak. De moderata representanterna i Europarådets parlamentariska församling röstade för resolutionen och rekommendationen, där det finns en uppmaning till medlemsstaterna att försöka utfärda avtal med tredjeland med diplomatiska garantier för att kunna utvisa terrorister från Sverige.

Jag undrar varför Tobias Billström inte vill stödja det i Sverige och skicka ett tillkännagivande till regeringen om att i alla fall titta på och utreda den frågan.

Anf. 126 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Julia Kronlids fråga om diplomatiska garantier ger mig anledning att sätta detta i ett historiskt perspektiv.

Det är nu tolv år sedan avslöjandet om utvisningen av de två egyptierna gjordes, en utvisning som beslutades av den dåvarande socialdemokratiska regeringen och ägde rum 2001. Den utvisningen föregicks av diplomatiska garantier. Den grundades i en överenskommelse med den dåvarande egyptiska regeringen om att tortyr eller annan kränkande behandling inte skulle komma i fråga. Men som FN:s kommitté mot tortyr slog fast efteråt: Utvisningen av den klagande stred mot artikel 3 i Europakonventionen. Utverkandet av diplomatiska försäkringar, i vilka det dessutom inte fanns några överenskommelser om efterlevnaden av försäkringarna, var inte tillräckligt för att ge skydd mot denna uppenbara risk för tortyr.

Detta är i mina ögon tillräckligt för att vi bör vara mycket försiktiga med att se användandet av sådana garantier som en lösning på dilemmat – för ett sådant dilemma existerar – med att utländska personer på vårt territorium som begår brott inte kan avvisas till sina hemländer. Det är alltså ingen lösning.

Anf. 127 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Om man inte anser att det är en lösning undrar jag varför Moderaterna stödde rekommendationen i Europarådet.

Just det här fallet tycker jag inte visar att man inte ska kunna försöka igen, utan det visar väl snarare att det inte var tillräckligt med uppföljning, tillräckligt med mekanismer för att godkänna det. Som jag sa: Europadomstolen har flera gånger avfärdat sådana här diplomatiska garantier därför att de inte har varit trovärdiga, därför att det inte har varit tillräckligt. Men det finns också ett fall där man har godkänt det. Det hänger på hur noggranna uppföljningsmekanismer och hur noggranna kontroller avtalen innebär.

Jag vill gå vidare och ställa en fråga vad gäller erkännande av folkmord. Vi har haft den debatten i riksdagen. Men jag vill återigen ha ett förtydligande från Moderaterna. När det finns en resolution även i Europarådet som säger att vi ska utgå från att IS dåd i Irak och Syrien är folkmord och man uppmanar medlemsstaterna att agera utifrån att det är ett folkmord som pågår, varför kan då inte Moderaterna här i Sveriges riksdag ställa sig bakom att erkänna det folkmordet och skicka en uppmaning till regeringen att erkänna det fruktansvärda som pågår i Irak och Syrien som ett folkmord?

Anf. 128 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag upprepar gärna mitt tidigare svar om att diplomatiska garantier inte är en enkel lösning på ett svårt problem. Jag var som statsråd ansvarig för att städa upp i frågan om utvisningen av de två egyptierna, och jag har därför en mycket hälsosam respekt för de diplomatiska garantiernas inneboende svaghet. En gång är en gång för mycket i mina ögon.

Man ska också komma ihåg att diplomatiska garantier inte ingås med länder som Norge eller Schweiz. De ingås alltid med stater där det redan från början föreligger en risk för att någonting ska hända. Det är detta som är problemet med de diplomatiska garantierna.

När det gäller frågan om folkmord har mitt parti såväl i regeringsställning som i opposition varit negativt till att låta den svenska riksdagen utvecklas till ett parlament som antar uttalanderesolutioner. Vi ska huvudsakligen fatta beslut om lagstiftning i denna kammare. För beslut om huruvida folkmord, som är en brottslig gärning som är straffbelagd i internationell rätt, har begåtts finns däremot den internationella brottmålsdomstolen.

I Europaparlamentet är det däremot möjligt, och helt korrekt, att anta resolutioner av den typ som vi nu diskuterar. Och där har Moderaterna röstat för att fördöma det armeniska folkmordet, som de facto har ägt rum. (Applåder)

Anf. 129 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Detta betänkande gäller Europarådet, det organ som tillkom efter andra världskriget utifrån de erfarenheter som Europa drog av det som hade varit. Det handlar om att bygga ett Europa baserat på mänskliga rättigheter – hur vi tar FN:s konvention om mänskliga rättigheter vidare genom Europakonventionen, som man har kommit överens om och nedtecknat – genom att markera att domstolen för mänskliga rättigheter i Strasbourg är den som har det sista ordet när det gäller tolkning av mänskliga rättigheter på vår kontinent och genom att lyfta fram demokrati och rättsstatens principer som grund för att utveckla vårt Europa. Detta har varit en oerhört viktig bas för att via de olika institutionerna ta oss framåt i Europa.

I dag måste vi ändå se att vi har stora utmaningar på alla dessa områden. Det gäller exempelvis mänskliga rättigheter. Genom olika rapporter även från våra expertorgan och från vår ombudsman vet vi att förutsättningarna för mänskliga rättigheter blir allt sämre även i vårt Europa och i Europarådets medlemsstater. Demokratin backar, och rättsstaten urholkas på flera områden. Vi har sett detta komma.

Herr talman! Ryssland blev medlem i Europarådet 1996. Vi välkomnade det därför att vi trodde att vi tillsammans skulle ta resan vidare för att ge de ryska medborgarna en förbättrad rättsstat, mänskliga rättigheter och en fördjupad demokrati. Vi har sett vart det bär hän.

Jag var själv med 2008 och diskuterade och stod upp för att AKP i Turkiet inte skulle bli bannlyst från parlamentet. Det var nämligen det som höll på att hända på den tiden då man i Turkiet ansåg att man skulle kunna sparka ut de partier som man inte gillade ur parlamentet. I dag ser vi hur Turkiet vill sparka ut HDP genom att ta bort immuniteten från dem. Man verkar inte ha lärt läxan.

År 2011 var jag en av dem som ingående granskade utvecklingen i Ungern för att se vart Ungern var på väg. Det var mycket tydliga signaler om att frihetskämpen Orbán nu helt plötsligt valde en annan väg. I dag talar han om en illiberal stat som han önskar utveckla, där mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer får en uppförsbacke.

Vi har nu sett Polen gå i samma riktning. Men precis som tidigare har sagts är det inte bara Erdoğan, Orbán och Putin som tillsammans bildar ett triumvirat när det gäller att ta en fajt mot de värden som Europarådets arbete har baserats på. Vi ser tyvärr faktiskt också Storbritanniens arbete för att på olika sätt underminera och bana väg för andra aktörer som alltid kan luta sig mot Storbritannien. Det är mycket beklagligt.

Man kan som exempel ta den ryska konstitutionsdomstolens beslut från december om att Europadomstolen inte längre har det sista ordet utan att man förbehåller sig rätten att överpröva Europadomstolens ställningstaganden. Detta beslut innebär de facto att man har rätt att så att säga hoppa jämfota över MR-domstolen. Och man har valt att göra det i fråga om fångar och fångars rätt att rösta, och man har faktiskt haft ett första fall. Det är precis detta område som briterna – våra vänner från Storbritannien – har haft stora problem med. Här kan man tydligt se hur man försöker bygga broar för att på det sättet locka andra att gå samma väg och därmed underminera den gemensamma arkitektur vi har i Europa när det gäller mänskliga rättigheter, nämligen Europakonventionen och Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Det är mycket allvarligt.

Jag skulle kunna ta upp mycket mer. Jag hoppas att vi i juni kommer att få se vår kollega i Europarådet, Nadja Savtjenko. Vi beklagade att hon blev olagligt fängslad. Under 2015 satt hon i rysk fångenskap. Hon är nu fri. Vi hoppas att vi i juni ska få hälsa henne välkommen till parlamentarikerförsamlingen på nytt.

Jag skulle kunna ta upp Georgien, som på nytt hotas av att bli ett nytt Krim. Se upp, kollegor! I sommar aviseras nämligen en ny folkomröstning i Sydossetien, och vi kan få ett Krim 2 på vår kontinent. Frågan gäller anslutning till Ryssland.

Jag har inte någon replik på detta område, vilket beror på att jag röstade nej till diplomatiska garantier. Jag delar helt Tobias Billströms hållning. Det var också en hållning som jag var med och granskade från konstitutionsutskottet en gång i tiden. Alla partier i riksdagen kritiserade regeringen för detta. Jag är därför glad över att vi är fler här än vi var i Europarådet när frågan avgjordes. Då tror jag att jag var en av tre som röstade nej i denna del.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.

Anf. 130 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Europarådet är ett viktigt mellanstatligt organ för att värna de mänskliga rättigheterna, rättsstatens principer och ett demokratiskt styrelseskick. Europa står i dag inför stora utmaningar med ökade motsättningar och ökad spänning. I det läget spelar Europarådet en ännu större roll som en plattform för utbyte, dialog och samarbete.

Europarådet är en viktig aktör när det gäller frågor om mänskliga rättigheter, där Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna och Europadomstolen är centrala verktyg.

Man måste noga understryka att arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter långt ifrån är över på vår kontinent. Vi ser i stället hur de mänskliga rättigheterna kränks i länder som Turkiet, Ungern, Ryssland, Polen, Rumänien och Azerbajdzjan. Det är ett steg tillbaka för Europarådet när flera länder åsidosätter de åtaganden som ett medlemskap innebär genom att på olika sätt kränka de mänskliga rättigheterna.

Jag tänkte i mitt anförande koncentrera mig på några av de centrala frågor som debatterats i Europarådets parlamentariska församling under det gångna året. Flyktingfrågan är en av dessa frågor. I debatten har vikten av solidaritet och humanism betonats, liksom att lösningen inte är att bygga murar. Dublinförordningen har också utsatts för – berättigad – stark kritik.

Det rika Europa med 730 miljoner invånare borde inte ha några svårigheter att ta emot ca 1 miljon människor på flykt undan krig, terror och förtryck. Jag är glad över att jag i debatten lyckades stärka innehållet i en av rapporterna genom ett tillägg om att tillföra skrivningar om ett bindande ansvar för samtliga EU-länder att ta emot flyktingar, samt en skrivning om en generös anhöriginvandring.

Tyvärr ser vi att ett stort antal länder inte har tagit sitt ansvar för flyktingmottagandet och hur Sverige och övriga Europa i stället inför hårdare restriktioner när det gäller flyktingmottagandet. I stället för att ha en generös flyktingpolitik har EU valt att låta Turkiet agera gränspolis – ett Turkiet

som under den senaste tiden har tagit flera steg bort från demokratins väg och i stället valt brutal konfrontation mot landets kurdiska befolkning.

Militär sätts in i städer, och tusentals har dödats. Utegångsförbud och förföljelser används som kollektiva bestraffningar. Demokratiskt valda borgmästare har tvångsavsatts. Journalister och andra oppositionella har fängslats, och nyligen beslutade man sig för att avskaffa immuniteten för parlamentariker. Det innebär i praktiken ett försök att tysta den sista verkliga oppositionen i landet, vänsterpartiet HDP.

Förtvivlade flyktingar kläms nu mellan Daishs styrkor på ena sidan och skjutande turkisk gränspolis på den andra. Allt fler har den senaste tiden valt att ta vägen mellan Libyen och Italien, en ännu längre och farligare resa. Detta har resulterat i att hundratals barn, kvinnor och män drunknat i Medelhavet under de senaste veckorna.

En fråga som fortsatt haft en central roll i Europarådet är den allvarliga situationen i Ukraina och Rysslands aggressioner och brott mot folkrätten. Det är självklart inte acceptabelt att ett medlemsland annekterar en del av ett annat medlemsland. Vänsterpartiet har därför ställt sig bakom Europarådets beslut om att temporärt frånta Ryssland landets rösträtt i Europarådet.

I debatten har det framhållits att endast en hållbar politisk lösning baserad på respekt för Ukrainas självständighet, suveränitet och territoriella integritet kan leda till en förbättring av den humanitära situationen, samt att den ryska aggressionen måste upphöra. Detta är en inställning vi till fullo delar. I det här sammanhanget är det också viktigt att påpeka att Europarådet även ställt krav på Ukraina om såväl genomgripande reformer av konstitution och ekonomi samt respekt för de demokratiska rättigheterna.

Visselblåsares viktiga roll har uppmärksammats i en rapport. I rapporten konstaterades att visseblåsare har en viktig roll när det gäller att stå upp för yttrandefriheten och rätten till privatliv och när det gäller att bekämpa korruption i både privat och offentlig verksamhet. Visselblåsare bidrar till att stärka och utveckla våra demokratier, och därför behöver vi visseblåsare som blåser i visslan när något är fel.

Det är uppenbart att det behövs starkare regelverk som skyddar visseblåsare, även när de är anställda inom säkerhets- och underrättelseväsendet. Här finns en del arbete kvar att göra, även för ett land som Sverige. En fråga som är starkt kopplad till detta är den om massövervakning. Frågan aktualiserades av visseblåsaren Edward Snowden när han avslöjade massövervakningen av miljontals människor världen över. Snowdens intention var att låta allmänheten själv bestämma om man vill leva i en värld med konstant statlig övervakning.

Skiljelinjen måste gå mellan att avlyssna kriminella, till exempel när det gäller terroristbrott och trafficking, och att avlyssna alla. Att avlyssna kommunikation mellan miljontals människor över hela världen är inte bara ett hot mot grundläggande rättigheter utan också ineffektivt när det gäller brottsbekämpning. Jag är därför glad att Europarådet tar upp denna fråga och tydligt markerar att massavlyssning bara får ske på ett sådant sätt att det säkerställer skyddet för de mänskliga rättigheterna och står under parlamentarisk kontroll.

Det finns all anledning för Sverige att se över sitt eget agerande när det gäller avlyssning. Det är hög tid att gå till botten med Sveriges och FRA:s roll i NSA:s övervaknings- och avlyssningsverksamhet genom att tillsätta en parlamentarisk granskningskommission, som Vänsterpartiet tidigare föreslagit.

Jag vill även helt kort nämna den positiva rapport som Europarådet antog om transpersoners rättigheter. Det är ett stort framsteg när det gäller att stärka transpersoners rättigheter på en rad olika områden.

Slutligen kan jag konstatera att det är roligt att ingå i en delegation som är en av Europarådets mest aktiva och engagerade. Den svenska delegationen har en hög närvaro och deltar också mycket aktivt i debatten. Jag vill tacka delegationsledningen och hela delegationen för ett gott samarbete. Jag vill också tacka våra mycket kompetenta tjänstemän, för utan er skulle vi inte klara vårt uppdrag.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionen.

Anf. 131 BIRGITTA OHLSSON (L):

Herr talman! I dessa tider är Europarådets arbete brännande. Fokusområdena – mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer – är den liberala grunden för svensk utrikespolitik.

Just nu är det Ryska federationen som utgör det största hotet mot dessa värden i området där Europarådet verkar. Ryssland har haft sönder den europeiska säkerhetsordningen. Landet har med våld annekterat delar av Ukraina, och människornas öde ligger nu i den mycket nyckfulle Putins händer.

Under hela processen har den ryska ledningen ljugit om det som pågått. Det har talats om köpta uniformer och små gröna män. Den ryska ambassaden hånade svenskar som efter mastsabotaget nyligen misstänkte Ryssland. Detta är olustigt med tanke på vad som har skett i skuggan och vad som har hänt inte bara i Ukraina utan också i de baltiska länderna.

Det är nämligen dessvärre så att vi troligen inte har sett det sista av denna hybridkrigföring i vårt närområde. Vi som inser faran kommer att fortsätta bli hånade, för i Putins Ryssland är ingenting sant och allt möjligt.

När främlingar kommer
De kommer till ert hem
De dödar er alla
och säger
Vi är inte skyldiga
Inte skyldiga

Under årets Eurovision Song Contest röstade européerna fram det ukrainska bidraget som vinnare. Sången heter *1944* och handlar om hur sångerskan Jamalas familj i slutet av andra världskriget deporterades för att de var krimtatarer. Gammelmormor med fem döttrar fördes bort av Stalins män, medan hennes man kallades in för att strida i Röda armén.

På samma sätt började ryska soldatmammor tystas sedan Ukrainakrisen, när deras söner återvände hem i kistor. De skulle inte få berätta att deras egna, tonåriga pojkar deltagit i ett krig – eftersom det inte fanns något krig att prata om över huvud taget. Ändå låg pojkarna där, i kistor. Vart skulle sorgen då ta vägen?

Konsten har en förmåga att få oss att sätta oss in i andra människors situation, och just 1944 är särskilt aktuell. Historien upprepar sig. På Krim har situationen sedan den ryska annekteringen blivit särskilt svår för just krimtatarerna. Flera rättigheter har inskränkts sedan dess. Föreningsfriheten har monterats ned – människor kan inte längre mötas fritt eller ens yttra sig.

Krimtatarerna får återigen illa efter att ryska lagar stämplat dem som extremister. Återigen måste de fly sitt hemland. Unicef har larmat om att en halv miljon ukrainska barn far illa både psykologiskt och fysiskt. Mer än 200 000 barn är internflyktingar i landet just nu. Putins krig kommer att lämna ärr i en redan utsatt befolkning.

Det här händer i dag, i Europa – inte långt härifrån. Från svenskt håll måste vi fortsätta visa Ryssland att vi inte accepterar annekteringen av Krim. Vi måste göra det inom ramen för Europarådet, inom ramen för EU-samarbetet och inom ramen för arbetet i världssamfundet. I Europa får gränser aldrig flyttas med våld.

Jamala sjöng i sin sång:

Vi skulle kunna bygga en framtid
Där människor är fria
Att leva och älska
Den lyckligaste tiden

Herr talman! Religionsfriheten är en viktig princip för oss liberaler. Varje människa har rätt att tro eller att inte tro. Men vi ser i dag att inte minst kristna far illa i Europa och världen. Kristna flyr i tusental från Mellanösterns mördarmaskiner Daish och Asad, varav den senare har Putin i släptåg. Men de attackerar också av fundamentalistiska islamistiska krafter på asylboenden här i vårt Sverige.

Vi ser att kristofobin har ökat i vårt land, enligt inte minst Brås mätning. Trots att vi lovar våra medborgare religionsfrihet och trots att det är därför många söker sig just till Sverige är det för många förknippat med livsfara att berätta vad de tror på. Det är farligt att berätta att man är kristen.

Vi måste inse att det inte räcker med grundlagen eller att i Europakonventionen garantera rätten till just religionsfrihet. Den som trakasserar kristna kvinnor eller hbtq-personer ska åtalas och dömas för det.

Vi måste markera väldigt skarpt mot alla som trotsar toleransen. Först då, herr talman, kan vi bygga en framtid där människor är just fria.

Anf. 132 SOFIA DAMM (KD):

Herr talman! I dag debatterar vi redogörelsen från Sveriges delegation i Europarådets parlamentariska församling 2015. Tyvärr ingår inte Kristdemokraterna i delegationen denna mandatperiod, men det gör inte att vi på något sätt tycker att dess verksamhet är mindre viktig.

Europarådet är en bra arena för att samtala om aktuella och gemensamma politiska utmaningar med fokus på mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Vi försöker i den mån det är möjligt att följa det arbete som sker, och jag har med intresse tagit del av både redogörelsen för det arbete som den svenska delegationen bedrivit under 2015 och de inlägg som företrädare för delegationen har gjort här i dag. Inom ramen för vår europeiska partisammanslutning, EPP, följer vi medlemspartier också fortloppande arbetet och vad som sker i Europarådet.

I redogörelsen är det såklart av särskilt intresse att följa den svenska delegationens interventioner och agerande under 2015. Det rör bland annat terroristattacker i Paris, den politiska situationen i Ukraina, den mänskliga tragedin i Medelhavet, behovet av humanitärt och politiskt svar på migrations- och flyktingkrisen, religionsfrihet och diskriminering av transsexuella i Europa. Alla är viktiga områden att belysa och försöka nå samsyn kring.

Det är också givet att Rysslands annektering av Krim och utvecklingen i östra Ukraina har funnits högt upp på den politiska dagordningen. Rysslands olagliga annektering av Krim och militära närvaro i östra Ukraina utgör flagranti brott mot folkrätten och är den största utmaningen mot den europeiska säkerhetsordningen sedan kalla krigets slut.

Vi ser inte bara ett Ryssland som med vapenmakt annekterar en del av ett land i Europa utan också ett Ryssland som blir alltmer aggressivt i vårt direkta närområde.

Av Europarådets redogörelse framgår också att Ryssland bland flera länder ligger absolut sämst till när det kommer till att implementera domar från Europadomstolen. Ryssland har under både 2014 och 2015 till följd av detta fått sin rösträtt tillfälligt indragen. Och jag kan tänka mig att spänningarna har varit stora i många av de debatter som förekommit.

Att svenska ledamöter deltagit i valobservation är något som vi kristdemokrater särskilt vill lyfta fram. Det är ett viktigt verktyg i värnandet av demokratiska principer.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Jag vill tacka den svenska delegationen och dess medarbetare för ett engagerat och viktigt arbete. Frågorna som dryftas är av stor vikt. Jag hoppas också att ni parallellt driver att arbetet inom ramen för Europarådet ska vara så effektivt och ändamålsenligt som möjligt.

Jag ser fram emot att följa arbetet under 2016. Utmaningarna består dessvärre, så lycka till!

(Applåder)

(forts. § 17)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

UU10 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015

Punkt 4 (EU:s utrikes- och säkerhetspolitik)

1. utskottet

2. res. 4 (M)

3. res. 7 (KD)

Förberedande votering:

73 för res. 4

14 för res. 7

211 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

141 för utskottet

73 för res. 4

84 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 23 MP, 18 C

För res. 4: 73 M

Avstod: 38 SD, 17 V, 15 L, 14 KD

Frånvarande: 13 S, 11 M, 10 SD, 2 MP, 4 C, 4 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 5 (EU:s grannskapspolitik)

1. utskottet

2. res. 9 (M, L, KD)

Votering:

123 för utskottet

120 för res. 9

54 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 23 MP

För res. 9: 73 M, 18 C, 15 L, 14 KD

Avstod: 38 SD, 16 V

Frånvarande: 13 S, 11 M, 10 SD, 2 MP, 4 C, 5 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Amineh Kakabaveh (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Punkt 6 (EU:s bilaterala och regionala förbindelser)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 13 (SD)

3. res. 14 (L)

Förberedande votering:

39 för res. 13

16 för res. 14

242 avstod

52 frånvarande

Kammaren biträdde res. 13.

Ulla Andersson (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

155 för utskottet

38 för res. 13

105 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 23 MP, 18 C, 14 KD

För res. 13: 38 SD

Avstod: 73 M, 17 V, 15 L

Frånvarande: 13 S, 11 M, 10 SD, 2 MP, 4 C, 4 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 15 (V)

Votering:

155 för utskottet

17 för res. 15

126 avstod

51 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 23 MP, 18 C, 14 KD

För res. 15: 17 V

Avstod: 73 M, 38 SD, 15 L

Frånvarande: 13 S, 11 M, 10 SD, 2 MP, 4 C, 4 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Punkt 7 (Den gemensamma handelspolitiken)

1. utskottet

2. res. 18 (V)

Votering:

170 för utskottet

17 för res. 18

110 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 23 MP, 18 C, 15 L, 14 KD

För res. 18: 17 V

Avstod: 72 M, 38 SD

Frånvarande: 13 S, 12 M, 10 SD, 2 MP, 4 C, 4 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Prot. 2015/16:116
9 juni

Punkt 15 (EU:s institutioner)

1. utskottet
2. res. 31 (SD)

Votering:

243 för utskottet

38 för res. 31

17 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 73 M, 23 MP, 18 C, 15 L, 14 KD

För res. 31: 38 SD

Avstod: 17 V

Frånvarande: 13 S, 11 M, 10 SD, 2 MP, 4 C, 4 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU25 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer

1. utskottet
2. res. (V)

Votering:

278 för utskottet

17 för res.

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 S, 73 M, 38 SD, 23 MP, 18 C, 15 L, 14 KD

För res.: 17 V

Frånvarande: 16 S, 11 M, 10 SD, 2 MP, 4 C, 4 V, 4 L, 2 KD, 1 -

Lars Eriksson och Anna Wallén (båda S) anmälde att de avsett att rösta ja

men markerats som frånvarande.

§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU21 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU29 Kommittéberättelse 2016

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU28 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU14 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 133 JOHAN NISSINEN (SD):

Fru talman! År 2015 och början av 2016 har varit en händelserik tid för Europarådet. Frågor som migration, terrorism och sexuella trakasserier har stått högt upp på dagordningen. Jag tänker därför fokusera på dessa tre områden.

Under januarisessionen hölls en aktuell debatt om händelserna med sexuella trakasserier i framför allt Köln och Stockholm. De storskaliga och allvarliga sexuella trakasserier av kvinnor under 2015 har knappast lämnat någon oberörd. Det mest tragiska och horribla är att detta mörkades för allmänheten, vilket i en demokrati är totalt oacceptabelt.

Sexuella trakasserier är inget nytt i Europa, då det förmodligen har funnits i hela mänsklighetens historia. Vad som däremot är nytt är att ett stort antal män omger och attackerar ett stort antal kvinnor i en utsträckning som gör att polisen inte kan hantera situationen. Oviljan att belysa dessa händelser är också något nytt.

Det är viktigt att förövarna, oavsett ursprung, ställs inför rätta. För att hindra detta problem från att sprida sig ytterligare och i slutändan bli ohanterligt måste vi uppmärksamma det faktum att det finns skillnader i kvinnosyn mellan länder och kulturer.

Om någon kommer från en kultur där en kvinnas kläder ses som sexuellt inbjudande om de inte täcker från halsen ned till tårna måste vi vara beredda att försvara våra värden. Det är självklart att detta måste göras utan att stigmatisera och sprida hat mot en del av befolkningen. Jag skulle säga att det är tvärtom, att vi måste inkludera nya medlemmar i vårt samhälle och de värderingar det bygger på.

Gamla värderingar försvinner inte automatiskt bara för att man upplyser om dem. Vi måste därför arbeta aktivt för att bevara våra grundläggande europeiska rättigheter när det gäller jämlikhet, som skyddas i konventionen om mänskliga rättigheter. Europarådet måste alltid försvara kvinnors rätt till säkerhet, värdighet och integritet. Det är något vi aldrig ska kompromissa med.

Fru talman! De fruktansvärda terrorattacker som hänt i bland annat Paris och Bryssel har satt frågan om det ökade terrorhotet mot Europa högt upp på Europarådets agenda. Ökningen av terrorism utgör ett allvarligt hot mot internationell fred och säkerhet. Alla former av våldsam extremism måste bekämpas med största beslutsamhet.

Vi måste göra klart att om du åker och strider för en terrororganisation begår du en brottslig handling. Vi ska göra det både för att avhålla folk från att delta i en sådan resa och för att visa att om de gör det kommer det att få konsekvenser. I resolutionen om resande stridande till Syrien och Irak försökte vi få detta förtydligt men fick tyvärr inte stöd. Sverige har antagit en terrorlagstiftning, vilket vi tycker är bra. Den är dock inte tillräcklig.

Europarådet kan inte signalera till världen att det enda som väntar för återvändande är omställning och återanpassning. Sådana program är utan tvekan viktiga i förebyggande syfte för ungdomar i riskzonen, men de är inte tillräckliga när det gäller människor som enligt vår uppfattning har begått terrorbrott.

Fru talman! Rapporter från UNHCR tyder på att ca 60 miljoner människor i världen flyr från konflikter eller förtryck eller av andra skäl. I Syrien har nära 4 miljoner människor tvingats fly. Hälften av dem är barn, och många av dem är allvarligt traumatiserade.

De ohyggliga handlingar som begåtts i Irak av terrororganisationen IS – vilka utan tvekan ska kvalificeras som folkmord – har tvingat ytterligare 2 miljoner människor att lämna sina hem.

När man står inför denna katastrof, där de humanitära behoven är enorma, verkar Europa ha fastnat i en debatt om den hjälp vi borde ge den förhållandevis begränsade grupp människor som har lyckats nå Europa. Vår hjälp kan nå många fler om vi fokuserar på att hjälpa i närområdena.

Vi har också misslyckats med att prioritera de lagliga sätt som i själva verket existerar för flyktingar att ta sig till Europa ifall de inte har möjlighet att stanna kvar i närområdena och konfliktområdena. På grund av detta misslyckande har obarmhärtiga flyktingsmugglare nu möjlighet att utnyttja desperata människor för sina egna ondskefulla syften och sätta dessa människors liv på spel.

Det vi bevittnar är en svårhanterlig humanitär katastrof, men låt mig föreslå några saker vi kan göra.

Till att börja med måste Sverige och andra länder bidra gemensamt och generöst med humanitärt bistånd till UNHCR i dess viktiga uppdrag att på plats hjälpa flyktingar. Länder som Jordanien, Libanon och Turkiet samt områden som den kurdiska delen av Irak har axlat ett stort ansvar för att ta emot många flyktingar.

Det är av stor vikt att EU kan kompensera särskilt de länder och regioner som generöst har erbjudit gästfrihet till många flyktingar från närliggande områden.

Vi tror att en varaktig och framgångsrik flyktingpolitik måste innebära att vi försöker hjälpa så många människor som möjligt på det mest effektiva sättet och orientera vår hjälp mot dem som är mest utsatta.

Om Europa hade den politiska viljan att hjälpa skulle vi i stället prioritera de rättsliga möjligheter som finns, nämligen vidarebosättning via UNHCR, och vi kunde ha hjälpt verkligt behövande människor.

Dessutom är UNHCR, World Food Program och tillhörande organ i närliggande regioner i akut behov av resurser. Om vi verkligen vill hjälpa så många som möjligt bör detta vara en prioritet och stå i fokus i stället för en enormt kostsam invandring.

Principen om rätten till asyl bör göras tydligare och hela regelsystemet reformeras. Detta inkluderar första-asylland-regeln, som behöver stärkas snarare än försvagas. Med första asylland menar vi inte bara ett EU-land utan vilket land som helst i världen som råkar vara en flyktings första inreseland. I kombination med detta måste det internationella ansvaret öka för att stödja länder som tar emot många flyktingar.

Anf. 134 JONAS GUNNARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag måste fråga: Vilket närområde menar Johan Nissinen, och vilket utökat ansvar borde detta närområde vid konflikthärdar ta?

Anf. 135 JOHAN NISSINEN (SD) replik:

Fru talman! Med närområde menar vi de grannländer där det är fred och som oftast har en kulturell likhet. Om människor tar sig till ett land med kulturella likheter blir det mycket lättare att bli en del av samhället.

Pengarna gör mycket mer nytta där nere, och vi kan ge i stället för att ta emot en liten kvot här. Det finns många människor där nere – det är som sagt 60 miljoner människor världen över som flyr från krig. Om de resurser som vi lägger på flyktingar i Sverige skulle gå till UNHCR hade vi hjälpt samtliga flyktingar.

Anf. 136 JONAS GUNNARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att det är en fantasivärld som Sverigedemokraterna lever i. EU tog under fjolåret emot ungefär 1,2 miljoner flyktingar. Det är en försvinnande liten del av världens totalt 60 miljoner flyktingar.

Om vi tittar på det närområde som Sverigedemokraterna talar om ser vi att det redan har tagit ett ofantligt stort ansvar. Det handlar om miljontals flyktingar i Turkiet. Det handlar om dryga miljonen i ett litet land som Libanon. Det handlar om länder som faktiskt håller på att kollapsa under trycket. Då vill Sverigedemokraterna att dessa länder ska ta ett utökat ansvar.

Vi har stöd av UNHCR för det vi gör. Vi är en stor givare till UNHCR, och det ska vi vara stolta över. Men vi är också en stor hjälpare, för vi avlastar UNHCR genom att se till att människor kan ta sig hit. Det är ju detta man frågar efter.

Anf. 137 JOHAN NISSINEN (SD) replik:

Fru talman! UNHCR har sagt att om de får mer pengar kan de hjälpa fler. Grannländerna har även sagt att de gärna tar detta ansvar. De vill hjälpa, och de känner sympati eftersom det handlar om samma kultur. Därför vill de hjälpa till, och om vi ger dem mer pengar klarar de av detta.

Jag förstår inte varför vi ska bedriva en flyktingpolitik där vi ska ta några få människor till Sverige och Europa när vi kan hjälpa många fler människor där nere. Den politik ni för innebär att ni sorterar ut de få som lyckas ta sig till Europa genom flyktingsmugglare. Det är bara de som förtjänar hjälpen, verkar ni tycka. Men vi kan hjälpa många fler som finns där nere, så jag kan inte förstå logiken i den politik som de andra partierna bedriver.

Anf. 138 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Jonas Gunnarsson, Tobias Billström och Kerstin Lundgren har alla tre lyft fram många viktiga frågor utifrån Europarådets verksamhetsår 2015. Jag tänkte ändå passa på att särskilt ta upp några frågor som jag har sett under året med anledning av att jag är ledamot av kommittén för migration, flyktingar och tvångsförvisade.

Den rådande situationen för människor på flykt har präglat en stor del av året som gått. Flyktingar som drunknat i Medelhavet, ett Dublinsystem som mer eller mindre kollapsat och situationen i Grekland har varit frågor som hanterats av Europarådet. Bristen på gemensamt ansvarstagande och solidarisk flyktingpolitik inom EU har återspeglats även i Europarådets

debatter, och det finns tydliga skiljelinjer mellan olika länder och mellan olika politiska partier i synen på vad som behöver göras.

För oss är det av största vikt att man skapar legala vägar in i Europa för att motverka människosmuggling. Men lika viktigt är det att stödja flyktningmottagandet i Jordanien, Libanon och Turkiet, som har tagit emot en majoritet av de syriska flyktningarna utöver de flyktingar man redan här- bärgerar.

En fråga som har diskuterats mycket, och som har nämnts även här, handlar om konflikten i Ukraina. En fråga som har hanterats under året gäller den av Ryssland fängslade Nadija Savtjenko, som är ukrainska och ledamot av Europarådets parlamentariska församling. Det är glädjande att Savtjenko nyligen har frigivits. Precis som Kerstin Lundgren nämnde ska det bli intressant att se om vi får ta del av vad hon har att säga under Euro- parådets session nu i juni.

Situationen för internflyktingar i Ukraina, ca 1 ½ miljon människor, är fortsatt svår efter den ryska illegala annekteringen av Krim och de fortsatta stridigheterna i östra Ukraina. Frågan kommer förmodligen att leda till fortsatt diskussion i Europarådet.

Man kan konstatera att frågan om den rådande flyktingkrisen fortsätter att prägla också årets inledning av arbetet i Europarådet. Nyligen besökte jag och flera andra delegater flyktingläger i och omkring Aten för att på plats få se situationen i Grekland med anledning av avtalet mellan EU och Turkiet. Besöket i Grekland gjorde klart att landet efter en långvarig eko- nomisk kris varken har resurser eller kapacitet att ensamt klara av den nu- varande flyktningssituationen. Medskicket från såväl den grekiska reger- ingen som regional- och kommunpolitiker samt NGO:er var tydligt: Be- rätta om er resa och vad ni har sett! EU måste ta ett gemensamt ansvar och visa solidaritet. Det är inte hållbart att tro att bara några få länder ska klara av denna utmaning.

Med dessa ord vill jag tacka hela delegationen men också de anställda som har jobbat för oss.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 15 juni.)

§ 18 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

Utrikesutskottets betänkande 2015/16:UU15
Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik
föredrogs.

Anf. 139 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Denna debatt handlar om utrikesutskottets betänkande 2015/16:UU15 om mänskliga rättigheter. I betänkandet behandlas ca 60 yrkanden från den allmänna motionsperioden under riksdagsåret 2014/15 samt innevarande riksdagsår.

Betänkandet är omfattande och behandlar situationen för mänskliga rättigheter i åtta länder. Tyvärr kommer jag inte att hinna beröra samtliga länder som tas upp i betänkandet. Det beror inte på bristande intresse utan på respekt för kammarens tid, herr talman.

Jag kommer i mitt anförande att fokusera på två enskilda länder, Kina och Ryssland, samt övergripande frågor om mänskliga rättigheter.

Arbetet med att främja demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling genomsyrar den svenska utrikespolitiken sedan lång tid tillbaka. Vi moderater anser att Sverige ska vara en tydlig röst i världen för de mänskliga rättigheterna. Vi anser att Sverige ska agera bilateralt och multilateralt genom Europeiska unionen, det nordiska samarbetet, FN, Europarådet, OSSE och andra internationella samarbetspartner.

Omsorgen om och försvaret av de mänskliga rättigheterna är en integrerad och central del av den svenska utrikespolitiken och ska så förbli, enligt vår uppfattning. Sverige måste fortsätta att i sitt engagemang som medlem i EU och andra internationella organisationer verka för det öppna samhällets värden och principer. EU är ett av våra mest effektiva utrikespolitiska verktyg. Sverige har här under många år verkat för att den europeiska utrikestjänsten ska stärkas och för att den europeiska utrikespolitiska rösten därmed ska bli starkare.

Herr talman! Detta är extra viktigt i dag när hotet mot mänskliga rättigheter är betydligt större än det var för några år sedan. Jag vill här lyfta fram det östliga partnerskapet som en viktig del i Europeiska unionens arbete. Det östliga partnerskapet tillkom under föregående mandatperiod på initiativ av Sverige och Polen. Syftet var att stärka mänskliga rättigheter i de forna Sovjetrepublikerna och att driva på för mänskliga rättigheter och kontakter mellan EU och de östliga länderna. Detta är ett viktigt arbete som har visat sig framgångsrikt. Det har visat sig leda till mer demokrati och ekonomisk tillväxt. Därför är det också viktigt att detta arbete fortsätter.

För oss moderater är det angeläget att Sveriges utrikespolitik och utvecklingssamarbete speglar våra förhoppningar om en värld där människor kan leva fria, utan fruktan och nöd. Demokrati och respekt för politiska och medborgerliga rättigheter är centrala förutsättningar för att förverkliga ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Tyvärr finns det många moln på himlen när det gäller mänskliga rättigheter i dag. Det finns åtskilliga tecken och indicier på att mänskliga rättigheter prioriteras allt lägre på den politiska agendan runt om i världen.

För att det som jag tidigare nämnde ska vara möjligt måste vi fortsätta vårt internationella arbete. Men vi måste också stödja det civila samhället och alla de goda krafter som finns inom frivilligorganisationer. Dessa arbetar aktivt för mänskliga rättigheter, såväl på hemmaplan som internationellt.

Jag vill lyfta fram en annan sak i rapporten. Jag frågade utrikesministern om detta tidigare. Det gäller avsaknaden av Utrikesdepartementets rapport om mänskliga rättigheter. Riksdagen har inte fått ta del av någon rapport eftersom ingen har levererats sedan valet 2014. Detta är mycket olyckligt, för det är inte bara Sveriges riksdag som saknar rapporterna. Det gäller även andra intressenter i form av frivilligorganisationer, det civila samhället med flera, som tar del av det Utrikesdepartementet kan redovisa kring situationen för mänskliga rättigheter. Detta är mycket beklagligt. Jag känner väl till att regeringen avser att tillsätta en ambassadör för mänskliga rättigheter med mera. Det är kanske bra på sitt sätt, men det får inte vara så att rapporter som ligger till grund för det utrikespolitiska arbetet om

mänskliga rättigheter saknas så som är fallet nu. Det är inte bra och får ett underbetyg.

Som jag nämnde lever vi i en tid av oro, konflikter och strider. Rysslands invasion av Ukraina är ett exempel. Daishs framfart i Mellanöstern är ett annat. Terrorattackerna i Paris och Bryssel visar också på hot mot de mänskliga rättigheterna.

Nu ska jag gå över till att tala om Kina, som också finns med i betänkandet, där vi moderater har en motion. Jag nämner Kina därför att det är ett land av stor betydelse för omvärlden, dels på grund av sin handel och sin produktion, dels på grund av sin storlek och dominans.

Handelsrelationerna mellan västvärlden och Kina är omfattande. Kina är faktiskt Sveriges största handelspartner. Handelsutbytet mellan Kina och EU:s medlemsländer uppgår dagligen till över 1 miljard euro. Det är en astronomisk summa. Därför anser vi moderater att det är angeläget att Sverige och EU använder handelsutbytet för att stärka mänskliga rättigheter i Kina, precis som vi har gjort i många andra samarbetsavtal, herr talman. På samma sätt kan EU arbeta för att de mänskliga rättigheterna ska öka i Kina.

Kina är i dag precis som tidigare – det är ingen skillnad – en enpartistat. Det finns ingen opposition, och det råder avsaknad av det fria ordet och alla andra mänskliga rättigheter. Amnesty International har redogjort för att Kina är det land som avrättade flest personer under 2015. Här finns stort utrymme för ett agerande från EU:s sida för att trycka på när det gäller mänskliga rättigheter.

Eftersom jag inte har sett någon rapport från UD sedan årsrapporten 2013 är det den jag refererar till här. Arbetstagares rättigheter är eftersatta. Det har vi kunnat se på tv och läsa om i medierna vid upprepade tillfällen. Vi kan också se hur Tibet är attackerat av Kina. Det är inte mycket information som når ut från Tibet, men den som kommer är alarmerande.

Jag vill också lyfta upp någonting nytt som det rapporteras om. Det är att Kina fängslar regimkritiker utanför landets gränser. Kina har hämtat och fängslat regimkritiker från Hongkong, Thailand, Taiwan och Sverige. Så här ska det inte gå till. Det är viktigt att de internationella organisationerna agerar för att se till att de personer som är fängslade också blir frisläppta.

Jag vill också nämna dödsstraffet, som alltså tillämpas i Kina. Dödsstraff har ingen plats att fylla i modern rättsordning.

Jag ser att jag redan har förbrukat min talartid och ska gå vidare till Ryssland, som jag nämnde tidigare i mitt anförande angående OSSE.

Herr talman! Ryssland är ett land som å det starkaste har kränkt och visat militär aggression mot Ukraina. Detta är inte acceptabelt. Det är angeläget att omvärlden och EU fortsätter med sina handelsblockader gentemot Ryssland, herr talman. Det är också viktigt att Minskavtalen uppfylls och att stridigheter och attacker mot det ukrainska territoriet, mot Ukrainas självbestämmande, upphör.

Jag vill lyfta upp ytterligare ett par frågor när det gäller Ryssland, herr talman. Det handlar om hur Ryssland försvårar situationen för hbtq-personer. Det är också helt oacceptabelt. Allteftersom sipprar rapporter ut om hur hbtq-personer kränks och fängslas. Detta är inte acceptabelt. Likaså nås jag ständigt av nyheter om situationen för journalister som fängslas

regelbundet och om minoritetsgrupper som är förföljda – jag kan fortsätta att nämna hur Ryssland på olika sätt kränker de mänskliga rättigheterna.

Jag uppmanar alla internationella organisationer där Sverige är samarbetspartner att lyssna på Sverige och se till att driva frågorna och prioritera mänskliga rättigheter i Ryssland högt.

Herr talman! Jag vill fortsätta med att nämna några saker som är viktiga och centrala när det gäller kvinnors rättigheter. Det finns mycket att säga om kvinnors rättigheter, men jag vill lyfta fram en sak som har hjälpt kvinnor ur fattigdom. Det handlar om företagande och om mikrolån. Här går det att med små insatser göra stora skillnader för kvinnor som får möjlighet att försörja sig, sin familj och sina barn. På så sätt kan de slippa ifrån många av de problem som kvinnor ställs inför – att bli misshandlad av en man som sätter sig över kvinnans rättigheter eller att riskera att hamna i prostitution.

Genom att kvinnor blir självförsörjande ökar också kvinnors möjligheter till ett bra liv och bevarandet av mänskliga rättigheter.

Jag vill lyfta fram ytterligare en fråga i detta sammanhang. Den handlar om det fria ordet. Det fria ordet är i dag hotat. Det är hotat på många håll. Vi får rapporter om fängslade journalister. Det finns svenska journalister som är fängslade, och det är naturligtvis inte acceptabelt, lika lite som det är acceptabelt att journalister från andra länder hålls fängslade.

Vi ser tyvärr alltmer att det fria ordet kränks på internet. Länder stänger internet. Ett land som inte är nämnt i vårt dokument är Turkiet. Där har man stängt mer än 100 000 hemsidor. Ett av de största hoten mot det fria ordet i dag är när regeringar går in och stänger av människors möjlighet att kommunicera med varandra.

Herr talman! Jag har nu överstigit min talartid med mer än fyra minuter. Jag ber om ursäkt för detta.

Anf. 140 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Engagemanget i utrikesutskottet är stort, och det är inte lätt att tala om så många länder på några få minuter. Jag kan säga att jag inte kommer att hinna tala om alla de länder som berörs här, men det beror inte på oengagemang utan på tidsbrist.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 3 och 5, även om vi står bakom samtliga våra reservationer. För tids vinnande kan jag säga att vad gäller Kina, som jag inte kommer att hinna gå in på, instämmer jag i det som Margareta Cederfelt har sagt. Sverigedemokraterna stöder Moderaternas reservation i det här betänkandet.

Herr talman! Vad gäller Myanmar/Burma välkomnar vi de senaste årens utveckling där. År 2010 släpptes Aung San Suu Kyi fri i samband med att allmänna val hölls för första gången på 20 år. År 2011 valdes en civil regering, och 2012 valdes även många medlemmar av oppositionen in i parlamentet.

Vi välkomnar de reformer som har genomförts, men mot bakgrund av att situationen i landet, inte minst vad gäller politiska fångar, olösta etniska konflikter och minoriteters ställning, fortfarande är allvarlig anser vi att man varit för naiv när merparten av sanktionerna hävdades så pass tidigt. Det internationella samfundet borde ha haft mer is i magen. Samtidigt hoppas vi naturligtvis att utvecklingen ändå fortsätter på det inslagna spåret.

Vi anser att FN:s rapportör för mänskliga rättigheter behöver vara kvar. Det är av stor vikt att samfundet intensifierar sina ansträngningar för att fästa uppmärksamheten på minoriteternas situation, som fortfarande är svår, däribland karenfolkets utsatta situation, och stödja deras strävanden efter utökad autonomi, demokrati och mänskliga rättigheter.

Även den muslimska minoriteten rohingyafolket utsätts för förtryck, oroligheter och våld. Enligt Human Rights Watch har staten försökt att tvångsförflytta en stor del av landets muslimska befolkning till läger. Den typen av tvångsförflyttning hör inte hemma i 2016, och vi anser därför att regeringen bör uppmärksamma hur den burmesiska staten behandlar den muslimska minoriteten.

För framtiden vill vi också påpeka vikten av att Sverige inte tvekar att ställa tydliga och tuffa krav på Burma i våra kontakter med landet inom ramen för EU och inom ramen för FN:s säkerhetsråd.

Herr talman! Rätten att välja och praktisera en religiös tro är en av de mest grundläggande mänskliga rättigheterna och samtidigt en rätt som hela tiden ignoreras och där människor diskrimineras på många håll i världen.

I Nigeria attackerar den islamistiska terrorgruppen Boko Haram alla, både kristna och muslimer, som inte accepterar att leva under sharias lagstiftning. Enligt uppgifter har terrorgruppen orsakat minst 800 dödsoffer. Vissa delstater i landet har begränsat kristnas rätt till skolgång samtidigt som de kristna blir hotade av kidnappning, utsatta för tvångsäktenskap, nekade anställning, rent vatten och hälsovård. I delar av landet är det förenat med stora risker att konvertera till kristendomen. Det är farligt för kyrkor att ta emot nyomvända.

Förutom brutala terrorattacker mot kyrkor har gruppen gjort sig mest känd för masskidnappningar av flickor som de sedan säljer som barnbrudar. Det är säkert inte bara jag som minns den uppmärksammade hashtaggen #bringbackourgirls. För ett par veckor sedan fick de anhöriga ett livstecken från kidnappade små flickor som på videofilm, påtvingade muslimska slöjor, berättade att de lever men såklart vill komma hem igen.

Även i Pakistan lever kristna farligt. Landets strikta hädelselagar används som ett verktyg för att förtrycka religiösa minoriteter. Straffen kan dessutom vara som tagna ur medeltiden. Det är fruktansvärda straff. Hädelselagen har kritiserats av FN men tillämpas fortfarande flitigt.

Vid sidan av straffrättsligt förtryck diskrimineras kristna och andra minoriteter mycket kraftigt på alla samhällsnivåer. Förutom myndighetsförtryck måste minoriteter i landet ständigt hålla ögonen öppna för religiösa fundamentalistiska och systematiska terrorangrepp. Senast i mars i år dödades 75 personer och över 300 skadades när en bomb detonerade i en park där en grupp kristna firade påsk. Detta är skakande exempel på det brutala förtryck som kristna och andra minoriteter blir utsatta för.

Herr talman! Under beredningen av detta betänkande om mänskliga rättigheter har det varit lätt att drabbas av en viss nedstämdhet när så många delar av världen brinner. Men det finns också ljuspunkter. En av de ljuspunkterna finns på Afrikas horn i Somaliland.

Samtidigt som Somalia har lidit svårt av inbördeskrig och religiös fanatism har Somaliland kunnat åtnjuta över två decennier av fredlig och stabil utveckling. Till skillnad från länder med liknande förutsättningar har Somalilands invånare hållit tre demokratiska val utan komplikationer, och vi

hoppas att nästa val som planeras till 2017 kommer att genomföras i samma anda.

Somaliland har en demokratiskt vald president, ett fungerande politiskt system, förvaltningsmyndigheter, valuta, flagga, nationalsång, fotbollslag och allt annat som vi anser hör en stat till. Det enda Somaliland saknar är vårt stöd.

För Sverigedemokraterna, som är ett socialkonservativt parti med nationalistisk grundsyn, är det självklart att alla folk med ett folkrättsligt befogat krav på ett oberoende och en önskan att få bilda sin egen stat också ska kunna skapa sin egen framtid.

Folket i Somaliland besitter ett avgränsat landområde. Området har en regering som är i stånd att utöva territoriell kontroll. Oaktat att Somaliland är ett klanbaserat samhälle har man ändå funnit vägen till demokrati och kan därför tjäna som ett föredöme för andra länder i regionen.

Men ett erkännande har hittills uteblivit, framför allt på grund av att Somalilands grannländer, som till stor del består av odemokratiska regimer, inte är beredda att ta det nödvändiga steget. Jag misstänker också att många europeiska regeringar saknar både insikt och intresse i frågan.

Jag måste också ifrågasätta utskottets ställningstagande i frågan om erkännande. Utskottet skriver att Sverige erkänner stater, inte regeringar eller politiska aktörer, vilket är helt sant. Men utskottstexten säger ingenting om huruvida man bedömer att Somaliland uppnår de folkrättsliga kriterierna eller inte, vilket naturligtvis är kärnan i frågan. Som skäl för att inte erkänna anför utskottet vidare det faktum att Somaliland inte har fått plats i Afrikanska unionen. Om man hade utgått från att AU:s folkrättsliga bedömning av frågan hade varit korrekt hade det varit en sak, men det gör man inte – man bara utgår från att så är fallet. Då förefaller det extra märkligt att regeringen inte vill erkänna Västsahara, som faktiskt är medlem i Afrikanska unionen.

Herr talman! När vi ser en positiv utveckling med en strävan efter demokrati måste detta uppmuntras så att fler ska vilja gå den vägen. I år firar Somaliland 25 år med att fungera som en självständig stat, och jag är oerhört stolt över att få höra till det enda partiet i Sveriges riksdag som inte ängsligt sneglar på vad andra säger och gör utan i stället gör en självständig bedömning och otvetydigt vill stå upp för Somalilands befolknings rätt till självstyre och framtid. Det är dags att ge fred och rättvisa en chans. Vi tycker att det är dags att erkänna Somaliland.

Herr talman! Avslutningsvis vill även jag be om ursäkt för att jag något överskrider min talartid. Det har framkommit många olika meningar i olika frågor i betänkandet. Det finns två områden där jag är glad att vi kan ställa oss bakom ett enigt uttalande från utrikesutskottet, nämligen vad gäller Ryssland och Kuba.

De senaste åren med Rysslands agerande på MR-området har blivit mer och mer oroande. Precis som det slås fast i betänkandet får Ryssland också stark kritik från FN:s människorättskommitté. Rättsväsendet i landet saknar oberoende. En lagstiftning för att tillförsäkra skydd mot diskriminering saknas. Tortyr och förnedrande behandling från myndigheter förekommer, och journalister och oppositionella förföljs. Kort sagt är ryssarna på väg in i en mycket oroande utveckling.

Rysslands agerande i Ukraina är helt oacceptabelt. Min riksdagskollega Sven-Olof Sällström, som är med i Svensk-Ukrainska Vänskapsföreningen, var nyligen på besök i Ukraina. Den humanitära situationen för människor i separatiststyrda områden är mycket oroande. Utifrån den information han fick rådde det inget tvivel om Rysslands militära inblandning med ryska officerare direkt underställda ryska befälhavare i separatistområden.

Det är bra att ett enigt utrikesutskott betonar vikten av en fortsatt konsekvent sanktionspolitik gentemot Ryssland. Vi välkomnar att EU i december 2015 fattade beslut om att förlänga sanktionerna. EU:s sanktioner mot Ryssland måste upprätthållas så länge Rysslands destabilisering av Ukraina fortsätter och den olagliga annekteringen av Krim och Sevastopol kvarstår.

Det är av stor vikt att Ryssland genomför Minsköverenskommelsen och omedelbart frigör ukrainska medborgare som olagligen och i strid med Minsköverenskommelsen hålls frihetsberövade.

Eftersom detta är min sista dag i riksdagen före föräldraledighet och sommar vill jag passa på att önska alla en trevlig sommar, inklusive talmannen och mina kollegor i utrikesutskottet. Jag kommer inte att stå här i talarstolen på ett tag.

Anf. 141 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Herr talman! Utrikesutskottet behandlar i princip under varje riksmöte ett betänkande om mänskliga rättigheter. Det är ett viktigt område. Kampen för att alla människors rättigheter ska garanteras kan aldrig stanna upp eller sättas på paus förrän det faktiskt är tryggare för alla.

En skulle kunna ha trott att världens befolkning 2016 skulle åtnjuta sina mänskliga rättigheter, att demokrati var normen och att människor kunde leva i trygghet. Men vi vet alla att så inte är fallet. Arbetet måste fortsätta.

Herr talman! Sveriges röst för en bättre efterlevnad av mänskliga rättigheter världen över är viktig. Mänskliga rättigheter är en hörnsten i svensk utrikespolitik och kommer att fortsätta att vara det med oförminskad kraft.

Regeringen har tagit ett helhetsgrepp om arbetet med mänskliga rättigheter i utrikespolitiken och är aktiv i frågan i EU, i FN och i bilaterala relationer. Förra året inledde regeringen arbetet med att ta fram en ny skrivelse om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer som kommer att överlämnas till riksdagen i sommar.

Herr talman! Stödet för fred, demokrati och ekonomisk utveckling i Europas grannskap måste fortsätta. Den europeiska säkerhetsordningen måste värnas. Rysslands olagliga annektering av Krim och militära närvaro i östra Ukraina utgör flagranta brott mot folkrätten. Detta är den största utmaningen mot den europeiska säkerhetsordningen efter kalla krigets slut.

Regeringen är tydlig med att EU:s sanktioner mot Ryssland ska upprätthållas så länge Rysslands destabilisering av Ukraina fortsätter och den olagliga annekteringen av Krim och Sevastopol kvarstår.

Det är av yttersta vikt att EU har en fortsatt konsekvent sanktionspolitik gentemot Ryssland, och det är välkommet att EU i december 2015 tog beslut om att förlänga sanktionerna. Ryssland måste också uppfylla Minsköverenskommelserna.

Dagens Ryssland är inte gårdagens Sovjetunionen. En genomgripande och positiv förändring har förvisso skett. Det har hänt många bra saker efter Sovjettiden, men det finns likafullt en oroande negativ utveckling rörande pressfrihet, demokrati och respekten för mänskliga rättigheter i Ryssland.

Även specifik lagstiftning med udd mot hbtq-rättigheter har antagits. Utvecklingen har under de senaste åren gått i en auktoritär och repressiv riktning. Den demokratiska utvecklingen och situationen för de mänskliga rättigheterna i Ryssland går åt fel håll.

Herr talman! I Human Rights Watch Report 2016 framgår bland annat att respekten för yttrandefrihet och möjligheterna för oberoende kritiker att verka ytterligare försämrades under 2015 och att hbtq-personers rättigheter kränks. Rapporten lyfter även fram att Kreml under året intensifierade restriktionerna för medierna och civilsamhället. Omvärlden har ett ansvar för att uppmana Ryssland och andra länder att upphöra med att förfölja oliktankande, att respektera hbtq-personers rättigheter, att respektera yttrande-, mötes- och föreningsfriheten och att avskaffa de lagar som förhindrar framväxten av ett aktivt och självständigt civilsamhälle.

Herr talman! Regeringen är tydlig med vikten av att även fortsättningsvis föra en konsekvent och tydlig politik i relationerna med Ryssland och samtidigt lägga kraft på att skapa ett ömsesidigt förtroende genom konkret samarbete och ökade kontakter med medborgarna och civilsamhället i Ryssland.

Regeringen har beslutat att prioritera arbetet med ökad respekt för mänskliga rättigheter och för medborgarnas möjligheter till demokratiskt inflytande, ökat deltagande i politiska processer och högre kapacitet hos förändringsaktörer och civilsamhälle att verka för bland annat demokrati, mänskliga rättigheter och icke-diskriminering i den strategi som antogs 2014 för Ryssland.

Herr talman! Efter revolutionen 1958 har Kuba varit diktatoriskt styrt, och demokratiska och mänskliga rättigheter har ständigt kränkts. Kubas folk behöver omvärldens stöd i sin kamp för demokrati. Därför är det positivt att president Obama i december 2014 aviserade en normalisering av USA:s diplomatiska relationer med Kuba som bland annat ledde till frisläppandet av 53 politiska fångar. Dock har Kuba en lång väg att gå. Respekten för de mänskliga rättigheterna måste förbättras. Särskilt de medborgerliga och politiska rättigheterna och yttrandefriheten måste respekteras, och alla politiska fångar måste släppas.

Sverige är inom EU pådrivande för att unionen kontinuerligt ska arbeta för att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna i Kuba. Detta engagemang genomsyrar även hur Sverige bilateralt förhåller sig till Kuba. Sverige står upp för varje individs rätt till demokrati och mänskliga rättigheter och tillhörde de länder inom EU-kretsen som drev på för hårda krav på demokrati och mänskliga rättigheter inför EU:s förhandlingar med Kuba om ett politiskt dialog- och samarbetsavtal.

Mot bakgrund av närmandet mellan USA och Kuba och EU:s förhandlingar om ett bilateralt avtal med Kuba om samarbete och politisk dialog

har regeringen sett det som naturligt att återupprätta Sveriges bilaterala dialog med Kuba.

I MoU, det vill säga avsiktsförklaring rörande utvecklingssamarbete och politisk dialog mellan Sverige och Kuba, etableras bland annat en regelbunden politisk dialog som föreslås ta upp ett brett spektrum av frågor, däribland mänskliga rättigheter. Dessutom bereds en strategi för utvecklingssamarbete med Kuba med syfte att stödja landet i den pågående reformprocessen mot en modernisering av landet, däribland ekonomin, och ökad respekt för mänskliga rättigheter.

Herr talman! Kuba befinner sig i ett skede av förändring. Vi socialdemokrater tror generellt att dialog är att föredra framför isolering. Dialogen med Kuba måste ske med aktivt deltagande från Kubas politiska opposition, människorättsaktivister och demokratiförespråkare för att bidra till en fredlig övergång till ett demokratiskt samhälle med väsentligt förbättrade levnadsvillkor för den kubanska befolkningen. Det kubanska folket ska inte behöva välja mellan demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna och generell välfärd.

(Applåder)

Anf. 142 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1. Därefter går jag över till mina frågor till Pyry Niemi.

Den första frågan handlar om det östliga partnerskapet. Jag lyssnade på Pyry Niemis anförande, men jag uppfattade ingenting om det östliga partnerskapet. Jag hoppas att det beror på tidsbristen.

Det östliga partnerskapet är oerhört angeläget. Visst, Sovjet finns inte mer, men geografiskt finns länderna kvar. De är numera självständiga efter det att Sovjetimperiet föll. Länderna har uppenbara problem och är beroende av samarbete med omvärlden för att komma vidare. Jag vill här få bekräftat att Socialdemokraterna kommer att arbeta för att stödja det östliga partnerskapet.

Den andra frågan handlar om Kuba. Det är välkommet att det finns en demokratiseringsprocess på Kuba, men det finns ju också mycket erfarenheter att falla tillbaka på när det gäller att stödja ett land som går ifrån diktatur till demokrati.

Många fel har begåtts genom tiderna. Historien förskräcker i en hel del fall. Är detta synsätt något som också kommer att finnas med i regeringens arbete för ökad demokrati på Kuba? Jag nämner detta eftersom jag heller inte hörde något om detta i anförandet.

Anf. 143 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr talman! Tack, Margareta Cederfelt, för viktiga frågor!

Ja, det östliga partnerskapet är oerhört viktigt för oss socialdemokrater och även för den rödgröna regeringen. Vi är väl medvetna om de utmaningar som dessa länder står inför. Inom EU-kretsen kan vi medverka till att öka den demokratiska transparensen, kompetensen och det ekonomiska handelsutbytet. Framför allt ska vi också stödja utvecklingen av mänskliga rättigheter i dessa länder.

Vi vet mycket väl att det i det östliga partnerskapet ingår länder där det finns oerhörda problem när det gäller MR-frågorna. Men det finns också problem med själva demokratiprocessen. Svaret på den frågan är ja. Där

är vi helt överens. Arbetet ska fortskrida med fortsatt intensitet. Vi ska inte ge upp kampen. Bästa vägen in i EU är att verkligen öppna dörrarna för dessa länder i det östliga partnerskapet.

Självklart finns det hur mycket erfarenhet som helst som den svenska regeringen och även den förra regeringen kan bidra med på Kuba. Det finns också kompetens och kunskap för att hjälpa Kuba på rätt spår. Erfarenheterna är positiva. Vi ser mycket väl att hjälper man människor och länder till självhjälp när det gäller demokratiutveckling lär de sig ganska snabbt att hantera en sådan utveckling.

Det handlar om allt ifrån att driva in skatter till att skapa en känsla för att politik betyder någonting, att politik gör skillnad. Man måste också se till att man får ett väl fungerande rättssystem och så vidare. Ja, den kompetens som finns både här i Sverige och hos er kollegor ska vi självklart använda oss av vid alla de kontakter som vi har med Kuba.

Anf. 144 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Jag återkommer till Kuba. Så långt är allt väl när det gäller att bygga upp rättsstaten och dess principer. Men jag vill slå ett slag för näringslivet och företagande.

Näringslivet och företagandet är underutvecklat på Kuba. Ska det vara möjligt att driva in skatter, att få arbetstillfällen, att få tillförsikt och att få självförsörjande måste det också till ett fungerande näringsliv. För att det ska finnas ett näringsliv och ett företagande krävs det utbildning.

Detta är två frågor som är centrala för Kuba. Jag hoppas att det också finns med i det socialdemokratiska synsättet, precis som det gör i vårt moderata synsätt.

Jag vill lyfta upp denna fråga därför att företagandet behövs.

Anf. 145 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr talman! Precis som i fråga om det östliga partnerskapet är handelsfrågorna viktiga. Det handlar om att öppna vägar till bilaterala handelsavtal men också om att öppna vägar för de andra EU-länderna. Vi ser på kontakten med Kuba på samma sätt.

Nu är kanske inte Kuba det närmaste grannland vi har, men de har råvaror som vi säkerligen kan ha mycket nytta och glädje av. I och med att vi har ett bilateralt arbete tillsammans med Kuba är jag övertygad om att vi kan öppna andra vägar, inte ”bara” prata om demokrati utan också prata om andra frågor som stärker landet.

Utbildning är naturligtvis en viktig faktor, ekonomi likaså. Det handlar också om att de ska kunna få in bra exportintäkter, bra importintäkter och framför allt mycket know-how när sanktioner och blockader har upphävts. Då kan de få möjligheter till en god tillväxt framöver. Det står inte alls i motsättning till vår politiska agenda. Jag utgår från att detta kommer att tas upp i de samtal vi för med dem.

Anf. 146 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Herr talman! Ärade ledamöter! Grundbulten i svensk utrikespolitik är de mänskliga rättigheterna. Det är själva essensen, kärnan för mänskligheten – att alla är lika mycket värda och att alla ska ha samma rättigheter, var man än är född, i vilken situation man än må befinna sig och var i livet man än står. Det borde inte vara så svårt att uppnå. Men tyvärr ser vår värld

inte ut så. Låt mig recitera Amnesty Internationals årsrapport för 2015–2016, där man har tittat på 160 länder.

”*I minst 113 av länderna inskränktes yttrandefriheten och pressfriheten godtyckligt.

*Över 60 miljoner människor i världen var på flykt, många av dem har varit på flykt i flera år.

*Över 30 länder tvingade olagligen flyktingar att återvända till länder där de var i fara.

*Väpnade grupper begick övergrepp i minst 36 länder.

*Minst 156 människorättsförsvarare blev avrättade eller dog när de satt häktade.

*I minst 61 länder finns samvetsfångar – det vill säga människor som fängslats enbart för att de utövat sina mänskliga rättigheter.

*Minst 122 länder ägnade sig åt tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning.

*Krigsförbrytelser eller andra brott mot ’krigets lagar’ förekom i minst 19 länder.

*I minst 55 procent av länderna förekom bristfälliga rättegångar. När en rättegång är bristfällig skipas inte rättvisa – vare sig för den åtalade, för den som utsatts för brottet eller i samhällets ögon.”

Herr talman! Vår värld är skev. Därför måste de mänskliga rättigheterna genomsyra all vår politik, vara grundbulten i all vår politik. Vi måste arbeta oförtrutet. Sverige ska alltid reagera mot förtryck och övergrepp, förhindra diskriminering och bidra till att stärka andra länders kapacitet att respektera de mänskliga rättigheterna. Och det är precis det som vår feministiska utrikespolitik riktar in sig på.

Herr talman! Regeringen har tagit ett helhetsgrepp om det viktiga arbetet för de mänskliga rättigheterna i utrikespolitiken. Man aviserade redan i utrikesdeklarationen 2015 att man skulle ta fram en ny skrivelse om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Den kommer att skickas till riksdagen under sommaren. Med den skrivelsen som grund kommer det att komma igång ett omfattande arbete med att återigen ta fram landsspecifika och regionsspecifika rapporter om mänskliga rättigheter. De kommer att skrivas under 2016 och publiceras under 2017.

Regeringen har tillsatt MR-ambassadören Annika Ben David. Säkerhetsråds kandidaturen har lett till många diskussioner där man har haft möjligheten att ta upp frågan om de mänskliga rättigheterna. En plats i FN:s säkerhetsråd kommer att vara viktig för vårt arbete med de mänskliga rättigheterna.

Det är viktigt att vi alltid, i alla dialoger om handelsfrågor eller vilka frågor det än är vi diskuterar med våra utrikespartner, tar upp frågan om de mänskliga rättigheterna där det behövs. Jag hade möjligheten att träffa Javad Zarif, Irans utrikesminister, när han var på besök i Sverige förra veckan, och jag kan intyga att frågor om mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter lyftes fram i diskussionerna på alla nivåer under samtalen.

Herr talman! Ett ojämnt samhälle är inte ett samhälle som respekterar de mänskliga rättigheterna. Regeringen har antagit en handlingsplan för den feministiska utrikespolitiken. Under 2016 innebär det att särskilt fokus kommer att ligga på att stärka kvinnors och flickors mänskliga rättigheter i humanitära situationer och att bekämpa det könsrelaterade och

sexuella våldet i postkonflikt och konflikt. Kvinnors och flickors möjligheter att vara aktörer betonas också väldigt tydligt, och inom ramen för bland annat fredsprocesser, fredsfrämjande insatser och arbetet för hållbar utveckling ska detta alltid lyftas fram.

Sverige kommer även att fortsätta att vara drivande i arbetet för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, och under 2016 ägnar vi särskild uppmärksamhet åt flickors och unga människors rättigheter. Vi måste jobba mot könsbaserat våld. Vi måste jobba mot våld i hemmet. Vi måste jobba mot sexuellt våld. Vi måste jobba mot kvinnlig omskärelse, mot barnäktenskap, mot orättvisor som drabbar hbtq-personer och mot mänsklig trafficking.

I Sveriges feministiska utrikespolitik är implementeringen av resolution 1325 och de efterkommande fördjupade resolutionerna en grundbult. Kvinnor är underrepresenterade i politiken i de flesta länder. Det kan vara svårt för kvinnor att engagera sig politiskt och att bli valda till beslutande församlingar. Bristen på jämställdhet och exkluderingen av kvinnor är extra tydlig i länder som präglas av krig och konflikt.

Därför är det viktigt för omvärlden att ställa tydliga krav på länder att involvera också kvinnor. Kvinnor måste vara väl representerade i fredsprocesser för att vi ska nå varaktig fred. Kvinnor måste delta på lika villkor i utformandet av samhället efter konflikter. Det är i fredsförhandlingarna man anger hur ett samhälle ska fungera och hur resurser ska fördelas. Då kan man inte utesluta 50 procent av befolkningen. Trots att resolution 1325 antagits är kvinnor inte synliga i fredsförhandlingar. Sverige jobbar nu aktivt för att öka kvinnors inflytande.

Med detta sagt yrkar jag bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande om mänskliga rättigheter och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 147 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till Pernilla Stålhammar angående den feministiska utrikespolitiken. Jag tycker också att det är viktigt att kvinnors rättigheter stärks. Det handlar om kvinnors möjlighet att försörja sig och om kvinnors delaktighet i samhället.

Pernilla Stålhammar talar om att kvinnor ska vara med till 50 procent. Jag vill bara förvissa mig: Det handlar väl inte om att Miljöpartiet vill införa kvotering och strävar efter att andra länder eller organ ska kvotera när det gäller deltagande i olika processer?

Anf. 148 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik:

Herr talman! Vi har ingen uttalad politik om kvotering för att få in kvinnor. Vi tycker att man måste stärka kvinnor på annat sätt för att få in dem i processer. Däremot kan man ställa upp rimliga önskemål om hur pass många kvinnor som ska sitta i olika forum, och det är viktigt att kvinnor får vara med i olika beslutsforum. Jag vet att vi har samsyn här.

Anf. 149 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Det handlar om att stärka kvinnor men också om att öka medvetenheten om vad kvinnor kan tillföra. Jag vill i det här sammanhanget lyfta fram och slå ett slag för kvinnors möjlighet till företagande och till försörjning.

En sak som har varit väldigt framgångsrik i sammanhangen är precis det som jag nämnde i mitt anförande, nämligen mikrolån. Det handlar om att kunna låna små belopp och starta en verksamhet som leder till en vinst och en möjlighet för kvinnan att försörja sig och sina barn och därmed kunna få en position i sitt samhälle och inte behöva vara den som alltid måste be om en allmosa.

Jag skulle vilja få Pernilla Stålhammars reflektion om kvinnors möjlighet till företagande.

Anf. 150 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker precis som Margareta Cederfelt att det är oerhört viktigt. Det är också en viktig del av utvecklingspolitiken som vi för att kunna bidra med mikrolån. Vi har sett att det har varit väldigt framgångsrikt. Kvinnor som får de lånen klarar ofta att starta en företagsverksamhet, och de betalar också tillbaka lånen.

Sedan finns det andra frågor när det gäller ekonomiskt ägande och så vidare för kvinnor. Det är till exempel frågor som arvsrätt, frågor om att äga land och om land tenure som vi jobbar väldigt mycket med inom utvecklingssamarbetet. Det är oerhört viktiga bitar för att kvinnor ska kunna leva i ett jämställt samhälle.

Anf. 151 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Detta betänkande ser ut att röra mänskliga rättigheter globalt, men så är icke fallet. Det baserar sig på de motioner som har väckts under tiden sedan vi senast behandlade mänskliga rättigheter. Förra året hade vi ett betänkande som var tematiskt. I år är det rena motionsyrkanden som vi behandlar. Därför kan det måhända se lite märkligt ut.

Herr talman! Det blir också speciellt märkligt därför att vi tidigare har lutat oss starkt mot de rapporter som har kommit från regeringen när det gäller just mänskliga rättigheter. Där har vi, som framgått av många debatter här i kammaren, blivit utan den hjälpen. De senaste två åren har inga rapporter kommit. Nu ska vi se vad som följer när regeringen lättar på förlåten efter det att omröstningen i säkerhetsrådet har ägt rum och vi får en skrivelse som vi ser fram emot med en viss nyfikenhet.

Det kan måhända vara ett nytt svar på den nuvarande skrivelsen, *Frihet från förtryck – skrivelse om Sveriges demokratibistånd*, som är basen för hela Sidas arbete på det här området. Jag hoppas att frihet från förtryck också kommer att finnas med i regeringens arbete för mänskliga rättigheter framöver, men jag ställer mig en och annan fråga om det blir fallet.

Herr talman! Om detta diskuterade jag rätt mycket i går med utrikesministern i en debatt om dessa rapporter. Vi får väl se. När jag nu lyssnade på Pernilla Stålhammar som representant för regeringen lät det som att det ändå fanns en koppling till just säkerhetsrådskampanjen. Vi får väl bedöma också detta när vi får se skrivelsen.

Herr talman! I dag mötte utrikesutskottet delar av utrikesutskottet från Kina. Vi hade anledning att då diskutera och lyfta fram frågor om mänskliga rättigheter utifrån olika perspektiv, så långt vi nu hann. MR-situationen är allvarlig, och rättssystemet är kommunistiskt. Det är alldeles tydligt inte ett fritt rättssystem.

Amnesty, som vi har att lita till när det gäller dödsstraff, redovisar tusentals dödsdomar under det senaste året, och utvecklingen går i fel riktning. För oss är både dödsstraff och utvecklingen av mänskliga rättigheter i Kina är en prioriterad fråga.

Vi kunde också notera att även Kina har fått sin lag om foreign agents, på samma sätt som i Ryssland. Där har nu polisen fått starka befogenheter att kunna begränsa kinesiska organisationer som samarbetar med utländska. Det är en trend som Putin drog igång som är mycket allvarlig.

Human Rights Watch bedömer att det är en nedåtgående trend för mänskliga rättigheter, och det gör likaså Reportrar utan gränser. Vi ser det i fråga om Tibet och minoriteters rättigheter. Situationen i det stängda landet Kina är i den här delen mycket allvarlig.

Kuba är ett land som vi hoppas ska öppna sig genom den öppning som kommer till följd av USA:s hävande av tidigare sanktioner. Men det sker fortfarande godtyckliga frihetsberövanden, och opposition och journalister sitter i fängelse. Det är någonting som är fortsatt allvarligt.

Om kubanerna ska få en frihet i framtiden och demokrati och mänskliga rättigheter respekterade fullt ut får Sveriges röst inte tystna. Vi måste vara en stark röst i EU för detta. Det är bra att vi här har ett tillkännagivande från hela utskottet.

Jag kunde ha berört Myanmar och rohingyafolket. Jag kunde ha berört Nordkorea som ger förtrycket ett ansikte. Det ger mänskliga rättigheter till en person, nämligen ledaren i Nordkorea, och övriga får icke del.

Herr talman! För tids vinnande går jag över till Ryssland, vår stora granne. Även här finns det nämligen ett tillkännagivande från utskottet som jag välkomnar. Det är delvis ett bifall till den motion som Centerpartiet har haft men också motioner från Liberalerna och Moderaterna, tror jag, men åtminstone från Liberalerna. Det är välkommet och viktigt.

Ryssland har när det gäller mänskliga rättigheter också gått i fel riktning. FN:s MR-kommitté är en av dem som markerar. Det är tydligt vad som händer i östra Ukraina och norra Kaukasus. Det är våld mot journalister, våld mot hbtq-personer. MR-försvarare möter själva våld, trakasserar på olika sätt, hotas, fängslas och till och med mördas.

Human Rights Watch rapport från 2016 pekar på hot mot yttrande-, mötes- och föreningsfrihet. Oberoende kritiker tystas, civilsamhället dräneras, och det blev värre 2015. Jag var själv närvarande när Boris Nemtsov, som mördades utanför Kreml, begravdes. Det var väl den sista större manifestationen som gjordes på Kremls gator.

Herr talman! Det går inte att undgå Ukraina och Ryssland i det här sammanhanget. Rysslands olagliga, folkrättsvidriga annektering av Krim har nu Putin erkänt att han låg bakom och planerade. Det framgick tydligt av en dokumentär som visats också på rysk tv.

Det finns en militär närvaro, och Ukraina får inte rätt till sitt eget territoriums gränser. Ryssland är i dag ett land som inte har erkända gränser i vårt Europa.

Vi har sett hur man har kidnappat personer från ukrainskt territorium till ryska fängelser. Vi kunde se ett utbyte av Savtjenko, som berörs i betänkandet, mot andra fångar. Men vi ser fortfarande att det finns andra som är kvar. Oleg Sentsov fick till exempel så sent som den 1 juni nej i högsta domstolen. Han är dömd till 20 års fängelse – en filmmakare från Krim som har minderåriga barn som inte ens får brevväxla med sin pappa i rysk

fångenskap. Detta är naturligtvis fullkomligt oacceptabelt men är ett kvitto på de mänskliga rättigheterna i Ryssland.

Att krimtatarerna, vars ledare var här, har fått sitt parlament mejlis stängt och att de klassas som terrorister är ytterligare ett exempel. Krimtatarerna riskerar på nytt att drivas på flykt. Flera är på flykt men i Ukraina.

Vi har också sett att Ryssland under förra året antog nya lagar. Det räcker inte med foreign agents. Det måste mer till. Här har man nu skapat ett utrymme för myndigheterna att mer fritt ge sig på NGO:er och företag som man anser är oönskade av en eller annan anledning. Detta oönskade kan också leda till att privatpersoner i Ryssland som har haft kontakt med oönskade krafter får fängelse i sex år. Det är naturligtvis fullkomligt oacceptabelt.

Detta betraktas av vissa som russofobi. Men det är en verklighet som i dag drabbar den ryska befolkningen och den ukrainska befolkningen men också den befolkning som lever i Georgien, för att ta några exempel.

Jag kan konstatera att i går togs tio nya hektar i Georgien av rysk militär. De annekterades på nytt. Gränsen flyttades i Kareli. Det pågår en krypande annektering av georgiskt territorium. I fjol var det 105 byar som togs, och man säkrade rysk överhöghet när det gäller oljeledning. För fem veckor sedan delades två nya byar av denna krypande annektering. Detta ses inte så ofta i de svenska medierna, men det är viktigt att uppmärksamma detta, för det är en del i samma mönster, i hur vår stora granne i öster agerar.

Vi hoppas, herr talman, att vi ska kunna samtala och stötta de modiga ryska oppositionella, för de finns. Tyvärr är alltför många av dem i dag utanför Rysslands territorium, eftersom de hotas hårt om de finns där. Det finns ändå ett litet hopp om en framtid där Ryssland ändrar sig, ger mänskliga rättigheter ett reellt innehåll och slutar hota sin omgivning.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag inklusive de två tillkännagivandena och avslag på reservationerna.

Anf. 152 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Respekt för de mänskliga rättigheterna borde vara en självklarhet. De flesta länder har skrivit på FN:s konvention om mänskliga rättigheter, och i stort sett alla länder i Europa har skrivit på den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Trots detta pågår i denna stund och dagligen allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna runt om i världen.

Tyvärr finns det inte tid för att gå in på alla områden och länder, utan jag har valt att fokusera på tre av de länder som berörs i betänkandet, nämligen Kina, Ryssland och Nigeria.

Ett av de länder där situationen är mycket allvarlig är Kina, vilket också utskottet konstaterar i sitt betänkande. Åsikts-, yttrande-, tryck-, församlings-, mötes-, demonstrations- och religionsfriheterna är starkt inskränkta. Rättssystemet och rättssäkerheten uppvisar stora brister. Fria fackföreningar är förbjudna, och det saknas skydd för strejkrätten. Både inhemska och utländska organisationers möjlighet att verka har kraftigt begränsats genom ny lagstiftning.

Kina är det land i världen som avrättar flest personer. Enligt Amnesty Internationals uppskattningar avrättades ca 10 000 personer under 2015, vilket är en oerhörd hög siffra. Utskottet konstaterar mycket riktigt att

dödsstraffet är en kränkning av de mest grundläggande mänskliga rättigheterna och utgör ett omänskligt, grymt och oåterkalleligt straff som inte har någon plats i en modern rättsordning. Det är bra att Sveriges regering arbetar för ett globalt avskaffande av dödsstraffet och att det är en prioriterad fråga i Sveriges utrikespolitik.

Det finns anledning att fråga sig hur Kina kan vara världens största marknad för transplantation av mänskliga organ utan att man har något fungerande system för detta. Enligt organisationen Supporting Human Rights in China finns vittnesmål som berättar om hur organ har stulits från samvetsfångar, främst utövare av falungong men även från andra. Detta bekräftas även av den oberoende rapport som den kanadensiska advokaten David Matas och människorättsaktivisten David Kilgour publicerat. Detta är en fråga som måste utredas betydligt bättre och som har fått alltför lite uppmärksamhet av omvärlden.

Mot den bakgrunden är det av stor vikt att Sverige intensifierar sina påtryckningar både bilateralt och i internationella sammanhang med syfte att Kina ska respektera de grundläggande mänskliga rättigheterna inom alla områden.

När Afrikanska unionen, AU, utropade 2016 till ”Året för mänskliga rättigheter i Afrika” tändes förhoppningar i både Afrika och omvärlden. Samtidigt som konflikter, politisk instabilitet och fattigdom hindrar många från att åtnjuta sina rättigheter och leva ett värdigt liv är möjligheterna i Afrika stora. Den socioekonomiska utvecklingen märks tydligt i många länder, och stora framsteg har skett inom en rad områden.

Men utmaningarna är fortfarande stora. I betänkandet tar man upp Nigeria och pekar bland annat på hur terrorgruppen Boko Haram har utsatt civilbefolkningen för terror, våldtäkt, mord och kidnappning i stor omfattning. Men även grannländer som Kamerun och Centralafrikanska republiken har drabbats hårt av terrorn. Vi får inte heller glömma de brott som begås av al-Shabab i främst Somalia och Kenya. Enbart i Nigeria har mer än 2 miljoner tvingats lämna sina hem sedan 2009. Hundratusentals flyktingar från Nigeria och Centralafrikanska republiken lever under svåra förhållanden i överfulla läger i Kamerun och Niger. Men även regeringsstyverna har gjort sig skyldiga till grova övergrepp, vilket bekräftas av Amnesty Internationals rapport.

Utskottet tar upp vikten av att motverka straffrihet och noterar att Internationella brottmålsdomstolen, ICC, har inlett en preliminär utredning om möjliga brott mot mänskligheten och krigsbrott som kan ha utförts av Boko Haram eller nigerianska säkerhetsstyrkor. Det är ett arbete som det finns all anledning att följa på nära håll.

Utskottet pekar också på vikten av biståndsinsatser i Nigeria för att minska fattigdomen i landet och därmed motverka radikaliserings- och religiös extremism och för att se till att landets oljeinkomster på ett mer effektivt sätt används till utvecklingsinsatser. Vänsterpartiet anser även att de multinationella företagen måste ta sitt ansvar för att en större del av oljeintäkterna kommer nigerianerna till del och den omfattande miljöförstörelsen och korruptionen upphör.

Vi ser också med stor oro hur Ryssland fortsätter att kränka de mänskliga rättigheterna på en rad olika områden. Särskilt oroande är diskrimineringen och våldet mot hbtq-personer men även diskrimineringen av nationella minoriteter som krimtatarerna. Rätten till yttrande- och mötesfrihet

är starkt begränsad. Myndigheterna dominerar såväl tryckta medier som radio och tv och har ytterligare utökat kontrollen över internet.

Frivilligorganisationer har utsatts för trakasserier och repressalier. Ett växande antal personer har gripits och åtalats för att ha kritiserat staten och för att ha innehaft material som anses vara extremistiskt eller på annat sätt olagligt enligt en vag lagstiftning gällande nationell säkerhet.

Vänsterpartiet delar utskottets oro över att Ryssland i december 2015 antog en ny lag som ger den ryska konstitutionsdomstolen rätten att slå fast att beslut av Europadomstolen och andra internationella domstolar är ogenomförbara om bedömningen görs att de står i strid med den ryska konstitutionen. Vi håller med om att Sverige ska vara en stark röst för internationella domstolar och för att internationella åtaganden och domar efterlevs.

Vi delar till fullo utskottets uppfattning att Rysslands olagliga annektering av Krim och militära närvaro i östra Ukraina utgör flagranti brott mot folkrätten.

Vi ställer oss också bakom en fortsatt konsekvent sanktionspolitik gentemot Ryssland så länge annekteringen och den militära närvaron i östra Ukraina fortgår.

Det är av största vikt att Sverige i relationerna med Ryssland verkar för och stöder demokratiska värderingar och respekt för mänskliga rättigheter och påminner om att även Ryssland har ställt sig bakom dessa i egenskap av medlem i Europarådet. Vi håller med om att det är betydelsefullt att Sverige tydligt markerar mot en alltmer auktoritär regim i Kreml och samtidigt fördjupar relationen med medborgarna och civilsamhället i Ryssland för att försvara, upprätthålla och förbättra de mänskliga rättigheterna.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 153 BIRGITTA OHLSSON (L):

Herr talman! I maj öppnade utställningen Ordets akt på Kulturhuset bara ett par hundra meter härifrån. Det var ett tiotal konstnärer och skribenter från hela världen som skulle belysa värdet av yttrandefriheten i samband med det 250-åriga svenska jubileet.

Det är ganska lätt att inse att vi lever i ett land där yttrandefriheten är självklar. Men om vi tittar globalt ser vi att den är få förunnad.

I Venezuela har hundratals nyfödda spädbarn dött helt i onödan de senaste månaderna. Mödravården står handfallen precis som resten av sjukvården. Det finns ingen mat och ingen elektricitet där. Folket svälter, oppositionen tystas och våldet är så utbrett att människor inte vågar gå utanför hemmen längre. Det rapporteras om hur venezuelanska aktivister har sköljts i vatten och attackerats för att sedan få sina könsorgan misshandlade med elektriska stötar.

Allt detta sker i fredstid i ett land rikt på naturresurser därför att det socialistiska experimentet återigen testats och misslyckats.

Också på Kuba fortsätter människor att offras på socialismens altare. Förtrycket är hårt. Landets problem framställs ibland som något slags konflikt mellan diktatorn Castro och det demokratiska USA, när det i själva verket handlar om en konflikt mellan Castro och de kubanska medborgarna som han aldrig har låtit rösta i fria och demokratiska val.

Herr talman! I oktober genomfördes ännu ett farsliknande val i Belarus – Vitryssland. Enligt valobservatörer var omröstningarna långt ifrån demokratiska.

I Ukraina är mer än 200 000 barn internflyktingar. Unicef har larmat om att en halv miljon barn far illa både psykiskt och fysiskt. Rysslands krig lämnar stora ärr på en redan utsatt befolkning.

I förra veckan tog Bahrain ett steg närmare totalt yttrandeförbud. Ledarna för oppositionsgruppen al-Wefaq, som har dömts för att ha kritiserat regimen i sina anföranden, fick se sin fängelsetid mer än dubbleras i en domstol.

Herr talman! Mitt på Afrikas horn ligger Somaliland som fram till 1960 var ett brittiskt protektorat. Då blev landet en självständig stat som sedan blev en del av Somalia, och krig bröt ut. Stora flyktingvågor skapades efter bombanfall från regimen i Mogadishu.

Det har nu gått 25 år sedan Somaliland deklarerade sin självständighet. Vi liberaler vill gratulera till en god demokratisk utveckling i ett område som annars kantas av diktatur, terrorism och fattigdom. Det är därför som vi har valt att göra ett särskilt yttrande, eftersom vi tycker att utskottsmajoriteten har varit alldeles för njugg och svag när det gäller att faktiskt berömma det enorma demokratiska framgångsexempel som Somaliland har varit.

Jag var valobservatör i det första presidentvalet som ägde rum 2003, och ANC arrangerade en styrka. Det var fantastiskt att se på plats.

Sverige bör jobba mycket skarpare för att stötta den goda demokratiska utvecklingen på plats.

Den som har följt Assads oljefatsbombningar i Syrien inser att han inte skyr några medel när han förtrycker landets folk.

Samtidigt ser vi hur de islamistiska terroristerna i Daish förföljer och utsätter Mellanösterns kristna för folkmord. De har tvingat hundratusentals assyrier att fly från Nineveslätten i Irak. Deras utplånande av Sankt Elias-klostret i Irak och Baaltemplet i syriska världsarvsstaden Palmyra är en kränkning av hela vår civilisation.

I Palestina har det inte hållits val på över ett decennium. Korruptionen är omfattande, homosexuella förtrycks, kritiska röster tystas och den anti-semitiska våldspropagandan flödar utan att ansvariga reagerar. Kvinnor har inte samma rättigheter som män.

I går skedde ännu ett fruktansvärt terroråd i Tel Aviv där tre personer mördades i en saluhall mitt i turistkvarteren.

Vi har det senaste året också sett att det har blivit värre för många kineser i diktaturens Kina. Den kinesiska regeringen har startat en kampanj mot människorättsaktivister, människorättsförfvarare, samtidigt som myndigheternas kontroll över internet, massmedier och universitet har skärpts enormt mycket.

Herr talman! I dag sitter Dawit Isaak sin 5 373:e dag i ett eritreanskt fängelse.

Den lista som jag har tagit upp är såklart inte uttömmande. Men globalt backar demokratin för tionde året i rad. Vi liberaler vill att demokrati ska vara huvudmålet för den svenska utrikespolitiken. De minst fria länderna är nämligen ofta också de fattigaste.

Rätten att just rösta och yttra sig är särskilt avgörande för kvinnor. Därför behövs det en tydlig feministisk utrikespolitik. Det går inte att göra

skillnad på demokrati och feminism här. Utan en fri diskussion är det dessutom fullkomligt omöjligt att krossa de konservativa och patriarkala normer som håller tillbaka miljarder flickor och kvinnor världen över. Flickor som förvägras utbildning förblir beroende av män. Om kvinnor i fattiga länder inte ens kan välja sina lagstiftare blir det sällan satsningar på mödravård eller sexuella och reproduktiva rättigheter.

Vi vet också att demokratiska länder är mindre benägna att falla samman, och det är inte lika stor risk att de blir en grogrund för extremism. I länder som demokratiseras får Sverige starka allierade för framtiden.

Här är vi liberaler stenhårda med att biståndet måste fungera både som piska och som morot. Stater som genomför demokratiska reformer i rätt riktning och minskar korruptionen ska belönas via det svenska biståndet. Men för stater som fortsätter att begå våld mot medborgarnas mänskliga rättigheter måste biståndet fasas ut mycket tydligare.

Jag är därför besviken på att den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen har närmat sig exempelvis Robert Mugabes Zimbabwe på sistone och att Pierre Schori har hållit kafferep i den fortfarande kommunistiska diktaturen Kuba som om det vore 1968. Det var fel av regeringen att i höstas rösta för att frysa sanktionerna mot Belarus. Lukasjenko styr järnhårt Europas sista diktatur.

Jag undrar ibland vad det är för önsketänkande som får inte minst socialdemokrater att år efter år fortsätta att ge bistånd till korrupta stater som inte förändrar sig. Det är ett tämligen kravlöst bistånd på många fronter. Här tycker vi liberaler inför valet 2018 att det måste vara fullkomligt självklart att stödet till odemokratiska länder måste göras om i grunden.

På tal om just sanktioner och krav talar vi mycket i denna kammare om det hot som den ryska federationen utgör mot sina grannländer. Det gjorde jag själv i debatten om Europarådet för bara några timmar sedan. Jag skulle här också vilja tala om den fysiska och psykiska misshandel som den ryska federationen utsätter sin egen befolkning för.

Sedan 2012 registrerar Ryssland alla politiska organisationer som får finansiering från utlandet som just utländska agenter. Helt godtyckligt lagförs de också för helt andra brott, som att ha brutit mot brandföreskrifter eller skattelagstiftningen.

Samtidigt vet vi att valfusk har varit utbrett både inom den verkställande och inom den dömande makten. Rysslands problem är att politikerna fuskar sönder det sköra frö till demokrati som faktiskt ändå fanns och i någon mån fortfarande finns trots den hårda repressionen i landet.

År 2013 förbjöd och försvårade den ryska Duman situationen för hbtq-organisationer. Samtidigt ser vi hur den homofoba retoriken blir mer vulgär och våldet mot homosexuella alltmer omfattande.

År 2013 infördes en ny lagstiftning mot den som förolämpar känslorna hos religiösa.

År 2014 antog Kreml en lag som skärper straffen för extremism, men som i själva verket går ut på att försvåra för enskilda organisationer och aktivister.

Läget för ryska medborgares mänskliga rättigheter innebär en svår balansgång för Sverige samtidigt som vår medkänsla och vår vänskap med det ryska folket, som törstar efter demokrati och frihet, behöver vara starkare än någonsin i dessa svåra tider.

Sverige som stat måste vara hård i alla bilaterala kontakter och tydlig i sin kritik mot den auktoritära regimen. Kom ihåg att det är modiga individer som förändrar världen! Utan ryska demokrater kommer ingen rysk demokrati att växa fram. Jag är därför glad att ett enigt utskott ställer sig bakom Liberalernas motion om att just ha en skarpare politik gentemot Ryssland. Även Centerpartiet hade motionerat i samma fråga.

När vi satt i alliansregeringen för några år sedan öppnade vår ambassad i Havanna ett internetkafé för dissidenter som ville ta del av ocensurerad information. Kaféet var vid sidan av det amerikanska konsulatets kafé en av få platser där kubaner faktiskt kunde kommunicera fritt på den tiden. Den svenska ambassaden i Minsk blev på samma sätt en mötesplats för fria krafter i det vitryska samhället. Vi behöver fler modiga frihetsprojekt på denna front för att stötta människor i diktaturer att få tycka, tänka och tro fritt. Jag hoppas att den rödgröna regeringen är beredd att öronmärka mer bistånd till frihetsaktivister på denna front.

Herr talman! I katalogen för Kulturhusets Ordets akt skriver den irakiska fristadsförfattaren Ashraf Atracchi att svenskar är så vana att tänka och säga det vi vill att yttrandefriheten har blivit lite som luften vi andas – vi behöver liksom inte fundera över den längre – men att vi får aldrig ta det fria ordet för givet. Sverige, med sin 250-åriga yttrandefrihet, behöver vara en förebild för människor världen över. Jag håller med. Om inte vi vågar stå upp för demokratiska värderingar, vem ska då göra det?

Anf. 154 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Det går inte att ta miste på Birgitta Ohlssons stora engagemang för Somaliland. All respekt för det! Jag har precis som Birgitta Ohlsson varit där på besök och drivit frågan på olika sätt.

Jag har även sett att Birgitta Ohlsson hade en interpellationsdebatt – det var ganska länge sedan, men ändå – med dåvarande minister Laila Freivalds om att Sverige borde vara en pionjär i frågan, driva på för att våga ta ställning för ett erkännande av Somaliland och driva detta inom det internationella samfundet. Därför undrar jag: Nu när frågan om ett tillkännagivande till regeringen om att erkänna Somaliland och driva detta i andra sammanhang är uppe på bordet – varför stöder Birgitta Ohlsson inte detta? Varför tänker Birgitta Ohlsson rösta nej till ett tillkännagivande om att erkänna Somaliland som en självständig stat? Det finns ju ett stort engagemang och stöd för Somaliland.

Vad jag förstår är det väldigt viktigt för dem som bor där och har deltagit i strävan efter framgångar för området att få ett erkännande från ett annat land – och från ett land i Europa. Personer jag har varit i kontakt med säger att det skulle betyda oerhört mycket för dem. Jag undrar varför Birgitta Ohlsson inte stöder det?

Anf. 155 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Herr talman! Efter att i 13 år ha varit tämligen ensam i denna riksdag och kammare om att uppmärksamma Somalilands öde tycker jag att det är bra att det nu finns fler politiker och partier som gör det. Nyligen arrangerades ett seminarium här i Sveriges riksdag av den moderata riksdagsledamoten Amir Adan, och där tog vi bland annat upp att vi kanske borde ordna en tvärpolitisk studieresa med flera olika partier för att se till att fler upptäcker denna oas av demokrati.

Som jag nämnde tidigare besökte jag landet första gången 2003, då jag var valobservatör i det första presidentvalet, som internationellt bedömdes ha en mycket hög nivå. Jag återvände också till landet 2006. Under tiden därefter har Liberalerna som enda svenskt parti varit med och försökt stötta demokratin väldigt konkret och praktiskt. De första kvinnorna som blev invalda i det somaliländska parlamentet var faktiskt de som bland annat jag varit med och tränat. Även om Somaliland inte är en erkänd nation tog jag också som EU-minister alltid emot somaliländska ministrar och representanter när de besökte Sverige.

Jag tror att man ska vara medveten om en sak. Jag är själv väldigt för att Somaliland ska få sin hett efterlängtade frihet, men det är inte en resa som kommer att gå över en natt utan ett politiskt perspektiv som måste byggas upp. Jag vill också betona att det finns många andra politiska frågor som har varit uppe i denna debatt och som vi liberaler kan hålla med om. Ibland finns det inte ens motioner på de fälten; ibland täcker man inte allting.

Det vi har gjort är dock att lägga in ett tydligt särskilt yttrande: Om Somaliland ska kunna bli en erkänd nation, vilket jag tror kommer att ske i framtiden, måste man ha en politisk strategi och en väg framåt. Det handlar inte bara om att utropa en nation över en natt. Häromåret gick den rödgröna regeringen ut med att Palestina skulle erkännas och bli självständigt. Man trodde att många länder i Europa skulle följa efter, men inte ens socialdemokratiska regeringar i Europa har gjort det. Det är den tanken jag tror att man måste få med sig.

Anf. 156 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Nej, självklart går inte utvecklingen över en natt. Vad gäller erkännandet av Palestina är det någonting vi inte stöder, bland annat med tanke på de brister Birgitta Ohlsson förtjänstfullt tog upp. Det gäller bland annat antisemitisk propaganda, bristen på val och så vidare. Vi är alltså helt överens i den frågan.

Jag tycker absolut att det är jätteviktigt att stödja Somaliland genom bistånd och olika insatser för att främja landets utveckling. Vi vill gärna vara med och stödja sådana initiativ om det skulle komma sådana motioner från Liberalerna – eller kanske att vi lägger fram förslag om det i vår biståndspolitik. Men det ena behöver inte utesluta det andra. Om Sverige gick ut och erkände Somaliland skulle det vara ett stort erkännande för landet, och det skulle kanske också sätta fart på fler länder i Europa.

Så som situationen ser ut i dag tycker jag att landet förtjänar ett erkännande redan nu, efter all den strävan man lagt ned. Jämfört med andra länder och områden som kanske har fått erkännanden tycker jag definitivt att Somaliland förtjänar ett erkännande redan i dag. Jag vill fråga igen varför Birgitta Ohlsson inte kan stödja ett sådant tillkännagivande till regeringen.

Anf. 157 BIRGITTA OHLSSON (L) replik:

Herr talman! Det finns alltid en politisk verklighet vi måste ta hänsyn till i vår dagliga gärning; det kan jag koppla tillbaka till inte minst utifrån mina fem år som minister.

Många av oss är ju passionerade vänner av att också det västahariska folket ska få sin frihet och självständighet i framtiden. Det kommer inte att hända genom att enskilda länder utropar deras självständighet, utan det

kommer att hända genom att man får ett FN-spår på gång igen – och framför allt genom att man ser till att det västsahariska folket får folkomrösta om sin framtid. Det måste vi stärka väldigt snabbt.

Om man nu önskar att Somaliland ska bli erkänt och självständigt, vilket jag tror att vi gör båda två, bör vi som första steg se till att den rödgröna regeringen häver reserekommendationerna. Städer som Hargeisa och Berbera är mycket trygga; amerikanska UD utsåg huvudstaden Hargeisa till Afrikas tryggaste huvudstad för några år sedan. Det är fullständigt horribelt och orättvist att dessa städer ändå drabbas av samma hårda krav som resten av Somalia när UD utfärdar reserekommendationer. Jag är djupt besviken på Margot Wallström och UD över att man, när jag har tryckt på, inte har velat lätta på dessa reserekommendationer. Det gör att svenska och europeiska företag inte vill komma dit och investera.

Vi liberaler har också tydligt drivit att Sverige bör upprätta ett statligt biståndskontor på plats i Hargeisa. Det finns flera länder som har detta uppe, och det skulle vara en tydlig markering på vägen mot ett erkännande. En fråga jag lämnade in till biståndsministern nyligen handlade om att Sverige, som är en av de största biståndsgivarna till Somalia, i sitt bistånd faktiskt borde trycka på för att Somalia ska ta hänsyn till den goda demokratiska processen i Somaliland – och inte sabotera den, som man väldigt ofta gör. Vi borde alltså villkora och trycka på mycket tydligare.

Det är konkret politik som går i rätt riktning, det vill säga mot ett erkännande i framtiden.

Anf. 158 SOFIA DAMM (KD):

Herr talman! Den kristdemokratiska ideologin sätter människovärdet i centrum, att varje individ har ett och samma och okränkbara värde. Ska vi gemensamt komma någonvart med vår strävan att utrota fattigdom och förtryck måste vi ha människovärdet som utgångspunkt.

Apartheid i Sydafrika vore ett otänkbara begrepp om de vita i Sydafrika hade velat ta till sig att människovärdet inte har någonting med hudfärg att göra. Museveni i Uganda hade aldrig berövat homosexuella deras människovärde. Islamiska staten hade aldrig kunnat mörda på grund av religiös eller etnisk tillhörighet. Ja, listan kan dessvärre göras lång – listan över grova brott mot mänskliga fri- och rättigheter i vår värld.

Men kampen för mänskliga fri- och rättigheter är inte längre lika självklar. Vi såg det i förhandlingarna kring FN:s nya hållbara utvecklingsmål. Vi ser det inom samarbetet i EU, där länder som högljutt står upp för mänskliga rättigheter bara tycks bli färre och färre. Det är i ljuset av detta så oerhört viktigt att Sverige inte sviker.

Det är viktigt att Sverige inte sviker Kubas medborgare. Det kubanska folket lever under ett förtryck som inte står deras polisstat långt efter. Detta får inte hamna i skuggan av att Kuba och USA efter dryga 50 år av intensivt ordkrig närmat sig varandra. Ökad handel och att det blir möjligt för fler personliga kontakter är bra. Den kubanska regimen agerar under galgen. Den redan ansträngda och missköta ekonomin hamnar i fritt fall då priset på den venezuelanska oljan, som länge hållit bland andra Castro under armarna, sjunkit dramatiskt.

Samma mönster kunde ses när Sovjetblocket föll samman och Kuba hotades av akut hungersnöd. Ekonomiska reformer genomfördes, småföretag tilläts och en särskild valuta för turister och exilkubaner infördes kopplad till dollarn. Men förtrycket bestod.

Internet är i dag bara tillgängligt för ett fåtal och är strikt kontrollerat på Kuba. Tv, radio och tidningar är också kontrollerade av regimen, och varje försök att skapa en förening utanför kommunisternas paraply motarbetas av säkerhetspolisen. Det spelar ingen roll om det handlar om att låna ut böcker ur den egna bokhyllan till sina grannar, att starta en studiecirkel eller en fristående förening för journalister. Den som opponerar sig mot det rådande politiska och ekonomiska systemet sätts under ett massivt socialt tryck från kvartersbaserade politiska kommissarier.

EU har slutit ett avtal med Kuba. EU:s utrikestjänst uppger att avtalet ska bidra till att främja demokrati och mänskliga rättigheter. Men slutna förhandlingar och undångömda dokument främjar sällan mänskliga rättigheter.

För närvarande bereds en strategi för utvecklingssamarbete med Kuba inom Regeringskansliet, ett arbete som måste ha syftet att bidra till demokrati och mänskliga rättigheter på Kuba. Dess utformning måste de som berörs involveras i, det vill säga de som dagligen kämpar för en verklig förändring på ön.

Sverige tillhörde under alliansregeringen de länder inom EU-kretsen som drev på för hårda krav för demokrati och mänskliga rättigheter på Kuba. Men styrkeförhållandet inom EU tycks ha förändrats. Att stå upp för mänskliga rättigheter är tyvärr inte lika centralt när EU-medlemsstater förhandlar med diktaturer.

Herr talman! Jag är glad att Kristdemokraternas motion om situationen rörande mänskliga rättigheter på Kuba har vunnit gehör i utskottet och att vi nu skickar en tydlig signal till regeringen genom ett tillkännagivande. Det är en tydlig signal om att Sveriges regering måste se till att det ställs hårda krav på demokratisering och mänskliga rättigheter på Kuba och att dialog och processer alltid sker med ett aktivt deltagande från Kubas politiska opposition och demokratiförespråkare.

I detta betänkande behandlar utrikesutskottet motioner om situationen för de mänskliga rättigheterna i en rad länder. Jag är glad att sitta i ett parlament som så engagerat står upp för mänskliga fri- och rättigheter.

Rysslands utrikes- och säkerhetspolitiska agerande oroar givetvis. Utskottet är tydligt med att EU:s och Sveriges förhållande till Ryssland måste vara principfast och konsekvent. Folkkräkten och den europeiska säkerhetsordningen måste respekteras och värnas.

I februari 2015 mördades oppositionspolitikern Boris Nemtsov. Utskottet uppmanar Ryssland att genomföra en oberoende utredning och döma de ansvariga. Vidare uppmanar vi Ryssland att vidta åtgärder för att skydda oppositionella och oberoende kritiker, och journalister måste ha möjlighet att utföra sitt arbete. Attacken mot bland annat Sveriges Radios korrespondent för ett par månader sedan är djupt oroande.

Herr talman! Kina har under en tid minskat handlingsutrymmet för oliktankande. Inte minst gäller det för de inhemska advokater som inom ramen för kinesisk lagstiftning arbetar för att ta till vara och skydda medborgares mänskliga rättigheter.

Svensken Peter Dahlin, som nu är frisläppt, utbildade och stöttade kinesiska advokater och anklagades för att ha bildat en olaglig organisation som spridit förvrängd information. Dahlin visades upp i kinesisk tv, där han bad om ursäkt för att ha åsamkat Kina skada och för att ha sårat den kinesiska befolkningens känslor. Men Peter Dahlin är inte den ende svenske medborgare som på senare tid har tvingats paradera i kinesisk statstelevision. Även bokhandlaren Gui Minhai har tvingats till detta. Minhai fördes bort redan i oktober förra året och är fortsatt frihetsberövad. Det är av största vikt att regeringen aktivt arbetar med detta ärende.

I Myanmar har reformagendan förändrat situationen när det gäller mänskliga rättigheter. Över hundra före detta politiska fångar sitter numera i regering eller i parlament. Det är glädjande. Men samtidigt fortsätter förtrycket mot muslimer, civilsamhällesaktivister och andra som verkar för ökade rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Särskilt utsatt är rohingyafolket som diskrimineras djupt.

I många länder är kristna en särskilt utsatt minoritet. Organisationen Open Doors presentation av sin årliga kartläggning av situationen för världens kristna visade att förföljelsen tilltar i samtliga världsdelar. Liksom de senaste åren toppar Nordkorea som det land där förföljelsen av kristna är som värst. Men flera andra länder närmar sig nu oroväckande fort.

Den mest alarmerande utvecklingen sker i Mellanöstern och i länder söder om Sahara – Islamiska statens folkmord i Irak och Syrien, Boko Harams barbariska framfart i Nigeria och al-Shababs i Kenya. I Pakistan mördades påskfirande familjer och barn i staden Lahore. Enligt gruppen som tagit på sig ansvaret för detta ondskefulla terrordåd var målet att döda så många kristna som möjligt.

Religionens övertygelsefrihet ägs av varje enskild människa. Den kränks i dag i alltför många länder. Inskränkningar av denna frihet måste uppmärksammas och fördömas – och framför allt bekämpas.

Herr talman! Därmed tackar jag för mig och vill uppmana mina kollegor i riksdagen att aldrig någonsin tystna när mänskliga fri- och rättigheter förtrampas.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)

§ 19 En luftfartsstrategi för Europa

*En luftfartsstrategi
för Europa*

Trafikutskottets utlåtande 2015/16:TU20
En luftfartsstrategi för Europa
föredrogs (KOM(2015) 598).

Anf. 159 RIKARD LARSSON (S):

Herr talman! Vi ska nu debattera riksdagens trafikutskotts synpunkter på och utlåtande över den europeiska luftfartsstrategin. Det är egentligen inget beslut utan mer ett medskick om hur riksdagen ser på arbetet med den europeiska luftfartsstrategin.

Låt mig börja med att säga att det är helt nödvändigt med ett gemensamt internationellt och europeiskt arbete när det gäller luftfarten. Om den europeiska flygindustrin och flygbolagen ska kunna vara konkurrenskraftiga och om vi ska kunna minimera luftfartens negativa miljöpåverkan behövs en gemensam strategi och en gemensam politik. Mot den bakgrunden är det glädjande att vi är överens om så mycket av synpunkterna i utlåtandet.

Med en europeisk luftfartsstrategi tillsammans med en svensk luftfartsstrategi, som nu är på väg fram, kan vi fokusera på de delar som är viktiga för en utveckling som främjar sund konkurrens och hög rörlighet samt tar ansvar för klimatpåverkan.

I det sammanhanget vill jag peka på ett par frågor som är viktiga i den europeiska luftfartsstrategin. Den ena frågan är om de sociala villkoren, där vi måste arbeta än mer intensivt för att motverka regelshopping och lönedumpning. Detta finns med i skrivningar och initiativ från kommissionen i de första förslagen till en europeisk luftfartsstrategi. Vi skulle vilja gå lite längre, men det är en bra början. Det är väldigt viktigt att se till att vi hela tiden har frågor kring de sociala villkoren med när vi diskuterar utvecklingen inom flyget.

Genomförandet av Single European Sky är naturligtvis helt avgörande för effektiviteten och även för att minska flygets negativa klimatpåverkan. Det måste få en betydligt högre prioritet i EU än vad det har för närvarande. EU:s medlemsstater får gärna titta på Sveriges arbete tillsammans med Danmark kring vårt gemensamma luftrum.

Förutom de frågor som tas upp av EU-kommissionen finns det frågor där EU nog behöver ha lite större inblick i enskilda medlemsländers förhållanden, framför allt i de transportpolitiska villkor som vi har i Sverige. Då tänker jag på de regionala flygplatserna. Här finns bra skrivningar med i utskottets utlåtande.

Det är viktigt att vi får förståelse för vårt speciella geografiska läge och vår speciella struktur i Sverige som är ett stort land med långa avstånd och relativt gles befolkning. Det innebär att det finns rätt många flygplatser som tyvärr inte kan bära sig ekonomiskt men som är en förutsättning för att vi ska ha bra transportmöjligheter i hela landet.

När vi ser hur EU nu granskar flygplats efter flygplats och låter många flygplatser leva i ovisshet om huruvida de ska få fortsätta bedriva sin verksamhet eller inte är det en omständighet som försvårar för oss att se till att vi i hela landet har goda kommunikationsmöjligheter.

Vi måste fortsätta detta arbete och fortsätta att upplysa EU-kommissionen om våra förutsättningar.

Denna fråga diskuterade vi i kammaren i samband med luftfartsbetänkandet. Då kom det fram en del frågor om huruvida vi skulle organisera om våra regionala flygplatser för att lättare kunna komma under EU:s radar, om jag får uttrycka mig så.

Jag har inte tagit ställning, och det är mycket möjligt att man kan fundera på andra organisationsformer för de svenska regionala flygplatserna. Jag tror dock att vi i grunden måste få en förståelse för våra villkor. Jag tror inte att det i längden är en hållbar väg att vi organiserar om för att kunna bedriva den flygtrafik vi behöver.

Vi är överens om dessa frågor, och de är bra beskrivna i utlåtandet.

Men sedan börjar det obegripliga i detta utlåtande. Att vi socialdemokrater har en reservation är i sig inte obegripligt. Det är anledningen till denna reservation som jag är något förundrad över. Vår reservation grundar sig på att Alliansen och Sverigedemokraterna tycker att EU:s luftfartsstrategi också ska hantera frågor om Bromma och flygskatt.

Det blir för mig väldigt märkligt att man i ena stunden diskuterar den bristande förståelsen hos EU för de flygplatser vi har i Sverige och i nästa stund vill blanda in frågan om Bromma ska utvecklas eller inte i den europeiska luftfartsstrategin.

Jag ser gärna att både företrädare för Alliansen och Sverigedemokraterna svarar på hur Bromma hör hemma i en europeisk luftfartsstrategi. Det är faktiskt en europeisk luftfartsstrategi och synpunkter på den vi behandlar, och i det sammanhanget lägger Alliansen och Sverigedemokraterna in Brommafrågan.

Samma sak gäller flygskatten. Det pågår en utredning om att införa flygskatt i Sverige. Jag tycker att det är ett nationellt beslut. Om vi kommer fram till att vi ska ha en flygskatt i Sverige ska vi besluta att vi ska ha en flygskatt. Om vi kommer fram till att vi inte ska ha en flygskatt får vi besluta att vi inte ska ha en flygskatt.

Jag förstår inte varför Alliansen och Sverigedemokraterna vill blanda in flygskatten i den europeiska luftfartsstrategin.

Jag har tidigare fått tydliga signaler om att man inte vill att EU ska hantera dessa frågor utan att de bör hanteras på den nationella arenan. Då förstår jag inte varför man vill lyfta in dem och vill att regeringen ska lyfta upp dessa frågor i EU.

Herr talman! Jag hoppas på klara och tydliga svar från Alliansen och Sverigedemokraterna i denna fråga under debatten.

Anf. 160 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! EU-kommissionen har presenterat ett meddelande med ett antal olika förslag för att göra EU:s luftfartssektor mer konkurrenskraftig. I Mellanöstern och stora delar av Asien växer flygsektorn explosionsartat. Utan åtgärder riskerar Europa att förlora den tätposition som vi under lång tid har tagit för given – om inget drastiskt händer. Mot denna bakgrund är det både bra och nödvändigt att EU vill ta fram en luftfartsstrategi för att möta framtidens utmaningar inom luftfarten.

Flyget har förändrat livet på vår planet. I flygets början var det få förunnat att få använda sig av detta fantastiska transportmedel och besöka andra delar av vår värld.

För ett par generationer sedan började det i vårt land, som är ett mycket rikt land, bli möjligt med charterresande, och man upptäckte ställen i Spanien och Grekland. Jag vet detta eftersom min mormor och morfar hörde till den första generationen som fick uppleva det. De kom från mycket fattiga förhållanden och fick uppleva andra delar av världen. Det var en fantastisk utveckling. Men det var fortfarande dyrt, och man flög inte inrikes. Flyget i Europa bestod framför allt av statliga monopol med höga biljettpreiser och få resenärer. Det var en naturlig del av denna monopolmarknad.

Sedan kom avreglering och konkurrens. Biljettpriserna blev lägre, och fler fick möjligheten att flyga både inom landet och till andra länder. När lågprisbolagen kom fortsatte de att sänka priserna på redan billiga resor. I dag är det inte ovanligt att det är dyrare att transportera sig till och från flygplatserna i Sverige och ute i Europa än vad det är att ta sig flera hundra mil mellan de olika flygplatserna. Det är en fantastisk utveckling som gör att allt fler människor har möjlighet att ta del av det som finns runt om i vår värld.

Men denna i grunden positiva utveckling ställer också en del politiska utmaningar på sin spets. När allt fler flyger blir det givetvis ännu viktigare att vi tar miljöutmaningarna på stort allvar med bättre drivmedel och miljöarbete.

En del bolag utmanar passagerarnas rättigheter eller arbetsvillkoren för dem som jobbar inom flyget. Det finns länder, framför allt utanför Europa, som stöder sina flygbolag på ett sätt som gör att konkurrens på lika villkor inte är en naturlig del på världsmarknaden.

Den politiska uppgiften är att fortsätta att möjliggöra ett ökat resande med flyg till rimliga priser för alla människor. Vi ska inte flyga mindre men mer miljövänligt. Låga biljettpriser gör att fler har råd att resa, och det ska värnas.

Samtidigt måste passagerarrättigheterna säkerställas och sjysta arbetsvillkor värnas för alla dem som jobbar inom flyget. Flyget ska hela tiden fortsätta att utveckla den redan höga säkerhet som det kännetecknas av. Alla som flyger ska kunna känna sig trygga.

Det är bra att EU vill ta ledartröjan i arbetet med att slå vakt om flyget. Europa är en liten, krympande del av den totala världsmarknaden. Även på flygets område blir Europa en allt mindre del.

Jag är glad att det finns en tydlig majoritet i Sveriges riksdag för en bra och framtidsinriktad flygpolitik som tar ansvar för alla dessa delar. Jag hade dock önskat att stödet var större och att även de rödgröna partierna skulle ställa sig bakom detta. Tyvärr är så inte fallet.

Herr talman! Jag vill särskilt lyfta fram fyra delar i det som utskottet har uttalat sig om. Det finns en del tillkännagivanden sedan tidigare, men det kan vara bra att upprepa vad riksdagsmajoriteten tycker i de olika frågorna i flygpolitiken. Denna regering saknar nämligen stöd i Sveriges riksdag för sin flygfientliga politik.

När det gäller flygskatten finns det ingen majoritet i riksdagen för att gå den vägen. Majoriteten är i stället överens om att en flygskatt skadar Sveriges konkurrenskraft och gör det dyrare för vanligt folk att resa. De samhällsekonomiska konsekvenserna av en flygskatt är förödande, och miljövinster är i praktiken obefintliga.

Danmark och Nederländerna har prövat denna väg, men de har gått tillbaka eftersom det inte blir bra. Miljön vinner ingenting, och det blir minskat resande och samhällsekonomiska kostnader.

Herr talman! Socialdemokraternas Rikard Larsson tog upp de regionala flygplatserna. Det är viktigt att vi från svensk sida uttalar att det ska se ut som det gör i dag.

Sverige är ett avlångt land i Europas utkant. Vi är ett av världens mest handelsberoende länder. Få andra länder är så beroende av att man snabbt ska kunna transportera sig inom och utom landet. Att lägga en flygskatt på detta är att försämra svensk konkurrenskraft, vilket inte är bra.

Det är bra att regeringen vet om att det inte finns stöd för detta i riksdagen.

När det gäller EU:s statsstödsregler ska man se dem i ljuset av allt detta. Sverige ser annorlunda ut än de allra flesta länder runt om i Europa. Vi har större avstånd att överbrygga och därför ett större behov av flygplatser. Det är viktigt att vi skickar den signalen till EU.

När det gäller Bromma flygplats ska den ses i precis samma ljus. Vi har en majoritet i riksdagen för att inte bara ha kvar Bromma flygplats utan också utveckla den. Gång på gång har detta utmanats av regeringen, och det är inte bra. Då är det bra att signalen går tillbaka till regeringen att Bromma flygplats har ett starkt stöd i Sveriges riksdag och befolkningen. Det finns ingen möjlighet för regeringen att lägga ned flygplatsen.

Det behövs reservkapacitet in till Stockholm ifall det händer något med Arlanda, men vi behöver också klara av högtrafiken med tider att landa såväl på morgonen som på eftermiddagen och kvällen.

När det gäller biodrivmedel har en majoritet av riksdagen uttalat att vi vill se mer av det. Med den teknik som finns i dag kan man genom biodrivmedel minska koldioxidutsläppen med 80 procent jämfört med det vanliga jetbränslet. Det är synd att regeringen inte är med på den resan.

Herr talman! Jag är glad att det finns en tydlig majoritet i Sveriges riksdag för en bra, modern och framtidsorienterad flygpolitik. Jag beklagar att vi i dag har en regering som närmast kan beskrivas som flygfientlig och som gång på gång, inom område efter område i flygpolitiken, utmanar majoriteten i riksdagen.

Jag yrkar med detta bifall till det liggande förslaget till beslut från trafikutskottet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jessica Rosencrantz (M).

Anf. 161 RIKARD LARSSON (S) replik:

Herr talman! Det är bra, Edward Riedl, att upprepa samma budskap gång på gång, för då går det lättare in hos dem som lyssnar. Men det är också bra, Edward Riedl, om man tittar på vad ärendet handlar om innan man skriver sitt anförande. Detta är inte ett ärende som handlar om hur svensk luftfartspolitik ska utformas, utan detta är ett ärende som handlar om den europeiska luftfartsstrategin.

I mitt anförande tidigare ställde jag frågor. Jag förstår att du inte fick utrymme att besvara dem i ditt eget anförande, men nu frågar jag en gång till, för säkerhets skull: Hör frågan om Bromma hemma i en europeisk luftfartsstrategi? Det var första frågan. Den andra frågan är: Bör EU i större utsträckning besluta om svenska skatter?

Anf. 162 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Låt mig först vara tydlig. Det är väldigt lätt att det blir missuppfattningar när man pratar om saker som låter lika. Vi debatterar EU:s luftfartsstrategi – den strategi som Europas medlemsländer har gått samman om och vill driva fram därför att man vill utveckla flyget.

Det gäller europeiskt flygs konkurrenskraft i en global kontext. Det får inte blandas ihop med den flygfientliga regering vi har i Sverige, som också håller på att utarbeta en luftfartsstrategi. Den handlar om hur vi ska

försvara och fördyra för vanligt folk att resa. Låt oss inte blanda ihop dessa två saker. Där är jag och Rikard helt överens. Det är bra om vi kan hålla isär dem.

Herr talman! Det är bra att upprepa budskapet, säger Rikard Larsson. Det är det, för regeringen har varit närmast tondöv när det gäller det som riksdagen säger om de olika delarna i detta. Man har varit närmast tondöv när det gäller vad riksdagsmajoriteten tycker om Bromma flygplats och om flyget i stora drag. Därför kommer man med förslag och önskemål om att få lägga ned flygplatser, införa flygskatter med mera. Det är en flygfientlig politik, Rikard Larsson, ingenting annat.

När det gäller de andra delarna har jag full respekt för att Rikard Larsson, Socialdemokraterna och de flygfientligas allians i denna riksdag inte gillar att en riksdagsmajoritet har andra åsikter än regeringen. Men detta är det högsta beslutande organet i Sverige som berättar för regeringen vad den i slutändan har mandat att göra eller inte. Rikard Larsson har inte med sig en riksdagsmajoritet för den politiken, herr talman.

Tiden räcker inte till, men jag kommer att besvara frågorna om Bromma flygplats och om jag tycker att EU ska besluta om svenska skatter. Det tycker jag inte, men jag återkommer till det i min andra replik.

Anf. 163 RIKARD LARSSON (S) replik:

Herr talman! Det var två konkreta frågor. Det är lite lustigt att Edward Riedl inte hann svara på just de frågorna. Det var de två enda frågorna som ställdes, och Edward Riedl hann inte svara på dem.

Det är bra att vi är överens om att en svensk luftfartsstrategi och luftfartspolitik är en sak. Det är ett beslut, och det äger vi själva. En europeisk luftfartsstrategi är en annan.

I sitt anförande talade Edward Riedl om fördelarna med flyg. Dessa fördelar ser vi också. Vi har en regering som har skjutit till pengar till flygplatser, som har tillsatt en utredning som ska titta på hur man kan utveckla Arlanda flygplats och göra den ännu starkare och som tittar på hur man bättre ska kunna ta sig till flygplatserna med allmänna kommunikationer, därför att flygplatserna har en viktig roll.

Jag förstår att Edward Riedl talar till andra än dem som finns här i kammaren, men om vi koncentrerar oss ett litet ögonblick på dem ställer jag åter frågan: Hör frågan om Bromma hemma i en europeisk luftfartsstrategi? Det är detta vi diskuterar här i dag. Bör EU i större utsträckning besluta om svenska skatter? Det är signalerna till EU som vi sänder i dag.

Anf. 164 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Min ambition var självfallet aldrig annat än att besvara de två frågor som Rikard Larsson hade. Det sa jag också i mitt första inlägg att jag avsåg att göra.

Det handlar om svenska ingångsvärden. Det handlar om att Sveriges riksdag ska berätta för regeringen, som i grund och botten är flygfientlig, vad man i slutändan kommer att ha för mandat när man åker ned och förhandlar om EU:s luftfartsstrategi. Det är vi helt överens om.

När det gäller den första frågan är både regionala flygplatser och Bromma flygplats, som är en mycket viktig del inom området regionala flygplatser, av central vikt när vi är nere och förhandlar i EU och tar fram nästa luftfartsstrategi. Jag ska förklara varför för Rikard Larsson.

Regeringen misslyckades i förhandlingen, så nu hotas möjligheten för de regionala flygplatserna runt om i Sverige att få offentligt stöd. Det är ett hot som regeringen har skapat genom dålig förhandling. Den förra infrastrukturministern, som var en partikollega till mig, sa: Aldrig i livet att någon flygplats ska behöva drabbas av detta. Det har regeringen inte vidmakthållit, och nu hotas flygplatser runt om i vårt land.

Det är därför viktigt att vi skickar signalen både till regeringen och EU att vi vill ha flygplatser i hela Sverige. Därför finns detta med, och därför tycker en majoritet av Sveriges riksdag att det är rätt och rimligt att ha med det i dokumenten.

När det gäller den andra delen, skatter, ska EU självfallet inte besluta om dem. Men det är rimligt, återigen, att vi när vi diskuterar luftfartsstrategi skickar med de ingångsvärden vi tycker är rätt och rimliga.

Herr talman! Alla inom flyget tycker att det är fel väg att gå att införa en flygskatt som inte bara hämmar svensk tillväxt utan också riskerar att förstöra det globala miljöarbetet och handeln med utsläppsätter. Det vore väldigt synd om regeringen skulle sabotera de globala miljöförhandlingarna.

Anf. 165 TONY WIKLANDER (SD):

Herr talman! Egentligen borde det här vara lätt. Jag hade tänkt mig att i stort sett bara gå upp och yrka bifall till utskottets förslag i utlåtandet och avslag på reservationerna. Men Rikard Larsson utmanar oss så mycket han orkar.

Jag läste först er reservationstext med viss munterhet. Jag tänkte: Försöker de vara roliga? Är de lite magsura, eller är det någon rönnbärsfilosofi det handlar om? Detta att ta upp svenska förhållanden, som framgår av den nuvarande majoritetstexten i uttalandet, är nämligen nytt. I den första beredningen gällde det er person. Där pratades flygskatt, och där hyllades regeringen för denna flygskatt. Det är nu bortplockat genom majoritetens försorg. Vi är alltså lika goda kålsupare i så fall.

Jag tycker att diskussionen börjar bli lite smått löjlig. Man frågar: Hör Bromma hit? Hör de regionala flygplatserna hit? Bromma ligger i Europa. Det är det enda jag kan avfärda detta med. Vi har haft tillräckligt med bekymmer med Bromma på grund av er och – som jag sa redan förra gången vi diskuterade flyg – framför allt i och med det flygfientliga inslag ni har i er regering. Jag vet inte hur mycket ni ska offra på det altaret. Det är upp till er; det är inte min sak.

Jag skulle dock tro att ni liksom jag har läst om bland andra Föreningen Svenskt Flyg. 98 politiker och företagare i Norrbotten och Västerbotten har skrivit en gemensam debattartikel mot regeringens förslag om en flygskatt. Det kommer lägligt. Vi avvaktar regeringens egen flygstrategi, men också Europas har naturligtvis med Sverige att göra. Vi är fortfarande ett land inom EU.

Det finns en föredömlig skrivning i utskottet angående de regionala flygplatserna. Man har tagit frågan på allvar, och jag hoppas att vi i alla fall är överens om detta. Sedan kan vi alltid, som vi gjorde förra gången, föra en diskussion om hur flygplatserna ska finansieras så att inte endast kommunerna ska belastas med detta eller så att det inte rent av leder till nedläggningar.

Men då bör det inte komma någon flygskatt som ställer till med rent kontraproduktiva eländen för flyget, för det är just jämnt vad den gör. Det har också ett tiotal kommunalråd uppe i norr, samtliga socialdemokrater, noterat. Jag undrar hur det är med era kontakter. Men jag förstår att det lilla parti ni har med er i regeringen har ett alldeles ohemult inflytande i frågorna. Eftersom jag sitter i trafikutskottet hör jag hur det låter därifrån.

I övrigt kan jag bara instämma med tidigare talare: Ambitionerna som EU har är mycket bra. Frågan är om och när de klarar av det. Det återstår att se.

Jag avslutar med att än en gång yrka bifall till majoritetens förslag i utskottets utlåtande och avslag på reservationerna.

Anf. 166 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår motivreservation 2.

Klimatmålen kräver att vi styr om resorna mot mer hållbara alternativ. Den luftfartsstrategi som nu håller på att tas fram inom EU syftar tyvärr i stället till att öka flygandet. Flygresandet i Asien beräknas öka snabbare än i någon annan region fram till 2034 och kommer då att stå för 40 procent av världens luftfart. Kina beräknas 2023 bli världens största flygnation. De luftfartsavtal som har skrivits mellan EU och västra Balkan, Marocko och USA visar på kraftiga passagerarökningar. Nu kommer kommissionen att begära mandat för att förhandla om globala luftfartsavtal med nya nationer som Kina, Aseanstaterna, Turkiet, Saudiarabien, Bahrain, Förenade Arabemiraten, Kuwait, Qatar, Oman, Mexico och Armenien samt om bilaterala avtal med Kina och Japan. Allt detta kommer troligtvis att, precis som tidigare, leda till att flyget ökar ännu mer.

Vi lever i klimatorostider med gigantiska översvämningar i Tyskland, Frankrike och Schweiz, stora skogsbränder här hemma och allt fler och starkare väderhändelser som skapar enorma problem för människor. Då måste vi ta klimatansvar. Det är nu det gäller. I Frankrike har nu ungefär 10 000 människor evakuerats. Vi ser en enorm påverkan på vårt samhälle i och med dessa klimatförändringar. Och detta är bara början, om vi inte styr om. Det är därför viktigt att inse att dessa avtal inte kan bygga på ett ohejdat ökat resande med flyg. Andra, mer hållbara, transportslag som tåg och sjöfart måste byggas ut så mycket som möjligt.

Jag erkänner att det i ett avlångt och glest befolkat land som Sverige är viktigt att vi kan resa och röra oss. Vi måste få samhället att hålla ihop, och man måste till exempel kunna delta och vara aktiv i möten söderut även om man bor i Norrland och tvärtom. Det är ändå viktigt att vi jobbar på alla sätt vi kan för att gynna nattåg och utbyggnad av tåg och andra möjliga transportmedel som kan ersätta flyget så fort det går. Detta är den svenska inriktning vi behöver se, men vi behöver även ha samma inriktning inom hela EU.

Detta återspeglas inte i den europeiska luftfartsstrategin. Det är positivt att man talar om att effektivisera rutter och att flyga kortare sträckor och att man har en synkroniserad samordning så att man inte fördröjer trafiken i luften. Men det är inte hållbart att utgå ifrån en sådan stor ökning av flygresandet. Det är inte den väg vi ska ta inom transportområdet som helhet om vi vill ha en planet att leva på för våra barn. Vi måste tänka så klimateffektivt som vi kan i alla led.

Det är viktigt att flygstrategin tar sikte på den sociala agendan – att säkerställa rättvisa arbetsvillkor inom sektorn. Men det behöver ske på ett ännu bättre sätt, och vi behöver stärka inriktningen. Vi ser en utveckling på arbetsområdet inom flygbranschen med mycket försämrade villkor för både piloter och kabinpersonal. Det är helt i linje med den agenda som EU-medlemskapet har lett till. Det går ut på att gynna företagen. Det vi ser inom denna arbetsmarknad är helt i linje med att den största kostnaden för många företag är arbetsinsatserna. Därför finns en stark drivkraft för företagen att pressa marginalerna så mycket som möjligt. Om det inte finns några motkrafter och om man hela tiden sätter den fria företagsamheten och företagets intresse i första rummet hamnar man precis där vi nu är. Det gäller såväl åkerinäringen som flygnäringen och taxibranschen och en lång rad andra näringar inom trafikutskottets område. Det är samma sak: Man har pressat arbetsmarginalerna till det yttersta.

Här behöver vi ha en sundare balans; vi kan inte slita ut människor på detta sätt. Vi måste ha en ekonomi som utgår ifrån människan och inte ifrån företagets girighet, som vi har låtit växa fram väldigt starkt under dessa nyliberalt influerade år. Det är dags att vända trenden. Jag hoppas att kulturen kommer att vända i alla läger så att vi styr om och reglerar branscherna igen och åter sätter människa och miljö i första rummet. Det är egentligen inget annat som är vettigt, om man tänker efter. Vi ska självfallet ha ett fungerande företagsliv, men det måste råda en god balans.

De regionala flygplatserna i Sverige behövs i dagens läge för att underlätta resandet i olika delar av landet. Så är det eftersom vi inte har byggt ut järnväg och så vidare så mycket som skulle behövas. Men Bromma flygplats behövs inte i den här regionen. Arlanda har kapacitet. Eftersom det tas upp i utlåtandet från den borgerliga sidan markerar vi från Vänsterpartiet återigen att vi vill att Bromma flygplats avvecklas och att en successiv överflyttning av trafiken sker till andra transportslag och andra flygplatser i regionen – detta också för att kunna bygga mer. Det behövs mark att bygga på.

Jag vill avslutningsvis säga att om vi ska nå målet om att undvika en temperaturhöjning på en och en halv grad behöver vi öka ambitionerna inom alla transportområden. Vi kan inte gå med på att utsläppen fortsätter att öka inom varje område.

Här behöver flyget göra sitt, och då kommer en klimatskatt på flyget att vara väldigt viktig. Det måste vara förorenaren som ska betala. Det är någonting som alla partier i riksdagen säger att man skriver under på, men när det kommer till kritan vågar man inte gå den vägen. Men det måste vara så att det som släpper ut mest måste kosta mer, eftersom vi styrs mycket av plånboken.

Vi måste helt enkelt göra det lätt att rädda planeten.

Anf. 167 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Låt mig först komma med en kort faktaupplysning till den som lyssnar på den här debatten. EU:s luftfartsstrategi syftar till att få ordning och reda på de sociala villkoren inom flyget. Vi från Alliansen och även Socialdemokraterna – jag hörde Rikard Larsson tidigare – är helt överens om att det är viktigt att det arbetet sker. Man kan få en annan uppfattning när man lyssnar på Emma Wallrup, herr talman, men EU vill jobba

med de sociala villkoren och se till att det blir sjysta villkor på arbetsmarknaden även inom det här området.

Sedan vill jag ställa två frågor till Emma Wallrup, herr talman. Den ena handlar om biobränslen. En majoritet av den här riksdagen röstade igenom ett förslag om biobränslen som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet röstade emot. Med de biobränslen som finns i dag kan man minska koldioxidutsläppen med 80 procent jämfört med vanligt jetbränsle.

Varför reserverade sig Emma Wallrup och Vänsterpartiet om man nu värnar miljön när det gäller flyget, som man säger sig göra? Varför är man emot fortsatt utveckling av biodrivmedel? Sverige ligger alltså i framkant i världen, och det vore väl fantastiskt om vi både kunde skapa svenska arbetstillfällen och värna miljön?

Den andra fråga som jag skulle vilja ställa till Emma Wallrup och Vänsterpartiet är: Vill Vänsterpartiet att vi ska flyga mer eller mindre i Sverige?

Anf. 168 EMMA WALLRUP (V) replik:

Herr talman! Jag håller med om att de sociala villkoren tas upp från EU-kommissionens sida, men det är inte tillräckligt. Skrivningarna är lite för svaga, och vi skulle vilja stärka dem. Det står lite vagt om att det är viktigt och att man ska jobba med det här under rätt förutsättningar. Vi vill gärna stärka det lite ytterligare.

Ungefär samma skrivning som jag har i min reservation finns med i Socialdemokraternas och Miljöpartiets reservation, så det är något som vi har lyckats få igenom i utskottet. Ni har ju också varit positiva till den linjen, och det tycker jag är positivt. Det är bra att fler inser att vi inte kan fortsätta på den här vägen där arbetsmarknaden och arbetstagarna har fått stryka på foten på grund av vinstintressen. Nu behövs en sundare balans där alla mår bra.

När det gäller biobränsle ställer ni biobränslestrategin mot flygskatten. Det vill vi inte göra. Däremot vill vi titta på biobränslen, men vi kan inte förlita oss på en biobränslestrategi. När man pratar med forskare från till exempel KTH uttalar de mycket tydligt att skogen inte räcker till. Vi har alltså inte tillräckligt med råmaterial och har inte utsikter för att biobränsle ska kunna ersätta det fossila i flyget.

Inom Miljömålsberedningen diskuteras det däremot nu att ha en kvotplikt som medför att man blandar in alltmer biobränsle. Det är mer funktionellt, och den linjen kommer Vänsterpartiet absolut att stödja, för det är mycket viktigt att minska utsläppen så mycket som det går.

Anf. 169 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Jag vill kort bara säga att om man *tittar* på biobränslen blir det inga nya jobb i Sverige inom ett område där Sverige ligger i absolut framkant i världen. Det här skulle kunna ge många nya arbetstillfällen inom ett område som både har den positiva effekten att det blir bättre miljö när vi flyger och är ett område där Sverige ligger långt fram och kan skapa nya arbetstillfällen.

Om man tittar på biobränslen händer ingenting. Därför ville en majoritet av den här riksdagen, där de tre rödgröna partierna valde att ställa sig vid sidan av, att vi ska gå vidare med detta.

Om man tittar på biobränslen blir det inte heller mindre utsläpp. Man måste faktiskt göra någonting om man vill åstadkomma förändring på riktigt. Jag hör fina ord från Emma Wallrup om hur mycket hon bryr sig om miljön, och jag tvivlar inte på engagemanget. Men man kan inte bara titta på biobränslen, utan man måste faktiskt göra någonting.

Här finns ett sätt att minska koldioxidutsläppen inom flyget med 80 procent. Anledningen till att vi ställer flygskatt mot biobränslen är att det är precis vad flygmarknaden gör. Det samlade Flygsverige säger: Om ni lägger en flygskatt på oss kommer vi inte ha råd att ställa om, för ni kommer att ta bort alla våra marginaler.

Därför står flygskatt och biobränslen emot varandra. Man måste bestämma sig för om man tycker så illa om flyget att man låter det vara smutsiget eller om man faktiskt vill åstadkomma miljöförbättrande åtgärder på riktigt.

Den sista frågan valde Emma Wallrup att inte svara på. Jag hoppas att hon gör det i sitt nästa inlägg. Vill Vänsterpartiet att vi ska flyga mer eller mindre? Det tycker jag är ganska intressant, herr talman. Vår hållning, från allianspartiernas sida, är att vi inte behöver flyga mindre men att vi ska flyga mer miljövänligt.

Vad är Vänsterpartiets svar? Ska vi flyga mer eller ska vi flyga mindre?

Anf. 170 EMMA WALLRUP (V) replik:

Herr talman! Självklart ska vi flyga mindre och bygga ut nattåg och höghastighetståg – eller vad vi kommer att landa i när det gäller tågtrafiken – och andra transportmedel så mycket som möjligt.

Det är klart att vi också vill titta på – alltså forska i, ta fram och pröva – ny teknik. När det gäller biobränslen funderar man på algproduktion till exempel, för där skulle det kunna finnas möjligheter. Men enligt KTH finns inte den potentialen, och de räknar inte med att det här ska kunna vara en total ersättning för det fossila. Troligtvis kommer det att behövas bränsleceller eller någonting annat som är mer energieffektivt. Det där är jätteviktigt att forska på så mycket som möjligt. Att det, som Edward Riedl sa i sitt anförande, är okej att det är billigare att flyga än att resa till flygplatsen är olyckligt, tycker jag.

Vår planet står och vippar nu. Vi ser nu verkligen tydligt effekterna av klimatförändringarna i Frankrike, Tyskland och Schweiz, och det är ännu värre i länderna i syd som det rapporteras alldeles för lite om i medierna.

Det är allvarliga saker som håller på att hända, och då är det orimligt billigt att flyga. Det inser nästan varenda svensk som jag har talat med. Det är orimligt billigt att flyga och orimligt höga priser på tågresor till exempel.

Flygskatten kommer helt enkelt att behövas för att lyckas ställa om och för att gynna de hållbara transportmedlen. Men då är det också viktigt att vi satsar på tågtrafik, att det är effektivt att resa med tåg och att det är kostnadseffektivt.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 15 juni.)

Anf. 171 GUNILLA CARLSSON (S):

Herr talman! För någon vecka sedan såg jag dokumentärfilmen *Taxi-klubben*. Det är en film av Johan Palmberg med taxichauffören Allonias Sebhatu i huvudrollen. Filmen skildrar en kamp för mänskliga villkor i Sverige i dag inom taxibranschen. Den är en skildring av hur människor i vår tid utnyttjas på ett sätt som man trodde låg långt bakom oss. Man får följa Allonias fackliga kamp men också hur hans kamp påverkade hans privatliv och relationen i familjen. Det är sorg och förtvivlan men också glädje. Detta är en film som nu visas med efterföljande samtal och diskussioner, runt om i landet.

Filmens kraft finns i berättelserna. Det är berättelser som kommer nära inpå. Med filmen som verktyg kan man ifrågasätta och belysa, skapa debatt och ökad förståelse, men man kan också med filmen skapa underhållning och spänning.

En förutsättning för filmens kraft är ett avancerat samarbete mellan de olika aktörer som skapar en film. Här har en statlig filmpolitik ett viktigt uppdrag att skapa de rätta förutsättningarna för svensk film att utvecklas nationellt och internationellt.

Svensk film ligger i framkant. Man vinner fina priser på olika filmfestivaler runt om i världen. Vi kan också glädjas över skådespelare, regissörer och andra yrkeskategorier som gör karriärer utanför Sverige inom film- och mediebranschen.

Herr talman! I dagens betänkande, som vi nu ska debattera, behandlas regeringens proposition *Mer film till fler – en sammanhållen filmpolitik* tillsammans med motioner som har väckts i samband med propositionen samt motionsyrkanden från allmänna motionstiden.

Den svenska filmpolitiken har sedan 60-talet till stor del styrts och finansierats genom ett filmavtal. Det har varit ett avtal som har träffats mellan staten och filmbranschen vid olika tidsintervaller. Filmavtalet har genom åren tjänat filmen väl och har varit en bra konstruktion. Men tyvärr har det vid de senaste omförhandlingarna blivit allt svårare att komma överens, och avtalet har blivit mer och mer detaljstyrt. Det har också ifrågasatts av allt fler. Därför inledde den förra kulturministern Lena Adelsohn Liljeroth under förra mandatperioden arbetet med att titta på en filmpolitik utan ett filmavtal. Man initierade också samtal med branschen. Arbetet har sedan fortsatt under den nuvarande regeringen.

I juni 2014 lämnade två parter avtalet. Det var Nätverket för Regionala Filmproduktionscenter och Film & TV-Producenterna. Med detta som bakgrund valde regeringen att för ett år sedan säga upp avtalet. Man sa att man ville ta ett helhetsgrepp på den nationella filmpolitiken. Av de många remissinstanser som tidigare svarat på förslaget att lämna filmavtalet var 70 procent positiva. Att det nu blir en helstatlig filmpolitik som därmed fullt ut blir en del av kulturpolitiken välkomnas av många inom branschen.

I dagens betänkande finns bland annat ett tillkännagivande från de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna. De anser att det behövs en ny

filmutredning. Detta menar man trots att man sedan förra mandatperioden har haft ett omfattande och gediget utrednings- och analysarbete där också företrädare för branschen har varit inblandade. Detta är anmärkningsvärt. Eller kanske är det mer ett bevis på att man själv inte har några förslag på hur man vill stärka svensk film.

Branschens olika aktörer är eniga om att de behöver framförhållning och långsiktighet. Att tillsätta en ny utredning skulle enbart skapa osäkerhet. Tvärtom behöver Filminstitutet nu i samverkan med branschen få möjlighet att se framåt och utifrån de ramar som har getts av politiken utveckla stödformer för framtiden.

Låt mig återge vad några företrädare för branschen skriver i dagens Göteborgs-Posten. Det är ordförandena från Teaterförbundet, Dramatikerförbundet och Sveriges Filmregissörer. De skriver bland annat: Till förslaget om fortsatt utredning är svaret nej. Ytterligare utredning innebär att svensk filmpolitik tappar tempo. Det vore förödande.

Jag instämmer i detta. Frågan har utretts under en lång tid. Låt nu den nya filmpolitiken få träda i kraft! För den nya filmpolitiken föreslås en tydlig vision för svensk film. Det är något som många har efterfrågat. Visionen är att svensk film ska ha hög kvalitet och uppvisa en sådan bredd och mångfald av berättelser att den angår alla. Svensk film ska vara ett självklart och tillgängligt val för publiken i hela landet och attraktiv internationellt.

Man föreslår också sju mål för filmpolitiken. Målen är en vidareutveckling av den inriktning för filmpolitiken som lades fast i den förra filmpolitiska propositionen 2012. Några exempel på detta är att regeringen också tydligt pekar ut filmens roll i arbetet med att stärka yttrandefriheten. Vikten av att film produceras i olika delar av Sverige lyfts särskilt fram liksom ökade krav på tillgänglighet till film som fått statligt stöd.

En kritik som har funnits mot det nuvarande systemet är att det framför allt är några få marknadsdominerande aktörer som är med i beslutsfattandet. Detta förändrar man nu. Hela filmbranschen ska få inflytande över svensk film. Man föreslår att det skapas tre råd under Svenska Filminstitutet. Det är Rådet för utveckling och produktion, Rådet för spridning och visning samt Rådet för filmkulturella frågor. Inom kultursektorn generellt sett är detta något självklart, men inom filmsektorn har vi sett hur allt färre har fått bestämma över alltmer.

Ett problem som branschen har lyft upp sedan en lång tid tillbaka och som den förra borgerliga regeringen inte lyfte ett finger för att lösa är den olovliga hanteringen av film. Detta skapar stora ekonomiska konsekvenser för den svenska filmbranschen. I dagens betänkande ställer sig ett enigt utskott bakom ett tillkännagivande av riksdagen till regeringen om att skyndsamt ta fram förslag för det fortsatta arbetet med att beivra illegal spridning av film. Det arbete som sker i dag inom både Kultur- och Justitiedepartementen är bra, men man behöver göra mer för att stoppa denna utveckling.

Herr talman! Sverige ska vara ett attraktivt inspelnings- och produktionsland för både svensk och utländsk film och tv. Vi ska ha en filmbransch som skapar såväl högkvalitativ kultur som högproduktiva jobb. I en del andra europeiska länder har man under de senaste åren infört olika former av incitament för film- och tv-produktion för att locka utländska produktioner till det egna landet.

I dagens betänkande lyfter ett enigt utskott fram att man vill att riksdagen uppdrar åt regeringen att utreda hur en svensk form för produktionsincitament kan tänkas se ut för svensk film. För oss socialdemokrater är det viktigt att politiken tar ett samlat grepp för att främja såväl den svenska filmens konstnärliga värden som dess expansion som näring. Vi socialdemokrater vill att den professionella filmproduktionssektorn ska ha så goda förutsättningar som möjligt för att verka och utvecklas i Sverige. På många områden ligger vi redan i framkant med talangfulla kreatörer och kompetent teknisk personal.

Den svenska filmbranschen är liten, och gemensamma insatser är nödvändiga. Precis som den svenska modellen många gånger tidigare har skapat förutsättningar för vårt gemensamma välstånd genom samarbeten mellan stat och näringsliv är symbiosen mellan branschen och politiken helt grundläggande för svensk films framgång. Filmpolitiken kan inte bli verklighet utan en livskraftig bransch.

Sverige ligger långt framme när det gäller regionala satsningar på produktion och långfilm. Regionernas andel av finansieringen av svensk långfilm har ökat tiofalt sedan mitten av 1990-talet, och det är i dag mycket få långfilmer som produceras utan regional finansiering. I och med att finansiella satsningar villkoras med att filmen helt eller delvis spelas in i regionen skapas det också arbetstillfällen samtidigt som kompetens och infrastruktur för filmproduktion upprätthålls och utvecklas. De statliga och regionala stöden och investeringarna blir därmed alltmer avgörande för svensk films framtid. Det finns ett stort värde i en mångfald av offentliga aktörer med olika mål och ambitioner, men det är viktigt att alla offentliga stöd och investeringar samspelar så att de gemensamt bidrar till en välfungerande filmproduktion. En nära samverkan mellan stat och den regionala nivån har därför stor betydelse.

Herr talman! En viktig skillnad med den nya filmpolitiken har vi redan fått se. Filmpolitikens innehåll och roll debatteras mer än på mycket länge. Fler aktörer ser fram emot ett större inflytande och aktivt deltagande. Det bådär gott för svensk films framtid.

Herr talman! Jag ställer mig bakom samtliga socialdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 1. (Applåder)

Anf. 172 CECILIA MAGNUSSON (M):

Herr talman! *Mer film till fler – en sammanhållen filmpolitik* kallar regeringen den proposition som man till sist har lyckats lägga på riksdagens bord. Innehållet i propositionen stämmer inte överens med rubriken. Jag skulle vilja kalla propositionen ”Mindre film till och i landet – på sin höjd en filmproduktionspolitik.”

Ni som har lyssnat på Gunilla Carlssons anförande kunde höra att hon hela tiden uppehöll sig kring filmproduktion. Den övriga delen i filmpolitiken struntade hon fullkomligt i.

Det är på sin höjd en filmproduktionspolitik som regeringen har presenterat. Som väl är har kulturutskottet bearbetat aktstycket från regeringen och inarbetat ett stort antal förändringar som har vunnit majoritet. Två förändringar är utskottet helt enigt om. Jag är väldigt nyfiken på hur

Alice Bah Kuhnke ska bemöta Gunilla Carlssons krav på produktionsincitament eftersom hon har uttalat att man inte ska bry sig om tillkännagivanden från riksdagen.

Och varför har inte det som Gunilla Carlsson talar om inarbetats i propositionen? Gunilla Carlsson har ju haft stor påverkan på detta. Det är frågor som vi borde få belysta i den här debatten.

Kulturutskottet har valt att benämna sitt betänkande *Förutsättningar för svensk film*. Till skillnad från regeringen menar kulturutskottets majoritet att svensk film är förtjänt av bättre förutsättningar än dem som föreslås av regeringen.

Att svensk film behöver bättre förutsättningar är känt sedan länge. Alliansregeringen insåg detta och såg till att alternativ arbetades fram i utredningar, precis som Gunilla Carlsson har sagt. Men det räckte inte. Vi behövde göra mer. Därför fortsatte departementet arbetet med att ta fram underlag.

När man genomför förändringar är det jätteviktigt att ta in flera perspektiv så att man inte kastar ut barnet med badvattnet när man presenterar förändringarna. Svensk film i dess olika delar är väldigt viktig.

Kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth hade en plan för de nödvändiga förändringar som skulle stärka svensk film.

En plan är viktig i ett förändringsarbete – detta för att veta vad man vill åstadkomma och för att ha med sig nödvändiga perspektiv i förändringsarbetet. Regeringens hantering av filmpolitiken är mer ad hoc-liknande.

Låt oss börja med tidpunkten när filmavtalet sas upp. Var det någon av filmavtalets parter eller någon annan som visste om det? Icke, sa Nicke. I en debattartikel slogs det fast att filmavtalet minsann skulle sägas upp.

När kulturutskottet kallade ministern till sig hade hon inte ens en plan på att publicera den departementspromemoria som fanns på departementet. Utskottet uttryckte sitt tydliga önskemål om publicering och till sist skedde det. Dessutom hade hon inte ens tänkt igenom möjligheten att överlägga med kulturutskottet i frågan.

Herr talman! I detta sammanhang kommer jag att tänka på vad Erik Fichtelius sa när han senast besökte utskottet. Han sa: ”De statsråd som misslyckas har inte jobbat ihop med sina utskott.” Precis så är det i detta fall. Det har inte funnits någon plan och inget samarbete.

Herr talman! Statsminister Löfven vill att hans regering ska framstå som samarbetsregeringen. Kulturministerns agerande visar upp en helt annan bild. I de samtal som vi har lagt ned mycket möda på har det över huvud taget inte funnits den minsta förändringsmån. Det agerande som kulturministern och hennes stab visade har nu återspeglats i det betänkande som utskottet har ställt sig bakom. Regeringen har fått sju tillkännagivanden emot sig, varav både Socialdemokraterna och Miljöpartiet står bakom två. Vad tänker kulturministern göra med anledning av dem?

Förutom de tillkännagivanden som det finns majoritet i kammaren för har Alliansen gemensamma reservationer på åtta punkter i betänkandet. Dessa reservationer innehåller mycket viktiga förslag för en enhetlig filmpolitik som svensk film så väl behöver. Det är förslag som vi kommer att fortsätta att driva också efter att denna debatt är avslutad och vi har gått till beslut i frågan.

Herr talman! Jag stannar upp här och meddelar att Moderaterna står bakom alla sina reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation nr 10. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Med tanke på att detta riksdagsbetänkande skiljer sig så mycket från det som regeringen föreslår är det märkligt att kulturministern har kallat sin proposition för ”denna mandatperiods viktigaste kulturpolitiska beslut”. Jag tror att det kan bli mandatperiodens viktigaste kulturpolitiska beslut, men på ett helt annat sätt än vad kulturministern tänkte sig från början.

Mina allianskollegor kommer att göra nedslag i betänkandets omfattande innehåll, så jag ska fördjupa mig i några, men ack så viktiga, frågor för svensk film.

Jag börjar med frågan vad svensk film är. Det skulle vara intressant att höra kulturministern utveckla sin syn på vad svensk film är. Propositionen är väldigt fårdig om det. För egen del tycker jag att svensk film ska spegla svenska förhållanden och att det i filmen talas svenska; det tycker jag är ganska naturligt. Kan ministern ge oss svar på detta, till skillnad från vad propositionen gör?

Det andra jag vill ta upp är barns och ungas förhållande till film. Alliansens främsta prioritering inom kulturområdet har varit, är och kommer alltid att vara barns och ungas tillgång till kultur. Vi lever i en tidsålder där bilden blir allt viktigare i allas våra liv. Barn behöver hjälp med att hantera detta förhållande.

Häromdagen hade jag en interpellationsdebatt med kulturminister Bah Kuhnke om detta. Då framförde jag att det i lärarutbildningarna finns väldigt få timmar avsatta för att lärarna ska få verktyg för att ge barn nödvändiga kunskaper i att kritiskt kunna granska bilden. Undantaget är förskollärarutbildningen som har några få timmar.

Kulturministern informerade mig då om att man i departementet har startat ett samarbete med Utbildningsdepartementet. Det skulle vara intressant att höra om kulturministern kommer att driva denna fråga i det samarbetet, så att kommande generationer får redskap att dechiffrera de bilder de möter.

Herr talman! Det tredje som jag vill belysa är det faktum att propositionen helt utelämnar frågorna om utvärdering av de insatser som görs på det filmpolitiska området.

I reservation 10 påtalar vi detta faktum och kräver att andra än de som är satta att genomföra filmpolitiska insatser ska utvärdera sig själva. Alliansregeringen instiftade Myndigheten för kulturanalys just för denna uppgift. Avser ministern att använda externa utförare för att utvärdera den nya filmpolitiken? Kulturministern får gärna ge svar på när en utvärdering kommer att ske.

Svensk film har rätt att få svar på frågor inför framtiden. Stiftelsen Svenska Filminstitutet behöver förändras. En modell för parts- och branschsamverkan behöver tas fram. Priset på biobiljetter måste hållas nere, inte minst för att värna de små biograferna. En plan för att beivra illegal nedladdning behöver tas fram snabbt. Regeringen behöver skyndsamt utreda möjligheterna till produktionsincitament. Jag måste fråga varför kulturministern inte hade med de delarna i propositionen, eftersom Miljöpartiet och Socialdemokraterna är helt överens med oss om vikten av

detta. Så mycket mer behöver tas upp för att vi ska få en helhetlig filmpolitik i det här landet.

Jag vill ta upp något som vi inte får glömma men som kulturministern glömmet och som Gunilla Carlsson inte sa ett ord om, nämligen att finansieringen av svensk film inte enbart baseras på skattepengar. En stor del av filmproduktionerna finansieras med privata pengar. Det är många gånger en skakig investering. Trots allt är detta ett faktum som regeringen sällan säger några uppmuntrande ord om.

Herr talman! Vi måste förhålla oss till filmen som konstform och filmen som publik företeelse. Våldigt få filmer görs utan en väl fungerande bransch. För filmen är de offentliga stöden mycket viktiga. De blir allt viktigare för att kunna göra film. Men det är privata aktörer som gör filmerna och visar filmerna, och låt det så förbli!
(Applåder)

Anf. 173 ARON EMILSSON (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi vad kulturministern har betecknat som en av sina viktigaste propositioner denna mandatperiod, *Mer film till fler – en sammanhållen filmpolitik*, med tillhörande motioner.

Svensk film står inför stora utmaningar, då teknikutvecklingen, illegal nedladdning och frågor kring upphovsrätt och visningsfönster i grunden utmanar svensk filmnäring. För att möta detta vill regeringen höja moms på biobiljetter, förstärka filmpolitiken på bekostnad av branschens inflytande och låta jämställdhets- och mångfaldspolitiska mål vara vägledande. Sverigedemokraterna har presenterat en rad åtgärder för att ingjuta framtidstro i svensk filmproduktion. Vi förordar produktionsincitament för Sveriges konkurrenskraft, säger nej till höjd moms på biobiljetter och vill se en fördjupad nordisk filmsamverkan. Vi förordar också ett tydligare mandat för branschens inflytande.

Vi står bakom samtliga våra reservationer, men jag yrkar för tids vinande bifall endast till våra reservationer 4 och 16 i betänkandet.

Jag vill i dag gratulera svensk kulturpolitik till att pragmatism och lyhördhet vinner gehör. På bara lite drygt ett halvår har vårt förslag om produktionsincitament, som först lanserats av enbart Sverigedemokraterna, successivt anammats först av Alliansen och inför slutjusteringen av betänkandet också av regeringspartierna. Det är positivt att man ser till förslaget vinster snarare än till avsändaren. Det är mycket välkommet.

Grattis Filmsverige, kan vi hoppfullt säga i dag, då regeringens oförankrade filmproposition får bakläxa i väsentliga delar som hade skadat svensk filmnäring. Samtidigt är det under all kritik att regeringen inte väljer att förankra sin politik parlamentariskt. Då hade vi i stället kunnat samlas bakom en långsiktigt stabil viljeinriktning. Svensk filmpolitik är i behov av reformer, och det är i grunden bra att regering och riksdag tar sig an frågan. Samtidigt måste man som minoritetsregering inse att utan förankring av förändring stavas svaret tillkännagivanden.

Det gamla filmavtalet har tjänat Filmsverige i många år men besvarar inte alla aktuella frågor. För oss är det tydligt att den bästa vägen för att nå lösningarna som filmbranschen behöver går genom samtal och samråd mellan branschen och riksdagens partier. Vi hade föredragit att regeringen inlett sin parlamentariska samrådsprocess innan man fattade beslut om att slopa filmavtalet. Vi menar att en förlängd samrådsprocess är nödvändig

till dess att vi har funnit en långsiktig lösning för framtidens filmproduktion.

Vi har under flera år drivit frågan att filmpolitikens parlamentariska och demokratiska förankring bör förstärkas. Riksdagen bör aktivt vara med och påverka filmpolitikens utveckling och ramverk. Jag är därför glad att vi i dag har kunnat samla en majoritet av utskottet i ett tillkännagivande om en ny parlamentarisk filmutredning.

Låt oss börja med målen, för att sedan gå över till vägen dit. Regeringen har sju målsättningar för svensk film, varav det sjunde gällande yttrandefrihet och det offentliga samtalet är nytt. Flera av regeringens mål är generellt sett vällovliga. Sverigedemokraterna ser till exempel positivt på målen om tillgänglighet och satsningar på barn och unga, då det är en prioriterad grupp i våra generella kulturpolitiska utgångspunkter.

Samtidigt finns det skäl att kommentera flera av de mål vi säger bestämt nej till. Vi är av princip starkt kritiska till jämställdhets- och mångfaldsmålen. Jämställdhet innebär för oss att män och kvinnor är lika inför lagen och har samma rättigheter och skyldigheter samt att alla människor oavsett könstillhörighet har rätt och möjlighet att välja sin egen väg i livet. Vi menar att jämställdhet inte per definition innebär att män och kvinnor måste göra exakt samma saker i exakt samma omfattning. Vi anser därför till exempel att det inte bör ingå i Filminstitutets målsättning att anslå medel efter könsfördelning. Innehåll och kvalitet bör vara de primära kriterierna för om en film får produktionsstöd, framför olika former av kvotering.

I sin konsekvensanalys hävdar regeringen att ”jämställdhet och mångfald i alla delar av produktionen bidrar till att stärka kvaliteten i svensk film”. Det här är inte ett sant antagande. En människas hantverksskicklighet sitter inte i hennes hudfärg, politiska ställningstaganden, könstillhörighet eller sexuella läggning. Det är ett väldigt omodernt antagande som tillskriver människor karaktärsdrag utifrån fysiska eller andra ovidkommande egenskaper.

Gällande kvalitet och avgränsning anser vi att motiveringen i målet ”Utveckling och produktion av värdefull svensk film sker kontinuerligt och i olika delar av landet” bör omformuleras för att bättre överensstämja med målets intention. Vi menar också att regeringen gör en olycklig åtskillnad mellan utmanande respektive publik film.

Vidare är det generellt sett viktigt att mål över huvud taget har en potential att uppnås, och regeringens nya mål om att filmproduktion kan stärka yttrandefriheten är alltför otydligt. Att uttrycka sig genom film är naturligtvis ett sätt att nyttja vår grundlagsskyddade rättighet yttrandefrihet, men i sak påverkar det inte yttrandefriheten som sådan. En mångfald av tankesätt, åsikter och uttryck i film kan förvisso vidga det offentliga samtalet, men det påverkar inte filmskapares eller individers rätt att uttrycka sina åsikter.

För att stärka yttrandefriheten kan man se över vad som begränsar konstnärers frihet och säkra att alla medborgare i vårt samhälle kan känna sig trygga och inte riskerar att bli förföljda, arbetsbefriade eller på annat sätt trakasserade på grund av sina åsikter. Men det är något annat än vad regeringen lägger i detta mål. Vi menar därför att man bör förtydliga vad man menar med yttrandefrihetsmålet.

Sverigedemokraterna anser slutligen att det bör vara ett mål att man ska levandegöra det svenska kulturarvet, och då inte enbart genom restaurering av gamla filmer utan även genom filmatiseringar som utspelar sig i historiska miljöer.

En milstolpe mot vägens mål om en livskraftig filmnäring är naturligtvis finansieringen av svensk film. Här får vi sortera in vår idé om ett moderniserat filmavtal där både branschen och staten kan ta ett ansvar och vars utformning bör ingå i en kommande utredning.

Det handlar om insatser mot olovlig hantering av film, där det är rimligt att se över om lagstiftningen mot fildelning kan skärpas, men också om att uppmuntra branschen att skapa konkurrenskraftiga legala visningsfönster med ett stort och brett utbud.

Ytterligare en del av finansieringsbygget är produktionsincitament som stärker svensk filmnäring och filmproduktion internationellt, internationell produktion i Sverige och regional utveckling lokalt, samtidigt som det beräknats vara självfinansierande och samhällsekonomiskt effektivt.

Momshöjningen som hotar stjälpa småortsbiografierna är en stig på finansieringsvägen där regeringen går vilse, och vi från utskottets sida lämnar ett tillkännagivande för att den ska komma på rätt spår.

I regeringens proposition anføres att den svenska marknaden är för liten för att kunna upprätthålla en levande filmindustri utan statligt stöd. SD delar den verklighetsbeskrivningen. Samtidigt har vi genom åren haft ett nordiskt samarbete på filmområdet, och vi vill i vår följdmotion att detta samarbete ska utvidgas. En sammanhållen nordisk filmmarknad bygger en ökad språkförståelse men ger också kultur- och näringspolitisk utveckling. Jag beklagar att utskottet avstyrker de ändå öppna skrivningar vi har om detta, dessutom med en mycket svag motivering.

I ljuset av nordisk filmsamverkan anser vi också att regeringen i mötet med övriga regeringsrepresentanter i Nordiska ministerrådet bör argumentera för att en samfinansiering av det internationella samiska filminstitutet, vilket Nordiska rådet föreslagit, ska komma till stånd. Tills en sådan lösning är på plats kan regeringen samtidigt se över vad Sverige kan göra från nationellt håll. Samisk film är viktig ur ett kulturellt perspektiv men även som verktyg för att berätta och gestalta samernas ställning i samhället, samisk historia, kultur, språk och liknande. I dagsläget är det bara Norges kulturdepartement som tar ett ansvar. Men institutet rör även Sveriges samer och har i vårt land samverkansformer men inget driftstöd.

Avslutningsvis vill jag framhålla att regeringens konsekvensanalys av sin samlade proposition är minst sagt otillräcklig och tycks vara av ideologisk karaktär. I och med att flera remissinstanser gjort utredningar av de ekonomiska konsekvenserna av regeringens förslag, vilkas slutsatser skiljer sig markant från regeringens, borde de naturligtvis ha inkluderats med en förklaring: Vi har en inställning, men det råder oenighet om de faktiska konsekvenserna av momshöjning och förstatligande. Mer film till fler riskerar att bli mindre film till färre.

(Applåder)

Anf. 174 PER LODENIUS (C):

Herr talman! Betänkandet vi i kväll debatterar heter *Förutsättningar för svensk film*. Det är ett svar på regeringens proposition *Mer film till fler – en sammanhållen filmpolitik*.

Hur skapar vi då förutsättningar för svensk film? Behövs svensk film? Om nu svensk film behövs, vem ska då få se svensk film? Och i sådana fall, var ska man kunna se svensk film? Det är relevanta frågor, och fler frågor finns såklart. Men jag tänker i mitt anförande hålla mig till dessa fyra frågor.

Herr talman! En film jag minns från när jag var liten är Beppe Wolgers fantastiska *Dunderklumpen!* Att som åttaåring sitta i biomörkret på biografen i Norrtälje och se fjällandskapet komma till liv genom Per Åhlins animationer och Toots Thielemans musik är en upplevelse som sätter spår. När jag sedan många år senare kunde visa mina egna barn samma film, men denna gång på dvd hemma, blev det en ny upplevelse som vi i familjen tog med oss på semestern till fjällen samma år.

Ni ska bara veta hur vi letade efter en humla som kunde prata skånska, precis som den skånska humlan som flugit vilse i *Dunderklumpen* – den som hade Hasse Alfredsons röst. Den känsla som filmen förmedlade finns fortfarande kvar årtionden senare hos både mig och mina barn, känslan av naturens storhet och kunskapen om att godhet ger något tillbaka.

Men det var inte bara biografen i Norrtälje som gav mig barndomens filmupplevelser. I bygdegården hemma i grannbyn visades det film varje sommar. Jag cyklade varje tisdag till Lännagården för att se veckans film. Det var också där jag såg min första barnförbudna film, men inte av den sorten. Det var *Rocky*. Det var några år innan jag skulle fylla 15.

Resten av sommaren stod jag där uppe i sädesmagasinet och slog på en gammal potatissäck upphängd i taket och fylld med mattor. Det fungerade fint för boxningsträningen. Jag har heller aldrig varit så duktig på att hoppa hopprep som efter den sommaren. Sedan sprang jag löparrundan varje dag i skogen och uppför berget, där jag stannade till med händerna sträckta över huvudet. Filmen gav ganska många känslor och intryck.

Kommer barnen i Kårsta att ha liknande minnen om några år? I Kårsta Ekskogens bygdegård satsar man på filmvisning. Man har köpt in digital utrustning och har redan haft flera filmpremiärer. Men frågan är: Hur kommer det att gå nästa år, när man får en höjning av moms på biobiljetten med nära 20 procent?

Herr talman! Min första fråga var: Hur skapar vi förutsättningar för svensk film? Vi har i Sverige otroligt bra producenter, regissörer, manusförfattare, skådespelare, filmteknisk personal och alla andra som är inblandade i det komplexa skapandet av en film. Men ger vi dem möjligheter att utöva sitt skapande i vårt land?

En viktig del är att skapa incitament för producenter att förlägga filminspelningen till just Sverige. Det finns exempel i dag där man flyttar själva filmproduktionen till andra länder där man ser det som mer gynnsamt att genomföra filminspelningen. Sverige har alla förutsättningar att vara ett land där det skulle kunna produceras många bra svenska filmer, men det skulle också kunna locka utländska filmbolag.

Det som bland annat hindrar svenskt filmskapande är de ofta onödigt höga kostnaderna. Nu måste vi snabbt ta fram förslag på hur vi kan vända den trenden. Det handlar om att långsiktigt stärka svensk film. Det handlar om arbetstillfällen och att behålla och utveckla professionen som finns här i Sverige. Då är det också viktigt att det finns utbildningar av hög kvalitet inom samtliga yrkesområden som är kopplade till filmproduktionen.

På många håll i Sverige finns också regionala filmcentrum. De är viktiga för den svenska filmproduktionen och ger också möjligheter till att producera film i hela landet. Dessa regionala filmcentrum behöver fortsatt stöd men också stimuleras till att närma sig varandra. En modern filmpolitik bör formulera idéer för hur det ska kunna ske.

Vi har en otrolig bredd på populärkulturen i Sverige, inte minst med stöd av de regionala filmcentrumen. Vi har svenska deckare och drama-serier som ofta visas i Europa, och i vissa fall görs det även internationella versioner av dem. Genom fortsatta satsningar på svensk filmproduktion kan vi konkurrera med kvalitet och inte med kvotering.

Med filmer av hög kvalitet kommer Netflix att vilja ha ännu mer svenskt material. Kvalitet får vi om vi har de rätta förutsättningarna för filmproduktion i vårt land. Men då måste vi också låta branschens aktörer vara med och se till att erfarenheterna som finns inom branschen tas till vara, och att inflytande garanteras nu när det gemensamma filmavtalet slutar att gälla.

Herr talman! Regeringen har valt att säga upp filmavtalet och i stället gå över till en statlig filmpolitik. Man har då också valt att ge Svenska Filminstitutet mer makt i och med detta. Filminstitutet, som redan i dag har en stor makt i Filmsverige, ska alltså enligt regeringen få än mer inflytande och påverkan på den svenska filmproduktionen.

Utan någon djupare analys har regeringen valt att ge ett redan i dag mäktigt filminstitut ännu mer makt genom att just Svenska Filminstitutet, vid sidan av sin vanliga verksamhet, också ska utse personerna i de tre branschråden regeringen föreslagit. Därtill ska Filminstitutet självt ta fram de målbildindikatorer efter vilka den egna verksamheten ska utvärderas, och jag kan fortsätta. Det här innebär, vad jag kan se, mer makt till Filminstitutet och en större byråkratisk överbyggnad kring hela skapandeprocessen.

När regeringen nu sagt upp filmavtalet och i stället valt att gå över till en statlig filmpolitik måste också frågan om Svenska Filminstitutets framtid lyftas fram. Svenska Filminstitutet skapades i mitten av 60-talet som ett resultat av filmavtalet som då kom till. En ny filmpolitik 50 år senare bör också innebära, kan jag tycka, att en ny organisation för svensk film i dess helhet utreds. För svensk film behövs! Den är en viktig förmedlare och budbärare.

Dessutom är filmen en viktig kreativ näring. Den ger många arbetstillfällen och breddade kunskaper inom kulturområdet, vilket dessutom ger mervärden till andra delar inom kulturen men också bidrar till andra sektorer inom näringslivet.

Den svenska filmen stärker också det svenska varumärket på ett internationellt plan och ger en positiv syn på Sverige. Det är inte minst viktigt för ett exportberoende land som Sverige. Det blir alltså ett tydligt ja på frågan ”Behövs svensk film?”, som jag ställde i inledningen av mitt anförande.

Filmen är också en av de mest demokratiska kulturformerna publikt sett. Film kan ses över hela landet och på olika plattformar. Inte minst biografkulturen är en viktig och demokratisk kulturform i hela landet. I mindre samhällen är biografen ofta också ortens kulturbärare. Biografen är samtidigt en mycket tillgänglig kulturform som lockar alla ålderskategorier: barn, ungdomar och äldre.

På min tredje fråga, ”Vem ska få se svensk film?”, måste svaret bli: alla som vill. Men det kan komma att ändras om regeringens kraftiga momshöjning på biobiljetten från 6 procent till 25 procent moms genomförs. Den momshöjningen på biobiljetten, tillsammans med andra kraftiga skattechöjningar som regeringen nu genomför, som fördubblingen av arbetsgivaravgiften för unga, är ju ett dråpslag för den svenska biografkulturen, inte minst på landsbygden. Det är en dubbelstöt för många biografer som redan i dag kämpar med små resurser, en dubbelstöt som kan innebära att biografer kan komma att läggas ned.

Det är biografer främst på små orter och på landsbygden som drabbas värst. De som ändå fortsätter att kämpa kommer att bli tvungna att än mer satsa på så kallade säkra kort, filmer som man vet kommer att dra publik. Möjligheten att se smalare filmer kommer att bli än mindre utanför storstaden. Försvinner biografen från mindre orter runt om i vårt land kommer självklart också allt färre att kunna ta del av filmer på bio. Det handlar också om attraktiviteten på en ort, att kunna erbjuda kulturupplevelser i hela landet.

På många orter fyller biografen flera funktioner, som samlingssal, skolaula, teaterscen och förmedlare av opera, konserter och balett. Det är verksamheter som blir dyrare eller till och med hotas om biografverksamheten försvinner.

Herr talman! Momshöjningen på biobiljetten är mer än bara ett försök att hitta en finansiering av den svenska filmpolitiken. Förslaget om höjd biografmoms är i allra högsta grad en fråga om att hela Sverige ska leva. Att ge vuxna stockholmare fri entré på museer för 80 skattemiljoner årligen har högre prioritet för regeringen än tillgång till kultur för alla åldrar i hela landet.

Mitt svar på den fjärde och sista frågan som jag ställde i inledningen av mitt anförande, ”Var ska man kunna se svensk film?”, måste för min del bli: i hela Sverige. Men tyvärr är det inte svaret från regeringspartierna – Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Därför är det tillkännagivande vi nu beslutar om i riksdagen så viktigt, tillkännagivandet att regeringen ska ”skyndsamt utreda en alternativ finansiering av filmpolitiken med utgångspunkt i att behålla den nuvarande mervärdesskattesatsen” – den som är på 6 procent – ”på biografbiljetter”.

Herr talman! För den svenska filmens skull behövs det en bred filmutredning där Filmsveriges parter och organisationer liksom riksdagens partier involveras, en utredning som noga analyserar svensk films långsiktiga föresättningar.

Med det, herr talman, vill jag avsluta med att säga att jag står bakom allianspartiernas samtliga gemensamma reservationer men väljer att yrka bifall enbart till reservation 14. I övrigt står jag bakom kulturutskottets betänkande.

(Applåder)

Anf. 175 GUNILLA CARLSSON (S) replik:

Herr talman! Per Lodenius har vid ett flertal tillfällen sagt precis det som han nu säger i talarstolen, att man går från en moms på 6 procent till 25 procent. Men inte vid några tillfällen pratar han om att man genom filmavtalet betalar en viss procent av biljettintäkterna. För att göra det mer rättvist: Det är 10 procent på biljettintäkterna dessutom. Jag tycker att det

är viktigt att vi klargör det. Annars är risken att man får en helt felaktig bild.

Per Lodenius lyfter ofta upp vikten av ett civilsamhälle och biograferna på landsbygden, inte minst våra bygdegårdar och Folkets Hus och Parker. De är mycket viktiga just för att kunna nå ut med kultur till fler i hela landet.

I höstas, när budgeten antogs, fanns det en klar satsning inte minst på att få ut mer film till biograferna runt om i landet. Det låg 25 miljoner i en satsning. Men den säger Centerpartiet nej till. Det förvånar mig mycket. Ett parti som säger att man värnar landsbygden och säger att vi ska se till att fler får del av kultur runt om i hela landet säger nej till satsningen på 25 miljoner!

På vilket sätt menar Centerpartiet att man skulle nå ut med mer kultur om man inte satsar dessa extra resurser?

Anf. 176 PER LODENIUS (C) replik:

Herr talman! Jag ska kanske rätta till några saker i det som Gunilla Carlsson säger.

Ja, det finns biografer som förutom 6 procents moms betalar 10 procent i så kallad biografavgift. Det är de så kallade röda biograferna. Men jag pratar om många av de gröna biograferna, ett drygt hundratal biografer som finns runt omkring i vårt land. De får en momshöjning från 6 procent till 25 procent. Det är de minsta biograferna ute på landsbygden som det handlar om. Det är de som drabbas av den här skatthöjningen ännu kraftigare. Självklart är också en 10-procentig momshöjning mycket kraftig för de biografer som kanske finns på lite större orter.

Så till de 25 miljoner kronor som så fint skulle gå till stöd till biografer på landsorten. Först och främst vill man höja momsen, så det stödet kommer inte i närheten av att täcka kostnaden. Dessutom är dessa 25 miljoner kronor inte något stöd som är direkt riktat till de här biograferna.

De 25 miljonerna skulle, om jag inte minns helt fel, fördelas så här: Runt 10 miljoner kronor skulle gå till distributionsstöd till de bolag som distribuerar smala filmer från andra länder, filmer på andra språk. På vilket sätt ska det stötta de mindre biograferna, när de inte har möjlighet att visa de filmerna, eftersom de måste få in biljettintäkter? Detta ska ju gå till de bolag som ska distribuera filmerna.

5 miljoner kronor skulle gå till stöd för att bygga nya biografer. Ska de byggas där andra biografer läggs ned? 10 miljoner kronor skulle användas för att renovera lokaler eller för fortbildning av personalen. Det är inte det som de här biografägarna och biograferna behöver! De behöver kunna hålla nere biljettpriserna. De behöver ha möjlighet att visa film för dem som bor på orterna.

(Applåder)

Anf. 177 GUNILLA CARLSSON (S) replik:

Herr talman! Många av de här biograferna drivs av föreningar som är momsbefriade, vilket gör att de inte kommer att påverkas av höjningen på biljetterna över huvud taget. SFI får nu i uppdrag att titta på vilken typ av stöd som behövs.

Du säger att man värnar de stora biograferna. Vi vet att det finns de som har en monopolställning på biografmarknaden. Det är inte sällan som de säger: Nej, kom inte hit och konkurrera med oss! Det säger de till de mindre biograferna, som Folkets Bio, som i Luleå har drivit att man vill ta över en biosalong som ligger centralt men där man faktiskt inte har fått möjlighet att komma in. Det innebär att det inte blir samma mångfald.

Jag som socialdemokrat vill att det ska finnas flera aktörer på biografmarknaden. Jag tycker att det är viktigt att vi har våra bygdegårdar, att vi har Folkets Bio, att vi har Folkets Hus och Parker, som också visar filmer runt om i landet, många gånger just på landsbygden. De stora, som SF, är inte så intresserade av att ha en biograf där det inte finns tillräckligt många människor som kommer. De ser inte heller den bild som Per Lodenius och jag delar, bilden av att vi ska ha samlingslokaler som kan användas som biograf men också för en teaterföreställning, en studiecirkel eller något annat.

Jag ser som kulturpolitiker en jättestor uppgift att se till att möjliggöra för de här platserna runt om i landet. Jag tror att Per Lodenius delar den bilden, och därför blir jag väldigt förvånad när han inte riktigt lyfter fram vikten av de här biograferna och de 25 miljoner som kommer att vara en jätteviktig del för att kunna stötta och hjälpa biografer inte minst ute på landsbygden men också i våra storstadsområden.
(Applåder)

Anf. 178 PER LODENIUS (C) replik:

Herr talman! Jag tror att jag behöver rätta till några saker till.

Ja, det finns vissa föreningar som är momsbefriade när det gäller biografverksamheten. Men många, nästan de flesta, är det inte. Jag kan som exempel ta Kårsta Ekskogens bygdegård i Vallentuna kommun som alldeles nyligen har installerat en digital utrustning. De har sett till att de har blivit momspliktiga för att kunna dra av momsen när de köper in utrustning. Det är också ett villkor för att de ska kunna få bidrag exempelvis från Filminstitutet. Detta gäller flera föreningar som i dag har digitaliserade biografer. De har alltså moms på biljetterna för att kunna finansiera sin utrustning. De drabbas alltså även om de är föreningsdrivna. Det är några få föreningar som har lite mer pengar – det kan finnas en del Folkets Hus-föreningar – som ändå kan finansiera detta. De flesta har bolagiserat just filmdelen för att kunna finansiera teknikutrustningen. De drabbas alltså också av detta.

Som jag sa är de 25 miljonerna egentligen inte ett stöd till de små biograferna, utan detta handlar om att man på något sätt ska försöka kompensera den mycket större kostnadsökningen som man lägger på dessa biografer.

Det som de också får, som sagt, är dubbelstöten. Många av dessa biografer ute på landsbygden har nämligen ungdomar som jobbar och hjälper dem. Dessa biografer får nu dubbla arbetsgivaravgifter.

Biografen i Tierp har ingen nytta av att det kommer konkurrerande biografer på några andra orter. Men Tierps kommun har nytta av att det finns en biograf där, eftersom de då också kan ha en bra aula för skolan som också kan användas för teater, för musikal och för visning av opera. Frågan är hur de ska kunna finansiera det om biografen inte kan finnas kvar

där på grund av att kostnaden blir så hög när man drabbas av dubbelstöten, både momshöjningar och arbetsgivaravgiftshöjningar.
(Applåder)

Prot. 2015/16:116
9 juni

*Förutsättningar
för svensk film*

Anf. 179 BENGT ELIASSON (L):

Herr talman! Vi från Liberalerna står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 5 under punkt 4.

Herr talman! I förra veckan besökte jag biografen Metropol i Eksjö och träffade Ola Fjällman och Anna-Lisa Lundvall. Metropol drivs sedan 1983 av en ideell förening, och verksamheten bygger på mycket engagerade frivilliga arbetare i alla åldrar. Den äldsta är 89 år. Det är en fantastisk kulturmötesplats som de har skapat och som verkligen ligger i framkant vad gäller den senaste tekniken, bredden på det som visas och djupet i deras idealism.

En höjning av biljettpriset är ett dråpslag för denna lilla förening som kommer att innebära att biljettpriset måste höjas med 20 kronor styck, vilket ger ett pris på 130 kronor per biljett. De räknar kallt med att förlora 140 000 kronor per år, hela deras investerings- och utvecklingsfond och lite till. Ola berättade för mig att han befärdar att en sådan höjning kommer att vara det dråpslag mot dem i förlorade intäkter, förlorade besökare och förlorad omkringförsäljning som faller dem och sätter punkt för biograf Metropol och för en biograf i Eksjö, som är en hyfsat mellanstor stad.

Herr talman! Nu ska vi ju vara ärliga. Då ska jag också säga att regeringen har tänkt och vikt en engångssumma på 25 miljoner kronor som ska stödja just biografernas utveckling. Men sanningen är att summan inte kommer att göra någon större nytta för de mindre biograferna i landet, biografen som likt Metropol inte får lov att utöka antalet platser i den k-märkta salongen. De har ingen anställd personal att vidareutbilda, och de har redan investerat i den senaste tekniken. En annan konsekvens är att de dessutom inte kommer att kunna visa de lite smalare filmerna, dokumentärerna och operaföreställningarna från Operahuset här i Stockholm som de gör i dag. Då får de lämna det mycket stora engagemang som de visar för skolan och för lokalsamhället med rabatterade biljetter för speciella grupper, och i och med detta får de lämna det självpåtagna ansvaret att vara en kulturnod. Då försvinner denna funktion helt och hållet från Eksjö.

Herr talman! I helgen mötte jag en filmregissör, vilket inte hör till min vardag, som har rötterna i min hemort. Låt oss kalla honom Henrik. Jag och Henrik satt och pratade ganska länge och kom naturligtvis in på hans pågående projekt. Han berättade att han nu tar det stora klivet, som han var rätt nervös för, från att vara en relativt framgångsrik dokumentärfilmare och kortfilmsskapare till att göra en långfilm – en spelfilm med dokumentärrinnehåll, som han sa. Han vill inget hellre än att spela in på hemmaplan här i Sverige, på Västkusten. Jag tänkte naturligtvis att svensk film på svenska om Sverige spelas in i Sverige. Men så är det icke. Han berättade att det då inte hade blivit något projekt och inte blivit någon film alls. Han spelar just nu in i Belgien med rejäla rabatter på skatter och avgifter, stort on location-stöd från belgiska myndigheter med mera. I Sverige, där han vill vara och vill jobba, är det alltför dyrt. Här skulle Henrik få betala för att göra filmen och inte tjäna på den, det vill säga inte kunna ta ut någon lön.

Dessa två mycket talande exempel handlar om sådant som en majoritet här inne vill diskutera om det ska vara en viktig del i svensk filmpolitik. En minoritet vill inte göra det utan kan bättre själv.

Herr talman! Sveriges kulturskapare förtjänar bättre. Svensk film från ax till limpa vill mer, kan mer och förtjänar mer. Inledningsvis kan jag konstatera att en minoritet här inne vet exakt vad alla i filmbranschen behöver och vill ha och exakt hur de ska få det. En majoritet däremot är övertygad om att alla i branschen vet vad de vill ha på sina olika sätt och också hur de vill åstadkomma det. En majoritet vill skapa förutsättningarna för att alla dessa kulturskapare och kulturförmedlare själva ska forma, bidra till och skapa detta.

Herr talman! Regeringens minoritet förbereder sig nu för att ta ett fast statligt grepp om svensk film. Man har ensidigt skrotat det gamla filmavtalet mellan parterna som funnits i 30 år för att i stället försöka införa en helstatlig filmpolitik.

Filmpolitiken har genom åren byggt på att de mest engagerade i svensk film förhandlar fram ett avtal som både reglerar vilka resurser som ska stå till buds och hur dessa ska fördelas mellan olika filmprojekt. Det har lett till en blandning av de breda filmerna som drar storpublik till biograferna och den mer konstnärligt inriktade smala filmen.

Det ska ärligt sägas att det ofta har bråkats en hel del när avtalen har förhandlats fram. Flera gånger har parterna hotat med att lämna samtalen, och ibland har de till och med gjort det. Men till sist har parterna trots allt kommit överens, och det har blivit ett avtal. Det har varit mycket bra för svensk film. Filmavtalet har tjänat svensk film väl genom alla år. Men alla är nog ganska överens om att vägs ände har nåtts.

Frågan som naturligtvis är rimlig att ställa till alla inblandade är: Vad ska vi ha i stället, hur stöder och stärker vi, hur finansierar vi och, kanske främst, hur ger vi alla i branschen ett vederbörligt inflytande över svensk film? Dessa frågor, herr talman, vill en majoritet i denna kammare fortfarande ställa. Minoriteten vill inte göra det.

Minoriteten konstaterar i stället att det ska införas en ensidig, statlig filmpolitik som ska sköta precis allt. Det är ju högst osäkert vad man kan vinna på en sådan. Resurserna till svensk film blir mindre, och priset på biobiljetter höjs. Finansiärer såsom biografägarna, SVT, TV4 och andra ställs utanför. Det politiska inflytandet blir större när staten ökar sin makt, och den svenska filmvärldens parter får mindre att säga till om. Det vi brukar kallar armlängds avstånd har blivit väldigt kort.

Det är detta, herr talman, som ligger som beslutspunkter på riksdagens bord i dag och som vi ska votera om nästa vecka. Det är exakt här skilje-linjen går – linjen mellan en majoritet och en minoritet.

Herr talman! Det finns huvudsakligen två problem med att införa en helstatlig filmpolitik. Det ena är att den är just statlig. Vi liberaler menar att staten ska vara mycket noga med att hålla ett äkta armlängds avstånd till kulturen. När man lyfter upp viktiga beslut från de inblandade parterna till staten är risken uppenbar att det också blir en politisk styrning av vad som är bra eller dåligt, vad som är gångbart eller inte gångbart och vad som accepteras eller inte accepteras.

Det andra problemet är att man kan förvänta sig att en helstatlig filmpolitik innebär att filmmixen förändras. Ett filmavtal mellan både aktörer som hävdar kvalitetsfilmens konstnärliga aspekter och aktörer som strävar efter höga publiksiffror har gett en bra balans i filmpolitiken. Det finns en uppenbar risk att den balansen nu rubbas och att den breda publikfilmen får ta stryk. Det vore olyckligt. Svensk film behöver både bredd och spets.

Vi i Liberalerna menar att det vore bättre för svensk film om man tog ett nytt grepp om en gemensam filmpolitik i stället för att förstatliga den. En modernisering – en liberalisering – av den gemensamma politiken borde bygga på att man breddar antalet parter som är med, ökar allas inflytande och breddar finansieringen. Framför allt borde det bygga på att man flyttar bort politiken ett snäpp, till att sätta mål och följa upp. De som tjänar pengar på svensk film bör vara med och finansiera ny svensk film, och det är tydligt att de också vill det.

Herr talman! Bion står sig fortfarande hyfsat, men allt fler väljer att se film i andra format. Det gör bredbandsdistributörer och digitala innehållsleverantörer till viktiga intressenter i filmpolitiken – parter som hittills inte varit med i finansieringen. Det måste också påpekas att den illegala delningen och streamningen dränerar svensk film på pengar, och inte lite pengar. Men inte heller den legala delen, med stora utländska aktörer, ger något tillbaka till filmen. Det finns beräkningar som visar att det rör sig om 800 miljoner kronor, och en ny filmpolitik måste adressera båda dessa delar.

Detta är något som majoriteten vill men som minoriteten helt hoppat över. I stället ställer sig regeringen positiv till en kvotering av innehållet i dessa tjänster. Mer statlig styrning och mindre frihet är, vad det verkar, det enda gångbara receptet just nu. En modernisering av filmpolitiken enligt liberal modell innebär att resurserna till svensk film totalt sett ökar. Det innebär mer inflytande för alla inblandade parter och stabila förhållanden.

Avslutningsvis, herr talman, hörde jag ett uttalande i *Ekot* i går. Kulturministern sa att den statliga filmpolitiken, inklusive momshöjningen, kommer att börja gälla från och med årsskiftet. Jag måste säga att jag höjde båda ögonbrynen. Bestämde den filmpolitik vi nu debatterar i går? Det tyder på en enastående nonchalans inför den folkvalda, högsta beslutande församlingen. Visst är väl kulturministern införstådd med att regeringens politik i vitala delar troligen saknar stöd i denna kammare?

För det första har vi varken debatterat färdigt eller voterat ännu. För det andra förefaller det mycket sannolikt att regeringen får backning på ett antal vitala förslag. Det kultur- och demokratiministern de facto säger är att det är ovidkommande vilka beslut riksdagen fattar – det är regeringens vilja som kommer att slå igenom vid årsskiftet. Jag kan bara säga att det är en enastående nonchalant syn på demokratiska institutioner och majoritetsbeslut.

Med detta, herr talman, yrkar jag som sagt bifall till reservation 5 under punkt 4. I övrigt yrkar jag bifall till förslagen i kulturutskottets betänkande. (Applåder)

Anf. 180 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag står bakom alla våra reservationer, men för tids vinande yrkar jag bifall bara till reservation nr 3.

Film är viktigt för väldigt många. Under 2015 gjorde vi i Sverige 17 miljoner biobesök. 46 svenska långfilmer lanserades, däribland *En man som heter Ove* som haft 1,6 miljoner biobesökare. Utan de riktigt stora publiksuccéerna hade det sett betydligt mörkare ut. Men det stora intresset för film gäller också svensk filmpolitik, som har debatterats livligt på senare tid. Det visade sig också under den utfrågning som utskottet ordnade i riksdagens förstakammarsal den 25 februari. Utfrågningen direktsändes i SVT, och ett stort antal organisationer inom svensk film var med.

De beslut riksdagen fattar utifrån regeringens förslag styr väldigt mycket hur det ska gå för den svenska filmindustrin framöver. Det betyder att de tillkännagivanden som kulturutskottet föreslår, där vi som utskott uppmanar regeringen att göra om och göra rätt, får betydelse för framtiden i svensk film.

Herr talman! Kulturministern har liknat regeringens filmproposition *Mer film till fler – en sammanhållen filmpolitik* vid mandatperiodens största och viktigaste kulturpolitiska reform. Det har skapat förväntningar i hela filmbranschen och bland oss politiker, men tyvärr håller propositionen inte den kvalitet som vi hoppats på. Det skulle bli kulturministerns stora genombrott men ser ut att bli något helt annat.

Faktum är att det hade kunnat bli väldigt bra om regeringen, Kulturdepartementet och kulturministern varit mer öppna för samverkan och samtal med oss i Alliansen. Men det samarbetet slarvades bort i en klumpig hantering. Nu blev det en produkt som på många punkter måste göras om – därav ett stort antal reservationer från partierna och förslag på hela sju tillkännagivanden till regeringen.

Det finns mycket av vikt i betänkandet, till exempel digitalisering och bevarande av filmarvet, men jag ska hålla mig till ett par andra punkter. Ett förslaget tillkännagivande gäller regeringens förslag till finansiering, vilket vi har motsatt oss. Kulturministern vill höja biomomsen från 6 procent till 25 procent. Den höjda biomomsen kommer att slå hårt mot biograferna på landsbygden, precis som vi hört flera tidigare talare nämna.

Så här säger Björn Wallgren, som driver biografer i bland annat Tierp i norra Uppland: ”Vi kommer att visa mindre film på landsorten, därför att vi måste vara mer säkra på att få publik.” På det svarar kulturministern: ”När man gör stora förändringar i politiken, inte minst i filmpolitiken som varit på samma sätt länge, då blir det oro.”

För mindre biografer, som i dag inte betalar den sedvanliga biografavgiften, kan höjningen på biljettpriset bli närmare 20 kronor. Biografägarna menar att prishöjningar kommer att slå extra hårt mot biografer på mindre orter. Det är alltså en landsbygdsfientlig politik, initierad av Miljöpartiet.

Björn Wallgren säger: ”Folk tjänar inte lika mycket här som i storstäderna och vi har inte samma marginaler som biograferna på större orter.” En annan fråga som ställs i diskussionen är: ”Varför ska fredagsmys på biografen i Norrtälje ha 25 procents moms medan Fanny och Alexander på Kungliga Dramaten i Stockholm har 6 procents moms?”

Kulturutskottet vill utreda en alternativ finansiering till den höjda biomomsen.

Herr talman! Vi anser att de nationella mål som regeringen föreslår bygger på den gamla filmavtalsmodellen och att de därmed är otillräckliga. Målen från kulturministern är, anser vi i Alliansen, allmänt hållna och räcker inte för att man ska kunna utvärdera och utveckla svensk film framöver.

Vi kristdemokrater, liksom övriga allianspartier, avslår inte regeringens proposition *Mer film till fler*, men vi vill bland annat tillföra två viktiga, grundläggande mål. Det handlar om att de nationella målen som regeringen föreslår dels ska kompletteras med mål om ökad publik, fler filmproduktioner och större tillgänglighet, dels att de nationella målen ska kompletteras med mål om kvalitet och förnyelse.

Herr talman! Jag vill ta upp den olovliga spridningen av film. Vid den offentliga utfrågningen i februari ställde jag frågan till Film- och tv-producenternas representant Björn Rosengren om illegal nedladdning. Enligt Film- och tv-producenterna är detta en av de absolut viktigaste frågorna att klara ut, och Björn Rosengren ville se en lagstiftning. Det handlar om ca 800 miljoner, kanske uppemot 1 miljard kronor som går förlorade till olagliga krafter.

Kulturutskottet uppdrar i ett tillkännagivande till regeringen att snarast återkomma till riksdagen med förslag på hur den olovliga spridningen av film ska stoppas.

Herr talman! Utskottet ställer sig också bakom ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör utreda möjligheten till produktionsincitament eller produktionsrabatt i Sverige. Att Sverige saknar det skadar svensk filmnäring och gör det orimligt dyrt att spela in film i vårt land jämfört med andra länder. Vid kontakter med bland annat Film Väst, som vi från allianssidan har besökt nyligen, menar man att produktionsrabatten är en mycket viktig fråga som regeringen bör utreda och finna en form för.

Herr talman! Jag vill avsluta med det som jag ser som det viktigaste av allt. Kulturutskottet föreslår nu riksdagen att beställa en bred filmutredning av regeringen som tar fram en ny samverkansmodell där samtliga partier ges såväl insyn som inflytande. Utredningen ska också se över Svenska Filminstitutets roll och organisationsform.

Det är inte rimligt att all makt över filmpolitiken läggs hos en privaträttslig stiftelse där såväl insyn som inflytande utifrån begränsas. Att regeringen har föreslagit att Svenska Filminstitutet dessutom självt ska utse sina branschråd och utvärdera sin egen verksamhet är naturligtvis högst olämpligt. Det rimmar illa med hur vi brukar se på och definiera ordet demokrati.

Allra sist, herr talman, vill jag citera skådespelaren och regissören Helena Bergström från den öppna utfrågningen i februari om förutsättningar för svensk film. Hon sa så här: ”Svenska Filminstitutet, snälla, jag ber er att inte svänga er med ordet kvalitet i motsättning till publikmässigt. Hör hur det låter! Det är faktiskt farligt nära ett publikförakt att den smala filmen är kvalitet medan publiken därute står för något annat. Nej, nej, nej! Så kan framtiden för svensk film inte se ut. Låt oss i stället jobba för mångfald på alla plan på riktigt, brett som smalt, högt som lågt, allvarligt som roligt. Då kan vi på allvar få en blomstrande svensk filmindustri.”

Det slår mig, herr talman, att jag har hört det här förut. Det var i ett berömt tal av Kristdemokraternas förre partiledare Göran Hägglund om

”verklighetens folk”. Att den smala kulturen är kvalitet medan publiken därute står för något annat är farligt nära publikförakt!

Det är tydligt att budskapet om ”verklighetens folk” är lika aktuellt i dag!
(Applåder)

Anf. 181 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNKE (MP):

Herr talman, riksdagsledamöter, åhörare och inte minst alla filmälskare! Tänk er att ni tar över ett gammalt hus. På avstånd ser det fint ut, men när du går närmare, skrapar lite på färgen och knackar på virket blir det tydligt att husets bärande väggar efter årtal av uteblivet underhåll är murkna och sönderfallande. De som huset byggdes för har sedan länge flyttat därifrån. Och försäkringsbolagen vill inte längre teckna avtal om långa perioder utan vill enbart försäkra huset ett år i taget.

Det var i en sådan verklighet som den rödgröna regeringen tog över ansvaret för den svenska filmpolitiken. Den tidigare borgerliga regeringen hade dock förstått situationens allvar och sedan en tid inlett samtal om en framtid utan ett filmavtal.

Vi stod inför ett val: Antingen köper vi ny färg och målar ytterligare lager på det hus som alla seriösa bedömare dömt ut som otjänligt att bo i, eller så ersätter vi det instabila gamla huset och gjuter en ny grund för ett stabilt bygge. Vi valde den ansvarsfulla vägen.

Och nu står vi här med en stabilt finansierad grundplatta för svensk film. Riksdagen har fått en ritning på sitt bord att ta ställning till, så att vi kan bygga ett attraktivt hus för många att flytta in i, ett hus att växa i, ett hus som bygger svensk film stark för framtiden.

Herr talman! Alla hus behöver en stabil ekonomisk grundplatta att stå på. Utan den stabiliteten finns det ingen som vågar göra de investeringar som behövs i övrigt.

I dag står svensk film inför stora ekonomiska utmaningar. Lönsamheten i branschen har under de senaste åren sjunkit kraftigt. De nya digitala visningsfönstren, som innebär fantastiska möjligheter att sprida och visa film, har samtidigt medfört stora påfrestningar för de etablerade affärsmoddellerna. Även de mest framgångsrika svenska filmerna har i dag svårt att få finansieringen att gå ihop.

Regeringen har tagit detta på allvar och därför gjutit en stabil husgrund så att fler kan och vågar investera i svensk film igen. Vi garanterar det belopp som filmavtalet innehöll och några miljoner ytterligare. SVT har ovanpå detta aviserat ökade satsningar på filmproduktion, och TV4 har i samtal berättat att även de kommer att fortsätta satsa pengar på svensk film. Med de garantier som vi nu ger den svenska filmbranschen vågar aktörerna göra nya investeringar i svensk film.

Herr talman! Det gamla filmavtalet har under lång tid varit ett viktigt forum för svensk film, men med tiden har verkligheten förändrats. Många aktörer har beskrivit hur avtalsdiskussionerna präglats av låsningar. Egenintressen har dominerat avtalsförhandlingarna, och det har varit omöjligt att lyfta blicken för att se till det gemensamma bästa.

Flera centrala aktörer har lämnat avtalsbordet eller stängts ute från samtalen, vilket inneburit ett allt större demokratiskt underskott. Statens

resurser låstes upp i ett alltmer omodernt filmavtal där varje krona detaljreglerades.

Efter närmare två år av noggranna förberedelser på departementet, enskilda möten med över hundra branschföreträdare, seminarier med branschen och otaliga analyser stod det klart för mig, och för många andra, att filmavtalet nått vägs ände. Det blev uppenbart att det inte längre var möjligt att föra en modern filmpolitik utifrån ett avtal som i så stora delar byggde på en verklighetsbild som inte längre är relevant.

Att lämna filmavtalet innebär en historisk omställning av den svenska filmpolitiken. Filmpolitiken blir nu fullt ut en integrerad del av kulturpolitiken. Det skapar förutsättningar för att tänka nytt och utveckla nya former av samverkan och därmed se nya möjligheter.

Politiken måste samtidigt vara flexibel nog att möta hela branschens utmaningar. Det ska vara en politik där alla branschens röster får plats och får komma till tals, inte enbart de ekonomiskt starkaste.

Herr talman! Den ritning till ett nytt hus för svensk film som vi har lagt på riksdagens bord är en ritning för mer demokrati och större delaktighet för de grupper som tidigare fått stå utanför huset och titta in på de aktörer som suttit runt köksbordet och beslutat om villkoren för hela den svenska filmbranschen.

Bland dem som har fått titta in genom fönstret finns de som skapar det som den filmälskande publiken njuter av. Det är manusförfattarna, regissörerna och skådespelarna.

På Göteborgs-Postens debattsida i dag skriver Dramatikerförbundet, Teaterförbundet för scen och film och Sveriges Filmregissörer, precis som Gunilla Carlsson tidigare nämnde, att de anser att den process som föregått den filmpolitiska proposition som jag har lagt fram har varit gedigen och noggrann. De konstaterar att efter år av utredningsarbete har regeringen genomfört en grundlig process och att det nu äntligen är dags att fatta beslut om ”en ny struktur som ger ett starkt och vitalt filmliv med större inflytande till upphovspersoner”.

Skribenterna skriver vidare: ”Till förslaget om fortsatt utredning är svaret ett kraftfullt Nej! Ytterligare utredning innebär att svensk filmpolitik tappar tempo. Det vore förödande!”

I och med förslaget till ny svensk filmpolitik öppnar regeringen dörren till huset och släpper in dem som tidigare enbart fått titta in. Det innebär att fler än de som tjänar pengar, stora pengar, på att visa svensk film får vara med och påverka. Det är jag väldigt glad för.

Jag är även glad och stolt över de förslag till nya filmpolitiska mål som riksdagen i dag diskuterar. De nya filmpolitiska målen pekar ut en tydlig riktning, men vägen dit står vidöppen. Till skillnad från det gamla filmavtalets detaljregleringar skapas med den nya filmpolitiken förutsättningar för Filminstitutet att tillsammans med branschen bygga vägen framåt.

Det blir ett tydligare avstånd mellan politiken och filmskapandet, mellan klåfingriga politiker och de som är de riktiga experterna. Det ger möjlighet till inflytande för fler av filmbranschens aktörer. Det är att ge ökat inflytande till dem som faktiskt gör film.

Det är första gången som filmpolitiska mål föreslås beslutas av Sveriges riksdag. Det är av stor betydelse för att en stabil grund för politiken

ska kunna byggas. Det är också symboliskt för ett av regeringens viktigaste syften med omställningen av filmpolitiken. Hädanefter ska filmpolitiken bli föremål för debatt och diskussion här i riksdagens kammare.

Herr talman! Jag är naturligtvis väl medveten om den kritik som framförts. Jag vill därför säga några ord om höjningen av momsens på biograferna.

För det första: Självklart är biografier kultur. Det är inte momsivåer som definierar vad som är kultur.

För det andra: När filmavtalet upphör försvinner den biografavgift som biograferna har betalat sedan 1960-talet. I stället får biograferna betala en högre moms. För de allra flesta biografier innebär det en kostnadsökning motsvarande en höjning av biljettpriset med 5 kronor. Momsen blir densamma för biograferna som när man hyr film på dvd eller via streaming.

För det tredje: Biograferna har under de senaste 50 åren bidragit till finansieringen av filmpolitiken via biografavgiften. I framtiden kommer de i stället att bidra indirekt via momsens. Utan biografernas bidrag skulle staten behöva halvera stödet för produktion av ny svensk film. Det skulle få dramatiska konsekvenser för svensk filmproduktion och därmed i förlängningen för svenska biografier.

Herr talman! Den ritning som regeringen har lagt på riksdagens bord är en stabil grundplatta med bärande väggar och ett vattentätt tak som håller för lång tid framöver.

Jag har naturligtvis full respekt för de tillkännagivanden som riksdagen föreslås fatta beslut om. Regeringen har som alltid för avsikt att respektera riksdagens synpunkter och återkomma med förslag om hur de kan omhändertas.

Propositionen om en modern filmpolitik är en ritning för ett hus som ska stå pall för tuffa vindar och nya tider. Det är ett hus som det känns tryggt att investera i och som många vill bo kvar i länge. Det är så vi kan skapa förutsättningar för en filmpolitik som går i takt med sin tid och som bidrar till att skapa framtidens svenska filmhistoria.

(Applåder)

Anf. 182 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Äntligen en angelägen debatt då kulturministern efter försiktighet i propositionsfloden i övrigt i våras lade fram kartan för en ny filmpolitisk färdriktning! Detta gjordes efter ett samrådsförfarande som inleddes efter att stommen i svensk filmpolitik, filmavtalet, hade sagts upp utan samråd. Det korta samrådet brakade sedermera samman då ministern aviserade att hon inte var beredd att diskutera helheten.

I dag har ministern också gett uttryck för en märklig syn på tillkännagivanden från riksdagen med uttrycket: De är inte världsomvälvande.

Riksdagen är Sveriges högsta beslutande organ och ger på ett antal punkter regeringen bakläxa. Regeringen som verkställande organ ombeds verkställa bland annat en ny bred utredning och ett slopande av momshöjningen.

Problemet med ministrarnas husbeskrivning är att man har rivit huset och satt upp ett tält. Så kan man sammanfatta regeringens filmproposition.

Vad menade ministern med dagens uttalande om tillkännagivanden? När räknar man med att återkomma till riksdagen med ett blankt papper för en parlamentarisk utredning i alla de delar man får bakläxa på?

Anf. 183 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNIKE (MP) replik:

Herr talman! Jag har inte gjort något uttalande i dag om filmpolitiken eller tillkännagivanden. Men jag har vid ett flertal tillfällen under de senaste veckorna påpekat vikten av att respektera den ordning vi har i vår riksdag. Självklart kommer jag att se till att regeringen omhändertar alla de tillkännagivanden som föreslås bli antagna. Det är det korta och enkla svaret.

Aron Emilsson ställde en fråga om tidsplanen och hur vi tänker göra detta. Det får jag återkomma till. Först behöver kammaren besluta om tillkännagivandena.

Anf. 184 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Apropå tidsplan verkar regeringen ha saknat både tidsplan och kompass från början i denna fråga. Förstod man inte när man valde att avbryta samrådet för att man inte ville diskutera helheten, till exempel finansieringsfrågan, att man kunde åka på bakläxa? Och hur skulle man i så fall hantera det?

I ljuset av en självklar och ständigt aktuell diskussion på kulturpolitikens område och på konstområdet om det demokratiska angreppssättet och en armlängds avstånd mellan oss politiker och konst- och kultursektorn blir det en aning paradoxalt och ett visst hyckleri när kulturministern påstår att det blir ett tydligare avstånd mellan klåfingriga politiker och filmbranschen i det nya förslaget till hur filmsamverkan och samråd ska se ut mellan just filmbransch och politiker.

Regeringens indirekta styrning och de råd från branschen som kommer att tillsättas under Svenska Filminstitutet och som man sedan från statligt håll ska samråda med är, efter två led, politiskt tillsatta. Bör inte branschen avgöra vilka som ska företräda den i ett samråd? Men det är klart, vi har ju den senaste tiden varit med om diskussioner på departementsnivå i den miljöpartistiska och socialdemokratiska regeringen om att man vill gå in och styra både public service och andra kulturinstitutioner som är grundläggande i det svenska demokratiska samhället.

Frågan blir relevant: Hur kommer kulturministern att agera för att kunna upprätthålla avståndet och inte koppla ihop bransch och politik?

Anf. 185 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNIKE (MP) replik:

Herr talman! Jag vet inte om riksdagsledamoten misstar mig för någon annan eller inte har sett vilka politiska beslut som jag har varit med och drivit och fattat under de ett och ett halvt år som jag har varit kulturminister.

När det gäller till exempel public service har jag säkerställt att det armslånge avståndet har ökat på ett tydligt sätt. Det är över huvud taget den kulturpolitik som regeringen driver. Vi ska skapa förutsättningar för kulturen, inklusive filmpolitiken, och hålla oss väldigt långt borta från innehåll. Det är just detta vi nu gör.

Kanske är det även så att riksdagsledamoten inte är tillräckligt insatt i hur det gamla filmavtalet fungerade. Det har varit en detaljreglering på miniminivå som har hämmat den svenska filmproduktionen. Det vi nu gör

är att skapa förutsättningar. Nu har vi gjutit den grund som skapar förutsättningar för filmbranschens aktörer att för första gången på lång tid vara med och påverka och utforma den svenska filmpolitiken. Det är ett styrkebesked, det månar om filmen och det gör att vi kan se en ljusnande framtid för den svenska filmproduktionen.
(Applåder)

Anf. 186 CECILIA MAGNUSSON (M) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra kulturministern yttra sig som arkitekt. Det var ett nytt grepp i retoriken. En grundplatta – nej, herr talman – när jag lyssnar på kulturministern uppfattar jag snarare ett luftslott utan förankring i verkligheten över huvud taget.

Momspengarna slutar komma in därför att ingen går på bio. Vad gör regeringen då? Jo, man drar ned anslaget till filmproduktionen. Den illegala nedladdningen vill man inte göra något åt. Det är inte så konstigt eftersom kulturministern är miljöpartist – de vill ju inte göra något åt illegal nedladdning.

Filmspelningarna går utomlands därför att alla andra länder har produktionsincitament. Senast nu i veckan genomförde Island en höjning från 20 till 25 procent.

Detta är vad jag kallar ett luftslott. Det finns ingen stabilitet. Aron Emilsson, herr talman, betraktar det som ett tält. Men nej, det är inte ens ett tält – det är ett luftslott utan förankring i verkligheten.

Kulturministern satt här och lyssnade men har inte svarat på en enda av mina frågor. Jag ska upprepa dem. Om riksdagen nu fattar ett majoritetsbeslut, tänker kulturministern tillsätta en filmutredning då? Kan vi få ett klart besked om det? Vad är svensk film för kulturministern? Hur ska barn få ett kritiskt tänkande? Och ska Svenska Filminstitutet utvärdera sin verksamhet – är det klokt och demokratiskt?

Herr talman! Riksdagen är ingen diskussionsklubb – det är ett beslutsforum.

Anf. 187 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP) replik:

Herr talman! Jag ska verkligen försöka hinna svara på alla frågor. Det var en strid ström, men annars får jag tillfälle till det i kommande interpellationsdebatter.

Självfallet respekterar regeringen den ordning vi har i Sveriges riksdag. Vi ska, som alltid, omhänderta de tillkännagivanden som görs – det är självklart.

När det gäller förankringen av den nya filmpolitiken är den gedigen. Det var en process som pågick under flera år. Den började hösten 2013, då arbetet inleddes internt på departementet. Våren 2014 anställde vi en mycket kunnig person, Bo-Erik Gyberg, som har jobbat med film och filmproduktion under lång tid. Vi har genomfört individuella samtal med ca 100 personer i den svenska filmbranschen. Hösten 2014 gick vi vidare. Lena Adelsohn Liljeroth tog initiativ till processen Framtidens filmstöd och så vidare.

Det är en gedigen process, vilket bland andra företrädare för branschen – Teaterförbundet, Dramatikerförbundet och Sveriges Filmregissörer – bekräftar i en debattartikel i Göteborgs-Posten i dag. Det är en gedigen och

lång process där vi verkligen har förankrat förändringarna och fångat upp de signaler om förändringar som den svenska filmbranschen kräver och som de menar behövs för att de ska kunna göra det bästa för svensk film.

Illegal nedladdning är ett jättestort problem. Just därför är jag väldigt stolt över att jag var den som tog tag i frågan. Jag har inlett ett rundabords-samtal och till och med tillsatt en grupp som arbetar för att stärka den befintliga upphovsrätten. Vi måste ta tag i denna utmaning, och jag sörjer att detta inte gjordes under åtta år av borgerlig regering.

(Applåder)

Anf. 188 CECILIA MAGNUSSON (M) replik:

Herr talman! Det är förvånansvärt när kulturministern står här i kammaren och säger: Jag har tagit tag i den illegala nedladdningen. Men det kunde hon ju ha skrivit in i sin proposition. Det är faktiskt kulturutskottet som nu tvingar fram detta från kulturministern. Varför var det inte med i den proposition som vi nu har arbetat fram ett betänkande om?

Den förankring som kulturministern talar om är ytterligare ett luftslott. När hon sa upp filmavtalet var alla intressenter jätteförvånade: Var kommer detta ifrån? Förankringsprocessen har ni också misslyckats med, kulturministern.

De som har skrivit en debattartikel i dag säger att en ny filmpolitik kräver mod att utmana maktstrukturer. Men det har ni ju inte gjort. Jag är övertygad om att de kommer att bli ytterst besvikna den dag de inser att Svenska Filminstitutet kommer att sitta där bakom sin stiftelsevägg och vägra att lämna svar på de frågor de har ställt under filmavtalet. Kulturministern och regeringen vill inte göra någonting för att förändra Svenska Filminstitutets struktur.

När det gäller detaljregleringen uttalade kulturministern häromdagen att nu ska minsann Svenska Filminstitutet få utreda om det behövs fler regler, inte färre. Kulturministern har sagt att det ska bli mindre reglering, men hon gör uttalanden i pressen som går åt ett helt annat håll.

Anf. 189 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH

KUHNKE (MP) replik:

Herr talman! Jag förutsätter att det är jag som åsyftas med ”hon” i den här dialogen.

Riksdagsledamoten har återigen många olika påståenden som jag ska försöka bemöta.

När det gäller påståendet att jag i går gav Svenska Filminstitutet i uppdrag att göra en översyn har jag inte gjort det. Det håller jag mig för god för. Däremot bekräftade jag vad Anna Serner sagt – att hon ska göra en översyn. Jag välkomnade detta och ser fram emot att ta del av den.

Det är centralt att vi förstår vikten av att vi nu gör en filmpolitik som håller politikerna väldigt långt borta från den. Det är just därför vi ska ha ett filminstitut mellan politikerna och dem som är experter på att utforma de bästa förutsättningarna för den svenska filmen, precis som vi har myndigheter när det gäller kulturpolitiken i övrigt.

De tre branschråd som nu inrättas är ett svar på det behov som många företrädare för branschen har gett uttryck för under den långa process som har pågått under flera år.

De vill veta att deras röster, deras perspektiv och deras kunskap om vilka förutsättningar svensk film har, hur man gör film och vad man behöver för ytterligare stöd kommer fram. Därför är det inskrivet i det förslag vi lägger fram att Svenska Filminstitutet ska lyssna till och i samverkan med de olika branschråden forma den nya filmpolitiken.
(Applåder)

Anf. 190 PER LODENIUS (C) replik:

Herr talman! Ministerns anförande gav fler frågor än svar. Jag tänkte egentligen inte tala om moms, men när ministern sedan sa att det inte är moms som definierar kultur blev jag ändå tvungen att hamna på momsspåret till slut. Nej, moms kanske inte definierar kulturen, om det är så ministern vill se det. Men den definierar kostnaden för konsumenten av kultur.

Varför ska film på bio ha en högre momssats än till exempel teater eller opera, ministern? Är inte det ett sätt att peka på det kulturella värdet? Tycker inte ministern att det är viktigt med film på bio i hela landet? Om nu ministern tycker det – hur vill ministern i så fall göra för att rädda biograferna på landsbygden och på mindre orter? Ligger det inget värde i att det finns entreprenörer och entusiaster som vill visa film också på mindre orter? Hur tänker ministern när det gäller tillkännagivandet om finansiering av filmpolitiken, där en majoritet i riksdagen säger att det ska vara en utgångspunkt att man skyndsamt utreder att behålla den nuvarande nivån på 6 procent på biljettmomsen?

Ministern har uttalat sig i SVT i dag. På SVT:s hemsida står det så här under underrubriken ”Bah Kuhnke kommer inte ändra sig”: ”Men det är uppmaningar som regeringen i praktiken kan strunta i. Och kulturministern tänker inte ändra sig. – Jag ser fram emot att den nya filmpolitiken börjar gälla nästa år. Tillkännagivandena är ju inte världsomvälvande utan de kommer vi att hantera under resans gång, säger Alice Bah Kuhnke (MP), kulturminister”.

Anf. 191 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik:

Herr talman! För mig är det viktigt att alltid – och det är också vad jag har gjort under de senaste veckorna – framföra att regeringen respekterar riksdagens ordning och att vi självklart kommer att omhänderta de tillkännagivanden som görs. Det är centralt att vi följer de regelverk och den ordning som vi har och att vi respekterar besluten.

Riksdagsledamoten frågar mig om det inte är viktigt för mig med biografier i hela landet. Det är en central fråga för mig. Just därför har jag varit mån om att vi i utarbetandet av den nya filmpolitiken säkerställer att vi inte stjälper, utan hjälper och skapar mer förutsättningar för olika visningsfönster runt om i hela landet.

Jag ser fram emot att de medel som regeringen har avsatt just för detta – till skillnad från vad Centerpartiet vill – får börja jobba, verka och komma ut. Jag har mött flera biografägare runt om på landsbygden som ser fram emot detta och som ser resultaten av vad de kan göra med detta stöd. Det pågår just nu samtal och en dialog mellan SFI och bioägare för att säkerställa att de 25 miljoner som regeringen, till skillnad från Centerpartiet, avsätter för detta hamnar rätt och används för de behov som finns.

När det gäller momsen får vi nu samma moms nivå för visningsfönster oavsett hur de ser ut. Jag vill återigen hävda och understryka att det inte är momssatser som avgör vad som är kultur.

Anf. 192 PER LODENIUS (C) replik:

Herr talman! Vi har inte med de 25 miljoner kronorna i vår budget eftersom vi inte har med momshöjningen och arbetsgivaravgiftshöjningen. Det innebär att vi har mycket mer pengar i stöd – om man vill kalla det för stöd – eller möjligheter för biograferna att själva jobba vidare och fortsätta att driva sin verksamhet.

Dessa 25 miljoner kronor handlar inte om stöd till de små biograferna på landsorten. Det man har tittat på så här långt handlar om 10 miljoner i stöd till distribution av smalare filmer. Det handlar om att man ska bygga nya biografier. Vilken hjälp ger det till biografen i Tierp? Ingen alls. Vi kanske har träffat olika biografägare ute i landet. De jag har träffat har inte tyckt att de 25 miljoner kronorna riktigt uppväger momshöjningen och skattehöjningen när det gäller arbetsgivaravgifterna.

Samtidigt talar ministern om samma momssats på alla visningsfönster. Det är 6 procents moms på att gå på opera. Men om man vill köpa en dvd eller en skiva med samma opera är det 25 procents moms. Försöker ministern säga att vi ska se över momssatsen på samtliga kulturella områden? Ska vi höja momsen också på opera, teater och konserter? Är det detta ministern tänker göra framöver? Och varför ska film på bio ha en annan momssats? Ingen annanstans i Europa har man skilda momssatser på film på bio, på teater och på opera. Man skiljer inte på kulturformer på det här sättet.

Vad än ministern säger är detta en skillnad. Man gör skillnad på olika typer av kulturyttringar på det här sättet, och det är den kulturyttring som är den mest demokratiska och som finns över hela landet som man straffbeskattar på det här sättet.

(Applåder)

Anf. 193 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH

KUHNKE (MP) replik:

Herr talman! Det är viktigt att kunna sin historia och att ha bakgrundsfaktumen i minnet för att inte riskera att gå fel. Jag hoppas att riksdagsledamoten kommer ihåg att den 10-procentiga biografavgiften, som regeringen nu befriar biograferna ifrån, var en del i diskussionerna när man fick den lägre momssatsen. När vi nu gör om filmavtalet i en ny filmpolitik faller också biografavgiftens vikt och den betydelse som den har haft till förmån för momsen.

Man ska också veta att det som skiljer Lodenius och den politik som Centerpartiet driver från regeringens politik är att vi investerar i kultur brett och stort. Det är det som är den stora skillnaden. Dessutom ser vi kulturen som en del av välfärden. Vi kommer att gå till val på mer kultur för fler. Det är det som Sveriges väljare kommer att kunna se och bedöma utifrån.

Jag ser fram emot att få möta biografägarna i Tierp och på många andra ställen tillsammans med Lodenius i debatter om hur den nya filmpolitiken föll ut. Jag är övertygad om att det blir en intressant diskussion för oss båda men ur helt olika perspektiv.

Prot. 2015/16:116
9 juni

*Förutsättningar
för svensk film*

Anf. 194 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Tack för anförandet, kulturministern! Det var en vacker bild av huset, och det var vackra ord. Vi har lite olika bilder. Jag kan inte låta bli att citera Shakespeare, för ibland när det blir vackra ord och bilder kan man fundera på vad det hela byggs på. Så här skriver Shakespeare.

Upp flyga orden
Tanken stilla står
Ord utan tanke
Himlen aldrig når

Jag måste säga att jag tycker att relationen mellan departement och riksdag är spännande. Jag är grymt besviken på de parlamentariska samtal som vi blev inbjudna till. Vi hade en del kontakter med departementspersoner, men vi har inte sett röken av dem på ett bra tag nu. Det som gäller de samtal som vi skulle ha och där vi på något sätt skulle vara involverade sköttes väldigt illa.

Jag skulle vilja ställa en fråga till ministern. Eftersom jag hör ministern med arrogans tala om klåfingriga politiker – vilket störde mig – undrar jag hur ministern själv ser på samarbetet mellan departementet och riksdagspartierna i just frågan om den här propositionen och hur det har framskridit.

Anf. 195 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP) replik:

Herr talman! Shakespeare har ju också skrivit om skådespelarna som larmar och gör sig till. Det är intressant att höra riksdagsledamot Utbult beklaga sig över uteblivna samtal, för det är också en sorg för mig att vi inte lyckades samtala trots att jag försökte bjuda in Utbult och hans alliansvänner till att samtala just om detta som vi i stället står och diskuterar här nu.

Mitt ledarskap har alltid präglats av att jag har försökt och ofta har lyckats att just samtala med människor för att nå gemensamma lösningar. Politik handlar mycket om att kompromissa och prioritera. Jag är övertygad om att all politik, inklusive kulturpolitiken – kanske framför allt kulturpolitiken – mår bra av att vi möts i kompromisser som inte behöver vara urvattnade men som visar och leder oss fram på en väg som är långsiktigt hållbar.

Jag kan känna att det är en sorg att det finns sådana tydliga skillnader mellan vår kultursyn. Jag företräder en regering som ser kulturen som en del av välfärden, som något som vår finansminister är beredd att investera i och som statsministern talar mycket om, och jag som kulturminister i en rödgrön regering är mycket stolt över den. Jag sörjer att den synen inte är bredare än så. När man talar med Utbult och hans vänner i Alliansen handlar det mycket om dem som tjänar pengar och redan har möjligheter och inte om hur kulturen, och i detta fall filmen, faktiskt kan få vara det demokratiska verktyg som den är.

Nu har vi en föreslagen filmpolitik som ändå kan borga för det tack vare regeringens politik.
(Applåder)

Anf. 196 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag ska påminna ministern om att jag själv är kulturarbetare och har varit det i många år, och jag har inte skurit guld med täljkniv eller så. Jag vet vilka villkor man jobbar under. Det vill jag bara säga.

Det som ministern säger nu är intressant, för jag tycker att det är intressant hur man ska gå vidare i den här relationen. Ministern säger att hon vill ha samverkan. Majoriteten i riksdagen vill se en ny bred filmutredning från regeringen. En majoritet vill se en ny samverkansmodell där samtliga partier finns med och får inflytande i det här samtalet och se över bland annat Svenska Filminstitutets roll.

Då blir min fråga naturligtvis: Vad gör ministern med det här utifrån det som ministern säger om samverkan och samtal? Majoriteten vill se en bred filmutredning. Vad vill ministern?

(Applåder)

Anf. 197 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH

KUHNKE (MP) replik:

Herr talman! Jag vill respektera den ordning vi har, och jag kommer alltid att respektera den ordning som vi gemensamt har tagit beslut om. Det betyder att jag kommer att omhänderta de tillkännagivanden som görs. Mer detaljerat än så kan jag inte redogöra för några tidsplaner eftersom tillkännagivandena inte är beslutade ännu. Men så småningom kommer jag att återkomma till riksdagen med besked om detta. Det är självklart för regeringen och för mig.

Jag ser fram emot att diskutera filmpolitik i den här kammaren under kommande år, och jag är tacksam för, våra misslyckade samtal till trots, att vi nu har en diskussion om filmpolitiken. Filmen är viktig och kommer att bli allt viktigare. Rörlig bild är ju bland det största som finns just nu när det gäller kulturella verktyg och uttryck för många, framför allt barn och unga, i vårt land.

Jag tror att om vi fortsätter på det här spåret, riksdagsledamot Utbult, och är beredda att respektera varandra och föra en diskussion kommer vi inte enbart att göra skillnad för den svenska filmens förutsättningar utan också för Sverige i stort.

Anf. 198 BENGT ELIASSON (L) replik:

Herr talman! Det är många delar som behöver kommenteras. Jag börjar med ministrarnas anförande. Jag reagerade ganska starkt mot att tillkännagivanden benämndes som synpunkter. Det är inte synpunkter; det är skarpa beslut om att verkställa en beställning. Men det är ju fler talare än jag som har lyft upp det.

Sedan är det intressant med liknelsen med husbygget. Husbygget verkar nu mer bli en stugby med en statlig reception och utan det för filmen nödvändiga allaktivitetshuset med rum för alla.

Ministern tog upp att SVT och TV4 med flera har aviserat fortsatt stöd till filmproduktion och i båda fallen högre stöd än vad man ger i dag. Det är helt rätt. Biografägarna glömde ministern att nämna. De har ju också aviserat att de gärna stöder filmproduktion.

Skillnaden mot i dag är väl att stödet inte kommer till en gemensam pott och inte till samråd utan i stuprör och egna tunnor i stället. Det är väl inte att skapa förutsättningar, utan det är att diversifiera. Jag skulle gärna höra ministern utveckla tankarna kring det.

SFI är en stiftelse som lyder under stiftelselagen. Styrning och ledning – hur ser ministern på det? Det är ju en milsvid skillnad mellan en stiftelse och en myndighet när det gäller att hantera pengar och hur man kan styra och leda den lagmässigt. Jag skulle gärna höra ministern utveckla det.

Anf. 199 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNIKE (MP) replik:

Herr talman! Tack, Bengt Eliasson, för frågorna! Återigen: Det är självklart för mig att omhänderta alla tillkännagivanden som kommer från denna kammare. Det är också självklart för regeringen.

När det gäller den gemensamma potten och kritiken som riksdagsledamoten framför om att filmavtalet garanterade gemensamhet och samsyn måste jag protestera. Är det något som filmavtalet har präglats av under de senaste åren är det just en begränsning i vilka som har makten och därtill en enorm detaljstyrning, vilket har hämmat förutsättningarna för den svenska filmen.

Det är uppenbart efter den långa process som vi har haft under de senaste två åren, och det är uppenbart efter många samtal med olika aktörer från den svenska filmbranschen. Det har inte varit av godo för svensk film. Det är också en av de främsta anledningarna till att vi har föreslagit en ny filmpolitik – att fler ska få vara med och påverka den svenska filmens förutsättningar och framtid. Vi delar makt. Vi öppnar upp. Vi flyttar tydligt politikens inblandning i filmens innehåll flera steg bort. Vi lägger och gju- ter en grundplatta som skapar förutsättningar för branschens aktörer att påverka.

Det här kommer att bli väldigt tydligt så snart branschråden är på plats. Och det kommer att bli väldigt tydligt när den nya filmpolitiken börjar synas i reella filmer. Jag ser fram emot detta.

När det gäller SFI har vi efter noggranna överväganden kommit fram till att det bästa för den svenska filmen är, tills vidare och så långt vi kan se, att det fortsätter i den form som det är i dag.

Anf. 200 BENGT ELIASSON (L) replik:

Herr talman! Tack för svaren, ministern! Jag vill också lyfta fram två synpunkter. Den ena rör momsens, som flera har talat om. Ministern har jämfört den med biotian och menat att det är en kompensation däremellan. Nu är det svårt att jämföra de två delarna eftersom biotian gick rakt in i den gemensamma potten och momsens går rakt in i statskassan. Vi har inte ett system med kommunicerande rör däremellan. Vi har alltså punktskatter på det sättet.

Det gör att momsens faktiskt kommer att slå mycket hårt mot både små och medelstora biografer. Av de sju åtta biografer som finns i mitt hemlän kommer sex av dem att drabbas hårt. En del av dem kommer sannolikt att få problem med lönsamheten. Frågan är om de överlever. Vi får se.

Ministern återkommer till de samtal som vi har varit inbjudna till och som vi mycket riktigt har gått till. De tenderade också att handla om allt det vi inte fick samtala om. De olika partierna kom med olika saker i ryggsäcken som vi ville lyfta fram i samtalen. Men i samtalen tenderade dagordningen att bli viktigare än innehållet. Det vi bland annat inte fick prata om var momsatsen, tidsprocessen och hur alla kunde vara med och bidra i en gemensam pott och sedan vara med och fatta beslut. Det var besvärande, och därför sprack samtalen. Det beklagar även jag.

Jag konstaterar slutligen att biografägare och folk som tjänar pengar på svensk film inte är onda. De vill väl.
(Applåder)

Anf. 201 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP) replik:

Herr talman! Min grundinställning i livet är att människor vill väl. Jag känner att riksdagsledamot Eliasson vill väl och att han brinner för sina frågor.

Men samtidigt måste jag ändå konstatera att det råder en viss okunskap när det gäller moms, biotian och biografavgift. Biotian och biografavgiften är två olika saker. Det kan vara anledningen till att riksdagsledamotens samtal med biografägare runt om på landsbygden slår lite fel. Det är viktigt när man för samtal om vilken konsekvens den nya filmpolitiken får att man faktiskt håller isär de olika pottorna. Det är också en grundläggande faktor att de olika pottorna, beroende på vilka man rör, också får olika utfall.

Jag är övertygad om att just momshöjningen inte kommer att vara den stora anledningen till att biografer eventuellt tvingas stänga. Vi har avsatt medel för att just de föreningsbiografer eller andra biografer på landsbygden som behöver stöd kommer att få det.

Jag vill återigen nansera diskussionen. Jag har samtalat med många som är oroliga. Efter samtal med mig har de lugnat sig eftersom de känner att detta inte var de fakta de fått av den och den riksdagsledamoten eller läst i tidningen. Det skapar ju inte bara oro utan också politikerförakt om människor upplever att vi far med osanning eller för fram information som inte är riktigt. Det kommer vi alla till syvende och sist att få äta upp.

Jag ser fram emot en ny filmpolitik, och jag ser fram emot många fruktbara samtal i kammaren och i andra rum.
(Applåder)

Anf. 202 OLOF LAVESSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka alla som hittills har deltagit i debatten. Det har varit en bra debatt. Den har varit klargörande.

Den nya filmpolitiken har gång efter annan presenterats som mandatperiodens absolut största kulturpolitiska reform, och den förtjänar därmed att debatteras. Detta är förvisso inte det enda som har kallats mandatperiodens största, bästa och viktigaste kulturpolitiska reform, men så har vi ju också en kulturminister som inte snålar med superlativen när det gäller den egna insatsen.

Kulturutskottets arbete har det senaste året i mycket hög grad präglats av filmpolitiken. Historiken har vi redan fått föredragen här. Startskottet kom när kulturministern, utan att ha en aning om vare sig alternativ eller konsekvenser, sköt lite lätt från höften och sa upp filmavtalet för drygt ett

år sedan. Därefter har det varit ett osäkert harvande fram och tillbaka till i våras då regeringens proposition, kraftigt försenad, slutligen landade på riksdagens bord.

Kulturutskottet valde i februari att kalla till en offentlig utfrågning om filmpolitiken. Syftet var att få till stånd en bred diskussion om svensk film och dess förutsättningar: om svensk film i Sverige och i världen, om ett Sverige där svenska filmskapare vill arbeta och utvecklas och där världens filmskapare tycker att det är attraktivt att spela in sina filmer, om hur det breda kan förenas med det smala, om hur vi kan utveckla våra regionala filmcentrum och om hur vi kan göra det lönsamt att producera, distribuera och visa svensk film på våra biografier.

Kort sagt var det allt det som vi hade hoppats att filmpropositionen skulle ge svar på. Så blev det inte. Mandatperiodens största reform blev en skrivbordsprodukt.

Herr talman! Jag vill vara tydlig med att jag inte betvivlar regeringens ambitioner. Jag är övertygad om att man vill svensk film uppriktigt väl, att man tror på svensk film och att man vill skapa de bästa förutsättningarna för den att utvecklas. Ändå blev det så fel.

Filmen blir äntligen en del av den övriga kulturpolitiken, sa kulturministern, och chockhöjde momsens till 25 procent till skillnad från all annan kultur. Nu får vi äntligen en statlig filmpolitik, sa kulturministern, och delegerade all makt till en privaträttslig stiftelse. Nu ges alla i branschen äntligen inflytande, sa kulturministern, och degraderade det inflytandet till att få sitta i olika tyckargrupper kallade branschråd.

Följden blev att kulturutskottet vid sin behandling avvisade stora delar av filmpolitiken på flera väsentliga och bärande områden. Mina företrädare i debatten har redogjort för de tillkännagivanden riksdagen nu gör. Det handlar om finansieringen, organiseringen, digitaliseringen, samverkansmodellerna, piratkopieringen och produktionsmöjligheterna. Man kan sammanfatta utskottets ställningstagande med följande: Gör om! Gör rätt! Gör det i en ny, riktig, filmutredning!

Det gläder mig särskilt att det i tre av de tillkännagivanden vi nu lägger fram råder politisk enighet. Det gäller kravet att regeringen skyndsamt ska återkomma med förslag mot den illegala spridningen av film, om behovet av införande av produktionsincitament och om vikten av att vi fortsätter digitaliseringen av det svenska filmarvet. Jag vill här rikta ett särskilt tack till Socialdemokraterna för att även de insåg bristerna i regeringens proposition på dessa områden.

Herr talman! Efter utskottets beslut kommenterade kulturministern med att säga att i allt väsentligt har regeringen fått utskottets godkännande, och hon kallade reformen den bäst förankrade kulturpolitiska reformen under modern tid. Det är ett obegripligt uttalande.

Eller – det var obegripligt fram till i dag. I dag har det stått klart att kultur- och demokratiministern inte bryr sig så mycket om vare sig kritik eller bristande stöd och förankring. Det stod klart i medierna i morse, och det har blivit klarlagt i den här debatten.

I dag har ministern uttalat att man inte ser tillkännagivanden som något världsomvälvande och att regeringen bemöter tillkännagivanden som man alltid bemöter tillkännagivanden, att man tar hand om dem och bereder dem. Några förändringar är man inte beredd att göra. Det är anmärkningsvärda uttalanden av en demokratiminister.

Riksdagens ställningstagande har varit känt sedan kulturutskottets sammanträde för knappt en månad sedan. Jag skulle vilja fråga demokratiministern hur hon ser på Sveriges riksdag och de beslut som fattas i denna kammare. Jag tycker inte att vi har fått tydliga svar i dag. Jag skulle vilja veta vilken plan demokratiministern har för de tillkännagivanden som riksdagen nu fattar beslut om. Hur tänker man bereda dem? Jag vill veta i vilken utsträckning demokratiministern kommer att hörsamma kammarens majoritet. Och i den mån hon inte kommer att göra det, om hon ändå tänker ignorera resultatet, undrar jag varför hon över huvud taget underställt filmpropositionen kammarens prövning. Hur rimmar det med att vara en samförståndsminister i en samarbetsregering? Eller var det bara en läpparnas bekännelse?

Jag måste få ställa en extra fråga, med tanke på de svar vi har fått i kammaren i dag. Kultur- och demokratiministern har upprepade gånger sagt att man kommer att omhänderta tillkännagivandena. Jag skulle vilja be demokratiministern att definiera ordet omhänderta. Riksdagens beslut ska inte omhändertas. De ska tillgodoses. Det är en väsentlig skillnad.

Herr talman! Jag vill vädja till kulturministern att nu sätta politiken framför prestigen och att ta den chans som nu ges att göra detta på ett bra och genomarbetat sätt. Utrymmet finns där, såväl tidsmässigt som ekonomiskt. Det visar inte minst den skrivelse från de aktörer som fram till nu stått för huvuddelen av finansieringen tillsammans med staten. I skrivelsen som är tillställd såväl Finansdepartementet som Kulturdepartementet erbjuder man sig att dra sitt strå till stacken och garantera även nästa år finansiering – allt för att ge svensk film den förankring och genomarbetning som den så väl förtjänar.

Tryck på pausknappen, kulturministern! Ta chansen! Se till att vi får den långsiktighet om vilken ni talar så varmt! Svensk film förtjänar bättre. (Applåder)

Anf. 203 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD):

Herr talman! Mycket har redan sagts här i kammaren av tidigare talare, och de har debatterat om flera frågor. Men ni får höra min stämma en liten stund i alla fall. Repetition är alltid bra.

Film är en naturlig och stor del av det svenska kulturarbetet och kulturkonsumtion i vårt land. Att ge goda villkor för en levande och stark filmindustri är således en viktig del i kulturpolitiken.

Som ni vet har vi sverigedemokrater motionerat om starkare demokratisk förankring och om produktionsstöd. Vi sätter fokus på bättre möjligheter för produktion av kulturarvsfilm. Detta är några av de faktorer som vi tror gör svensk film bättre.

Jag tänkte beröra kvotering. Kvotering är inte hållbart för oss. Vi anser att en människas hantverksskicklighet inte sitter i personens hudfärg, politiska ställningstagande, könstillhörighet eller sexuella läggning, som även tidigare talare har berört. Det är troligtvis filmmakarnas begåvning som är den avgörande och oberoende variabeln för filmernas kvalitet. Kompetens ska väl belönas? Det viktigaste är ju produkten.

Med detta vill jag hänvisa till vår motivreservation 7 vid punkt 5, eftersom vi inte vill se en utvärdering av något som vi från början inte kan ställa oss bakom i jämställdhets- och mångfaldsmålen.

Filmavtalet har tjänat svensk filmindustri i 50 år, men det är utdaterat och inte anpassat efter dagens förutsättningar. Därför är det bra att filmpolitiken debatteras. Däremot är det märkligt att regeringen, som kallar sig samarbetsregering, väljer att säga upp avtalet utan att man har vare sig kontaktat andra partier eller har en färdig modell att ersätta dagens med.

Jag undrar, herr talman, om regeringen verkligen menade allvar när man gjorde sitt utspel och om man har någon egentlig ambition att hjälpa svensk filmindustri. Regeringen presenterade sin nya filmpolitik för cirka ett år sedan, när kulturutskottet var på en utrikesresa, via en debattartikel om att man hade sagt upp filmavtalet utan någon annans vetskap. I och med att alla svenska riksdagspolitiker i kulturutskottet var upptagna var det svårt för övriga partier att analysera och bemöta regeringens utspel.

Vi sverigedemokrater har deltagit i de filmpolitiska samråden mellan kulturministern och riksdagens partier. Vi har varit generellt öppna för en dialog och för ett fortsatt samråd om medier och filmpolitiska frågor.

När Alliansen sedan valde att lämna de filmpolitiska samråden satte vi ned foten när vi ville fortsätta samtalen, om man tog med de synpunkter som vi ansåg vara relevanta och av stor vikt för den nya filmpolitiken.

Vi var öppna för att delta förutsatt att de filmpolitiska målen och finansieringsformerna för filmbranschen var öppna och möjliga för diskussion. Vi gjorde inte detta för regeringens skull utan för den svenska filmindustrins framtid. Men det var inte intressant för regeringen. Då var det inte heller något intresse för oss att föra en dialog. För oss är det viktigt att det ska diskuteras och arbetas fram på lika villkor hela vägen för svensk films bästa.

Som tidigare har berörts här i kväll var vi från kulturutskottet med på den öppna utfrågning som hölls i riksdagen i februari där även vår kulturminister närvarade och svarade på frågor.

Om inte jag missminner mig sa kulturministern då att hon var redo att diskutera finansieringsfrågan, vilket hon tidigare och efteråt inte visat sig stå upp för. Därför är det oroande att få ta till sig på nyheterna att kulturministern verkar ta det så lätt med tillkännagivandet.

Vi är ett flertal här inne som undrar om regeringen tagit till sig av det som har efterfrågats i alla delar inom branschen.

Jag vill passa på att lyfta fram reservation 13 vid punkt 11 om biografavgifter där vi föreslår en förutsättningslös utredning av en differentierad biografavgift för inhemsk film och utomeuropeisk film. Det skulle kunna ge den svenska filmen ett viktigt tillskott samtidigt som det ökar svensk films inhemska konkurrenskraft.

Utöver detta är regeringens konsekvensanalys undermålig och ofullständig, om man frågar mig.

När remissinstanser har presenterat uträkningar som påvisar att det med regeringens politik kan bli mindre pengar till svensk film totalt bör detta perspektiv lyftas in i propositionens konsekvensanalys. Vidare behöver regeringen utveckla konsekvensbeskrivningarna för småortsbioograferna och andra aktörer inom filmindustrin.

Herr talman! Vi kan ju inte ta beslut om det inte finns en välgrundad analys att förhålla sig till. Vi kräver av regeringen att inom kort tid leverera en fullständig konsekvensanalys.

Vi sverigedemokrater ställer oss även frågande till om ett helförstatligande av filmpolitiken är rätt väg att gå. Vi förespråkar ett filmpolitiskt samarbete mellan stat och bransch, om det är möjligt. En helstatlig filmpolitik riskerar att resultera i en ensidig politiskt färgad filmpolitik.

Regeringens förslag om att behålla Svenska Filminstitutet tillsammans med tre råd där alla får insyn men ingen får mandat ställer vi oss frågande till.

Om den av regeringen tillsatta styrelsen för Filminstitutet ska utse ledamöterna i de rådgivande råden riskerar det att personer med besvärliga synpunkter om regeringens filmpolitik och Filminstitutets arbete kommer att väljas bort. Branschråden riskerar då att bli ja-sägare, och det undergräver branschrådets trovärdighet.

I vår vision vill vi skapa förutsättningar för en stark filmindustri som efter god förmåga klarar av att i stor utsträckning stå på egna ben. Vi förordar att filmpolitiken omarbetas ännu en gång och att lösningar för en fristående och självständig filmindustri arbetas fram där alla avvägningar och kompromisser är välmotiverade.

Det är genom starka argument och ett helhetsperspektiv som vi gemensamt kan ta de krafttag som behövs för att hjälpa svensk film.

För tids vinnande yrkar vi sverigedemokrater bifall endast till reservationerna 4 och 16, men vi står såklart bakom alla våra reservationer.

Som avslutning skulle jag vilja önska herr talmannen och hans familj en trevlig sommar. Det är sista gången som jag står i talarstolen här, och jag önskar också er alla i kulturutskottet en trevlig sommar.

Anf. 204 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Jag yrkar bifall till motion 2015/16:3366, yrkande 1 och 2. Vänsterpartiet står också bakom samtliga reservationer från Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Kultur och kulturyttringar är aldrig neutrala utan präglas av sin tids föreställningar, motsättningar och villkor. Film är en konstform som i sig rymmer många andra konstformer. Det är ett medium med stor genomslagskraft som i hög grad formar vår bild av världen och är avgörande för hur kultur formas i vår samtid och hur vi förstår oss själva och vårt samhälle eller bidrar till detta. Filmpolitiken behöver därför utformas så att den gynnar produktion av film som både utmanar normer och maktstrukturer och speglar verkligheter och erfarenheter som sällan uppmärksammas eller ges utrymme.

Bechdeltestet gav när det kom ett snabbt och osentimentalt facit över hur mansdominerad filmvärlden var beträffande både vad som berättades och vilka som fick ta plats i berättelserna. För några år sedan skapades i Sverige den så kallade A-märkningen av film. A-märkningen ges till filmer som klarar Bechdeltestet, det vill säga filmer som porträtterar två namngivna kvinnor som talar med varandra om någonting utöver män. A-märkning i sig leder inte till jämställdhet, och Bechdeltestet mäter inte om filmer utmanar könsmaktstrukturer eller gestaltar kvinnor och män mer jämställt än filmer i gemen. Men det faktum att så många filmer inte klarar testet är en indikation på att det inte är bra ställt med gestaltningen av kvinnor på film. Testet fungerar därför som ett enkelt verktyg för att synliggöra den strukturella obalans som vi länge har haft.

För att jämställdheten och mångfalden inom filmbranschen ska öka måste filmpolitikens jämställdhets- och mångfaldsmål ta sikte på och tillämpas på hela produktionsprocessen, från utvecklingsstadiet till produktion och distribution. Det innebär även att de relationer som styr de ekonomiska flödena i branschen behöver förändras.

I regeringens proposition anges att de nationella filmstöden även fortsättningsvis ska fördelas jämnt mellan kvinnor och män. När resultatet av hur filmstöden fördelats mellan könen redovisas brukar fokus vanligtvis ligga på hur många kvinnor som uppburit filmstöd, det vill säga hur stor andel av samtliga som tilldelats stöd som är kvinnor. Naturligtvis är det viktigt att fördelningen av stöden är jämn numerärt sett. Vänsterpartiet anser dock att det även är viktigt att se till hur filmstöden fördelas rent beloppsmässigt och att det i det avseendet ska finnas en strävan efter att fördelningen ska vara jämn. Hur stort stöd som beviljas för enskilda filmer beror givetvis på många olika faktorer, men Vänsterpartiet anser att det i så stor utsträckning som möjligt ska säkerställas att vi gynnar jämställdheten i detta viktiga medium.

Svenska Filminstitutets egna siffror över vilka som beviljades förhandsstöd för långfilm under åren 2001–2005, undantaget barn- och ungdomsfilm och dokumentärer, visar att en tredjedel av förhandsstödet gick till tio kända regissörer.

Det är viktigt att vi fortsätter att arbeta för jämställdheten inom filmbranschen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 15 juni.)

§ 21 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2015/16:187 Genomförande av EU:s försvarardirektiv

Skrivelse

2015/16:188 Riksrevisionens rapport om Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens tillsyn över brottsbekämpande myndigheter

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition och skrivelse skulle förlängas till och med *onsdagen den 21 september*.

Motion

med anledning av prop. 2015/16:127 Ett svenskt tonnagebeskattnings-system

2015/16:3422 av Olle Felten m.fl. (SD)

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 juni

2015/16:707 Eventuellt avtal mellan EU och Libyen

av *Christina Höj Larsen* (V)

till statsrådet Ann Linde (S)

2015/16:708 Flyktingfördelning inom EU

av *Monica Green* (S)

till statsrådet Ann Linde (S)

§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 juni

2015/16:1322 Användning av psykofarmaka vid psykisk ohälsa hos barn och unga

av *Cassandra Sundin* (SD)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:1323 Nollvision för drunkningsolyckor

av *Kent Härstedt* (S)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:1324 Åtgärder för att minska antalet drunkningsolyckor

av *Kent Härstedt* (S)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:1325 Polisens organisation

av *Hans Hoff* (S)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1326 Helhetsgrepp mot fetma

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:1327 Kommuner som väntar på ersättning från Migrationsverket

av *Kent Härstedt* (S)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:1328 Ersättning för placering av ensamkommande barn

av *Kent Härstedt* (S)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 8 juni

2015/16:1284 Beslut om åtgärdsprogram och förvaltningsplan för Sveriges vatten

av *Gunilla Nordgren* (M)

till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

2015/16:1286 Sanktioner mot EU-länder som bryter mot mänskliga rättigheter

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till statsrådet *Ann Linde* (S)

2015/16:1289 Straff vid hindrande av utryckningsfordon

av *Runar Filper* (SD)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2015/16:1290 Varsel och nedläggningar i träindustrin

av *Jamal Mouneimne* (S)

till närings- och innovationsminister *Mikael Damberg* (S)

2015/16:1296 Skrotning av fiskebåtar

av *Jan-Olof Larsson* (S)

till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

2015/16:1297 Skrotade fritidsbåtar

av *Jan-Olof Larsson* (S)

till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

2015/16:1298 Avställda båtar som utgör en miljörisk

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

2015/16:1303 Flyttning av skeppsvrak och ägarlösa båtar

av *Lars Tysklind* (L)

till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

2015/16:1291 Gode män

av *Ann-Christin Ahlberg* (S)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2015/16:1292 Jordbruket och växtskyddsmedlen

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2015/16:1293 Bred förankring av livsmedelsstrategin

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

2015/16:1294 Smygfilmning i offentlig miljö

av *Roger Haddad* (L)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2015/16:1300 Åtgärder för utsatta barn

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet *Åsa Regnér* (S)

2015/16:1302 Kontakt mellan myndigheter

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2015/16:1304 Antibiotika i det offentliga köket

av Åsa Coenraads (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:1306 Skyddsrum

av Anders Hansson (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:1310 Vattnet på Öland

av Penilla Gunther (KD)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2015/16:1309 Immunitet för HDP i det turkiska parlamentet

av Amineh Kakabaveh (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:1308 Kränkningar mot kvinnor och allmänna mänskliga fri- och rättigheter i Iran

av Amineh Kakabaveh (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:1307 Förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism

av Andreas Norlén (M)

till kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP)

2015/16:1312 Öresundsintegration

av Sofia Damm (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 25 Kammaren åtskildes kl. 21.04.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med § 11 anf. 15 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.52,

av förste vice talmannen därefter till och med § 16,

av tredje vice talmannen därefter till och med § 18 anf. 139 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 19 anf. 159 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 20 anf. 171 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Prot. 2015/16:116

9 juni

Innehållsförteckning

§ 1 Val av chefsjustitieombudsman.....	1
Anf. 1 ANDREAS NORLÉN (M)	1
§ 2 Justering av protokoll	3
§ 3 Avsägelse.....	3
§ 4 Anmälan om kompletteringsval	3
§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	4
§ 6 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	4
§ 7 Anmälan om faktapromemorior	5
§ 8 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser	5
Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU21	5
Anf. 2 ANDREAS NORLÉN (M)	5
Anf. 3 BJÖRN VON SYDOW (S).....	8
Anf. 4 FREDRIK ERIKSSON (SD)	9
Anf. 5 AGNETA BÖRJESSON (MP)	10
Anf. 6 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik	11
Anf. 7 AGNETA BÖRJESSON (MP) replik	12
Anf. 8 FREDRIK ERIKSSON (SD) replik	12
Anf. 9 PER-INGVAR JOHNSON (C).....	12
(Beslut fattades under § 16.)	13
§ 9 Kommittéberättelse 2016	13
Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU29	13
Anf. 10 VERONICA LINDHOLM (S).....	13
(Beslut fattades under § 16.)	14
§ 10 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder	14
Konstitutionsutskottets betänkande 2015/16:KU28	14
Anf. 11 BERIT HÖGMAN (S).....	14
Anf. 12 FREDRIK ERIKSSON (SD)	15
(Beslut fattades under § 16.)	16
§ 11 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)	17
Utrikesutskottets betänkande 2015/16:UU14.....	17
Anf. 13 KENT HÄRSTEDT (S)	17
Anf. 14 MARGARETA CEDERFELT (M).....	19
Anf. 15 KERSTIN LUNDGREN (C).....	21
Anf. 16 KENT HÄRSTEDT (S) replik	22
Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	23
Anf. 18 KENT HÄRSTEDT (S) replik	23
Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	24
Anf. 20 MARGARETA CEDERFELT (M) replik	24
Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	25
Anf. 22 MARGARETA CEDERFELT (M) replik	25
Anf. 23 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	25
(Beslut fattades under § 16.)	25
§ 12 Europarådet.....	26
Utrikesutskottets betänkande 2015/16:UU13.....	26
Anf. 24 JULIA KRONLID (SD).....	26
Anf. 25 JONAS GUNNARSSON (S)	28

Anf. 26 JULIA KRONLID (SD) replik.....	29
Anf. 27 JONAS GUNNARSSON (S) replik	29
Anf. 28 JULIA KRONLID (SD) replik.....	29
Anf. 29 JONAS GUNNARSSON (S) replik	30
(forts. § 14).....	30
Ajournering.....	30
Återupptagna förhandlingar	30
§ 13 Frågestund.....	31
Anf. 30 ANDRE VICE TALMANNEN.....	31
<i>Natos toppmöte i Warszawa</i>	<i>31</i>
Anf. 31 KARIN ENSTRÖM (M).....	31
Anf. 32 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	31
Anf. 33 KARIN ENSTRÖM (M).....	31
Anf. 34 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	31
<i>Konsumentskydd vid telefonförsäljning</i>	<i>32</i>
Anf. 35 JOHANNA HARALDSSON (S)	32
Anf. 36 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	32
Anf. 37 JOHANNA HARALDSSON (S)	32
Anf. 38 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	32
<i>Vinster i välfärden</i>	<i>33</i>
Anf. 39 LARRY SÖDER (KD).....	33
Anf. 40 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	33
Anf. 41 LARRY SÖDER (KD).....	33
Anf. 42 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	34
<i>Byggandet av kraftledning i Småland och Blekinge</i>	<i>34</i>
Anf. 43 ANDERS ÅKESSON (C).....	34
Anf. 44 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	34
Anf. 45 ANDERS ÅKESSON (C).....	34
Anf. 46 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	35
<i>Turkiets agerande mot kurder.....</i>	<i>35</i>
Anf. 47 JENNY BENGTSSON (V)	35
Anf. 48 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	35
Anf. 49 JENNY BENGTSSON (V)	36
Anf. 50 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	36
<i>Ersättning till vanvårdade</i>	<i>36</i>
Anf. 51 CHRISTINA ÖSTBERG (SD).....	36
Anf. 52 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	36
Anf. 53 CHRISTINA ÖSTBERG (SD).....	37
Anf. 54 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	37
<i>Kommunstrukturutredningen.....</i>	<i>37</i>
Anf. 55 RASMUS LING (MP).....	37
Anf. 56 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	38
Anf. 57 RASMUS LING (MP).....	38
Anf. 58 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	38
<i>Hizbullahs förflyttning av vapen till tätbefolkade områden.....</i>	<i>38</i>
Anf. 59 MATHIAS SUNDIN (L).....	38
Anf. 60 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	39
Anf. 61 MATHIAS SUNDIN (L).....	39
Anf. 62 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	39
<i>Villkoren för välfärdsföretag</i>	<i>39</i>
Anf. 63 ANNIKA QARLSSON (C).....	39

Anf. 64	Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	40
Anf. 65	ANNIKA QARLSSON (C)	40
Anf. 66	Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	40
<i>Regeringens rapporter om mänskliga rättigheter</i> 41		
Anf. 67	MARGARETA CEDERFELT (M)	41
Anf. 68	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	41
Anf. 69	MARGARETA CEDERFELT (M)	41
Anf. 70	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	41
<i>Toppmöte om globalt ansvar för flyktingkrisen</i> 42		
Anf. 71	OLLE THORELL (S)	42
Anf. 72	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	42
Anf. 73	OLLE THORELL (S)	42
Anf. 74	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	42
<i>Förtur för nyanlända i friskoleköer</i> 43		
Anf. 75	STEFAN JAKOBSSON (SD)	43
Anf. 76	Statsrådet PER BOLUND (MP)	43
Anf. 77	STEFAN JAKOBSSON (SD)	43
Anf. 78	Statsrådet PER BOLUND (MP)	44
<i>Jämställdhet i energibranschen</i> 44		
Anf. 79	ÅSA WESTLUND (S)	44
Anf. 80	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	44
Anf. 81	ÅSA WESTLUND (S)	45
Anf. 82	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	45
<i>Sveriges bistånd till den palestinska myndigheten</i> 45		
Anf. 83	CARL-OSKAR BOHLIN (M)	45
Anf. 84	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	45
Anf. 85	CARL-OSKAR BOHLIN (M)	46
Anf. 86	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	46
<i>Kassaregisterlagens konsekvenser för marknadsförsäljningen</i> 46		
Anf. 87	LARS-AXEL NORDELL (KD)	46
Anf. 88	Statsrådet PER BOLUND (MP)	46
Anf. 89	LARS-AXEL NORDELL (KD)	47
Anf. 90	Statsrådet PER BOLUND (MP)	47
<i>Regeringens syn på att beteckna Daishs övergrepp som folkmord</i> 47		
Anf. 91	YILMAZ KERIMO (S)	47
Anf. 92	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	47
Anf. 93	YILMAZ KERIMO (S)	48
Anf. 94	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	48
<i>Digitaliseringen av den offentliga förvaltningen</i> 48		
Anf. 95	BJÖRN WIECHEL (S)	48
Anf. 96	Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	48
Anf. 97	BJÖRN WIECHEL (S)	49
Anf. 98	Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	49
<i>Åtgärder för att hjälpa civila i Aleppo</i> 49		
Anf. 99	JAMAL MOUNEIMNE (S)	49
Anf. 100	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	49
Anf. 101	JAMAL MOUNEIMNE (S)	50
Anf. 102	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	50
<i>Östliga partnerskapet</i> 50		
Anf. 103	KERSTIN LUNDGREN (C)	50
Anf. 104	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	50

Anf. 105 KERSTIN LUNDGREN (C).....	51
Anf. 106 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	51
<i>Forskning och innovationer på energiområdet</i>	51
Anf. 107 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	51
Anf. 108 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S).....	51
Anf. 109 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	52
Anf. 110 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S).....	52
<i>Krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling</i>	52
Anf. 111 MONICA GREEN (S).....	52
Anf. 112 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	52
Anf. 113 MONICA GREEN (S).....	53
Anf. 114 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	53
<i>Utveckling av det nordiska samarbetet</i>	53
Anf. 115 HILLEVI LARSSON (S).....	53
Anf. 116 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	54
Anf. 117 HILLEVI LARSSON (S).....	54
Anf. 118 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	54
<i>Inrättande av viseringsavdelning på Sveriges ambassad i Minsk</i>	54
Anf. 119 KENT HÄRSTEDT (S).....	54
Anf. 120 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	55
Anf. 121 KENT HÄRSTEDT (S).....	55
Anf. 122 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	55
Anf. 123 ANDRE VICE TALMANNEN.....	55
§ 14 (forts. från § 12) Europarådet (forts. UU13)	56
Anf. 124 TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	56
Anf. 125 JULIA KRONLID (SD) replik.....	58
Anf. 126 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	58
Anf. 127 JULIA KRONLID (SD) replik.....	59
Anf. 128 TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik	59
Anf. 129 KERSTIN LUNDGREN (C).....	60
Anf. 130 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V).....	61
Anf. 131 BIRGITTA OHLSSON (L).....	63
Anf. 132 SOFIA DAMM (KD)	64
(forts. § 17).....	65
Ajournering.....	65
Återupptagna förhandlingar	65
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 8 juni	66
UU10 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015.....	66
CU25 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer	68
§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	68
KU21 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser	68
KU29 Kommittéberättelse 2016.....	68
KU28 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder	68
UU14 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)	68
§ 17 (forts. från § 14) Europarådet (forts. UU13)	69
Anf. 133 JOHAN NISSINEN (SD).....	69

Anf. 134	JONAS GUNNARSSON (S) replik	70
Anf. 135	JOHAN NISSINEN (SD) replik	71
Anf. 136	JONAS GUNNARSSON (S) replik	71
Anf. 137	JOHAN NISSINEN (SD) replik	71
Anf. 138	EVA-LENA JANSSON (S)	71
	(Beslut skulle fattas den 15 juni.)	72
§ 18	Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik	72
	Utrikesutskottets betänkande 2015/16:UU15	72
Anf. 139	MARGARETA CEDERFELT (M)	72
Anf. 140	JULIA KRONLID (SD)	75
Anf. 141	PYRY NIEMI (S)	78
Anf. 142	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	80
Anf. 143	PYRY NIEMI (S) replik	80
Anf. 144	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	81
Anf. 145	PYRY NIEMI (S) replik	81
Anf. 146	PERNILLA STÅLHAMMAR (MP)	81
Anf. 147	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	83
Anf. 148	PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik	83
Anf. 149	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	83
Anf. 150	PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik	84
Anf. 151	KERSTIN LUNDGREN (C)	84
Anf. 152	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	86
Anf. 153	BIRGITTA OHLSSON (L)	88
Anf. 154	JULIA KRONLID (SD) replik	91
Anf. 155	BIRGITTA OHLSSON (L) replik	91
Anf. 156	JULIA KRONLID (SD) replik	92
Anf. 157	BIRGITTA OHLSSON (L) replik	92
Anf. 158	SOFIA DAMM (KD)	93
	(Beslut skulle fattas den 15 juni.)	95
§ 19	En luftfartsstrategi för Europa	95
	Trafikutskottets utlåtande 2015/16:TU20	95
Anf. 159	RIKARD LARSSON (S)	95
Anf. 160	EDWARD RIEDL (M)	97
Anf. 161	RIKARD LARSSON (S) replik	99
Anf. 162	EDWARD RIEDL (M) replik	99
Anf. 163	RIKARD LARSSON (S) replik	100
Anf. 164	EDWARD RIEDL (M) replik	100
Anf. 165	TONY WIKLANDER (SD)	101
Anf. 166	EMMA WALLRUP (V)	102
Anf. 167	EDWARD RIEDL (M) replik	103
Anf. 168	EMMA WALLRUP (V) replik	104
Anf. 169	EDWARD RIEDL (M) replik	104
Anf. 170	EMMA WALLRUP (V) replik	105
	(Beslut skulle fattas den 15 juni.)	105
§ 20	Förutsättningar för svensk film	106
	Kulturutskottets betänkande 2015/16:KrU11	106
Anf. 171	GUNILLA CARLSSON (S)	106
Anf. 172	CECILIA MAGNUSSON (M)	108
Anf. 173	ARON EMILSSON (SD)	111
Anf. 174	PER LODENIUS (C)	113
Anf. 175	GUNILLA CARLSSON (S) replik	116

Anf. 176 PER LODENIUS (C) replik	117
Anf. 177 GUNILLA CARLSSON (S) replik	117
Anf. 178 PER LODENIUS (C) replik	118
Anf. 179 BENGT ELIASSON (L)	119
Anf. 180 ROLAND UTBULT (KD)	121
Anf. 181 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP).....	124
Anf. 182 ARON EMILSSON (SD) replik.....	126
Anf. 183 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	127
Anf. 184 ARON EMILSSON (SD) replik.....	127
Anf. 185 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	127
Anf. 186 CECILIA MAGNUSSON (M) replik.....	128
Anf. 187 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	128
Anf. 188 CECILIA MAGNUSSON (M) replik.....	129
Anf. 189 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	129
Anf. 190 PER LODENIUS (C) replik	130
Anf. 191 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	130
Anf. 192 PER LODENIUS (C) replik	131
Anf. 193 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	131
Anf. 194 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	132
Anf. 195 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	132
Anf. 196 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	133
Anf. 197 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	133
Anf. 198 BENGT ELIASSON (L) replik	133
Anf. 199 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	134
Anf. 200 BENGT ELIASSON (L) replik	134
Anf. 201 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	135
Anf. 202 OLOF LAVESSON (M)	135
Anf. 203 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD)	137
Anf. 204 EMMA WALLRUP (V).....	139
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)	140
§ 21 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	140
§ 22 Anmälan om interpellationer	141
§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar	141
§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor	142
§ 25 Kammaren åtskildes kl. 21.04.....	143